IANA MATEI

PREMIUL EUROPEANUL ANULUI 2010

DE VÂNZARE: Mariana, 15 ani.

IANA MATEI

DE VÂNZARE: Mariana, 15 ani

în colaborare cu Anne Berthold

Traducere din limba franceză
VASILE SAVIN

editura rao

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
MATEI, LANA
De vânzare: Mariana, 15 ani/Iana Matei;trad.: Vasile Savin.
— Bucureşti: Editura RAO, 2011
ISBN 978 – 606 – 609 – 092 – 6

I. Savin, Vasile (trad.)

821.135.1 (94) – 31

Editura RAO
Grupul Editorial RAO
www.raobooks.com
www.rao.ro

IANA MATEI
Á vendre, Mariana 15 ans
Oh! Editions, Franţa, 2010

Editura RAO, 2011
ISBN 978 – 606 – 609 – 092 – 6

IONELA

— Alo, Ionela[1]?

— Da?

— Iana Matei la telefon. Peppi ţi-a spus că am să-ţi telefonez, da? Ţi-a explicat cine sunt?

— Da, da, mi-a spus.

— Poţi vorbi? Nu te urmăreşte cineva?

— E-n regulă, am rămas liberă un moment.

— Peppi mi-a zis că ai nevoie de ajutorul meu. Aşa-i?

— Nu ştiu…

— Ţi-e frică?

— Da.

— Ai încredere în mine?

— Da, cred că da.

— OK, am să te scot de acolo.

Ionela are 15 ani şi este sclavă sexuală. E cam tot ce ştiu despre ea, dar îmi este de ajuns: trebuie să o salvez pe fata asta. Un avocat m-a alertat în dimineaţa aceasta. La telefon, el mi-a spus că venea din partea unei doamne din Spania, o anume Peppi, îngrijorată de soarta unei adolescente române răpită de traficanţi. Din informaţiile sale, Ionela se află în mâinile unei familii de ţigani formată din mamă, doi băieţi şi o fată. La început, dacă am înţeles bine, proxeneta

1 Prenumele au fost schimbate, *(n.a.)*

asta, destul de în vârstă, i-a propus Ionelei, ai cărei părinţi se certau întruna, să locuiască la ea. A pus-o să lucreze cot la cot cu ea, la piaţă. După trei luni de zile, baborniţa i-a zis:

— Casa şi masa nu-s pe gratis. M-ai costat deja o grămadă de bani, a venit vremea să-ţi plăteşti datoria. Băieţii mei ţi-au găsit de lucru în Turcia. Mâine pleci acolo.

În Turcia, Ionela a fost bătută şi ameninţată cu moartea. Ea s-a supus şi a făcut ceea ce i se cerea: să se culce cu necunoscuţi. În urma unei descinderi a poliţiei pe strada unde făcea trotuarul, a fost trimisă în România, unde, la coborârea din avion, a fost luată de proxenetă şi expediată în Spania. De îndată ce a ajuns acolo, Ionela a încercat să se sinucidă înghiţind somnifere cumpărate dintr-o farmacie. Şi-a reluat munca trei zile mai târziu. Când s-a îndopat a treia oară cu medicamente, era atât de ameţită încât traficantul, unul dintre cei doi fii ai Babuşkăi, nu a putut să o trimită în stradă. Aşa că Ionela a rămas închisă în camera unui hotel jegos unde peştele i-a trimis totuşi câţiva clienţi. Unuia dintre aceştia, spaniol, i s-a părut că este prea tânără.

— Câţi ani ai?

— Cincisprezece.

Dacă nu ar fi fost sub influenţa medicamentelor, probabil că nu ar fi avut niciodată curajul să spună adevărul. Bărbatul, extrem de şocat, a bombardat-

o cu întrebări. Ionela a ajuns să-i împărtăşească întreaga poveste. Imediat ce a ajuns acasă, clientul i-a povestit totul mamei sale. Închipuiţi-vă că pentru amândoi era un lucru cât se poate de limpede: trebuia să o scoată pe copilă din ghearele acestor scursori. A doua zi, clientul s-a întors la hotel unde a negociat o nouă repriză cu Ionela. Ajuns în cameră, a luat-o pur şi simplu cu el şi a urcat-o într-un autocar spre România, dându-i câţiva euro ca bani de buzunar. I-a promis chiar că îi va trimite bani în mod regulat prin mandat poştal. Revenită în ţară, Ionela s-a refugiat la mătuşa ei, unde bătrâna ţigancă a găsit-o imediat. Era un lucru previzibil: un traficant ştie totul despre victimele sale, fiindcă este singurul mod de a face presiuni asupra lor. Traficanţii au prins-o pe Ionela în faţa casei mătuşii sale şi au urcat-o în maşină. Mătuşa a încercat să-i oprească, dar Babuşka ştia cum să pună problema:

— Îţi dau un sfat: nu chema poliţia. Dacă ne faci probleme, o să-ţi luăm fata în locul ăsteia.

Fata ei avea treisprezece ani. Mătuşa n-a scos o vorbă. Traficanţii au dus-o pe Ionela la Călăraşi, aproape de frontiera bulgară, nu departe de coasta Mării Negre. Din fericire, Peppi, mama clientului spaniol, s-a ţinut de cuvânt. O contactase deja pe Ionela ca să-i trimită mandatul. „Prelucrată” de traficanţi, adolescenta i-a informat, care au lăsat-o să o sune pe

binefăcătoare spre a cădea de acord asupra unei date pentru primirea sumei. Pentru asemenea oameni, banii sunt întotdeauna buni de luat. Asta a fost greşeala lor. Ionela a profitat de ocazie ca să o prevină pe Peppi de cele ce i s-au întâmplat. Aceasta, neputincioasă, s-a adresat unui avocat ca să găsească în România pe cineva care să o salveze pe Ionela. Respectivul avocat a dat câteva telefoane şi cineva i-a spus despre mine, despre centrul meu de primire şi de activitatea pe care o depun în favoarea victimelor traficului de persoane.

Trebuia acţionat de urgenţă: la ultimul mandat trimis de Peppi, Ionela i-a spus că Babuşka avea de gând să o trimită în Turcia. Dar Ionela se afla deja în baza de date a poliţiei turceşti, de aceea traficanţii au „căsătorit-o” cu un tip, în schimbul a 100 de euro, pentru a-i schimba numele de familie. Era nevoie de o acţiune rapidă: în câteva zile urma să treacă frontiera…

La telefon, o simt pe Ionela pierdută, ezitând.

— Ionela, am să vin să te iau.

— Nu se poate! Or să mă omoare! Mi-au zis că dacă voi mai încerca să scap, or să mă lege de o maşină şi or să mă târască până crăp…

— Nu-ţi vor face nimic, doar încearcă să te sperie.

— Nu, or s-o facă! Când au venit să mă ia de la mătuşa, Ramon m-a lovit cu pumnii. M-au sluţit, ca

să mă pedepsească. Le-am spus că voi merge la poliţie, iar Babuşka a râs zicând că poliţiştii îi erau prieteni!

Nu am cum să verific veridicitatea celor spuse de ea. Nu are nicio importanţă. În sinea mea, sunt convinsă că fata este în pericol. Restul ţine de detalii.

— Ionela, vom găsi un mijloc. E vreun moment când te lasă singură?

— Nu. Stau toată ziua încuiată în cameră.

— Gândeşte-te bine: nu te lasă niciodată să ieşi?

— Nu, vă spun, nu vor nici măcar să lucrez în stradă. Se tem să nu fug din nou. Singura dată când ies, este atunci când merg la poştă să încasez banii trimişi de Peppi.

— Atunci eşti singură?

— Babuşka şi cu Ramon mă aşteaptă afară. Nu mă slăbesc nicio clipă…

— Dar intri singură?

— Da, numai că Peppi mi-a trimis bani acum câteva zile. Nu ştiu când va fi următorul mandat.

— Nu are nicio importanţă: nu au de unde să ştie. Ascultă, le vei spune că te-a sunat Peppi, că ţi-a trimis bani şi că trebuie să mergi să-i iei. Mă suni să-mi spui când te duci.

— Şi pe urmă?

— Am să te aştept în faţa poştei. Ai să vezi un Audi vechi roşu metalizat parcat în faţă, cu o doamnă blondă la volan: eu sunt asta. Portiera din

spate va fi deschisă. Când te vor aduce, vei intra în clădire şi vei ieşi imediat. Trebuie să-i luăm prin surprindere. Or să creadă că ai treabă vreo zece minute, ca să semnezi de primire. Or să-şi aprindă cu siguranţă o ţigară, aşteptând. Nimeni nu se va aştepta să ieşi atât de repede. Ajunsă afară, te arunci pe bancheta din spate a maşinii mele. Motorul va fi pornit şi vom demara în câteva secunde.

— Bine…

— Totul va fi în regulă, Ionela.

— De acord…

Închid telefonul oarecum puţin neliniştită. Dar dacă traficanţii vor bănui ceva? Asta e, nu am de ales, trebuie să încercăm… Ionela mă sună a doua zi.

— E-n regulă, merg să ridic banii mâine după-amiază.

— Am să fiu acolo. La care oficiu poştal?

— Cel din centru.

— Foarte bine, am să-l găsesc. Nu uita: un Audi roşu, o doamnă blondă, sari în maşină.

— OK.

Eu locuiesc în Piteşti, un oraş industrial aflat la poalele Carpaţilor. Călăraşiul, unde merg să o iau pe Ionela, se găseşte undeva în apropierea Mării Negre, la patru-cinci ore de mers, ca atare trebuie să plec devreme, cu atât mai mult cu cât nu am habar la ce oră va apărea Ionela. Mi-aş fi putut lua

greoaia Dacie, mai confortabilă pentru traseele mai lungi, însă bătrânul Audi este mai nervos, mai rapid, lucru care s-ar putea dovedi util dacă ne urmăreşte cineva.

Este aproape ora douăsprezece când ajung în centrul oraşului Călăraşi. Nedescurcându-mă cu harta, am întrebat un trecător unde se află oficiul poştal. Într-un final, am ajuns. Trag maşina lângă trotuar, la câţiva metri de intrare. Gata… Acum rămâne să aştept… sperând că traficanţii nu îşi vor schimba planurile!

După vreo trei ore şi jumătate, Ionela tot nu apare. Nu m-am mişcat de pe scaun de teamă să nu ratez sosirea ei. N-am mâncat nimic de dimineaţă, iar stomacul îmi chiorăie, dar, oricum, n-aş putea înghiţi nimic. Aşteptarea aceasta este insuportabilă. Mă gândesc la ce-i mai rău: să fi descoperit baba ceva? Ionela, terorizată, a mărturisit că nu era vorba de niciun virament? Cu noduri în gât, continui să observ atentă persoane care intră şi ies din oficiu. Brusc, o văd: o fetiţă palidă, cu părul tuns, îmbrăcată cu blugi şi un bluzon minuscul, coborând dintr-un taxi care trage chiar în faţa mea. Nu sunt sigură… Tunsoarea aiurea… Ba da, cu siguranţă ea e. Aruncă o privire spre maşina mea şi se îndreaptă spre intrarea clădirii. Pe scaunul din faţă al maşinii, văd o ţigancă bătrână vorbind cu şoferul de taxi. Cu mintea ca un automat, pornesc maşina şi dau uşor

înapoi ca să pot ieşi dintr-odată. Fără să scap taxiul din ochi, apuc mânerul de la uşa din spate ca să o deschid. Sunt gata. Gata! Ionela iese din clădire şi în trei secunde se aruncă pe bancheta din spate. Încă nu s-a ridicat când am şi pornit ca din puşcă. Mi-e greu să ştiu dacă Babuşka a văzut ceva, dar în clipa în care depăşesc taxiul, îl văd în oglinda retrovizoare pe şofer că îi spune ceva, arătând cu degetul spre Audi. Au înţeles… Cu piciorul apăsat la maximum pe pedala de acceleraţie, iau viteză. În spate, taxiul a demarat şi el scrâşnind.

— Ionela, încotro o luăm? La dreapta? La stânga?

Nu cunosc oraşul. Patru ore cât am aşteptat în maşină, nici nu mi-a trecut prin minte să mă gândesc la traseu… Ce proastă sunt! în oglinda retrovizoare, o văd pe Ionela înnebunită de frică, temându-se să se ridice şi încercând să-şi dea seama pe unde suntem aruncând priviri scurte pe geam.

— Pe acolo!

Ghemuită pe banchetă, adolescenta îmi arată cu mâna direcţia pe care trebuie să o iau. Fac cum spune ea. Taxiul e în coada mea. Babeta îmi arată pumnul.

— Şi acum, pe unde o iau?

— La stânga!

În momentul în care îmi răspunde, arată cu

mâna spre dreapta.

— Ionela, nu mai ştii care îţi este dreapta şi care stânga?

— Ba da… Nu… Pe acolo!

Izbucnim într-un râs nervos. Ionela este panicată total. Sunt sigură că dacă o întreb cum o cheamă îmi va răspunde „Petru”! De bine, de rău, îi urmez indicaţiile pe care mi le dă în dezordine. Trag de volan, fac slalom, trec pe roşu… în oglinda retrovizoare, urmăritorii au rămas mult în urmă. Nu-mi pare rău că am luat Audi-ul… După cinci minute lungi cât o zi de post, Ionela riscă să se uite înapoi.

— Nu-i mai văd, răsuflă ea, fără a-i veni a crede.

Aşa e: ne-au pierdut urma. Totuşi, nu încetinesc. Traficanţii ar putea să transmită semnalmentele maşinii mele unui complice. Pândind, vreau să mă asigur că niciun alt vehicul nu ne urmăreşte. În sfârşit, la ieşirea din oraş, înţeleg că suntem salvate. Menţin viteza, ca să ne îndepărtăm cât mai mult, dar îi zâmbesc pasagerei mele înfricoşate. O bucată de timp nu ne spunem nimic. Încet, încet începem să respirăm normal. Brusc, sună telefonul Ionelei. Când deschide, cineva urlă în receptor atât de tare încât aud:

— Dă-mi-o pe curva aia blondă!

Tremurând şi mânioasă, Ionela îmi întinde telefonul mobil. Glasul brutal al unui bărbat îmi ţipă în urechi:

— Ad-o imediat sau or să te mănânce şobolanii!

— Du-te dracului!

— N-ar fi trebuit să ne iei fata, habar n-ai cine suntem!

Abia îmi stăpânesc râsul: tipul crede clar că are de-a face cu un traficant concurent. De parcă i-aş fi furat muncitorii!

— Curva dra…

Prea mult. Închid şi arunc telefonul jos. Ce rost are să-i aud bădărăniile. Imediat mă grăbesc să o asigur pe micuţa mea protejată.

— Stai liniştită. Eşti în siguranţă. Nu ne pot face nimic.

— Da… le-am tras-o, nu?

Glasul fetei este puţin crispat. O simt totuşi surescitată din cauza situaţiei. Nu ştie nimic despre mine, însă pentru prima dată se simte în poziţie de forţă. Drumul e lung şi profităm ca să ne cunoaştem. Îi vorbesc de centrul meu de primire pentru victimele traficului de persoane, îi propun să intre în programul meu de reinserţie. Acceptă, entuziasmată. Dar şi foarte seducătoare… Grija aceasta de a-mi face pe plac nu mă uimeşte. Ea vine dintr-un mediu violent. Săptămâni întregi s-a prefăcut pentru a supravieţui. Acum trebuie să înveţe să aibă încredere în mine… Mai avem de mers o oră până la Piteşti când telefonul Ionelei, aruncat, sună din nou. De data aceasta răspund eu, pregătită să mai

trântesc o serie de înjurături. Contrar aşteptărilor, glasul este mai hotărât.

— Alo, sunt un sergent de poliţie. Am primit o plângere privind răpirea unei persoane minore. Vă somez să aduceţi fata imediat înapoi.

Alta acum… Traficanţii au avut îndrăzneala să meargă la poliţai! Iarăşi nişte corupţi? N-am cum să ştiu, însă ordinul reprezentantului legii mă scoate din sărite. Explodez:

— Bă, nenorocitule! Minora pe care chipurile am răpit-o este exploatată sexual ca prostituată! De ce-i aperi pe indivizii ăia? Măcar ţi-au spus că au constrâns-o să se căsătorească cu un necunoscut?

— Habar n-am despre ce vorbiţi. Tot ce ştiu este că am o plângere de răpire.

— Zi-mi cum te cheamă, sergent.

— …

— Alo?

S-a întrerupt. E clar că poliţaiul a preferat să-mi închidă telefonul în nas. Şi-a dat desigur seama că povestea era serioasă. Ionela.

Instinctiv, se uită în spate, gest pe care l-a făcut de vreo sută de ori de când am părăsit Călăraşiul. Îmi dau seama că va trece mult timp înainte de a merge pe stradă fără să se uite îndărăt…

— Ia spune, ţi-e foame?

— Da.

— OK, o să ne oprim să mâncăm ceva.

S-a lăsat noaptea. N-am mâncat amândouă nimic

toată ziua. Mai avem vreo douăzeci de minute până ajungem la centrul de primire şi vreau să-i descriu pe scurt, în linii mari, programul înainte de a o prezenta celorlalte fete. În restaurantul de la marginea şoselei, Ionela se repede asupra mâncării. Satisfăcută, dar obosită, vrea să ajungă cât mai repede. Pentru ea, acest centru de primire înseamnă şansa de a-şi schimba viaţa.

TRAFIC

România varsă în fiecare an pe trotuarele întregii Europe mii de fete ca Ionela. Originare din Piteşti, Bucureşti, Iaşi, Brăila, Sibiu ori Timişoara, venite din marile oraşe sau din sate îndepărtate din Transilvania, ele aterizează la Madrid, Roma, Paris, Londra sau Amsterdam, unde vin să îngroaşe cohortele ce bat străzile pentru câţiva euro. Atenţie! Vreau să fiu bine înţeleasă. Că unele femei aleg să-şi vândă trupul, nu-mi pasă câtuşi de puţin. Nu lupt împotriva prostituţiei voite, aleasă şi asumată, ci împotriva traficului de fiinţe umane. Vorbesc de fetele constrânse şi forţate, adesea minore, cumpărate şi vândute ca nişte simple bucăţi de carne, fete dezrădăcinate, torturate, abuzate psihologic, lovite, violate, apoi aservite sexual. Este vorba aici nici mai mult nici mai puţin decât de un viol, masiv şi organizat,

care se continuă aici, în Europa secolului XXI.

În ciuda a tot ce am văzut în zece ani de luptă, mă doare să văd că nişte oameni pot hotărî preţul unei vieţi şi ajung să exporte fete, ca pe un bun oarecare. Ai nevoie de o micuţă româncă, supusă întru totul ca să facă trotuarul în Spania, Anglia sau în Ţările de Jos? Socotiţi şi singuri. Îţi trebuie cel puţin 800 de euro ca să o scoţi din ţară, şi până la 3.000 de euro dacă o cumperi la capătul unui şir de revânzări. La preţul acesta, ai drept de viaţă şi de moarte asupra ei! Cât despre recuperarea investiţiei, vă garantez că merită efortul: dacă o treci frontiera ai un profit de 150%. Traficul de femei şi de copii aduce un câştig mai mare decât cel de arme şi de droguri! Spre deosebire de o armă, o fată poate fi vândută de mai multe ori…

Fenomenul a început în 1990, odată cu căderea lui Ceauşescu şi a regimurilor comuniste din ţările de Est. În Balcani, traficanţi de tot soiul au profitat de războaiele succesive pentru a se lansa în comercializarea sexului. La sfârşitul conflictului, înserându-se pe fluxul migranţilor care fugeau de sărăcia din ţara lor, fete din Macedonia, Lituania, Rusia, Bulgaria şi România au început să debarce cam peste tot în Europa de Vest, ascunse în portbagajul maşinilor sau îngrămădite în camioane, atunci când nu acostau pe malurile italiene cu bărcile pneumatice. Libere astăzi să

circule în spaţiul Schengen, acestea iau avionul, în deplină legalitate. În douăzeci de ani, ţările din Est au devenit principalul furnizor de prostituate al Uniunii Europene. Din cauza economiei subterane, este imposibil să se cunoască precis amploarea fenomenului. Conform unor studii[2], puţine la număr, de care dispunem, trei sute de mii din resortisanţi se prostituează azi în Vest. Acum cinci ani nu depăşeau două sute de mii. La vremea aceea, Rusia se afla în fruntea acestei filiere a sexului. De atunci [3], România i-a luat locul, devenind campioana ţărilor exportatoare de prostituate imigrate în Uniunea Europeană.

Dar până la a şti câte dintre ele au fost vândute… Probabil majoritatea. Filierele, susţinute de reţelele internaţionale ale crimei organizate, sunt, din păcate, bine puse la punct. Ademenite de o falsă promisiune de angajare în străinătate, fetele acceptă să urmeze un cvasi necunoscut: în realitate acesta fiind un recrutor care le vinde pentru câţiva lei unui traficant, care, la rândul lui, le expediază imediat în străinătate. De îndată ce trec frontiera, li se confiscă paşaportul, sunt bătute şi obligate să se prostitueze, fără a le da vreun ban din sumele

2 In fiecare an, în lume, între 800 000 şi 2,4 milioane de persoane, în special femei şi copii, sunt victime ale traficului de persoane.

3Conform unui studiu internaţional asupra lucrătorilor sexuali în Europa, realizat între 2006 şi 2008

mari pe care peştele le câştigă de pe urma lor.

Nu credeţi? Totuşi, toate astea se petrec sub ochii voştri, pe străzi, în baruri, parcări, de-a lungul autostrăzilor, fără ca să împiedice pe cineva să doarmă! în Spania, principala destinaţie a victimelor româneşti a traficului de persoane, îşi abordează clientul chiar în centrul oraşului. Acolo, prostituţia nu numai că este legalizată, ba chiar a intrat în obişnuinţă. Vederea fetiţelor pe jumătate despuiate umblând prin mijlocul trecătorilor nu deranjează, aparent, pe nimeni. În unele regiuni, racolarea clienţilor pe marginea şoselelor publice este autorizată doar la periferia oraşelor. Incredibil: maşinile vin şi stau la coadă în faţa parcărilor unde lucrează fetele, adevărate lupanare sub cerul liber unde traficanţii îşi supraveghează turma fără nicio problemă. Aici a ajuns Oana, o adolescentă pe care am primit-o în centrul meu. O cunoştinţă din satul ei îi promisese un post de chelneriţă în Spania. La Madrid „însoţitorul” a dus-o pe Oana într-un apartament din centrul oraşului, ocupat de două femei cu figură crâncenă. Aveau înjur de treizeci de ani.

— Uite, de-acum ai să locuieşti aici. Ele se vor ocupa de tine şi-ţi vor spune ce ai de făcut.

Acestea i-au luat imediat paşaportul, pretextând că trebuie pus la loc sigur. A doua zi au dus-o într-o parcare imensă de la periferia Madridului, numită Casa del Campo: proxeneţii îi spun

„uzina”. Vreo sută cincizeci de fete, în jargon „valizele”, stranii bagaje umane aduse din mai multe ţări din Europa, se prostituau aici în fiecare noapte. Femeile i-au explicat:

— Vezi locul ăsta? Aici ai să munceşti.

— Nu înţeleg.

— E foarte simplu. Seara, turiştii vin să facă un tur cu maşina pe aici. Merg foarte încet şi se uită la toate fetele pentru a le alege pe cele pe care le vor. Când te cheamă unul, te urci în maşina lui şi faci ce îţi cere.

— Cum adică?

— Da, dacă vrea să i-o sugi, i-o sugi; dacă vrea să te ia pe la spate, îl laşi s-o facă. Vezi ce simplu e! Asta facem şi noi şi adunăm o mulţime de bani. Tot ce trebuie să ştii e cum să spui în spaniolă: „Bună ziua, vrei un pic de dragoste?”

— Un pic de dragoste?

— Nu-ţi bate capul, tu doar spui şi-atât.

— Nici nu-mi trece prin cap! Nu vreau să mă culc cu bărbaţi! Nu aşa fusese înţelegerea!

— Parcă ai de ales?

— Niciodată, niciodată! mai bine mor!

— Da? Mai vedem noi.

Cea mai vârstnică a împins-o pe Oana spre tovarăşa ei, care a întors-o cu faţa spre ea şi i-a dat o scatoalcă. Puţin ameţită, terorizată, Oana, a început să plângă.

— Ei, ţii cu tot dinadinsul să mori? Hai, ne

întoarcem. Începi mâine. Ai o noapte întreagă să te gândeşti.

Aceste scene de intimidare brutală au adeseori loc în plină zi. Din când în când, vin poliţiştii ca să facă rondul, procedând la câteva verificări ale actelor de identitate. Fetele nu sunt câtuşi de puţin neliniştite de reprezentanţii ordinii: cele majore nu fac nimic ilegal, iar minorele prezintă mereu acte de identitate false. Cât despre proxeneţi… nu sunt nebuni. Decât să trimită bărbaţi, uşor reperabili, le folosesc chiar pe propriile prostituate ca să le strunească pe celelalte, la nevoie cu bătaia. Când vine vreo patrulă, grupurile mici de fete se dispersează în câteva secunde, pentru a se forma la loc de îndată ce poliţia pleacă. Multe sunt prostituate şi în „puticlubs”[4] din Valencia, Barcelona şi Almeria ori în zone situate în apropierea frontierei franceze. Aceste stabilimente, oficial hoteluri, au toate autorizaţiile necesare. Înăuntru, proxeneţii sunt stăpâni asupra a zeci de fete cazate aici, susţinând raporturi sexuale într-un ritm infernal în camera lor. Jos, la bar, clientul alege ca şi cum ar comanda un cocktail, diferenţa constând în faptul că totul se negociază… Fiindcă fetele nu ezită să-şi târguiască prestaţiile pentru a-l seduce pe client. Pentru 15 euro, poţi avea „serviciu complet” …

Fetele nu o duc mai bine nici în Italia, cea de-a

4 Termenul vine de la *pulains clubs* - bordeluri (n.tr.)

doua destinaţie preferată de traficanţii români. Interzicerea prostituţiei în locurile publice este o spoială: din cele aproape şaptezeci de mii de prostituate care lucrează în toată ţara, între care 20% minore, două treimi s-ar prostitua, pe străduţe întunecate şi parcuri dosnice. La Milano, un cimitir situat la periferia oraşului foşneşte în fiecare noapte de gemete sordide ale unor tinere care nu se vând prea scump. Proximitatea unei tabere de români le garantează amatorilor de sex contra cost o marfă la preţ ieftin. Adeseori, traficanţii nici măcar nu se străduiesc să închirieze un apartament: le pun pe fete să doarmă prin pădurile din jur, în corturi sau adăposturi din carton, şi le pun să se prostitueze în boscheţii din apropiere…

Şi în Franţa, administraţia se mulţumeşte să cureţe trotuarele la suprafaţă: racolajul este pedepsit de lege, însă prostituţia ca atare este tolerată. Câte sunt? Douăzeci de mii? Treizeci de mii? Fetele schimbă ţara foarte des şi e greu de ştiut. În fond însă, această incertitudine nu deranjează pe nimeni. Preferă să se spună că la vecini este mai rău, iar problema este redusă la o simplă tulburare a ordinii publice. Singurul lucru de care sunt interesate autorităţile franceze, obsedate de imigraţia clandestină, este să trimită fetele dincolo de frontiere: le prind şi le reexpediază imediat în ţara lor, de unde vor fi

trimise într-o altă ţară chiar înainte de a ieşi din aeroport. Expulzările masive nu vor face decât să accentueze problema. Fiindcă această politică nu a redus cu nimic până acum numărul de prostituate. E de-ajuns să te plimbi prin faţa gărilor pariziene, prin pădurile ce mărginesc marile metropole, în Vincennes sau Boulogne, sau pe Promenade des Anglais, la Nisa, ca să vezi apărându-ţi brusc în faţa ochilor acele siluete plăpânde în ţinută sumară. Fiecare naţionalitate îşi are colţul său de trotuar. Pe scara sexului, rusoaicele sunt în frunte. Româncele se regăsesc, împreună cu bulgăroaicele, pe penultimul loc, înaintea africancelor, care sunt cele mai ieftine de pe piaţă, ca şi clientela lor... Mai clar spus, vă vorbesc de prostituţia de joasă speţă, la mii de leghe distanţă de universul acelor *escort girls.* Româncele se vând cel mai adesea în maşini, baruri slinoase şi cearşafuri murdare din hoteluri păduchioase. Adevărate lucrătoare ale sistemului, ele muncesc pe bandă rulantă, având şapte, opt, nouă chiar zece clienţi pe seară. Fără a mai pune la socoteală că sparg preţurile. În medie, se plătesc 30 de euro pentru un contact scurt, 50 de euro pentru o prestaţie de o jumătate de oră şi 100 de euro dacă actul se produce la hotel. Româncele îşi negociază trupul la mai puţin de 30 de euro pentru a atinge obiectivele stabilite de peşte. Iar în acest caz, desigur, concurenţa

deranjează. Şi nu rareori faptul li se aduce la cunoştinţă cu lovituri de tocuri ascuţite…

O fată care trebuie să-i dea peştelui cel puţin 200 sau 300 de euro pe noapte, altfel are parte de represalii cumplite, ajunge la extreme pe care este imposibil să le înţelegi dacă nu ai fost, o dată, ameninţată de un traficant de persoane. Nimeni nu poate rezista la presiunea acestor brute. Când îi văd pe sociologi, oameni de carte, pe politicieni dezbătând la nesfârşit despre dreptul filosofic al fiinţei umane de a dispune de trupul său, mă apucă greaţa. Se dă cuvântul unor *call-girls* de lux care conduc maşini Porsche, se discută cu multă compasiune despre aceste studente binecrescute care spun că nu au alt mijloc pentru a-şi plăti chiria, dar nu-şi pune nimeni întrebarea că o puştoaică de cincisprezece ani acceptă să facă o felaţie pentru 20 de euro primului necunoscut care îi iese în cale!

Cel mai rău lucru este că după Legea Intensificării Securităţii Interne votată în 2003, prostituţia clandestină a explodat în Franţa. Traficanţii, mai ezitanţi în a-şi trimite fetele pe stradă, intră pe internet pentru a oferi întâlniri în apartamente private, maşini sau păduri aflate mai departe de centrul oraşului, unde fetele sunt şi mai vulnerabile la brutalitatea peştelui sau a clienţilor scrântiţi. Rămâne una însărcinată? E bătută cu picioarele ca să-i provoace un avort. Îşi

rupe mâna? E dusă la produs, fără ca măcar să fie consultată de vreun medic. Acelaşi lucru se întâmplă şi în Anglia, care penalizează racolarea: în câţiva ani, ţara aceasta mult timp ferită de comerţul cu femei şi minore a devenit noua destinaţie în vogă a traficanţilor. Casele de toleranţă mai mult sau mai puţin discrete au înflorit cam peste tot ca nişte ciuperci. Numai la Londra sunt câteva sute. Aceste bordeluri ale ruşinii, unde nimeni nu ştie ce se petrece, ies în evidenţă: minorele sunt violate fără teama că cineva va fi pedepsit, ascunse în spatele unor perdele de tul, la câţiva metri de familii onorabile, unde se dă sonorul televizorului mai tare pentru a acoperi zgomotele dubioase.

Ţările în care totul este reglementat o duc un pic mai bine. Autorizând comercializarea sexului în vitrine sau în bordeluri, unde controlul limitează derapajele, Olanda a stimulat, în acelaşi timp, înflorirea unei prostituţii invizibile, în barurile din zona a doua sau în apartamente private, unde nimeni nu va veni să întrebe nici despre vârsta şi nici despre actele de identitate ale ocupantelor. Germania, destinaţia care ajunge în poziţia a cincea după Spania, Italia, Grecia şi Republica Cehă, nu face excepţie de la regulă: existenţa bordelurilor legale nu diminuează rata imigrantelor ilegale exploatate. Dimpotrivă… Trei sferturi din cele patru sute de mii de prostituate

recenzate – adică de douăzeci de ori mai multe decât acum zece ani! – Din ţară sunt de origine străină. Acestea lucrează în baruri şi cluburi ilicite, ce proliferează liniştite alături de stabilimentele reglementate. Amintiţi-vă Campionatul Mondial de fotbal din 2006: municipalitatea Berlinului a ridicat un complex de vândut farmece uriaş, cu cabine de prestaţii individuale ce semănau cu nişte toalete temporare! Aceasta a atras în tot cartierul fete de toate naţionalităţile, dintre care multe din Europa de Est, care lucrau în ilegalitate. În total, aproape patruzeci de mii de femei au fost importate pentru a satisface apetiturile sexuale ale milioanelor de suporteri! Printre ele, minore, adolescente dezrădăcinate în mare grabă pentru a fi violate de fanatici ai balonului…

Eu îmi dedic astăzi viaţa tuturor acestor fete care au cunoscut infernul. Nu le pot salva pe toate, dar când sunt chemată în ajutor, sar imediat. Nu sunt o *superwoman:* intervenţiile în forţă nu sunt de mine. În general evit să mă confrunt direct cu traficanţii: strig foarte tare, dar sunt conştientă că o blondă micuţă, fără nicio competenţă în materie de kung-fu, nu prea contează prea mult în faţa acestor brute. În majoritatea cazurilor, victimele pe care le primesc îmi sunt trimise de ONG-uri europene. Unele îmi vorbesc de prietenele reţinute în continuare

împotriva dorinţei lor. Prin intermediul acestora, intru în contact cu femeile captive pentru a le garanta un loc sigur unde să se refugieze dacă reuşesc să fugă.

Dacă nu le ajut eu, atunci cine să o facă? Poliţia? Când poliţaii nu sunt mână în mână cu traficanţii, atunci cel care deraiază este sistemul judiciar. În România este imposibil să faci o descindere într-un bordel sau să arestezi temporar un traficant fără ca o prostituată să depună o plângere. Or, victimele traficului de persoane sunt mult prea terorizate ca să îndrăznească să facă un asemenea pas. Când totuşi s-ar duce la poliţie, aceasta s-ar mulţumi să-i repună în libertate, adică să le lase la bunul plac al torţionarilor. În restul Europei, problema este aceeaşi. Structurile de primire pentru victime există, dar sunt marginale, poliţiştii nu sunt destul de formaţi pentru a face distincţie între o peripateticiană tradiţională şi o victimă a traficului de persoane, iar arestările, mult prea puţine în pofida unor legi din ce în ce mai represive. Este defectuoasă colaborarea între ţările membre, iar bugetele alocate luptei împotriva sclaviei sexuale sunt mult prea mici faţă de amploarea acesteia. Rezultatul: traficanţii de carne vie au astăzi o cale cât se poate de liberă în faţa lor.

Nepedepsirea acestor scursori mă revoltă… Trăim în societăţi pretins moderne în care sunt

vânduţi copii! Exploatarea sexuală nu este nici mai mult nici mai puţin decât o nouă formă de sclavie care ne cangrenează democraţiile! Şi stăm aşa, cu braţele încrucişate! Oficial, toţi, media, judecătorii, politicienii, se lamentează, se ofuschează zgomotos şi repetă la nesfârşit că trebuie făcut ceva. În practică însă se dă vina pe client. Procesele împotriva traficanţilor sunt însă nesemnificative. Închisoarea pe viaţă, asta merită! Nu există o altă soluţie pentru a-i împiedica să facă rău.

În România, corupţia care apare la toate nivelurile mă îmbolnăveşte, însă la fel de intolerabilă este şi pasivitatea ansamblului instituţiilor europene. În realitate, nimănui nu-i pasă. Sub pretextul că fetele care fac trotuarul sunt străine, suntem somaţi să ne spălăm rufele murdare în familie. Este nu numai scandalos din punct de vedere uman, dar şi complet stupid. Problema noastră este şi a voastră. Traficanţii români recrutează la noi, dar la voi exportă nefericita lor marfă, ai voştri sunt cei care alimentează acest trafic, cei care se culcă cu ele, ca să o spunem limpede. Iată de ce Uniunea Europeană trebuie să ajute România. Trebuie să ne ajutaţi să punem capăt corupţiei galopante, să ne trimiteţi experţi, să ne formaţi judecătorii, poliţiştii. Astăzi moneda naţională este încă leul, dar, peste câţiva ani, vom trece la euro, iar

transferurile oculte transfrontaliere vor fi mult mai uşoare. Acum trebuie acţionat. România, că se vrea sau nu, înseamnă Europa! Lucrurile se mişcă, desigur, dar rămân atâtea de făcut…

PEREŢII AU URECHI

La începutul anului, *Reader's Digest* m-a ales Europeanul anului[5].

— Iana Matei, am o veste bună pentru dumneavoastră! mi-a spus veselă Anca Titorov, reprezentanta organizaţiei la Bucureşti.

— O veste bună? Iată o zi care începe bine! Spuneţi!

Aflând că premiul este de 5.000 de dolari, am răsuflat uşurată.

În plus, urma să mi se dea şi nişte bani. Şi asta era un ceva destul de rar! Dar cel mai de necrezut lucru este că această Anca Titorov a considerat că trebuie să-şi ceară mii de scuze.

— Trebuie să vă spun că sunt atât de dezolată… Televiziunea germană este cea care ne-a vorbit de munca dumneavoastră. Cineva, acolo, citise un

5 Din 1996, redactorii-şefi ai celor douăzeci şi una de ediţii europene ale Reader's Digest aleg „Europeanul Anului" dintre personalităţile care întrupează cel mai bine tradiţiile şi valorile Europei. Iana Matei a primit premiul pe 20 ianuarie 2010. Este prima personalitate din România care l-a primit.

articol despre centrul de primire pe care îl aveţi, în timp ce aici, în Bucureşti, nu s-a auzit niciodată vorbindu-se de dumneavoastră…

Şi totuşi, munca mea nu este de azi, de ieri. Acum unsprezece ani am fost prima din România care a creat un adăpost pentru femeile victime ale reţelelor internaţionale de prostituţie. De atunci, am primit mai multe distincţii. În 2006, Ministerul american al Afacerilor Externe m-a numit „Eroina anului”. În 2007, Camera Lorzilor din Anglia mi-a decernat Aboliţionist Award, incluzând şi un premiu tot de 5.000 de dolari. În 2009, *Romanian Woman Magazine* m-a ales „Femeia anului”. O recompensă nu-i mai mult decât un petic de hârtie, dar te motivează întotdeauna. Ultima, „Femeia anului”, decernată de oraşul Orăştie în martie, m-a mişcat cel mai mult: Orăştie este oraşul unde m-am născut, pe 30 aprilie 1960. Oare acest oraş fortificat aşezat în munţii Transilvaniei nu este vechiul bastion istoric al poporului dac, altfel spus, crema populaţiei române? Glumesc, desigur… Dar totuşi, un asemenea lucru trezeşte amintiri. Când mama m-a adus pe lume, nu avea mai mult de douăzeci de ani. Când era mai tânără, fusese o atletă legitimată la un club profesionist, deosebit de dotată pentru pentatlon; tata, antrenor de fotbal, îi era îndrumătorul. În pofida diferenţei de peste douăzeci de ani dintre ei, s-au îndrăgostit şi s-au căsătorit. Apoi am apărut eu.

Nu după mult timp, tata a fost mutat la Bucureşti. Aveam trei ani şi nu îmi plăcea locul acela. Copiii din imobilul în care locuiam îmi şterpeleau mereu jucăriile, iar tricicleta îmi dispărea tot timpul. Abia mă obişnuisem cu locul că tata a fost mutat din nou, la Piteşti. În acest oraş industrial, aflat la poalele Carpaţilor, se fabrică din 1966 faimoasele Dacia, astăzi proprietate a constructorului Renault. Antrenor al echipei de fotbal a oraşului, tata a primit o mică locuinţă de serviciu în centrul oraşului, într-un cartier încântător situat în apropierea râului. Mi-am făcut foarte repede noi prieteni, cu care hoinăream mai peste tot. Îmi plăcea să alerg, să mă caţăr în copaci şi să mă dau de-a tumba pe marginea râului. De asemenea, jucam mult fotbal pe stradă cu prietenii: visul meu era să devin fotbalistă, ca tata… spre marea amărăciune a mamei, disperată de latura mea băieţoasă. Când mă întorceam acasă, murdară toată, mă întâmpina adesea cu un aer speriat. Degeaba mă apăram, pretinzând că am căzut, spre exemplu, nu o puteam duce de nas.

— Nu mă lua de proastă, te-am văzut pe geam jucându-te în stradă cu băieţii!

— …

— Ştii după ce te-am recunoscut? După rochiţă!

Mama era foarte îndemânatică. Expertă la împletit, croşetat şi croitorie, îmi confecţiona lucruri minunate, tivite cu motive ultra sofisticate.

În oraş, oamenii ne opreau pe stradă lăudându-mi ţinuta. Tare ar fi vrut mama să mă port ca o fetiţă de vârsta mea! Mă iubea tare mult, dar nu ştia să mi-o arate. Hainele acestea făcute de mâna ei erau felul său de a-mi mărturisi afecţiunea pe care mi-o purta. Când am intrat la şcoală, mama, care se ocupa tot timpul de mine până atunci, a găsit un serviciu la o grădiniţă de copii. Aşteptam vacanţa mare ca să ne regăsim. Plecam cu cortul sau la pescuit, la munte sau la ţară. Mama detesta pescuitul, iar eu mergeam uneori doar cu tata. Adoram aceste momente de intimitate cu el. Îmi era cel mai bun prieten, iar eu mă confesam lui mai uşor. El m-a învăţat totul despre viaţă, nu numai să dau la peşte…

Eram o fetiţă fericită pe atunci. Aveam prieteni, părinţi iubitori, şi asta îmi era de ajuns ca să fiu fericită. Problema sărăciei nu se punea: nu cunoşteam un alt fel de viaţă decât al nostru. Mizeria şi foamea erau ceva cotidian, dar pentru nişte continente îndepărtate. Mama era ortodoxă practicantă, însă tata avea obiceiul să spună că îi venea greu să creadă într-un Dumnezeu binevoitor care accepta ca nişte copii să moară de foame în Africa. De atunci, am călătorit şi îmi dau seama că nivelul de viaţă românesc era precar şi el, în multe privinţe. Abia în adolescenţă am început să măsor acest decalaj dintre regimul nostru comunist şi celelalte ţări de pe Bătrânul Continent. Înainte, nu

mă întrebam de ce la vechiul nostru televizor din sufragerie nu se difuza niciun film, de ce se vedeau doar imagini cu Ceauşescu mereu reluate, între două retransmisii de la care te lua somnul de conferinţe nesfârşite. Cu timpul, frustrarea mea a crescut. La şcoală, învăţământul foarte didactic aflat în vigoare nu ne încuraja să gândim. Doar matematica era importantă. Nu avea mare importanţă că un elev este un geniu în pictură sau un pasionat de literatură: pentru profesori, doar disciplinele ştiinţifice valorau ceva. Din nefericire, nu aveam pentru ele nicio dispoziţie aparte, încât la liceu, dirigintele, care, evident, preda matematica, răsucea cuţitul în rană la fiecare discuţie cu părinţii.

— Iana poate mai mult, ofta el. Numai să vrea!

Ceea ce voiam eu era să citesc, să scriu şi să desenez. La treisprezece ani, am început pictura. Tata, care mă încuraja în tot ce mă pasiona, mi-a oferit o pânză de profesionist. A fost singurul care s-a entuziasmat de prima mea lucrare, ceea ce m-a făcut să perseverez. În curând, pictam în tot timpul meu liber. Îmi plăcea enorm şi să citesc. Unul câte unul îi devoram pe marii clasici ai literaturii europene, fiind şi acesta un mod de a descoperi alte culturi, alte moduri de viaţă. În România, fie la scoală, fie la televiziune ori aiurea, nu exista nicio deschidere asupra lumii exterioare. Conta doar Geniul din Carpaţi. Şi ce dacă oamenii

mureau de foame, dacă administraţia era coruptă, iar poliţia semăna teroarea. Regimul Ceauşescu era o plagă, dar tuturor le era prea teamă ca să îi critice cu glas tare. Acasă, când îmi exprimam rezervele, tata mă certa imediat:

— Taci din gură. Nu se critică sistemul. E interzis.

— Ce ipocrizie!

— Nu asta-i problema. Pereţii au urechi, ţine minte. Iar tu ai o gură prea mare care o să-ţi aducă numai necazuri.

— Ei şi? Dacă oamenii nu sunt mulţumiţi, de ce nu ies în stradă să o spună?

— Eşti tânără şi inconştientă, Iana. Tu nu înţelegi că în România toată lumea face ceea ce i se spune să facă, atâta tot.

— Nu, nu înţeleg…

— Repetă-ţi asta, dacă într-o dimineaţă Ceauşescu s-ar trezi şi ar hotărî să-i spânzure pe toţi, nu numai că nimeni nu ar avea nimic de spus, dar vor fi chiar unii care îi vor şopti la ureche: „Doriţi să vă aducem frânghia?”

I-am urmat sfatul şi am lăsat-o mai moale, dar în adâncul sufletului eram scandalizată. M-am refugiat şi mai mult în cărţile mele. Scriam şi multe poezii şi aveam o pasiune pentru limbile străine. Pentru asta aveam ceva predispoziţii, ca urmare a originii tatălui meu. Mama sa era slovenă, iar tatăl ceh, un arhitect emigrat în

România înainte de cel de al Doilea Război Mondial. Bunicii îmi vorbeau uneori de Bucureştii de altă dată, acel Mic Paris european, un oraş încântător şi debordând de cultură. Din păcate, capitala se schimbase mult... Chestiunea e că bunicii mei vorbeau sârbeşte, iar tata, care o vorbea acasă, îmi transmisese limba la rândul său. La şcoală, studiam engleza cu asiduitate, şi o făceam şi acasă: stăteam tot timpul în balcon, unde petreceam ore întregi înnegrind caiete cu versuri şi devorând literatură engleză, încât într-o zi, tata a venit să stea de vorbă cu mine.

— De ce nu te duci un pic la plimbare?

— Pentru ce?

— Nu-i normal să stai singură, Iana. La vârsta ta ar trebui să ieşi cu prietenii.

Observaţia lui m-a indispus puţin, dar nu m-a deranjat peste măsură. În fond, partea interioară a lucrurilor mă interesa mai mult decât cea exterioară. În schimb, ştiam că nu sunt făcută pentru o muncă de birou. Motivată de dragostea mea pentru artă, am optat pentru studii de pictură murală: în România, nu lipsesc vechi monumente care ar trebui restaurate. La universitate, aveam acces la Biblioteca Franceză şi la multele ei ziare. Era singurul mijloc, pe atunci, de a şti ce se petrecea în străinătate. Iată cum am învăţat franţuzeşte.

După trei ani de studiu, am început să lucrez.

Majoritatea şantierelor erau la biserici, dar într-o zi am luat parte la rearanjarea palatului Ghica-Tei, un edificiu din secolul al XIX-lea din Bucureşti, pe care antreprenorii aveau de gând să-l transforme în restaurant. Şantierul era enorm, iar echipa noastră, importantă. În cursul lucrărilor, am regăsit fresce păstrate destul de bine. Un responsabil de la Ministerul Culturii a venit la faţa locului, cu un altul trimis de Ministerul Turismului. Primul spunea întruna că era prioritar să se păstreze frescele, iar celălalt susţinea că restaurantul trebuia să se facă, şi ca atare zidurile trebuiau zugrăvite aşa cum se prevăzuse. Lupta a durat zile întregi. În tot acest timp, noi nu ştiam ce să facem… Într-o după-amiază, pe când membrii echipei, neavând de lucru, se pregăteau să se întoarcă acasă, o furtună ne-a obligat să ne adăpostim în interior. Era vară, era foarte cald. Cuprinsă de un impuls subit, mi-am zis că nu aveam chef să aştept sfârşitul prăpădului. Mi-am salutat colegii şi am pornit prin ploaia zdravănă. Un coleg m-a urmat. Nu-i vorbisem niciodată până atunci. Imediat am încercat să-l conving să o lase baltă.

— Lasă, pot merge şi singură. Întoarce-te la adăpost!

— Nici o problemă! Cred că ai avut o idee excelentă!

Îl chema Dumitru. Câteva zile mai târziu, m-a

invitat la cină. La restaurant, un ţigan a venit să ne ofere trandafiri. Spre marea mea surpriză Dumitru a cumpărat tot coşul. Masa era plină de flori, eram foarte impresionată… Câteva luni mai târziu, ne căsătoream.

Dumitru era inginer civil. După complexurile de locuinţe, i s-a încredinţat construirea unui baraj în Haţeg, în Transilvania. La moartea tatălui meu, în 1982, soţul a aranjat să fie mutat aproape de Piteşti, ca să fiu aproape de mama. Doi ani mai târziu, ne-am mutat din nou. După Bucureşti, am plecat la Câmpulung. În acest oraş, la cincizeci de kilometri de oraşul meu natal, s-a născut Ştefan, pe 15 ianuarie 1988. Când eram gravidă, mă rugam să fie fată. Hotărâsem să o cheme Mirona. Imediat după naştere, moaşa mi-a întins bebeluşul, zâmbind larg.

— Aveţi un băieţel grozav.

— Da? Şi cum îl cheamă?

Moaşa m-a privit ciudat.

— Păi… Nu ştiu, dumneavoastră trebuie să-i alegeţi prenumele!

— Am ales Mirona.

— Mirona?

— Da, trebuia să fie fetiţă!

Şi astăzi, când Ştefan îşi aminteşte această poveste pe care i-am spus-o de atâtea ori, ia un aer supărat şi pretinde oftând:

— Nu eram un copil dorit. Ce vreţi? Mama ar fi

preferat o fetiţă…

Cu excepţia acestei mici neînţelegeri, eram o mamă normală… Nu am mai lucrat ca să mă ocup de Ştefan. Dumitru construia blocuri în oraş. Ne mergea destul de bine. În fiecare dimineaţă, vecina îmi aducea lapte proaspăt muls de la vaca ei. În acele vremuri de lipsuri, nu toată lumea avea noroc. La Piteşti, unde petreceam uneori câteva zile cu Ştefan, trebuia să ne trezim în zori ca să ne aprovizionăm la magazinul cel mai apropiat de unde ne luam raţia. Distribuirea începea la ora şapte, dar coada era lungă şi fără vreo garanţie că vei ajunge să cumperi. Câteodată, când îmi venea rândul, aflam că nu mai era lapte! Eram rugată, împreună cu toate cele care aşteptau în spatele meu, să revenim a doua zi… Erau doar mici necazuri cotidiene fără importanţă. În schimb, problemele serioase veneau din familie. Soţul meu era foarte amabil… când era treaz. Mama mă atenţionase:

— Fii atentă, Iana, căsătoria asta nu-i o treabă bună. Dumitru bea mult prea mult.

Pusesem acest avertisment pe seama geloziei materne. Dumitru era un om sensibil, un artist: scria poezii şi picta peisaje când avea timp să viseze. Îmi plăceau mult pânzele sale. Problema era că alcoolul îl făcea să devină agresiv. Înainte de luna de miere, nu-mi dădusem niciodată seama. Mult timp, i-am suportat crizele. Când se trezea

din băutură, îşi cerea mii de scuze, promitea că se va schimba, că eram singura care puteam să-l ajut. Într-o zi şi-a dat în petic în prezenţa lui Ştefan, căruia îi dădeam să mănânce. Lacrimile copilului m-au şocat: de data aceasta, se umpluse paharul. Nici nu se mai punea problema ca Ştefan să trăiască în frică. Am cerut imediat divorţul. În interesul lui Ştefan, tribunalul, în audienţa preliminară, mi-a atribuit apartamentul în mod provizoriu. Or, soţul meu nu voia să se mute. Foarte repede situaţia a devenit de nesuportat. Aşa că i l-am încredinţat mamei pe Ştefan, iar eu am mers să mă instalez la o prietenă, în Bucureşti, aşteptând hotărârea. În timpul săptămânii munceam, iar în weekend mergeam să-mi văd fiul la Piteşti, oraş aflat la o oră şi jumătate de capitală.

Procedura a durat mult timp, soţul refuzând să divorţeze: în caz de dezacord, legislaţia impunea o perioadă de reflecţie în scopul de a încuraja cuplul să se împace. Ne-am prezentat de trei ori în faţa judecătorului, eu răspunzând la aceleaşi întrebări:

— S-au aranjat lucrurile între dumneavoastră?

— Nu.

— Menţineţi cererea de divorţ?

— Da.

— Faceţi un efort. Mai gândiţi-vă. Ne revedem peste trei luni.

În fine, la aproape un an de la începerea

procedurii, divorţul a fost pronunţat în favoarea mea. Am obţinut custodia lui Ştefan, în România tocmai începuse revoluţia. Încă nu ştiam că ea urma să-mi schimbe viaţa.

REVOLUŢIA

— Alo, Iana?

— Da.

— Wan la telefon. Ce bine că te găsesc acasă. E revoluţie, aşa-i? Ceauşescu şi soţia au fugit cu elicopterul. Toată lumea iese în stradă, Iana! Anunţă-i şi pe alţii şi vino cu noi!

Era în după-amiaza lui 22 decembrie 1989. Wan era prietena cu care îmi împărţeam apartamentul din Bucureşti. Salariată a televiziunii naţionale, ea era mereu informată înaintea tuturor. Pretutindeni revolta mocnea. Cu câteva zile mai înainte, la Timişoara, în vestul ţării, Securitatea, poliţia secretă de care ne temeam cu toţii, reprimase cu violenţă o manifestaţie de susţinere împotriva evacuării unui pastor ungur reformat, László Tökés, opozant al regimului. Pe 21, zeci de mii de muncitori intraseră în oraş scandând sloganuri anticomuniste. Armata trăsese în populaţie şi se spunea că sunt mulţi morţi. Unii vorbeau chiar de un masacru. Televiziunea înăbuşise problema şi nimeni nu ştia exact ce se întâmplase, dar zvonul se răspândise din gură în gură, ca fulgerul, în

toată ţara. În România, ura clocotea pretutindeni de câteva luni. Sătulă de politica economică a lui Nicolae Ceauşescu, care se încăpăţânase să ramburseze datoria externă prin exportarea forţată a întregii producţii agricole, populaţia avidă de libertate, dezgustată de teroarea exercitată de regim, ajunsese la capătul răbdării. Zvonul masacrului de la Timişoara a fost ca un detonator.

La Bucureşti, Ceauşescu, revenit în grabă din străinătate, organizase, chiar în ziua în care soldaţii săi trăgeau asupra muncitorilor din Timişoara, o adunare de masă, transmisă în direct la televiziune, chipurile ca să aducă din nou calmul şi să dovedească tuturor că avea sprijinul poporului. Abia ce începuse să vorbească, în balconul fostului Senat, că mulţimea, adunată în piaţă, începuse să scandeze: „Timişoara! Timişoara! Jos dictatorul!” Preşedintele a trebuit să-şi întrerupă discursul şi apoi a început fierberea pe străzi. Toată lumea ieşise în stradă, alergând în toate direcţiile. Din când în când, se auzeau focuri de armă sporadice, dar se pare că nu era niciun rănit.

A doua zi dimineaţă, nu m-am dus la lucru. De dimineaţă se auzeau rafale de armă afară. Vecinii mi-au spus că armata şi Securitatea interveniseră în cursul nopţii şi uciseseră nişte demonstranţi. Totuşi, împuşcăturile îmi sporeau motivaţia: de

data aceasta trebuia să terminăm o dată pentru totdeauna. După ce am vorbit cu Wan, am dat vreo duzină de telefoane. Mi-am luat haina şi m-am repezit afară să mă alătur celorlalţi, în Piaţa Universităţii. N-aş fi ratat asta pentru nimic în lume. În sfârşit, lucrurile se mişcau, oamenii îndrăzneau să se revolte. Românii, într-un glas, spuneau „Nu” sistemului comunist şi cereau dreptul la libertate! Foarte repede, eu şi prietenii mei am fost înghiţiţi de valul miilor de persoane care forfoteau în centrul oraşului. Împinşi de unii şi de alţii, ne-am trezit în faţa Comitetului Central al Partidului Comunist: clădirea fusese invadată de către civili! Un simbol… Vestea fugii cuplului Ceauşescu, care părăsise palatul prezidenţial, se zicea, în elicopter, înfierbântase clar spiritele. Portretul preşedintelui, smuls de pe un perete, a zburat pe fereastră. Alţii agitau lucrurile luate de la un etaj superior strigând către mulţime:

— Cine vrea portocale? Ia uitaţi-vă ce avea, uitaţi-vă! Portocale, banane! Cine doreşte?

Fructe de felul acesta nu se găseau pe atunci pentru cetăţenii de rând. Mâncam doar de Revelion. Şi iată că începea să plouă cu portocale, graţie jefuitorilor surescitaţi care aruncau totul pe fereastră! Puţin mai târziu, am auzit că palatul prezidenţial, acel monument uriaş încarnând întreaga lipsă de măsură a conducătorului nostru, fusese invadat. Era pur şi simplu de neconceput…

Deşi dezordine totală, un puternic vânt de optimism sufla pe străzile Bucureştiului. Dictatorul fusese răsturnat, dar oare restul ţării o ştia? Vestea cea bună trebuia răspândită! Toţi am avut aceeaşi idee: să difuzăm cât mai mult informaţia.

— Trebuie să trimitem pe cineva la televiziune!

— Am eu grijă!

Televiziunea Română, al cărei sediu cu ziduri de un albastru azuriu fusese rechiziţionată de popor, încetase să mai emită timp de câteva ore. Când antena a funcţionat din nou, toată lumea s-a îngrămădit în faţa televizoarelor alb-negru din apartamentele de la parter. Am aflat astfel în direct despre formarea unui guvern provizoriu constituit din membrii Partidului Comunist. Ion Iliescu făcea parte din acest guvern. Cum era posibil ca acest fost apropiat al preşedintelui, care tocmai formase din mulţime Frontul Salvării Naţionale să se afle la putere? Iliescu reprezenta pentru unii promisiunea unui viitor mai bun, iar pentru alţii o impostură.

— Iliescu? E cel mai bun prieten al lui Ceauşescu! încă un comunist. Îşi bat joc de noi. N-o să se schimbe nimic!

— Ba nu, era duşmanul lui, a suferit şi el sub dictatură.

E adevărat că domnea o oarecare confuzie. Se decretase starea de urgenţă, însă armata se

alăturase insurgenţilor, lăsând securitatea să se ocupe de protecţia preşedintelui. Informaţiile contradictorii difuzate de televiziune se adăugau la haosul din jur. Pentru a se explica imaginile ciocnirilor şi scenele de vandalism filmate în centrul oraşului, comentatorii vorbeau de nişte misterioşi „terorişti”. Conform ziariştilor, aceşti asasini, apăruţi nu se ştie de unde, trăgeau asupra populaţiei şi atacaseră mai multe clădiri strategice, precum Radioul, Centrul de Presă ori Ministerul Apărării. La aeroportul Otopeni, două unităţi ale armatei s-au trezit luptându-se între ele, fiecare acuzând-o pe cealaltă că e de partea teroriştilor. Nimeni nu mai înţelegea nimic. Tocmai în acel moment oamenii au început să vorbească de manipulare: ceea ce toată lumea luase drept o mişcare populară revoluţionară semăna tot mai mult cu o lovitură de stat deghizată. Unii vedeau aici mâna serviciilor secrete, altele acuzau Rusia de a fi pus-o la cale. Chiar şi azi, istoricilor le este greu să descâlcească iţele. Identitatea acelor faimoşi terorişti, spre exemplu, a rămas un mister. Problema este că în decembrie 1989 am început să ne simţim trădaţi. Execuţia, în ziua de Crăciun, a cuplului Ceauşescu, arestat la aterizarea elicopterului la câţiva kilometri de capitală, nu a fost suficientă pentru a calma spiritele. Poporul voia nişte răspunsuri. Or, cenzura încă mai

funcţiona la televiziune. La ce bun că am făcut revoluţia dacă nu puteam să ne exprimăm liber? Iliescu şi clica sa postcomunistă susţinea degeaba că ţin de un regim democratic, pentru că, în fond, nimic nu se schimbase cu adevărat.

Tocmai pentru a cere adevărul am decis să protestăm. Mişcarea, paşnică, a luat formă în mod spontan şi informal, în Piaţa Universităţii, unde sute de manifestanţi, între care mulţi studenţi, au venit în masă după Crăciun. Erau tot felul de oameni: mulţi studenţi, mame, ca mine, cupluri, muncitori, profesori… în fiecare zi, noii sosiţi îngroşau rândurile. Unii veneau de foarte departe, vestea se transmitea prin viu grai. Încă nu aveam acces la televiziune. Nimeni din media nu venea să ne întrebe. Or, era important ca toţi românii să ştie ce făceam în Piaţa Universităţii. În martie, am trimis un grup restrâns la sediul televiziunii. Scopul era să deschidem discuţia, încercând să-i convingem pe reprezentanţii canalului să vină să ne vorbească. Zadarnic: nimeni nu voia să ne asculte.

Aşadar, cu vreo cincizeci de manifestanţi am început o grevă a foamei. A durat mai multe luni. Cei care ajungeau prea slăbiţi erau înlocuiţi de alţii. Astfel, exista în permanenţă un nucleu de vreo douăzeci de grevişti. Atmosfera era extraordinară. Trecătorii se opreau ca să discute cu noi, veneau artişti să ne susţină, iar cei mai

buni oratori improvizau discursuri la balcoane. Noaptea, cântam şi puneam lumea la cale ore în şir. Din când în când, mă întorceam acasă ca să dorm un pic. Eram foarte mulţumită că îmi lăsasem fiul la Piteşti. Îi era mai bine cu mama decât în această ambiantă revoluţionară. Unitatea mişcării noastre, deşi total dezorganizată, făcea toată frumuseţea ei. La televizor, am fost prezentaţi drept un grup de huligani nelegiuiţi. Iliescu i-a pus pe ţigani să vină să vândă sandviciuri şi bere în jurul pieţei: la televiziune tocmai aceste imagini cu astfel de vânzători au fost arătate pentru a ne discredita, omiţând cu bună ştiinţă să se spună cine suntem.

Hotelul Intercontinental, aflat foarte aproape, era plin de ziarişti străini, curioşi să ştie mai multe despre protestul nostru paşnic. Prezenţa lor ne garanta imunitatea: Iliescu nu ar fi îndrăznit să trimită armata în faţa camerelor din lumea întreagă. În fond, pretindea că este un lider democrat! De altfel, Iliescu programase alegeri prezidenţiale pe 20 mai. Încă din luna aprilie, cerusem insistent să li se interzică foştilor membri ai Partidului Comunist să candideze. Fără a fi ceva surprinzător, Ion Iliescu a fost reconfirmat în funcţie.

Guvernul a trecut la atac pe 13 iunie 1990. Noaptea, un tânăr s-a strecurat în cortul nostru foarte agitat.

— Suntem încercuiţi de poliţie!

Nu-mi venea a crede. O clipă mai târziu, luam bicicleta ca să inspectez împrejurimile. Nu a fost nevoie să merg prea departe. În faţa sediului fostului Partid Comunist, am văzut mai multe autobuze din care coborau zeci de poliţişti înarmaţi până în dinţi. În Piaţa Romană tocmai se aliniaseră. M-am întors în Piaţa Universităţii ca să-i previn pe ceilalţi, care aşteptau în corturi.

— Vin! Ne iau ca din oală!

Abia am terminat fraza că un batalion de bărbaţi în uniformă, apărând dinspre Muzeul Naţional de Artă, traversa strada în pas alergător înspre noi. Alţii dinspre ambasada americană. Brusc, s-a instalat panica. Toată lumea încerca să fugă. Unii dintre noi am avut „inspiraţia” să ne repezim spre hotelul Intercontinental. În clipa în care am ajuns la clădire, portarul hotelului a închis şi a baricadat uşile pe dinăuntru, înspăimântaţi de mulţimea dezordonată a manifestanţilor, trei şoferi de taxi, ale căror maşini erau deja pline de fugari, şi-a încuiat portierele. Am fost împinsă, strivită de botul unuia dintre vehicule. S-a deschis o portieră şi cineva din maşină m-a prins de braţ şi m-a tras înăuntru. M-am înghesuit cu celelalte cinci persoane din taxi. Şoferul a demarat într-o clipă. Abia a mers câteva sute de metri când un zid de ofiţeri de poliţie, cu căşti şi bastoane, ne-a blocat trecerea. Şoferul s-a grăbit să întoarcă, intrând pe

o stradă lăturalnică spre a evita străzile principale, pline de oameni în uniformă. Dar de unde apăreau aceştia? Am aflat mai târziu că Iliescu îi chemase pe minerii din Valea Jiului, o regiune industrială aflată în sud-vestul României, pentru a reinstaura ordinea la Bucureşti.

Din fericire, ne aflam departe de ei. Ne-au trecut toate sudorile! Presată de nevoia urgentă de a fuma o ţigară, mi-am căutat, instinctiv, pachetul de ţigări…

— Poşeta!

— Ce-i cu ea?

— Mi-am uitat poşeta!

— Unde?

— În Piaţa Universităţii. Am lăsat-o în cort!

Ceilalţi ocupanţi din maşină m-au privit, fără să le vină a crede. Omul care îmi vorbise m-a întrebat:

— Să nu-mi spui că aveai actele de identitate în ea.

— Păi… Da.

— Eşti nebună! îţi dai seama că nu te mai poţi întoarce acasă?

— De ce?

— Fiindcă poliţiştii îţi vor găsi poşeta şi vor şti că erai acolo. Îţi au adresa acum. Cred că la ora asta deja te aşteaptă acasă.

Catastrofă… Poliţia mă va căuta, o să mă bage la închisoare! M-am gândit imediat la copil, a cărui

custodie tocmai o obţinusem. Sigur mi-o vor lua… în noaptea aceea, am dormit la o prietenă. Dimineaţa m-am uitat la ştirile de la televizor, sigură că manifestanţii vor fi din nou în Piaţa Universităţii. Nu. Fuseseră câţiva morţi. În câteva ore, mişcarea noastră paşnică sfârşise într-o baie de sânge. L-am sunat pe avocatul care se ocupase de divorţ ca să-i cer un sfat. Mi-a confirmat că situaţia mea era dintre cele mai rele.

— Legea este clară, Iana, condamnarea la închisoare este redhibitorie. Ţi se va retrage dreptul de a-l păstra pe Ştefan. Trebuie neapărat să pleci din oraş. Problema e că poliţia controlează toate ieşirile principale.

— Atunci, ce fac?

— Am un prieten cu maşină. Te poate ajuta să te strecori.

— Mă poate duce până la frontiera sârbească?

— De ce?

— Am să încerc să trec frontiera. Este singura soluţie dacă vreau să-mi păstrez băiatul.

— Te va duce unde vrei. Trebuie doar să-i plăteşti benzina.

Fostul meu soţ, care lucra la Turnu Severin, un oraş situat aproape de Serbia, îmi spusese de un român care trecuse clandestin frontiera pe acolo. Era singura mea şansă. Traversarea Dunării înot nu intra în discuţie. Nu eram capabilă de aşa ceva! Pe o hartă, am reperat un mic afluent al Dunării,

canalul Bega. De-a lungul lui aş fi ajuns în Iugoslavia. Împreună cu avocatul, am convenit că prietenul său va aştepta căderea nopţii ca să vină să mă ia. Era mai sigur. Până atunci, rămânea să o anunţ pe mama care avea grijă de copil. Îi aud şi acum glasul agitat în receptor:

— Dar ce-ai făcut? Au venit cei de la poliţie, te caută!

— Linişteşte-te, mamă.

— Să mă liniştesc? Bine, ce trebuie să fac?

Mama ştia că participam la mişcarea protestatară de câteva luni. Neliniştită, făcuse tot ce putuse ca să mă descurajeze.

— Te rog din suflet, nu te întoarce, e mare pericol.

— N-am de ales, mamă.

— Dar gândeşte-te la băiat!

— Tocmai pentru el o fac. Sper să ducă o viaţă mai bună decât a mea. Dacă voi aţi fi făcut acelaşi lucru acum patruzeci de ani, n-am trăi acum într-o ţară comunistă.

La acest argument, mama nu găsea vreun răspuns. Eram tânără, nu-mi dădeam seama ce proastă eram reproşându-i… Aflând că a trecut poliţia pe la ea, mi-am dat seama că nu-i de glumit. Îmi era frică, dar hotărârea mea era neclintită. Seara, şoferul m-a scos din oraş fără probleme. Pe drumul spre Turnu Severin, am făcut o haltă la Piteşti. Nu puteam să părăsesc ţara fără

ca să-mi mai strâng o dată fiul în braţe. Ajungând pe strada unde locuia mama, şoferul a încetinit. Mă frământam la gândul că poliţiştii puteau să mă aştepte acolo. Din fericire, nici ţipenie de om. Am stat doar cinci minute, cât l-am îmbrăţişat pe Ştefan şi am informat-o pe mama:

— Îl las în seama ta. Să te ocupi cum trebuie de el. Eu am să trec graniţa. De îndată ce pot, am să-ţi telefonez ca să te ţin la curent. Am să văd eu cum fac să ajungă la mine.

— Ai mare grijă de tine.

— La revedere, mamă.

Mi se rupea inima. Numai Dumnezeu ştia când îmi voi mai putea vedea băiatul… Şoferul m-a lăsat la Turnu Severin, unde am luat un autobuz ca să ajung în satul traversat de râul pe care îl reperasem. Toată noaptea, am mers întruna de-a lungul apei. Mă opream doar din când în când ca să fumez o ţigară. Îmi aminteam de ceea ce îmi spunea tata: „Noaptea o ţigară se poate vedea de foarte, foarte departe…”

Îngrozită la gândul că pot fi reperată, mă aşezam în iarbă ca să fumez în pumn, să nu se vadă în întuneric. Adesea mă uitam la steaua mea, sclipind sus pe cer. Eram copil când hotărâsem că era a mea: era una tare micuţă, lângă Ursa Mare. Într-o pauză, pe când mă uitam la cerul înstelat, am zărit o stea căzătoare.

— Dă, Doamne, să ajung întreagă dincolo de

graniţă.

Abia îmi terminasem rugămintea că încă o stea străpunse întunecimea. Am închis imediat ochii, punându-mi încă o dorinţă.

— Dă, Doamne, să-mi văd băiatul cât mai repede.

Cred că Dumnezeu m-a auzit, fiindcă n-am întâlnit nici ţipenie de om pe drum. A doua zi, m-am ascuns într-un şanţ de la marginea unui lan de porumb. Era mai bine să aştept noaptea ca să trec graniţa. La început ţineam ochii larg deschişi, terorizată de ideea că voi fi reperată de vreun ţăran din partea locului, care s-ar fi grăbit fără îndoială să mă denunţe. Dar oboseala m-a învins şi am adormit. M-a trezit lătratul unui câine. Soarele era sus pe cer şi era foarte cald. Şiroind de transpiraţie, am auzit un bărbat apropiindu-se. Cu siguranţă că lucra la câmp. Ghemuită în fundul şanţului, am stat nemişcată, privind la buza şanţului. Dintr-odată, am văzut botul unui câine. Animalul m-a privit, fără să se mişte. Oricare alt câine ar fi lătrat într-o asemenea situaţie, însă acesta n-a scos niciun sunet. După câteva clipe, a pornit-o spre stăpânul lui. Cu siguranţă că rugăciunile mele nu au fost zadarnice…

Când soarele a început să apună, am ieşit din ascunzătoare, ţinând cursul râului până la un drum. Apa trecea pe dedesubtul acestuia, ajungând probabil la Dunăre un pic mai încolo. La

câteva zeci de metri, în apropiere de un pod, se înălţa un turn imens de lemn. Postul de frontieră. Ştiam că mai era unul, mai la est. Obiectivul meu era să trec printre ele. Or, satul se prelungea şi peste frontieră, încât trebuia obligatoriu să traversez proprietatea cuiva ca să pot trece dincolo. Mergând pe marginea drumului, am dat de o grădină unde nu era niciun câine. M-am uitat la ferestre ca să fiu sigură că nu era nimeni, apoi am alergat în spatele casei unde m-am strecurat pe sub sârma ghimpată care înconjura terenul.

M-am trezit în faţa unui câmp proaspăt însămânţat; probabil că era faimosul *no man's land* despre care mi se spusese. La stânga, turnul de observaţie pe care tocmai îl văzusem acum dispărea în spatele copacilor: aşadar nu aveam nicio grijă că aş putea fi observată din partea aceea. În întuneric, era cu neputinţă să vezi dacă soldaţii stăteau la pândă pe micuţa platformă din vârf. În faţa mea, vedeam sclipind apele negre ale Dunării. M-am îndreptat într-acolo, aplecată, înaintând cu paşi mici, ca un şoarece, cu privirea îndreptată spre turn, pândind cea mai mică mişcare suspectă. Ajunsă la mal, am mers câţiva metri, tot ghemuită, spre masa întunecată şi impozantă ce se desena pe partea dreaptă: era un pod ciudat, metalic, aşezat paralel cu Dunărea. Chestia asta nu avea niciun sens! Câteva minute mai târziu mă aflam de cealaltă parte. Am ştiut,

după borna kilometrică albă cu vârful roşu, că reuşisem: de o parte era scris „RS România”, de cealaltă, „R.S.F. Iugoslavia”.

Cu spatele la pod, mă aventuram, un pic mai bucuroasă, pe un teren gol, spre ceea ce ştiam că este Serbia. Brusc, un strigăt mă ţintui:

— *Stoi!*

M-am oprit din respirat. *Stoi*? auzisem bine? În sârbă, asta însemna „stop”, dar ar fi putut fi la fel de bine cuvântul românesc „stai”, care însemna acelaşi lucru. Un lucru era sigur: mie mi se adresa. Să fii prinsă atât de aproape de ţintă, îţi vine să plângi de ciudă! Ce-or să-mi facă? Mă aruncă în închisoare? Era trecut de miezul nopţii, zona era pustie. Oare mă vor ucide? La urma urmei era de preferat… Cu sufletul strâns, mi-am luat inima în dinţi şi am înaintat, cu aerul cel mai încrezător din lume, spre cele două lumini care jucau în faţa mea. În câţiva paşi, mi-am pregătit o poveste: vorbeam engleza, nu româna, şi încă şi mai puţin sârba, eram o ziaristă străină care îşi pierduse actele şi îşi căuta drumul… Erau doi bărbaţi. Fiecare ţinea în mână o lanternă lungă pe care le-au aţintit spre mine înainte de a le îndrepta spre pământ. Nu le puteam distinge feţele. Cu un glas pe care încercam să-l fac hotărât, le-am ordonat în engleză:

— Arătaţi-mi caschetele voastre!

S-au uitat unul la altul, fără a îmi răspunde.

Oare ăştia doi măcar vorbeau englezeşte?

— Lanternele! îndreptaţi-le spre capul vostru, vă rog! Nu mai scot niciun cuvânt până nu văd bonetele voastre!

Nu ştiu dacă m-au înţeles, însă unul dintre ei i-a luminat faţa celuilalt în timp ce îi spunea ceva. Tipul era tânăr, chiar foarte tânăr, nu cred că avea mai mult de optsprezece ani şi părea mult mai speriat ca mine. Oricum, nu purta boneta soldaţilor români! Eram atât de uşurată încât i-aş fi sărutat…

— Urmaţi-ne.

Îmi vorbiseră în sârbă. I-am urmat, acum vioaie! Entuziasmul mi-a fost de scurtă durată: drumul prin ierburile înalte şi umede nu se mai termina. După mai multe ore de mers prin noapte, am ajuns în sfârşit la o aşezare militară unde cei doi soldaţi m-au dus la biroul superiorului, prevenit prin staţie. Începea să se lumineze. Nu mâncasem de două zile… Eram hămesită, murdară, epuizată, înfrigurată, iar pantalonii îmi erau uzi până la genunchi. Totuşi eram departe de gândul că lucrul cel mai rău urma să se întâmple. Dincolo de graniţa ţării mele, mă credeam salvată. Nu avusesem timp să mă gândesc la ce se va întâmpla mai apoi…

— Sunt responsabilul acestei unităţi. Luaţi loc, doamnă.

Militarul vorbea sârbeşte. Răspunzându-i în

aceeaşi limbă, am început, ca un automat, să-mi turui povestea:

— Sunt o manifestantă pentru pace, poliţia română mă caută, dar am un copil, nu vreau ca să…

Nu m-a lăsat să termin. Indiferent la cele ce-i povesteam, mi-a tăiat vorba pe un ton neutru:

— Aţi fost prinsă traversând ilegal frontiera noastră. Veţi fi dusă imediat în faţa unui judecător, aşa-i procedura.

Cinci minute mai târziu, am ieşit din baracă, încadrată de doi soldaţi care m-au urcat într-o maşină: postul acesta militar era pierdut undeva în câmpie, iar tribunalul era în oraş, la câţiva kilometri depărtare. Începea să se lumineze când am intrat în acea localitate necunoscută. La tribunal, judecătorul, o femeie, a expediat cazul rapid. Circumstanţele mele atenuante nu au schimbat nimic. Sentinţa a căzut, implacabilă:

— Douăzeci de zile de închisoare.

În câteva cuvinte, tot universul se prăbuşise.

REFUGIATĂ

Eu, în închisoare? Imposibil. Trebuia să fie o greşeală! Ce puteam face? Să protestez? Cine m-ar fi ascultat? Nu, pentru moment, eram neputincioasă. Am fost dusă în penitenciarul din

oraşul al cărui nume nici măcar nu-l cunoşteam. Acolo, am fost fotografiată din faţă, din profil, apoi mi s-au luat amprentele. Cu un nod în gât, m-am gândit la mama.

— Mulţumescu-ţi, Doamne, că nu-i mama aici să-şi vadă fiica tratată ca o infractoare.

În timp ce-mi înmuiam degetul în tuş, mi-au dat lacrimile. Mă simţeam cu adevărat demnă de milă. Am fost dusă în celulă, o încăpere de cincisprezece metri pătraţi cu mobilier strict, unde am făcut cunoştinţă cu noile mele colocatare. Rodica, o româncă, şi fiica ei de şaptesprezece ani, care fusese pedepsită cu cincisprezece zile de închisoare pe acelaşi motiv ca şi mine, dar şi Nataşa, o sârboaică, condamnată pe viaţă pentru că îşi omorâse bărbatul. Aceasta îşi ispăşea pedeapsa de nouă ani şi, având mereu de-a face cu deţinute române, ne stăpânea la perfecţie limba. Rodica, în schimb, era acolo de puţin timp. Veneau din Timişoara şi mi-au povestit cum a fost cu manifestaţia, despre banderolele anticomuniste, blindatele, răniţii care cădeau… La rândul meu, le-am povestit prin ce am trecut. Mă rodea totuşi o întrebare:

— Ce vor face cu mine? Doar n-am să fac douăzeci de zile de închisoare.

Din experienţa ei, Nataşa mi-a zis, foarte sigură pe ea:

— Stai liniştită, clandestinii nu fac mulţi purici

pe aici. Majoritatea sunt pur şi simplu trimişi înapoi în România după câteva săptămâni.

— Nu se poate! Orice, dar nu asta! Nu m-am zbătut atât ca să ajung din nou acolo.

— Mi-e teamă că nu ai de ales.

— Vedem noi…

Până la găsirea unei soluţii, trebuia să te supui regulilor carcerale. Nataşa mi le-a explicat:

— În fiecare dimineaţă, îţi faci patul. În cursul zilei nu ai dreptul să te întinzi pe pat. Poţi doar să te aşezi pe scaun. Pentru spălat, ai chiuvetă în boxa din spatele tău.

Separată printr-o uşă, boxa mai avea şi un veceu turcesc. În celulă, în afara scaunelor şi a paturilor suprapuse, aliniate de-a lungul peretelui, se mai găsea o masă şi nişte stative vechi.

— Ce-i cu astea?

— Sunt pentru mine: ţes covoare ca să câştig ceva bani.

— Şi când cineva nu se pricepe la ţesut?

— Poţi face croitorie.

— Se plăteşte bine?

— Destul ca să-ţi cumperi cinci sau şase ţigări pe zi.

Ţigări… O să am nevoie…

— Mă interesează. Cui trebuie să i te adresezi?

— Îl întrebăm pe gardian. O să-ţi aducă o maşină de cusut şi haine de-ale deţinuţilor la reparat.

— Foarte bine. Şi cu dusul? Sunt atât de

murdară, nu m-am spălat de trei zile.

— Duşul e la comun. O dată pe săptămână.

Cum eu tocmai sosisem, mi s-a dat voie să-mi fac duşul încă de a doua zi, supravegheată de gardiene. În tot restul închisorii numai bărbaţii se ocupau de noi. Dezbrăcându-mă, am descoperit un punct roşu pe pulpă, care semăna cu o pişcătură de ţânţar. Era roşu şi umflat. Săpunindu-mă acolo, mi-am dat seama că mă durea foarte tare. Trebuie să fi fost o iritaţie cauzată de o frecare a pantalonului ud pe când mergeam prin ierburile înalte. Când l-am scărpinat, a început să sângereze. Întoarsă în celulă, în noua mea ţinută de deţinută, i-am arătat Rodicăi piciorul, care a exclamat strâmbându-se:

— O, Doamne, dar asta e o căpuşă.

O căpuşă? Cunoşteam aceste insecte fiindcă avusesem câini, însă credeam că ciupeau doar animalele. Era prea de tot; după ce că eram la închisoare, fusesem fotografiată cu numărul de deţinută, după ce mi se luaseră amprentele, aveam acum şi căpuşe! îmi era clar că fusesem redusă la limita de jos a flintei umane…

A doua zi dimineaţă, când m-am trezit, nu mă simţeam în apele mele. Cu greu, mi-am făcut patul, înainte de a mă aşeza pe scaun. Nu puteam face nimic, nici măcar să mişc un deget. Fruntea îmi ardea şi eram ameţită. În ciuda regulamentului, m-am întins pe pat, peste

cuvertură. Când gardianul, care îşi făcea rondul de câteva ori pe zi, a ridicat vizeta ca să se uite înăuntru, a strigat:

— Ei, curvă de ţigancă, ce naiba faci pe pat?

— Sunt bolnavă.

— Bolnavă, pe dracu', eşti o putoare!

— Clapeta s-a închis cu un zgomot sec. O oră mai târziu, gardianul a revenit.

— Ridică-te şi vino încoace.

L-am urmat la etajul superior până la infirmerie, unde m-a examinat un doctor.

— Ai pneumonie. Am să-ţi prescriu antibiotice.

Asta îmi mai trebuia acum… Pe de altă parte, poate că era o modalitate de a mă face auzită. A doua zi, le-am anunţat pe Rodica şi pe Nataşa că intram în greva foamei. S-au uitat la mine cu ochii cât cepele.

— Dar de ce faci asta? Nu vrei să te vindeci?

— E singura soluţie ca să fiu ascultată. Nu vreau să mă întorc în România.

— Şi ce-o să schimbe asta?

— Vreau să vorbesc cu directorul.

Puţin mai târziu, a trecut un gardian să mă vadă.

— Ce mai e şi cu povestea asta acum?

— Nu mănânc până nu vorbesc cu directorul.

— Ce vrei de la director? Crezi că are timp de pierdut?

— Cer să vină un reprezentant de la UNHCR.

— UNHCR?

— Da, Agenţia Naţiunilor Unite pentru Protecţia Refugiaţilor. Vreau ca UNHCR să ştie că sunt aici. Asta-i tot ce cer.

Gardianul a ridicat din umeri şi a plecat bombănind. Am ţinut-o pe a mea. Timp de câteva zile, nu m-am atins de gamela de cositor. Eram foarte slăbită, dar hotărâtă să merg până la capăt. Eram convinsă că nu era altă soluţie dacă voiam să-mi revăd fiul cândva. Un gardian venea în mod regulat cu antibiotice şi nu pleca până nu era sigur că înghiţisem pastila. Trebuie să fi fost foarte necăjiţi de faptul că o deţinută se lăsa să moară. Toată ziua, Nataşa încerca să mă facă să fiu raţională.

— Iana, tu chiar vrei să mori în închisoarea asta?

— Prefer să mor decât să nu-mi mai văd băiatul.

— Nu-ţi foloseşte la nimic să mori. Mănâncă puţin, te implor. Oamenii ăştia nu pot face nimic pentru tine.

Insistenţa ei era dubioasă şi o bănuiam că e mână în mână cu temnicerii. Rodica nu zicea nimic: sunt sigură că ar fi făcut la fel ca mine. Directorul a sfârşit prin a mă chema în biroul său. Un tip mai degrabă tânăr; nu mai mult de patruzeci de ani. Alături de el stătea un bărbat cu barbă pe care nu-l văzusem niciodată. Directorul mi s-a adresat în româneşte:

— De ce vrei să-mi faci probleme? Ce ţi-am făcut?

— Nu are nicio legătură cu dumneavoastră. Ascultaţi-mă, am un fiu, care nu a împlinit nici măcar doi ani. Dacă sârbii mă trimit înapoi în ţară, voi fi băgată la închisoare şi voi pierde custodia copilului.

— Cunosc mult mai bine legislaţia română decât dumneavoastră. Aveţi dreptate, probabil că aşa se va întâmpla, dar nu-i un motiv ca să faceţi atâta tămbălău! îl vedeţi pe domnul acesta? Este domnul Bladan, de la UNHCR. A venit pentru dumneavoastră. Sunteţi mulţumită acum?

— Da, foarte mulţumită. Domnule Bladan, nu vă cer să interveniţi. Vreau doar să fiu sigură că UNHCR ştie că sunt aici şi să facă în aşa fel încât să nu fiu trimisă înapoi în România înainte de a mi se fi studiat cazul.

— Foarte bine, doamna Matei, acum ştiu despre ce este vorba.

Asta era tot. Nerăbdător, directorul închisorii a pus imediat capăt discuţiei:

— OK, acum mergeţi înapoi în celulă.

Rodica a sărit cu întrebări:

— Ei?

— Am văzut pe cineva de la UNHCR!

— Eşti sigură că era chiar de la UNHCR?

— Păi, avea un însemn la gât… Dar acum că îmi spui asta, n-am verificat ce anume era scris pe el.

Brusc, m-am simţit prost. Cum de nu m-am gândit să verific identitatea bărbosului? Eram tare supărată pe mine însămi.

Oricum, era prea târziu, nu puteam face altceva decât să aştept, încrucişându-mi degetele. Aşadar, am început să mănânc din nou.

Nu după mult timp, Rodica şi fiica ei au plecat: având o minoră în grijă, primise doar cincisprezece zile de închisoare. A venit un gardian să le anunţe că părăseau închisoarea. Ca să se ducă unde? Nimeni nu le-a spus. Îmi era greu fără ele. Îmi deveniseră prietene şi împărţeam totul. Eram din ce în ce mai neliniştită în privinţa sorţii mele. Câteva zile mai târziu a venit cineva să mă caute. Se împlineau douăzeci de zile de când eram deţinută. În faţa închisorii, mi s-a arătat o dubiţă fără ferestre, în care stăteau deja patru sau cinci deţinuţi. Am început să discut cu tânărul român care stătea lângă mine.

— Ştiţi unde ne duc?

— După părerea mea, ne trimit înapoi în România.

— Sunteţi sigur?

— De cinci ori am trecut graniţa şi de cinci ori m-au trimis înapoi! Ştiu drumul pe de rost. E simplu: dacă în aproximativ douăzeci de minute vom trece peste o cale ferată, înseamnă că ne trimit acasă.

— Şi după aia?

— Când ajungem, se deschid uşile, iar poliţia sare pe noi. Ne tăbăcesc bine, apoi ne lasă să fugim.

Nu m-am putut abţine să nu înghit un nod la ideea că voi fi bătută. Vecinul meu nu se înşelase. După douăzeci de minute am simţit cum maşina trece peste şine. Eram complet panicată. M-a cuprins mânia. Îmi venea să omor pe cineva. Mi-am promis să lupt până la capăt. Dacă reuşeam să dau vreo doi pumni şi să muşc pe cineva dintre ăia care vor sări pe noi, tot însemna ceva… Maşina s-a oprit. Când s-au deschis uşile, aveam pumnii strânşi, gata de atac… Am fost lăsaţi să coborâm în linişte. Am văzut o clădire cu o uşă mare de sticlă, prin care mă privea Rodica cu degetul mare ridicat în semn de victorie… Eram într-o confuzie totală. Ce făcea acolo prietena mea? Nu ne aflam la postul de frontieră românesc? în clădire, ni s-a vorbit în sârbeşte. Brusc, am înţeles: era un lagăr, un lagăr de refugiaţi! Exaltând de bucurie, am luat-o pe Rodica şi am strâns-o tare în braţe. Eram salvată!

Am fost instalată împreună cu Rodica şi fiica ei într-o cameră pe care o împărţeam cu încă trei persoane. L-am întâlnit pe soţul Rodicăi. Locuia într-o altă parte a lagărului, cu bărbaţii. L-am văzut şi pe Costel, tânărul care era în maşină cu mine. Nu ştiu câţi refugiaţi se aflau în lagăr, dar erau de toate naţionalităţile: români, dar şi

chinezi, arabi… Ne întâlneam în imensa sală de activităţi, unde era televizor şi o micuţă bibliotecă. Eram liberi şi ne puteam plimba prin curtea interioară. În afară de această relativă supleţe, era cam ca la închisoare: eram acolo cu toţii pentru o perioadă nedefinită şi nu aveam dreptul să ieşim din lagăr. Toată lumea aştepta să fie chemată la discuţia cu responsabilii UNHCR. Cei care se aflau aici de mult timp spuneau că, uneori, poliţia venea să-i ia pe unii refugiaţi pentru a-i retrimite în ţara lor chiar înainte de a fi avut loc interviul. S-a întâmplat o dată cât am stat acolo. Închişi în camerele noastre, am auzit uşile metalice deschizându-se pe rând şi strigătele care răsunau pe coridor. Paşii s-au apropiat. Ne înverziserăm de frică… Uşa nu s-a deschis, iar paşii s-au îndepărtat.

Într-o zi, m-am certat cu Olga, o poliţistă sârbă din lagăr căreia îi spusesem povestea mea.

— Nu există niciun motiv ca să vi se acorde statutul de refugiat politic acum când Ceauşescu a fost răsturnat de la putere!

Ceauşescu a murit, dar regimul care i-a luat locul nu-i mai breaz.

— Spuneţi-mi cât timp aţi făcut greva foamei?

— Aproximativ cincisprezece zile în total.

— Aproximativ? Nu ştiţi exact? Cum de aţi putut uita acest „detaliu”?

— Păi, la urma urmei de ce v-aş minţi? Nu se

numărau zilele! Nu-mi puteam închipui că va trebui să dau seamă în faţa unui comitet de evaluare!

Eram furioasă că cineva se putea îndoi de buna mea credinţă. În fine, am primit hârtia de convocare la discuţie. Femeia care m-a primit era sârboaică.

— Iana Matei? Sunteţi româncă?

— Da.

— Totuşi, tatăl dumneavoastră s-a născut la Maribor, în Slovenia.

— Exact.

— Nu mă miră. Voi, slovenii, ne daţi mereu de furcă!

Au trecut câteva secunde până am înţeles că glumea. Încă nu izbucnise războiul din Iugoslavia. Slovenia, care îşi ceruse independenţa, tocmai aruncase prima piatră. Femeia era inteligentă. I-am spus întreaga poveste şi a părut că îmi înţelege motivaţiile. Întrevederea s-a încheiat pe o notă încurajatoare:

— Bine, Iana Matei, vom vedea ce putem face pentru a vă ajuta.

Încă nu câştigasem nimic. Urma să primesc răspunsul UNHCR în săptămânile următoare. Mai trebuia să aştept… Faptul care mă rodea cel mai tare era că nu puteam să-i telefonez mamei ca să-i spun că sunt în viaţă, că trecusem graniţa şi că eram în siguranţă. Fără veşti de câteva săptămâni,

credea că sunt moartă. În fine, a sosit scrisoarea, stipulând că mi se acorda statutul de refugiat politic. Eram în al nouălea cer! Şi familia Rodicăi primise acelaşi răspuns. Ne-am strâns puţinele noastre lucruri şi am urcat din nou în maşină, dar de data aceasta în direcţia Belgrad. În vehicul l-am recunoscut pe domnul Bladan, bărbosul care venise să mă vadă la închisoare. De data aceasta era mai vorbăreţ.

— Cum se face de vorbiţi sârbeşte?

— Tata era sloven şi o vorbeam acasă.

— Am crezut că vorbiţi şi engleza.

— Da, curent.

— Asta-i tot?

— Am studiat şi franceza.

— V-ar interesa să lucraţi cu UNHCR ca translator?

— De ce nu? N-am niciun plan până acum!

Era vorba de o slujbă cu jumătate de normă, remunerată cu 20 de dolari pe lună, dar locuiam şi mâncam gratis. Urma să trăiesc la Belgrad, până îmi voi primi fiul, şi trebuia să fac ceva pentru nevoile personale. Jobul acesta cădea la ţanc! M-am instalat la hotel, plătit de UNHCR. împărţeam camera cu Mihaela, tot interpret pentru ONU. în fiecare dimineaţă, plecam împreună la lucru şi ne-am împrietenit repede. Eu trebuia să-i asist pe agenţi în timpul discuţiilor cu refugiaţii, dar şi să traduc tot felul de documente. La Belgrad, erau

mulţi refugiaţi care se aflau ca şi mine în stand-by de un an sau doi, timp în care UNHCR le căuta o ţară care să-i primească, în funcţie de cererile lor. Îi ajutam să completeze formularele, să-şi procure de mâncare, să se îmbrace şi să lucreze.

Chiar eu înaintasem la Crucea Roşie o cerere prin care solicitam să mi se aducă fiul la Belgrad. Mi s-a spus că aveam de aşteptat şase luni. De ce nu trei ani? Şase luni… dura prea mult! Şi aşa ne despărţisem de prea mult timp. În plus, soţul va descoperi că am părăsit România şi mă temeam că se va duce să-l ia pe Ştefan. Nu putem suporta gândul acesta. Era clar că trebuia să mă descurc altfel pentru ca Ştefan să ajungă la mine. Mihaela, care lucra cu numeroşi refugiaţi proveniţi din Timişoara, mi-a vorbit despre unul dintre ei:

— Iana, cunosc o doamnă al cărei fiu trăieşte la Timişoara.

— Şi?

— Băiatul lui are doi ani şi jumătate, cam cât al tău…

Am înţeles imediat ce anume voia… Mihaela m-a pus în legătură cu această doamnă ca să-i spun ideea mea. Adică să-l facă pe fiul ei să-l treacă pe Ştefan, dându-l drept fiul lui. Amândoi vor călători cu trenul şi vor traversa graniţa în aşa fel încât să-mi recuperez fiul de partea cealaltă. Evident, eram gata să-i plătesc pentru acest serviciu. La câteva zile după întâlnire, m-a sunat doamna respectivă:

— Fiul meu este de acord. Vă poate aduce copilul în Iugoslavia pentru 100 de dolari.

— Minunat!

Programasem această călătorie pentru prima săptămână din aprilie. Am sunat-o imediat pe mama ca să-i spun planul meu.

— Mamă, am găsit o soluţie ca să-l aduc pe Ştefan. Mi-l va aduce cineva din Timişoara. Ascultă-mă cu atenţie: la începutul lui aprilie te duci cu Ştefan la Timişoara.

— E la celălalt capăt al ţării!

— Taci şi ascultă-mă. Nu avem de ales. La Timişoara, te vei întâlni cu omul acesta. Vei sta la el o săptămână, până se obişnuieşte Ştefan cu el. Exact înainte de a pleca trenul ai să-l tunzi pe Ştefan.

— Dar de ce?

— Pentru că este brunet şi cârlionţat, iar băieţelul drept care se dă este blond şi are ochi albaştri. Nu trebuie ca fotografia de pe actul de identitate să dea de bănuit. Înţelegi?

— Foarte bine, foarte bine.

— Să-i dai şi un sirop calmant, ca să-l adormi puţin. N-aş vrea să se sperie. Ai înţeles tot?

— Da, cum să nu, dar mi se pare foarte complicat.

— Ai altă soluţie?

— Nu.

Mai aveam de pus în ordine câteva detalii. Mai

întâi am mers la Judy, directoarea UNHCR de la Belgrad. Mă primise când mi-am început munca de translator şi de atunci eram în relaţii excelente. Era o femeie micuţă, slăbuţă, cu păr scurt grizonant, foarte dinamică, şi care căuta întotdeauna să aranjeze lucrurile. Discutam tot timpul la cafeneaua UNHCR şi ştia clar că încercam să-mi recuperez fiul rămas în România.

— Judy, aş dori să-mi iau câteva zile de concediu la începutul lui aprilie.

— Ai nevoie de odihnă?

— Nu, am găsit pe cineva să-mi aducă băiatul. Trebuie să merg să-l iau de la graniţă.

— Cum? Îţi aduc aminte că în calitate de refugiată, nu ai dreptul să te apropii la mai puţin de cincizeci de kilometri de frontiera românească.

— ...

— Iana, nu face ceva atât de prostesc!

— Nu pot să aştept şase luni ca să-mi văd fiul!

— Înţeleg, dar rişti foarte mult!

Judy îmi dezaproba demersul, dar mi-a dat concediu. De fiecare dată când o întâlneam, încerca să mă facă să renunţ.

— Iana, nu mă forţa să te leg de o bancă!

Zâmbeam, fără să răspund. Cu cât treceau zilele, cu atât deveneam mai neliniştită. Mai trebuia să găsesc o modalitate să ajung la frontieră. Mai aveam două zile şi încă nu găsisem niciun vehicul. Înnebuneam... Cel care m-a salvat

a fost vânzătorul de ţigări de la benzinăria aflată chiar lângă intrarea hotelului. Văzându-mă necăjită, a venit să-mi vorbească:

— Care-i treaba, Iana?

— Mâine fiul meu mă va aştepta la frontieră şi nu am maşină ca să mă duc să-l iau.

— Doar atât? Stai liniştită, am să văd ce pot face!

Un prieten de-al lui mi-a propus să mă ducă cu maşina până la graniţă. În ajunul plecării, prietena mea Mişka mi-a dat nişte calmante.

— Uite, Iana, ia o pastilă… Nu, ia mai bine toată cutia. Dacă cumva băiatul nu este acolo, ia toate pastilele ca să te linişteşti, întoarce-te repede şi vom găsi un alt mod de a-l aduce. De va fi nevoie, soţul meu va deturna un avion ca să-l aducă!

A doua zi, Mihaela, văzându-mă îngrijorată, mi-a citit un verset din Biblie.

— Crezi în Dumnezeu?

— Cred că Dumnezeu ne ajută când ne ajutăm singuri.

Mihaela mi-a luat mâna şi s-a rugat împreună cu mine ca băiatul meu să sosească viu şi nevătămat. Câteva clipe m-a cuprins o stare de linişte şi am ştiut, în sufletul meu, că totul va fi bine. Şoferul a venit în cursul dimineţii ca să mă ia. Avea ochelari mari de soare, încât nu-i vedeam ochii. Pe drum mă tot tachina ca să nu mai stau încordată.

— Ia uitaţi-vă ce v-am cumpărat: şerveţele de

hârtie. Dacă băiatul n-o să fie pe peron, vă dau toată cutia!

Am ajuns. Pe peron, am încercat să-mi văd băieţelul prin valul de pasageri care coborau din tren. Nu-l vedeam. Constatându-mi nervozitatea, şoferul era şi el indispus. Brusc, l-am văzut, cu boneta albastră pe cap. L-am privit pe şofer şi plângeam. Ochelarii i se înceţoşaseră.

— Vedeţi băieţelul cu boneţica albastră? E fiul meu!

Spre marea mea surpriză, s-a enervat.

— Păi, fir-ar să fie, atunci de ce plângeţi? Am crezut că nu a venit! Am tras o spaimă!

Plângeam şi glumeam în acelaşi timp. Am înaintat câţiva paşi şi mi-am strâns, în fine, fiul în braţe. Trecuseră trei luni şi şaptesprezece zile de când nu-l mai ţinusem în braţe.

— Mama! Ai venit!

— Nu, puişor, tu eşti cel care ai venit!

I-am plătit omului din Timişoara, care mi-a povestit că era cât pe ce s-o păţească.

— Ştefan s-a trezit chiar înainte de a ajunge la graniţă. Fiindcă nu vă vedea, a început să plângă. A trebuit să coborâm din tren pentru controlul paşapoartelor. Ajungând în faţa poliţistului, am spus că băiatul era bolnav şi m-a lăsat să merg la toaletă. I-am explicat lui Ştefan că urma să-şi vadă mama peste cinci minute, că poliţiştii erau nişte oameni răi şi că, dacă avem probleme, n-are s-o

mai vadă pe mamă niciodată. Şi dintr-odată s-a liniştit. Când m-am întors în rând, am avut noroc: i-am întins paşaportul, ţinându-l pe Ştefan în braţe. Poliţistul a pus ştampila fără să-l mai privească…

Sărmanul om încă mai tremura! I-am plătit ceea ce-i datoram, iar şoferul ne-a readus la Belgrad unde ne-a lăsat la Mişka. Aceasta şi-a adus nepoţii, pentru ca Ştefan să se simtă în largul său. Totuşi, fiul meu nu a scos nicio vorbă. Când am plecat, l-am întrebat:

— Ce nu e în regulă?

— Oamenii ăştia sunt bolnavi?

— Bolnavi? Ce vrei să spui? Sunt foarte de treabă!

— Da, dar sunt bolnavi. Nu vezi că nu pot să vorbească?

A, păi normal! Mişka vorbea sârbeşte, iar Ştefan nu înţelegea decât româneşte! Ce-am mai râs…

A doua zi, l-am dus pe Ştefan la UNHCR, unde l-am prezentat tuturor colegilor. Judy, cu capul pe umeri, m-a şi întrebat:

— Ai hârtiile lui?

— Ce hârtii?

— Iana, e nevoie de un certificat de naştere pentru a-i întocmi acte în regulă! Cum pot şti că e într-adevăr fiul tău? Ştii că poţi fi acuzată de răpirea unui copil?

— Bine, o să spunem că nu l-am văzut niciodată.

Faci rost de actele lui şi vii la mine.

Mama mi-a trimis prin poştă certificatul lui de naştere şi documentul oficial prin care se stipula că îmi fusese încredinţat mie. În felul acesta fiul meu a obţinut, şi el, statutul de refugiat. „Cum e mama, şi fiul!” a comentat cu un aer amuzat Judy întinzându-mi noile documente. Făcea aluzie la trecerea ilegală a frontierei…

Primele zile au fost foarte grele pentru Ştefan. Bariera lingvistică punea o adevărată problemă. Apoi a învăţat să vorbească sârbeşte. La început, Rodica era aceea care se ocupa de el când mergeam la serviciu. Apoi l-am înscris la grădiniţă, unde s-a adaptat foarte bine. După şapte luni vorbea perfect sârba. În scurt timp urma să înveţe engleza.

SUB SOARELE AUSTRALIEI

Nu Australia voiam, ci Canada. Ca refugiat, puteai cere trei ţări: Statele Unite, Australia şi Canada. Spiritul hegemonic al celei dintâi mă deranja, iar a doua era prea departe. Rămânea Canada, în timpul evenimentelor din Piaţa Universităţii, fusesem intervievată de o ziaristă canadiană, care avusese amabilitatea să-mi scrie mai târziu. Voia să afle veşti despre mine, dacă o duceam bine şi dacă putea face ceva ca să mă

ajute. Delicateţea aceasta mă emoţionase foarte tare şi am văzut în asta semnul unei ţări prietene. Aşa că am completat un dosar pentru Canada şi am depus cererea. La puţin timp m-am întâlnit cu Judy, care se întorcea de la o conferinţă din străinătate. Era foarte bine dispusă.

— Am o veste excelentă: am negociat cu australienii şi acceptă să-şi redeschidă frontierele pentru refugiaţi. Primesc trei sute anul acesta! Da, de altfel, ţi-am modificat cererea, şi am înlocuit Canada cu Australia.

— Poftim? Dar nu vreau să merg acolo. E la capătul lumii!

— Ai încredere în mine. Pentru o mamă singură ca tine, în Australia este cu mult mai bine: au cel mai bun sistem de protecţie socială din câte sunt.

Judy era şefa mea, iar ordinele şefului nu se discută. În sinea mea, eram convinsă că Australia îmi va refuza dosarul şi atunci voi putea depune cererea pentru Canada… Trebuia să primesc răspunsul în cincisprezece zile. Între timp, Judy mi-a dat întâlnire cu cineva de la ambasada australiană, un om foarte îndatoritor.

— Ştiţi, în mod normal nu ar trebui să vă spun, dar asta e, acum pot să vă aduc la cunoştinţă că vi se va aproba candidatura.

Iată cum m-am trezit gata de plecare în ţara cangurilor. Plecarea nu trebuia să aibă loc mai devreme de câteva luni. Am chemat-o pe mama la

Belgrad ca să-mi iau la revedere. Cine ştie când aveam să o mai revăd… Şi cu toate astea, plecam fără vreun regret. Ştiam că viitorul meu apropiat nu era în România, nici în Iugoslavia. Va veni şi timpul când mă voi întoarce. Ştefan, care acum vorbea curent sârbeşte, a acceptat, într-un final, ideea. Argumentul meu forte era că acolo vom avea un câine. Canişul mamei îi lipsea tare mult şi, la Belgrad, apartamentul era prea mic ca să ţinem un animal. Din fericire, era un băieţel nu prea năzuros…

Tot ce ştiam despre ţara noastră de adopţie era că se afla foarte departe, că era frumoasă şi foarte călduroasă. Înainte de a pleca, ne-au fost arătate fotografii din Perth, oraşul de destinaţie, pe coasta de vest a Australiei.

— O să vedeţi, este un orăşel. Dacă nu vă convine, puteţi să plecaţi în altă parte.

Imaginile cu marea şi casele colorate m-au sedus, ştiam că o să-mi placă. Am plecat în toamna lui 1991, împreună cu un grup de refugiaţi. Coborând din avion, am fost frapată de blândeţea aerului. Trebuie să fi fost ora două sau trei dimineaţa, în jurul meu, toată lumea avea sacou, în timp ce eu eram în tricou. Oamenii ăştia cred că erau nebuni. La aeroport ne aştepta o doamnă de la Serviciul pentru imigrări, ca să ne conducă în apartamentul provizoriu.

— Iată că aţi ajuns. Bine aţi venit la noi! Puteţi

sta în apartament şase săptămâni. Veţi găsi toate cele necesare pentru cincisprezece zile. Apoi, veţi primi un ajutor care vă va permite să trăiţi.

Nu lipsea nimic: veselă, hrană, periuţe şi pastă de dinţi... Era clar, oamenii aceştia se ocupau temeinic de tot! Timp de cincisprezece zile, Rachel s-a ţinut de noi: înscrierea la Asigurările Sociale, deschiderea unui cont bancar, consiliere juridică... noi ne întâlneam cu alţi refugiaţi. Eram însoţiţi peste tot de un traducător. Un poliţist a venit şi ne-a explicat două sau trei puncte din legislaţia australiană. În grup, întrebările se îmbulzeau:

— Ce documente trebuie să avem mereu la noi?

Poliţistul a ridicat din sprâncene.

— Adică?

— Pentru controale.

— Ce controale?

— În România trebuie să avem în permanenţă actul de identitate la noi. Poliţia ne controlează adesea pe stradă.

— Pentru ce? Aici nu vă controlează nimeni!

Ce fel de ţară era asta în care nimănui nu-i păsa unde mergem şi de unde venim? Discuţia a continuat în aceeaşi manieră suprarealistă.

— Aveţi grijă, a precizat poliţistul, legea este foarte permisivă aici, inclusiv cu hoţii. Dacă cineva este muşcat de câinele dumneavoastră, va trebui să plătiţi o amendă, chiar dacă victima este un hoţ care încerca să vă intre în casă. Îndemnat de

privirile noastre uimite, a continuat: Am să vă spun o poveste: într-o zi, un hoţ a pătruns prin efracţie într-o casă. A intrat pe fereastra de la camera copiilor. Clătinându-se pe jucăriile copiilor aflate pe jos, şi-a rupt un picior. A depus plângere împotriva părinţilor şi a câştigat.

N-am să ştiu niciodată dacă povestea era adevărată sau dacă poliţistul glumea. Chestiunea este că toţi eram extrem de şocaţi.

— E scandalos, Australia este o ţară pentru răufăcători!

Acest soc al culturilor era de o ciudăţenie… Adevărul este că niciunul dintre noi nu ar fi putut visa o primire mai bună: eram complet în grija statului şi exista mereu cineva care să ne răspundă la întrebări. De altfel, la început, am fost derutată de amabilitatea australienilor. Pe stradă, oamenii pe care îi întâlneam îmi zâmbeau, unii mă salutau. Lucru foarte neobişnuit pentru mine! Aveam reflexul de a controla dacă fusta îmi stătea cum trebuie sau dacă aveam vreo scamă prin păr… Mi-a trebuit ceva timp până să înţeleg că nu îşi băteau joc de mine.

Evident, latura paradiziacă nu a durat decât o vreme. După o lună, mi s-a făcut dor de ţară. Totul era atât de nou, atât de diferit. Mă străduiam să mă adaptez mediului în care nu-mi găseam niciun reper. Încercam să mă agăţ de lucruri concrete: râul, copacii… Zadarnic! în Australia, iarba nu

creştea la fel: ai fi zis că este sintetică! Nicio buruiană nu se ivea din gazonul des, impecabil, nicio crenguţă nu răsărea din tufişurile tăiate la linie. Chiar când priveam cerul, nu-mi mai vedeam micuţa mea stea. Aşadar, unde oare se duseseră constelaţiile pe care le contemplasem de atâtea ori în copilărie? Aici, nimic nu era al meu, nicio poveste nu mă lega de acest loc, oamenii erau aşezaţi, se cunoşteau între ei, iar fiul meu şi cu mine nu aveam nimic. Eram nişte necunoscuţi. Îi telefonam mamei destul de des. Facturile de la telefon erau imense!

Din fericire aveam ajutor social: 420 de dolari, daţi în două tranşe pe lună. Am putut să închiriez un duplex: nu mai puţin de patru camere. Nu găsisem ceva mai mic! Niciodată nu locuisem într-un cadru atât de spaţios. Noaptea, Ştefan dormea cu mine. Aveam noroc: vecinii noştri erau bosniaci şi vorbeau sârba. Băiatul se putea juca împreună cu fetele lor. L-am înscris la grădiniţa pe care o frecventau micuţele. În primele săptămâni i-au servit de interpret. Graţie lor, Ştefan a început să o rupă pe englezeşte. Acasă, am renunţat să mai vorbesc româneşte, pentru a uşura integrarea lui Ştefan.

A mea a fost mai puţin evidentă. Încă de la sosire, pentru mine prioritatea a fost să-mi găsesc de lucru. Având o diplomă în domeniul picturii murale, am depus solicitări la două galerii de artă.

Prima întrevedere mi-a spulberat orice speranţă. Doamna care m-a primit era totuşi foarte amabilă şi m-a ascultat cu multă răbdare. La sfârşitul *speech-ului* meu, mi-a spus zâmbind:

— Tot ce-mi spuneţi este foarte pasionant, păreţi a fi foarte pricepută, însă… ştiţi, noi nu avem decât două sute de ani de istorie.

— A!…

— Ceea ce încerc să vă spun este că în Australia nu veţi găsi multe picturi de restaurat.

Evident! De ce nu m-am gândit mai din timp la asta? Iată un fapt care făcea ca problema să fie spinoasă. În cea de a doua săptămână, a venit o doamnă să ne supună unor teste de aptitudine lingvistică, întrucât refugiaţii, în majoritate, nu vorbeau engleza. La sfârşit, m-a luat deoparte.

— Engleza dumneavoastră este bună, nu trebuie să mai faceţi şcoală. V-aţi gândit la ce anume aţi vrea să faceţi?

— Să muncesc, însă nu am nicio idee despre ce pot face.

— De ce nu aţi merge la universitate?

— La treizeci de ani?

— De ce nu? Cu o diplomă australiană, veţi avea mai multe şanse.

— Atunci, sunt de acord!

La Serviciul de informaţii al facultăţii, am fost întrebată:

— Ce curs doriţi să urmaţi?

— Oricare, numai să-mi dea posibilitatea să găsesc un post.

— Foarte bine. Vă vom da un test pentru a vă determina nivelul şi punctele forte.

Am răspuns mai multor zeci de întrebări, din care a reieşit, aparent, că aveam predispoziţii naturale pentru contactele umane. Am fost sfătuită să urmez psihologia şi m-am înscris fără să-mi mai pun întrebări. În fapt, cursurile erau foarte interesante. Foarte repede, Ştefan şi cu mine ne-am creat, fiecare, o nouă rutină. Engleza lui se îmbunătăţea de la o zi la alta. În anul următor, a intrat la şcoală. Aveam nevoie de bani ca să plătesc atât cărţile lui, cât şi pe ale mele. Or, ajutorul social ne ajungea exact până la sfârşitul lunii, aşa că am depus o cerere pentru un post de secretară la o întreprindere de transport. Persoana care m-a primit pentru interviu nu prea era convinsă la început.

— Îmi pare rău, dar nu aveţi niciuna dintre calificările care se cer.

— Totuşi, urmez nişte cursuri.

— Peste doi ani, veţi avea o diplomă şi veţi pleca în altă parte.

— Şi dacă vă promit că rămân?

— Nu ştiu…

— Vă rog tare mult, chiar am nevoie de slujba aceasta.

— Bine, fie… de acord.

Era un job cu jumătate de normă, ceea ce îmi permitea să merg la curs. După şase luni, mi-am luat câteva zile de concediu pentru Crăciun. La întoarcere, am aflat că şeful meu fusese trimis în şomaj. Aparent, el refuza să se folosească de un calculator. Am întrebat cine urma să-l înlocuiască. Mi s-a răspuns:

— Dumneavoastră. Felicitări, aţi fost promovată şefă de birou.

Eram salariată cu normă întreagă, studentă la zi şi mamă tot timpul! Nu-i uşor să jonglezi cu toate cele trei. Dimineaţa îl însoţeam pe Ştefan la şcoală, apoi fugeam la birou. Uneori, îi ceream unui prieten să ia notiţe la curs şi pentru mine. Seara mă ocupam de Ştefan şi îmi făceam temele până târziu în noapte, bând litri de cafea. Din fericire, cursurile de la facultate deveniseră tot mai rare, iar viaţa mai plăcută. Dublându-mi-se salariul, mi-am putut cumpăra casa pentru care plăteam chirie de câteva luni. Aflată pe marginea unui râu, era puţin mai mică decât duplexul, însă două camere îmi erau îndeajuns. Şi apoi, aveam o grădină, în care am construit un jacuzzi, singură, ca un om mare! Bineînţeles că aveam un câine, aşa cum îi promisesem băiatului. Am avut chiar mai mulţi. Primul a fugit, strecurându-se pe sub poartă, al doilea, o femelă Golden Retriever pe nume Iana, a murit de cancer. Apoi a fost Borana, o Shar-Pei plăcută şi liniştită, pe care o duceam la

plajă, la un sfert de oră cu maşina, sau mergea la camping cu noi în weekend. Pentru asta, Australia este o ţară extraordinară: sunt atâtea peisaje diverse de descoperit! Am dat examen pentru obţinerea permisului de conducere, ceea ce ne-a îngăduit să parcurgem distanţe lungi în timpul vacanţelor, de la Shark Bay, din nord, la Albany, în sudul ţării. Adeseori locuiam în rezervaţii unde Ştefan putea să se apropie de canguri, de kola sau de diavolii de Tasmania.

Mama, care acum era la pensie, a venit în vizită cu o viză turistică de trei luni. Nu o mai văzusem de aproape trei ani. La aeroport a trebuit să mă aşez în faţa ei ca să mă recunoască. A încremenit pentru câteva clipe, şi-a lăsat jos geanta şi a bâiguit:

— Dar ai înnebunit? Ce ţi-ai făcut la păr?

— Bună ziua, mamă. Ai călătorit bine?

— Să-mi faci plăcerea să te vopseşti blondă, aşa cum erai înainte, imediat ce ajungem acasă! Doamne, e îngrozitor!

Nu am zis nimic. Mă aşteptam la reacţia ei. Cu câteva zile mai înainte mă tunsesem scurt şi mă vopsisem brunetă. Tocmai mă despărţisem de Philippe, un englez cu care ieşisem timp de doi ani. Avusesem chef să-mi schimb înfăţişarea, ca multe femei după o despărţire… Lui Ştefan i se păruse ceva foarte drăguţ. Mama asta a mea… Eram mulţumită că o văd. Am colindat mult, am

vorbit ore în şir, iar Ştefan a făcut din nou cunoştinţă cu bunica sa: în fond, recuperăm timpul pierdut. După trei luni, a cerut o prelungire a vizei, având grijă să-l mituiască pe agentul prefectoral cu o plăcintă tradiţională românească! Probabil că agentului îi plăceau dulciurile, fiindcă a obţinut permisiunea să mai stea trei luni. Când a plecat, eram un pic tristă, însă viaţa mea era de acum în Australia. Aveam un serviciu plăcut, o maşină, iar Ştefan îşi făcuse prieteni. Găsisem chiar şi o biserică ortodoxă. Şi apoi, îmi făcusem prieteni de toate naţionalităţile, mai cu seamă australieni de origine engleză, care înţelegeau bine anumite aspecte ale culturii mele. La Crăciun, spre exemplu, eram disperată. În decembrie acolo e vară! Să pregăteşti curcan la cuptor timp de patru ore când afară sunt patruzeci de grade… Am hotărât aşadar împreună cu prietenii englezi să sărbătorim Crăciunul de două ori: o dată pe 25 decembrie, în familie, şi a doua oară cu toţii în iulie, ceea ce corespundea iernii australiene. Desigur, nu ningea, dar cel puţin temperatura de afară justifica aprinderea unui foc în şemineu! Agăţăm ornamente tradiţionale, puneam la cuptor un curcan, deschideam cadourile ca la un adevărat revelion. Pentru copii, care în felul acesta primeau de două ori cadouri pe an, era o mare fericire!

În sfârşit, îmi găsisem echilibrul. Dacă cineva

mi-ar fi spus atunci că mă voi întoarce să trăiesc în România, i-aş fi râs în nas.

COPII AI STRĂZII

Pentru a mi se valida diploma în psihologie, trebuia să fac cercetare pe o temă la alegere. Tot frunzărind diverse articole pentru a-mi găsi un subiect, m-am aplecat asupra problemei copiilor străzii. În România, sub regimul Ceauşescu, nu existase niciodată această problemă. Cum mi-aş fi putut imagina că într-o ţară bogată şi modernă ca Australia, puteau muri oameni de foame şi dormi pe trotuar? întrebându-mi prietenii, am aflat că existau destui care rătăceau prin jurul gărilor din Perth. Până atunci nu le dădusem nicio atenţie. Într-o după-amiază m-am dus să dau o raită. Atunci i-am observat pentru prima dată. Erau câţiva adulţi, dar majoritatea erau tineri, mulţi fiind copii. Am reperat pe unul care nu cred că avea mai mult de trei ani. Cei mai amărâţi erau aborigenii. Îşi duceau viaţa slabi şi fără niciun ţel. Mi s-a strâns inima. M-am apropiat de un grup de adolescenţi care m-au privit cu un aer curios.

— Bună ziua.

— Salut, a răspuns una dintre fete.

— Mă numesc Iana. Spuneţi-mi, mă întrebam… V-ar plăcea nişte sandviciuri?

— …

— Vreau să spun… Vă este foame? Dacă v-aş aduce ceva de mâncat, v-ar deranja sau v-ar face plăcere? Aţi accepta ce vă dau?

— Am accepta, asta-i sigur!

— Foarte bine, atunci am să revin sâmbătă după-amiază cu nişte sandviciuri.

— Cool!

Eram încântată de reacţia lor. Am plecat entuziasmată. Nu reflectasem la ceea ce făceam, dar, pentru mine, un lucru era evident: acestor tineri le era foame şi trebuiau hrăniţi. A doua zi mi-am zis că, în fond, un sandvici nu ţinea cu adevărat de foame. Dacă le-aş pregăti o masă caldă? Paste cu sos de roşii! Era simplu de făcut şi nu prea costisitor… Nu aveam nici cea mai mică idee de numărul persoanelor cărora le voi da o porţie, dar am preferat să cred că sunt multe: am aruncat pachetele de spaghete în căruciorul pentru cumpărături fără să le mai număr. Sâmbătă am pregătit pastele şi am umplut toate cutiile de plastic pe care le-am putut găsi. O prietenă m-a ajutat să le încarc în portbagajul maşinii. Îi împărtăşisem ideea mea şi ea ţinuse să mă însoţească.

— Nu sunt prea liniştită că te duci singură, spusese ea. Nu ştii niciodată ce se poate întâmpla cu oameni ca ăştia.

Cât despre mine, eu nu eram deloc neliniştită. Nu credeam că mi se poate întâmpla ceva rău. De

altfel, Ştefan era cu mine. Pe drum am intrat la bănuieli: dacă tinerii aceştia îşi bătuseră joc de mine? Dacă nu era nimeni la gară? Oare am pregătit kilogramele acestea de paste degeaba? În parcarea de la gară, oamenii stăteau la o coadă nu ştiu pentru ce. M-am dus să parchez maşina un pic mai departe. Coborând din maşină, am zărit-o pe fata cu care vorbisem cu câteva zile mai înainte. Văzându-mă, m-a arătat cu degetul.

— Ei, uitaţi-vă. Ea-i!

Într-o clipă coada s-a desfăcut şi s-a format în faţa maşinii. Mi-am dat seama că toţi oamenii aceştia mă aşteptau pe mine. Erau vreo cincisprezece. Cu siguranţă fata răspândise vestea. Eram foarte emoţionată şi destul de impresionată. Imediat am început să distribui pastele care încă mai erau calde. Spaghetele mele au avut un succes enorm. Toată lumea mi-a mulţumit, iar eu le-am promis că voi reveni în următoarea săptămână.

Mi-am ţinut cuvântul. Sâmbăta care a urmat, şi apoi în celelalte. De fiecare dată erau tot mai mulţi copii. Împreună cu ei erau şi adulţi, persoane izolate care veniseră acolo împreună cu progenitura lor. Pentru majoritatea dintre ei, era singura masă caldă din cursul săptămânii. Oamenii aceştia nu aveau nimic. Banii pe care îi primeau ca ajutor social îi cheltuiau pe adezivi al căror miros îl inhalau ca să înşele foamea şi să-şi

uite viaţa mizerabilă. Cu timpul, Ştefan s-a împrietenit cu un bărbat de vreo cincizeci de ani. În fiecare sâmbătă, fiul meu îi aducea personal mâncarea. Ştefan înţelegea perfect situaţia. Ştia că el are norocul să mănânce pe săturate, că are un acoperiş deasupra capului şi că merge la şcoală. Dar aceşti copii ai străzii nu mai mergeau de mult la şcoală. Părinţii lor, dacă îi aveau, nu îşi permiteau să le cumpere stilou şi haine cum trebuie. Au venit prietenii să mă ajute. Eram foarte bine organizaţi: nu ne mai mulţumeam să pregătim spaghete, ci făceam tot soiul de mâncăruri. Vânzătorii din piaţă şi de la magazinaşele din jur ne dădeau clătite şi legume. Într-o zi, biserica ne-a pus la dispoziţie pături şi haine. Graţie veştii care se răspândise în jur, un antreprenor ne-a contactat să ne dea un microbuz în fiecare sâmbătă ca să asigurăm distribuţia. În total, echipa noastră număra o duzină de persoane care lucrau în mod regulat. Era un fel de mini întreprindere…

În câteva luni, ceea ce începuse ca o experienţă benevolă în cadrul studiilor mele a devenit mai mult decât un proiect de studiu. Mi-am obţinut diploma în psihologie. Or, îi promisesem patronului că nu voi demisiona după ce îmi voi obţine diploma. M-am ţinut de cuvânt, însă nu mai puteam să mă mulţumesc cu această slujbă. Ajutorarea celorlalţi în timpul meu liber era o

excelentă compensaţie, un mod de a aplica altfel cunoştinţele pe care le primisem.

Pe atunci asiguram distribuirea hranei la gară, dar şi în două parcuri pe care ni le indicaseră micii noştri protejaţi. Obiectivul era totuşi deschiderea unui centru de primire în care tinerii fără adăpost şi-ar putea petrece câteva zile din când în când. Or, numai o asociaţie putea pretinde subvenţii guvernamentale. Aşa că, în 1994, am fondat Reaching Out[6], o asociaţie pentru ajutorarea copiilor străzii. Când am părăsit Australia, prietenii mei căutau un loc unde să-şi deschidă centrul. Din câte ştiu până acum, continuă să fie în activitate…

Mă întorsesem deja o dată în România în 1994, ca să fiu lângă mama care se îmbolnăvise. Mi-am găsit ţara schimbată, departe de cum mi-o aminteam. În Australia, visam atât de mult să revăd lumina, florile şi copacii din ţara mea… La aeroport, într-un acces de nostalgie, le cerusem prietenilor care veniseră să mă întâmpine să facă un ocol prin centrul Bucureştiului, unde trăisem atâtea lucruri trepidante. Nerecunoscând acele străzi fără viaţă, cu blocuri cenuşii, mi-am schimbat brusc dorinţa, rugându-i să se îndrepte cât mai repede spre autostradă! Nu voiam să văd partea urâtă a României, dorind mai mult decât orice să mă întorc în Australia cu mintea plină de

6 „A da o mână de ajutor"

imagini frumoase: zăpada din Carpaţi, florile de liliac pe care le iubeam atât de tare… Când m-am reîntors în România peste patru ani, l-am luat şi pe Ştefan. Avea aproape zece ani, iar eu voiam să-i arăt ţara natală, pe care o părăsise la nici doi ani. Am profitat ca să facem turul Europei cu maşina: Germania, Franţa, Spania, Monaco, Italia… Acest periplu era fantastic. În final, Ştefan se cam săturase.

— Când o vedem pe bunica?

Am părăsit Italia, plecând spre România. La Piteşti, s-a întâlnit cu copiii prietenelor care îmi veniseră în vizită. Unul dintre ei, Radu, l-a întrebat:

— Vii afară să ne jucăm?

— Ăăă…

Ştefan n-a dat niciun răspuns şi m-a privit, aşteptând să-i dau aprobarea.

— Păi, ce aşteptţi?

— Pe tine!

— De ce? Eu rămân aici, dar tu du-te să te joci.

— Nu vii cu noi să ne supraveghezi?

— De ce? Nu-i nicio problemă aici. Hai, şterge-o!

Lui Ştefan nu-i venea a crede. În Australia, niciun copil nu ieşea la joacă fără să fie supravegheat de un adult. Aici, copiii erau liberi să zburde peste tot: cu siguranţă că a fost lucrul care l-a marcat cel mai mult în România… Ne-am mai dus să facem un mic tur pe la Braşov şi

Sinaia, două oraşe magnifice din Carpaţi unde aveam prieteni. Era în luna aprilie, sfârşitul iernii, dar mai rămăsese zăpadă prin munţii de deasupra oraşului Sinaia. Ştefan nu văzuse zăpadă până atunci. Era încântat! Am profitat de ocazie ca să iau, împreună cu prietenii, pulsul situaţiei din România. Mă interesa în special problema copiilor străzii. Din cunoştinţele mele, România nu avea astfel de probleme. Greşeam.

— Copii ai străzii? Sunt peste tot, Iana! E o plagă, nişte derbedei care şterpelesc tot ce găsesc! E imposibil să scapi de ei.

Răspunsul m-a şocat. Toţi cei cu care abordam subiectul îmi vorbeau cu aceeaşi virulentă. Problema nu data de mult. Fără îndoială că aveau nevoie de ceva timp pentru a reflecta la nişte soluţii. Fiindcă, desigur, existau nişte soluţii: lucrând mână în mână, instituţiile publice vor ajunge să facă ceva.

După şase săptămâni petrecute în Europa, am luat avionul. Eram mulţumită că mă întorceam în Australia: casă, serviciul, prietenii îmi lipseau. Acolo era casa mea. Totuşi, problema copiilor străzii din România continua să nu-mi dea pace. De fiecare dată când dădeam o pătură, când ofeream ceva de mâncare copiilor din Perth, nu mă puteam împiedica să nu mă gândesc că locul meu nu era acolo. Acolo, copiii primeau totuşi un ajutor social. În România, erau lăsaţi de izbelişte.

Nimeni nu se ocupa de ei. Mai eram de vreun folos la Perth? Nu chiar. Asociaţia noastră avea mulţi voluntari, totul mergea ca pe roate, iar prezenţa mea, trebuia să o admit, nu mai era indispensabilă. Cu cât treceau zilele, cu atât faptul devenea mai evident: trebuia să mă întorc în România ca să fac acelaşi lucru ca la Perth. Am început să prospectez pe ici pe colo, ca să văd ce fel de structură era la Bucureşti. Am întâlnit un profesor australian, care fusese de mai multe ori ca voluntar pentru City of Hope[7], un ONG dedicat persoanelor fără adăpost din România. Când i-am spus ce mă interesează, proful a zâmbit larg.

— Toţi voluntarii sunt bineveniţi! Plecaţi când doriţi!

Mi-am planificat plecarea pentru luna octombrie 1998. În mintea mea, nu era ceva definitiv. În această privinţă, Ştefan se exprimase foarte clar:

— De acord, mergem, dar nu mai mult de un an.

Am părăsit Australia, lăsând totul în ordine sau aproape. Considerând că mă voi întoarce, am închiriat cuiva casă, ceea ce îmi permitea, dat fiind diferenţa de nivel de viaţă dintre cele două ţări, să trăiesc aproape decent în România, unde nu urma să primesc niciun salariu. La sosirea în Bucureşti, am închiriat un apartament în centru. Întrucât Ştefan nu vorbea româneşte, nu l-am putut înscrie la şcoală. Va rămâne acasă cu mine

7 „Oraşul Speranţei"

timp de un an: un prieten din Australia îi va trimite cursurile şi temele pe care trebuia să le facă. Lua lecţii şi de română pentru a recupera. La urma urmei, ratarea unui an de şcoală nu era ceva foarte grav.

City of Hope deschisese un centru de primire la Bucureşti, unde persoanele fără adăpost, adesea tineri sub douăzeci de ani, puteau mânca zilnic o masă caldă. Munca mea consta în stabilirea de contacte cu ei, pentru a-i stimula să-şi revină. De asemenea, mă duceam prin cartierele din jur ca să dau de cei care nu ajungeau la noi. Unii erau bolnavi, trebuiau însoţiţi la medic. Alţii, mai în vârstă, erau invalizi sau atât de bolnavi încât nu puteau munci deloc. Li se dădea de mâncare, încercam să purtăm un dialog. Mi-am dat seama că aceşti copii care trăiau pe stradă nu aveau nimic de-a face cu cei pe care îi ajutam la Perth. În Australia, copiii fără adăpost pierdeau vremea pe străzi împreună cu părinţii lor. Aborigenii, spre exemplu, rămâneau în familie. La Bucureşti, majoritatea erau copii abandonaţi, fără a avea pe cineva care să se ocupe de ei. Unii îşi pierduseră părinţii, alţii fugiseră de la orfelinat: toţi erau lăsaţi de capul lor.

În timp ce îmi petreceam câteva zile la mama cu ocazia Crăciunului, ea s-a supărat.

— Se ocupă numai de capitală! Toate ONG-urile îşi au sediile la Bucureşti. Dacă vrei să munceşti

cu oamenii fără adăpost şi cei infirmi, de ce nu vii să o faci aici, la Piteşti? Ai ce să faci: sunt pline străzile de copii abandonaţi!

Mama avea dreptate. Dacă tot vrei să te ocupi de cei lăsaţi în voia sorţii, de ce nu o faci în locuri lipsite de orice infrastructură?

M-am înscris în audienţă la primarul oraşului Piteşti pentru a mă prezenta şi a vedea împreună cum aş putea interveni. Mi-a plăcut mult francheţea lui amuzată.

— Aveţi nevoie de bani?

— Nu, o fac benevol.

— Cu atât mai bine, fiindcă nu sunt bani! Sunt atâtea ONG-uri câţi copii ai străzii şi niciunul nu a reuşit să rezolve problema. Aşa că, dacă aveţi vreo idee, daţi-i drumul! Vă putem oferi chiar un birou în cadrul primăriei.

M-am mutat din nou, după nici trei luni de la sosirea în Bucureşti. La Piteşti, m-am instalat la mama, până să-mi găsesc un apartament de închiriat în acelaşi imobil cu ea. Instalată în clădirea primăriei, am luat legătura cu orfelinatele din jur pentru a le propune serviciile mele, care au fost acceptate cu entuziasm. Ideea mea era să intervenim cu titlu preventiv pe lângă orfani, pentru a-i convinge să nu fugă. Voiam să-i fac să înţeleagă că afară era foarte rău, că nu aveau nicio şansă de reuşită în viaţă. La orfelinat, era greu, dar cel puţin aveau o şansă să meargă la

şcoală, să înveţe o meserie. Pentru a-mi constitui reţeaua, am recrutat voluntari de la Departamentul psihologie şi ajutor social, care au acceptat să-şi petreacă un pic din timpul lor liber în orfelinate, să se joace cu copiii şi să-i scoată la plimbare. Unii îi luau acasă în weekend. La orfelinat, mijloacele erau limitate, copiilor le lipseau de toate. Un ONG, Nagala, aduna haine pentru ei, şampoane şi alte produse de primă necesitate. S-au alipit proiectului şi alte voluntare, în special femei mai în vârstă din cartier. Când veneau de la piaţă, se opreau la orfelinat şi le dădeau copiilor gogoşi sau pachete cu biscuiţi.

Personal, interveneam şi în exteriorul orfelinatului: erau mulţi copii care trăiau pe stradă. Mulţi fugiseră de la orfelinat, alţii se obişnuiseră prea mult cu strada ca să stea într-un loc închis. Cu aceştia era greu să te înţelegi. De aceea, trebuia să-i găseşti, fiindcă ştiau să se ascundă foarte bine, prin clădirile industriale dezafectate, dar şi prin reţelele de termoficare din oraş, unde temperatura era suportabilă. Poliţiştii urmăreau gurile de canalizare, reuşind astfel să prindă pe câţiva când ieşeau la suprafaţă, dar nu coborau niciodată în canale. Aventurându-mă de două sau trei ori prin aceste reţele întortocheate, umede şi greţoase, trebuie să spun că îi înţelegeam. Puştii aceştia erau duri şi învăţaseră să supravieţuiască cu orice preţ. Violenţe,

tratamente dure, abandon… poveştile lor se asemănau, totdeauna teribile. Nu-mi imaginam pe atunci că putea fi şi mai rău.

VÂNDUTE

— Iana Matei? Aici comisariatul de poliţie.

— Bună ziua. Cu se vă pot ajuta?

— Avem trei prostituate care au depus plângere împotriva peştelui lor. Trebuie să li se facă un control medical la spital, dar nu le putem duce în ţinuta pe care o au. Sunt aproape goale! Nu aţi putea să le aduceţi nişte haine şi ceva de mâncare?

Era în martie 1999. Se împlineau trei luni de când demarasem programul, iar serviciile de la poliţie, deseori solicitate în cazuri ce priveau copiii străzii, mă cunoşteau bine. Din când în când, aduceau copii la post şi mă chemau ca să verifice dacă nu fugiseră de la orfelinat. De data aceasta însă, era ceva diferit. Mi se vorbise de prostituate şi presupuneam că erau un pic mai în vârstă decât tinerii cu care aveam de-a face. Ajungând la comisariat, am fost condusă într-o încăpere unde trei puştoaice speriate stăteau înlemnite pe scaune. Feţele machiate prea puternic erau brăzdate de lacrimi şi de farduri. Ce şoc! Mi se spusese despre nişte tinere şi descopeream că era vorba de nişte copile!

Poliţistul a ieşit, lăsându-ne singure.

— Bună. Pe mine mă cheamă Iana. Mi s-a spus că vă e foame. Vreţi să mâncaţi ceva? V-am adus şi nişte tricouri. Ia să vedem ce mărime aveţi. Nu sunteţi prea mari!

Constatând că nu am nimic din aerul unui poliţist, fetele s-au destins. Am profitat ca să le întreb de vârstă. Cea mai mică, o brunetă cu părul lung, mi-a răspuns prima:

— Am cincisprezece ani.

— Şi tu?

— Paisprezece.

— Dar tu?

— Şaisprezece.

— Ce faceţi la comisariat?

— Am depus plângere împotriva celor care ne-au obligat să ne prostituăm.

— Obligate?

— Păi… Am fost vândute.

— Cum asta, vândute?

— Uite-aşa, vândute.

— Vândute cui?

— Unei femei.

— Dar, mă rog, vândute de către cine?

— De o altă femeie.

Eram complet uluită. Copilele acestea îmi povesteau pe un ton cât se poate de limpede că fuseseră vândute. Vândute! Ca nişte animale! Nu pricepeam nimic.

— Vreţi să spuneţi că cineva a fixat un preţ şi că o persoană a dat bani ca să vă cumpere?

— Aşa-i.

— Ca nişte sclave?

— Da.

Cele trei fete se uitau la mine de parcă veneam de pe Marte. Eram răvăşită. De ce nu-mi spuseseră nimic poliţiştii? Nu-mi venea a crede. Ştiam că unele prostituate erau tinere, dar nu minore! în Australia, prostituţia era legală şi foarte bine stabilită. Guvernul controla regulat casele de toleranţă, iar, din câte ştiam, în ele nu au lucrat niciodată persoane minore[8]. Ca să nu mai spun puţine fiind forţate! în plus, era de neimaginat să fi putut fi vândute. Nu auzisem niciodată aşa ceva. Cum se puteau întâmpla astfel de lucruri? Nu m-am putut opri să nu întreb:

— Şi la cât vi s-a estimat preţul?

— Două milioane de lei.

Nici măcar o sută de euro! Tot micuţa brunetă a vorbit. După cum se uita la mine, am înţeles că nimeni nu-i pusese o asemenea întrebare. Se numea Mariana. Între două suspine, mi-a spus toată povestea ei.

— Căutam de lucru. O prietenă m-a dus la o femeie care avea nevoie de cineva care să-i facă

8 Astăzi, nici o ţară nu scapă de traficul sexual. Astfel, Australia a devenit una dintre ţările de destinaţie pentru femeile din Thailanda şi Filipine (n. a.).

menajul şi să aibă grijă de copii. Era foarte de treabă. Mi-a propus să locuiesc la ea, fiindcă era mai practic, şi am petrecut noaptea acolo. A doua zi dimineaţă m-a luat un bărbat. Mi-a spus că sunt nişte amănunte care trebuie puse la punct. Am mers cu el la un restaurant de la marginea oraşului Câmpulung. Cred că femeia care ne-a primit era şefa restaurantului. Cu ea era un alt bărbat, care s-a uitat la mine din toate părţile, înainte de a spune că valoram două milioane de lei. Şefa i-a dat banii celui care mă însoţea şi apoi mi-a spus să o urmez la etaj. Acolo, mi-a spus că trebuia să stau în cameră, că vor veni bărbaţi cu care trebuia să mă culc. Dacă n-am s-o fac, or să mă bată.

— Unde se află restaurantul?

— Într-o parcare mare plină de camioane, lângă monumentul lui Mateiaş.

Înţelegeam clar despre ce fel de parcare vorbea. Se afla în apropierea unui loc foarte vizitat de turişti: românii câştigaseră o celebră victorie asupra germanilor în timpul Primului Război Mondial, iar guvernul ridicase un monument în amintirea lor, unde fuseseră adunate oasele găsite pe fostul câmp de luptă. Parcarea alăturată servea drept haltă pentru camionagii, desigur o clientelă serioasă pentru traficantă.

— Nu ieşeai niciodată din cameră?

— Camera era doar pentru sex. Dormeam

împreună cu celelalte fete în spatele restaurantului, în încăperea unde se depozitau sticlele.

— Eraţi împreună, toate trei?

— Da, Lanca şi Ecaterina lucrau şi ele la restaurant.

Cea mare, blondă, cu ochi albaştri, şi cealaltă, o copilă slăbuţă, au confirmat dând din cap.

— Şi cum v-a găsit poliţia?

Mariana a început să povestească din nou pe un ton neutru.

— Eu am fugit. M-am dus la poliţie. Nu m-au crezut şi m-au dus la restaurant. Doamna le-a mulţumit că m-au adus înapoi dându-le o sticlă cu vin.

— Şi pe urmă?

— Nu ştiu ce s-a întâmplat, dar după câteva zile au venit o droaie de poliţişti. I-au pus cătuşe bărbatului care ne supraveghea şi ne-au dus la post.

Mai târziu am aflat că cineva din poliţie îi prevenise. Afacerea a mers mai sus, la nivelul poliţiei judeţene, care luase în serios mărturia Marianei şi organizase o vastă operaţiune de prindere. Momentan, nu asta era important. În realitate, eram foarte supărată că nimeni nu mă prevenise. Am deschis uşa şi l-am chemat pe poliţistul care mă însoţise în cameră. L-am apostrofat cu vehementă:

— Ştiaţi, nu?
— Ce?
— Ştiaţi că fetele astea fuseseră vândute!
— Păi… da, scrie în raport.
— Sunt minore şi au fost obligate să se prostitueze!
— Mmmm…
— Eşti prost sau ce?
— OK, Iana, calmaţi-vă. Trebuie să verificăm această poveste.
— Să verificaţi? Pare cât se poate de reală! Au fost exploatate şi pentru dumneavoastră înseamnă doar atât?
— Dar, bine, ce vreţi să fac?
— Să vă faceţi treaba!
Imediat am înţeles fondul problemei: nu era indiferenţă, nu, ci doar că era ceva de necrezut. Poliţistul nu crezuse nicio clipă că se putea ca aceste fete să fi fost vândute! După cum le privea, era clar că nu le considera nişte minore. Mariana, cu minijupa ei, bluza foarte mulată pe trup şi fardul ţipător, aducea a femeie. Era destul de mare ca să ştie ce face şi, dacă se prostitua, o făcea pentru că voia: pentru el era limpede… Acest poliţist refuza pur şi simplu să vadă lucrurile mai în profunzime. Lucru absurd. În plus, ceea ce era şi mai rău, fuseseră fotografiate. Ele protestaseră, dar nu avuseseră de ales. Câţiva poliţişti le-au cerut atunci să pozeze picior peste

picior şi cu o ţigară în mână. „Pentru presă”, li se spusese. Ruşinate, ele se executaseră. Eram revoltată…

— Ce veţi face acum cu ele?

— Urmăm procedura. După examenul medical, le lăsăm să plece.

Fetele s-au schimbat la faţă.

— Iana, te rugăm tare mult, nu-i lăsa să ne ducă din nou acolo.

— Nici nu se pune problema.

— Asta o să se întâmple dacă ne dau drumul. Jurka o să ne găsească şi o să ne omoare.

— Jurka?

— Da, peştele nostru!

Era imposibil să stai şi să nu faci nimic… Aflându-mă în impas, am sunat la Serviciul pentru Protecţia Copilului.

— Bună seara, sunt Iana Matei. Mă aflu la comisariatul de poliţie cu trei prostituate minore. Puteţi să le luaţi dumneavoastră?

— Care este problema?

— Sunt ameninţate de peştele lor. Dacă se întorc în stradă, le va găsi.

— Mmmm… Bine, rămâneţi acolo, vă trimitem pe cineva.

A venit un domn, care s-a prezentat ca fiind sociolog. Văzându-le pe fete, a părut stânjenit.

— Îmi pare rău, dar nu le pot duce la orfelinat. Aţi văzut cum sunt îmbrăcate. Vor fi un exemplu

rău pentru ceilalţi.

Remarca aceasta grosolană, spusă cu dezinvoltură în prezenţa acestor sărmane copile, m-a făcut să sar în sus.

— Atunci, ascultă-mă bine, mă, prostule! Din acest moment, refuz să discut despre asta cu tine. Dacă ne vom mai întâlni vreodată, vom vorbi de fotbal sau despre vreme dacă vrei, dar să nu-mi mai spui vreodată că eşti un sociolog care munceşte pentru protecţia copilului!

Cum de poate cineva să fie atât de prost? Aş fi vrut să-l strâng de gât! Poliţiştii, amuzaţi, asistau la scenă fără a îndrăzni să intervină. Aşa-zisul sociolog nu mai ştia ce să facă. M-am proţăpit în faţa lui, furioasă, şi l-am privit drept în ochi.

— Dacă voi nu le vreţi, le iau eu!

Recăpătându-şi stăpânirea de sine într-o clipă, sociologul mi-a răspuns pe un ton foarte profesional:

— Fetele sunt minore, dacă doriţi să vă asumaţi răspunderea pentru ele, trebuie să fiţi abilitată.

Tocmai mă angajasem în faţa acestor adolescente. Pe scurt, lupta lor devenise a mea. Ştiam că pornesc într-o lungă aventură.

Mai rămânea să-i dau un cadru legal. În seara aceea, Mariana, Ilinca şi Ecaterina s-au dus cu poliţiştii la spital. Până li se făceau toate controalele, aveam câteva zile la dispoziţie pentru a obţine aprobarea ministerului de care depindea

Serviciul de protecţie socială, să găsesc o locuinţă provizorie gata să le primească şi să înregistrez la tribunal crearea noului meu ONG: Reaching Out. Denumirea, aceeaşi cu cea a asociaţiei mele din Australia, s-a impus. În fond, era vorba de acelaşi lucru: să întinzi o mână copiilor de pe stradă, ca şi prostituatelor vândute fără voia lor, pentru a-i salva şi pe unii, şi pe alţii.

La ieşirea din spital, le-am dus la un centru de primire pentru tinerii delincvenţi, unde consilierul legal al Serviciului pentru Protecţia Copilului mi-a găsit trei paturi până reuşeam să mă organizez. Mariana, Ilinca şi Ecaterina fiind în responsabilitatea mea, trebuia să fiu prezentă acolo noaptea. Dimineaţa, echipa centrului le lua în seamă ei. Soseam la ora cincisprezece, cu periuţa de dinţi şi pijamaua pentru a sta până a doua zi. Aduceam de mâncare pentru cină şi le lăsam câteva provizii pentru micul dejun. Noaptea dormeam pe canapeaua din biroul echipei personalului, unde mi se permitea accesul la baie. Din fericire era şi un duş. În zilele următoare, am sunat cam peste tot, ca să găsesc o asociaţie care s-ar putea ocupa de fetele acestea. Trebuie să fi existat o astfel de structură! Sfătuită de Pam, o prietenă americancă, am contactat USAID[9], Agenţia Statelor Unite pentru Dezvoltare Internaţională, care trata nenumărate cereri de

9 United States Agency for International Development

finanţare a unor proiecte din întreaga lume şi, prin urmare, trebuie să fi avut o vedere de ansamblu asupra tuturor organizaţiilor din România. La capătul firului, doamna părea mai curând înţelegătoare.

— Minore obligate să se prostitueze? Mă voi interesa. Voi vedea cine se ocupă cu aşa ceva în România şi vă sun.

O săptămână mai târziu, a venit răspunsul ca o ghilotină:

— Îmi pare rău, nimeni nu se ocupă cu acest gen de probleme. Am dat câteva telefoane, iar oamenii nu ştiau nici măcar despre ce vorbeam! Toată lumea a avut aceeaşi reacţie. Cu toţii m-au întrebat: „Ce înţelegeţi exact prin «obligate să se prostitueze?»” . După părerea lor, o femeie care se culcă cu un bărbat contra unei sume de bani o face pentru că aşa vrea…

— Iată că nu! Am cu mine trei fete care ar fi dorit să li se ceară părerea!

Eram extrem de mânioasă. Pe vremea aceea, lumea era preocupată de copiii obligaţi să muncească, atunci de ce nu s-ar aplica asta şi la sex? Doamna de la USAID nu ştia ce să spună.

— Aş dori atât de mult să te ajut, Iana…

Era adorabilă, dar neputincioasă. În disperare de cauză, am sunat-o pe prietena mea, Pam. Ea lucra cu cei de la orfelinat în cadrul unei asociaţii creştine şi eram sigură că va şti ce este de făcut.

— Pam? Iana la telefon. Vreau să te rog ceva. Este foarte important şi aş prefera să ne vedem. Poţi să treci pe la centrul de primire, te rog?

A venit într-o după-amiază. Eram singură cu fetele.

— Pam, ţi le prezint pe Mariana, Ilinca şi Ecaterina. Fetelor, puteţi să-i povestiţi prietenei mele ce vi s-a întâmplat? îi voi traduce eu.

Pe măsură ce repetam în engleză ceea ce spuneau ele, prietena mea parcă se făcea tot mai mică în scaunul ei, speriată. Când am terminat, plângea.

— Înţelegi acum de ce am nevoie de ajutor? Trebuie să le găsesc o locuinţă decentă. Numai tu poţi să faci ceva.

Bulversată, prietena mea mi-a dat 300 de dolari, cât să închiriez un apartament de patru camere timp de trei luni. Ne-am mutat în septembrie 1999. De data aceasta eram singură. Nu aveam cu ce să încadrez un asistent social. Abia dacă mai rămânea ceva pentru mâncare. Aşadar le-am vorbit despre proiect tuturor cunoştinţelor mele, cerându-le să le spună şi altora, să vadă cine putea da o mână de ajutor. S-au mobilizat cu toţii în jurul meu. Unii pregăteau o prăjitură din când în când, alţii aduceau legume, ceva conserve şi un pachet de orez pentru a ne scoate din nevoi. Evident, nu era ceva viabil pe termen lung: aveam neapărată nevoie de un sponsor. Asta însemna

multă hârţogăraie… Am pus proiectul pe hârtie şi am căutat în lista mondială a acelor mecena sociali: un adevărat studiu de piaţă! Trebuiau găsite asociaţii care finanţau proiecte asemănătoare cu al meu, era de văzut în ce ţări interveneau, trebuia găsită persoana căreia să-i trimit cererea, să-mi depun candidatura, în funcţie de fiecare program propus şi… să aştept, răbdătoare, răspunsul.

În apartament, viaţa se organiza încetul cu încetul. Fetele se adaptau, căpătau siguranţă mărturisindu-mi fărâme din calvarul pe care îl înduraseră. Veneau din medii diferite. Tatăl Ilincăi, spre exemplu, era în închisoare pentru că îi omorâse mama. Bunica o primise la ea şi o considera răspunzătoare pentru drama respectivă. Ecaterina cea slăbuţă era un copil bătut. Tatăl o bătea cu o potcoavă băgată într-o mănuşă. Când l-am întâlnit pe acest om, pe care îl contactasem ca să-i dau veşti despre fată, am vrut să verific adevărul acestor îngrozitoare acuzaţii.

— E adevărat că o băteaţi cu o potcoavă?

— Da. Ştiţi, era foarte rea.

— Dar de ce cu o potcoavă?

— Nu voiam să păţesc ceva la mână.

Cine o apărase pe fată? Vecinii? Da’ de unde! în asemenea medii, nimeni nu se bagă în treburile altuia. A fost destul o întâlnire nepotrivită pentru ca Ecaterina să treacă de la un călău la altul.

Obişnuită, cu tatăl ca şi cu peştele, să se supună pentru a supravieţui, avea o uimitoare capacitate de adaptare: un adevărat cameleon! Avea darul să-ţi spună exact ceea ce voiai să auzi, potrivindu-şi comportamentul pe ceea ce considera că se aştepta de la ea. În fond, era greu de ştiut ce anume gândea cu adevărat.

Aceste fete private de copilărie fuseseră atât de devreme confruntate cu probleme de adulţi… Mariana, timida Mariana, era pe cale să nască. Era însărcinată în luna a doua când am luat-o sub aripa mea: cadoul unui şofer, fără îndoială. După naşterea copilului, am învăţat-o îngrijirile elementare pe care să i le dea micuţului, acele mişcări de bază pe care nimeni nu avusese timp să i le explice. Adolescentele acestea călite de viaţă, atât de adulte în unele privinţe, erau încă atât de imature. Trebuiau învăţate de toate: nu ştiau nici să gătească, nici să se ocupe de casă, nu respectau niciun orar şi suportau greu autoritatea. Nu eram mama lor, dar încercam să le tratez ca pe propriii copii, cu toată dragostea de care fuseseră lipsite, dar şi cu multă fermitate, pentru a le învăţa să trăiască în societate. Nimeni nu le dăduse niciodată vreo şansă: erau doar nişte puştoaice disperate, care aveau nevoie de mai multă atenţie decât ceilalţi. Vorbeam mult, încercam să le conving de necesitatea de a urma anumite reguli, le explicam că aceste învăţăminte

le vor ajuta să crească, să fie independente, şi le vor prinde bine mai târziu.

Cea de-a patra fată, Adela, de paisprezece ani, ni s-a alăturat la câteva săptămâni după ce ne-am instalat în apartament. O a cincea, Georgeta, o fată care abia avea treisprezece ani, a sosit un pic mai târziu. În mod inevitabil, apropierea forţată, apărută din coabitarea sub acelaşi acoperiş a cinci adolescente şi un bebeluş, a dat naştere unor fricţiuni. Între coada la sala de baie şi îngrămădeala din bucătărie, trebuia găsit un mijloc de a nu ne călca pe bătături. Când anunţam: „În seara aceasta facem sote de morcovi! ”, toate săreau, ca unul, să mă urmeze în bucătărie. Nu se mai putea! Fără a mai pune la socoteală că Mariana, Ilinca şi Ecaterina se arătau agresive faţă de nou-venite: apartamentul era teritoriul lor, ele fuseseră primele şi voiau să se ştie asta. Le găseam mereu făcând bisericuţe, excluzându-le pe celelalte. Convinse de dreptul lor, cele trei mă luau deoparte.

— Nu sunt fete de treabă, Iana. Nu au ce căuta aici!

— Cu ce sunteţi voi mai bune decât ele?

— Fetele astea sunt răutăcioase, se cred la ele acasă!

— Sunt la fel de acasă ca şi voi. Va trebui să învăţaţi să vă înţelegeţi.

În mod clar se impunea un pic de ordine şi de

organizare… Ca atare, am elaborat împreună un plan scris, pentru a asigura o justă repartizare a sarcinilor. Punerea lucrurilor în ordine, pregătirea mâncării, curăţenia: fiecare le îndeplinea prin rotaţie. Era nevoie să se ţină cont de nişte constrângeri: bebeluşul Marianei, orarul şcolii…

Cu toate acestea, nu toate erau şcolarizate. Degeaba le explicasem importanţa primirii unei educaţii, ele refuzau să iasă din apartament. În realitate, se sustrăgeau de îndată ce se punea problema să se aventureze afară, inclusiv să meargă la plimbare, la piaţă sau chiar să cumpere îmbrăcăminte. Nu era lene, ci frică.

— Ce se va întâmpla dacă îl întâlnim pe Jurka pe stradă?

— Vă reamintesc că Jurka este închis.

— Da, dar are fraţi, cumnaţi, verişori… Dacă ne găsesc, ce-or să ne facă?

— Sunteţi sub protecţia mea, nu vi se poate întâmpla nimic.

— Dar dacă ne recunoaşte vreun vechi client?

— Nu umblă prin cartierul acesta.

— Şi dacă la scoală elevii râd de noi?

— Nimeni nu va râde de voi mai mult decât de altcineva.

— Şi dacă oamenii ne arată cu degetul pe stradă?

— De ce ar face un asemenea lucru? Sunteţi nişte fete ca şi altele. Nu scrie „prostituată” pe

fruntea voastră.

Zadarnic. De fiecare dată, era o întreagă bătălie. Mai ales ideea că i-ar putea întâlni pe foştii temniceri făcea să se nască în ele o teamă nemăsurată, fără sens, dar incontrolabilă. În felul acesta, coabitarea devenea şi mai complicată. În pofida trecutului îngrozitor, rămâneau nişte adolescente, cu probleme de adolescente. Se certau pentru un fleac: o periuţă care dispărea, un tricou care ajunsese pe un se ştie unde, o treabă nefăcută… Din cauza momentelor de melancolie, a invidiei unora şi a caracterului urât al altora, certurile erau numeroase.

Nu mai aveam nicio clipă pentru mine. Abia de mai aveam timp să-mi văd fiul, de care avea grijă mama după terminarea cursurilor, unde îl înscrisesem la gimnaziu. Era absolută nevoie să fiu ajutată. În acel moment am primit un telefon de la LIFT, o organizaţie americană căreia îi trimisesem o cerere de finanţare. Două doamne drăguţe au venit să viziteze apartamentul. Voiau să ştie totul. După ce au ascultat cu atenţie expunerea mea, mi-au explicat în termeni foarte profesionişti:

— OK, acum vrem să vorbim cu poliţiştii şi cu cei de la Serviciul pentru Protecţia Copilului. Dacă trebuie să le ajutăm pe aceste fete, toată lumea trebuie să fie implicată!

Era ciudat să le vezi dinamismul! La cererea lor,

le-am amintit de aşa-zisul „sociolog” care mă făcuse să-mi ies din fire la comisariat. Timp de o oră, cele două emisare de la LIFT i-au ţinut un discurs zdravăn:

— Vorbim de trafic de persoane, nici mai mult, nici mai puţin! Este o problemă gravă pe care trebuie să încercăm să o rezolvăm prin toate mijloacele. Fetele acestea sunt nişte victime, au drepturi, ca orice fiinţă umană. Este de datoria dumneavoastră ca aceste drepturi să fie respectate, în special în cazul minorilor. Dacă dumneavoastră nu le credeţi, atunci cine o să le creadă? În calitate de reprezentant al Protecţiei Copilului, aveţi datoria să o ajutaţi pe Iana în lupta ei. Acest lucru priveşte pe toată lumea.

Pe măsură ce vorbeau, sociologul, teribil de jenat, se făcea tot mai mic pe canapea. La finalul *speech-ului,* a început să-şi ceară mii de scuze.

— Îmi pare rău, Iana, cred că am făcut o mare greşeală. Nu-mi dădusem seama de gravitatea problemei.

Şi azi îi sunt recunoscătoare că a avut curajul să-şi recunoască vina. Pe urmă, l-am apreciat întotdeauna pe acest om cu care lucrez şi acum. Chestiunea este că intervenţia LIFT a dat un nou suflu organizaţiei Reaching Out. În martie, asociaţia americană mi-a alocat suma de 14.000 de dolari pentru a acoperi toate cheltuielile pe un an. Primul lucru pe care l-am făcut a fost să

angajez un asistent social pentru a mă ajuta la apartament. Era şi timpul, fiindcă în lunile următoare urma să primesc zeci de victime ale traficului de persoane.

FILIERA IUGOSLAVĂ

— Doamna Matei? Bună ziua. Reprezint Organizaţia Internaţională pentru Migraţie. Ni s-a spus că aţi deschis un centru pentru victimele traficului de persoane. Aşa este?

— Aşa-i.

— Atunci sunteţi persoana pe care o căutăm! Vă putem trimite nişte fete? Au fost repatriate şi nu vor să se întoarcă acasă.

— Evident!

Serviciul pentru Protecţia Copilului mă cunoştea bine acum. Şi poliţia. Totuşi, era pentru prima dată când OIM mă contacta direct. Mai târziu, telefoanele au început să curgă. Uneori, fetele veneau câte două, câte trei. În martie 2000, adăposteam cinci fete. În iunie, erau deja treisprezece, aşa încât a trebuit să mai închiriem un apartament în imobil. Fetele erau române, dar fuseseră cumpărate şi revândute în ţările din fosta Iugoslavie: se întorceau din Serbia, Moldova sau din Macedonia. Atunci a apărut problema

comerţului cu femei în Balcani, născut în timpul războiului. Până atunci, erau doar zvonuri: fete răpite, torturate, ţinute în grajduri pentru animale, violate de civili, soldaţi şi alţi miliţieni, lichidate cu un glonţ în cap, chiar tranşate... Au fost puse pe seama atrocităţilor inerente oricărui conflict sângeros: simple daune colaterale, în fond. Unele prostituate care fugiseră au povestit că proxenetul lor le ameninţa cu moartea, unele chiar fuseseră martore la astfel de omoruri, însă aceste mărturii nu erau luate în serios. În cel mai bun caz, autorităţile pretindeau că era vorba de fapte izolate.

Câţiva ani mai târziu, s-au deschis anchete împotriva criminalilor de război de orice fel, iar poliţia a început să ancheteze în zonele dificile care apăruseră ca urmare a conflictului. Descinderile poliţiei s-au intensificat în cluburi de noapte, unde au fost găsite sute şi sute de fete terorizate, venind din toate ţările din Est, care nu cereau decât un singur lucru: să se întoarcă acasă. Au fost repatriate în ţările de origine, în autobuze. În acel moment OIM a început să mă sune regulat, pentru a plasa toate româncele care se întorceau. Se înţelegea, în fine, cât de mult se dezvoltase traficul în cei cinci ani cât durase descompunerea Iugoslaviei. Încă de la început, traficanţii de arme şi de mărfuri furate, profitând de destabilizarea politică şi de nesiguranţa crescândă, proliferaseră.

Foarte repede, femeile deveniseră nişte bunuri ca oricare altele: traficanţii de arme doar că îşi diversificaseră activităţile! Cine risca să-şi bage nasul în afacerile lor în acea perioadă sumbră când nimeni nu mai controla nimic? în zece ani, Balcanii se transformaseră, graţie războiului, în placă turnantă a traficului de persoane care se sprijinea acum pe reţelele extrem de organizate, dotate cu ramificaţii internaţionale. De fapt, sistemul era foarte bine pus la punct, lucru confirmat de fetele pe care le primeam.

— Mi s-a vorbit despre un loc de muncă în Serbia. Am avut încredere într-un om care m-a trecut frontiera cu alte trei fete. Acolo, ni s-au luat actele şi am fost închise împreună cu vreo douăzeci de alte fete în subsolul unei case. Ne-au lăsat acolo două zile fără mâncare, apoi au venit nişte oameni înarmaţi şi ne-au urcat în maşini. Am călătorit toată noaptea. Când am ajuns, ne-au dus într-un depozit imens unde se aflau zeci şi zeci de fete. Nu aveam dreptul să vorbim. Când întrebam unde ne aflăm, ne loveau. Uneori ne urcau pe unele dintre noi în grupuri de cinci sau şase, pe o estradă în faţa unor cumpărători care făceau preţul şi propuneau o sumă. Tipii vorbeau tot felul de limbi diferite. Cumpărătorul nostru ne-a pus la drum şi am ajuns într-un club de noapte în Bulgaria…

Fetele acestea se întorceau de departe. Luni de

zile, chiar ani, acceptaseră totul, clienţi, lovituri, ameninţări, pentru a supravieţui. Una mi-a povestit, plângând:

— Traficantul ne ameninţa tot timpul că ne omoară. După ce se îmbăta, se lăuda întruna: „Aveţi grijă de fundul vostru. Fete ca voi am îngropat vreo şapte în spatele casei şi n-ar fi nicio problemă să mai îngrop o a opta!” Într-o zi a omorât o fată în faţa noastră: un glonţ în cap, fiindcă îl ameninţase că se sinucide, iar asta îl făcea pe client să plece. Mai târziu a mai omorât-o pe una fiindcă era bolnavă.

Cum să te mai refaci după acest gen de experienţe? Cum să mai poţi avea încredere în tine după ce ai fost tratată mai rău ca un câine atâta timp? Ţările occidentale abia începeau să se aplece asupra subiectului. Câteva luni mai târziu, nişte cercetători de la Departamentul de Stat american m-au invitat la Washington pentru a împărtăşi din experienţa mea. Trebuia să le prezint situaţia traficului de persoane din România. Pe atunci, regiunea Balcanilor genera unul dintre principalele fluxuri ale traficului şi numeroşi traficanţi moldoveni tranzitau pe la noi: aceştia cumpărau alte fete de la traficanţii locali, apoi îşi duceau „turma” în Iugoslavia, formată atunci din Slovenia, Croaţia, Bosnia-Herţegovina, Muntenegru, Serbia, Macedonia şi Kosovo, unde fetele erau sechestrate în cluburi sau

apartamente. Unele erau trimise chiar şi în Grecia. Povestesc toate acestea pentru că arată că Statele Unite luau foarte în serios această nouă formă de sclavie. Pe 25 februarie 2002, s-a semnat un acord de cooperare şi de schimburi de informaţii între Interpol, Guvernul României şi centrul de luptă împotriva crimei transfrontaliere din cadrul SECI[10]. Acest acord avea drept scop facilitarea cooperării şi schimbul de informaţii între serviciile poliţiei din treisprezece ţări din Europa de Sud-Est, prin intermediul ofiţerilor de legătură respectivi. Iată de ce FBI era atât de implicat când trei dintre fetele mele, puţin mai târziu, au fost chemate să depună mărturie împotriva traficantului lor macedonean.

Era pentru prima dată în regiune când nişte victime ale traficului de carne vie depuneau mărturie într-o altă ţară decât a lor. Ele erau aşteptate în Macedonia, unde avea loc procesul. Nu voi uita niciodată acea lungă călătorie cu maşina prin România, Bulgaria şi Macedonia: nu mi-aş fi închipuit niciodată că se poate desfăşura un asemenea dispozitiv de securitate pentru a se asigura protecţia unor prostituate... pe deasupra şi majore! Pe tot traseul maşina a fost încadrată de maşini cu girofar şi sirene. Erau prezenţi şi membri ai FBI. Un vehicul era trimis în

10 Southeast European Cooperative Iniţiative: Iniţiativa de Cooperare în Europa de Sud-Est

recunoaştere la vreo şaizeci de kilometri în faţă pentru a vedea dacă drumul era liber. Ne preceda la frontieră, unde poliţia bulgară ne aştepta. Microbuzele forţelor speciale, pline de nişte zdrahoni cu cagulă neagră, închideau convoiul. După cum se vede nu era nicio discreţie! Oficial, lumea se temea de represalii faţă de martori. În realitate, cred eu, se voia să se ştie. Rezultatul: niciun traficant nu trebuia să ignore în acea zi că nişte martori-cheie traversau ţara! Pe drum, nişte motociclişti le cereau vehiculelor să tragă pe dreapta. Brusc, maşina de poliţie aflată înaintea noastră s-a oprit: roata din faţă a unui automobilist intra pe şosea. Un om cu cagulă a coborât dintr-un microbuz şi s-a apropiat de nefericitul contravenient băgându-i lanterna în ochi. Apoi a dat cu bastonul în parbrizul conducătorului! Pe bune, era prea mult! Dacă nu mi-ar fi sunat în cap sirenele care nu se mai opriseră de opt ore, aş fi râs… în schimb, recunosc că fetele, foarte înfricoşate de ideea de a se afla fată în faţă cu călăul lor la tribunal, se simţeau în siguranţă.

La Skopje, avocatul le-a pregătit pentru întrebările pe care urma să le pună. A mai ridicat şi un punct la care ele nu se gândiseră niciodată.

— Ştiţi că aveţi dreptul să cereţi daune financiare?

— Poftim?

— Ei bine, judecătorul nu are să vi le acorde neapărat, dar puteţi cere o anumită sumă compensatorie ţinând cont de prejudiciul adus.

Fetele erau uimite. Faptul că puteau depune plângere era deja un mare pas pentru ele, însă acest principiu al indemnizării voia să spună ceva şi mai mult: se recunoştea traumatizarea lor şi se estima că aşa ceva merita o răsplată! După întrevederea cu avocatul, una dintre ele a spus, pe un ton ironic:

— Ştiu eu pe câţiva care or să petreacă un sfert de oră nasol în închisoare! Or să vadă atunci ce înseamnă când nu vrei!

Era prima dată că le auzeam glumind apropo de traficant. Poliţiştii macedoneni au intrat imediat în joc.

— Şi ţinând cont de cât or să stea la închisoare, or s-o simtă, e sigur!

Aluzia lor grosolană le-a provocat fetelor un hohot de râs, alimentat de plusările tot mai licenţioase ale unora şi altora, încât a durat vreo zece minute. Le-am lăsat să se destindă. Esenţialul era să scape de stres. Se apropia ora audierii. Fetele redeveniseră serioase. La tribunal au stat cu privirea în pământ: le era foarte teamă să-şi privească traficantul aflat pe banca acuzaţilor. Când procurorul le-a cerut să îl desemneze pe cel care le vânduse şi molestase, şi-au luat inima în dinţi, au ridicat capul şi l-au desemnat pe acuzat

cu un deget tremurător, dar hotărât. Acesta le-a măsurat cu un aer dispreţuitor. Era deja mult…

A doua zi, ne-am întors la Piteşti escortate de acelaşi convoi zgomotos ca la dus. Câteva săptămâni mai târziu, avocatul ne-a sunat. Nu-mi aduc aminte câţi ani i-au dat traficantului, însă fetele au reţinut că nu li s-a acordat nicio compensaţie bănească!

Procesul respectiv a fost urmat de un altul, tot în Macedonia. De data aceasta, toată media urmărea afacerea: acuzatul nu era altcineva decât unul poreclit Leku, pe numele adevărat Bojku Dilaver, un mafiot internaţional notoriu în vârstă de patruzeci de ani, de origine albaneză, care opera în Germania şi Macedonia. Avea cabarete la Velesta şi Struga, unde se prostituau fete cumpărate din ţările de Est. Două de la mine lucraseră acolo. Ca urmare a corupţiei, acest Leku scăpase din plasă. Complicitatea poliţiei era un secret al lui Polichinelle. În momentul conferinţei de presă retransmisă la televizor, nişte poliţişti macedoneni pretinseseră că bărbatul părăsise ţara. Atunci a ridicat mâna un ziarist.

— Scuzaţi-mă, dar eu i-am luat chiar ieri un interviu şi vă pot asigura că era dincoace de graniţă!

Imaginile au fost urmate de redifuzarea interviului în cauză. După anchetă, s-a văzut că mulţi ofiţeri superiori din poliţia şi justiţia

macedoneană locală frecventau clubul lui Leku. Acesta avusese ideea să le filmeze partidele de sex şi şantaja pe toată lumea în schimbul nepedepsirii sale. Odată izbucnit scandalul, Leku a fost în fine arestat, în cadrul unei vaste operaţiuni duse de serviciile de poliţie din mai multe ţări. Procesul, foarte aşteptat, avea loc la Struga, în sud-vestul Republicii Macedonia. Acolo trebuiau să depună mărturie fetele mele. Escorta noastră era, încă o dată, impresionantă. De data aceasta totuşi nu era glumă: ameninţarea era foarte reală atât pentru fete cât şi pentru cei care le protejau. Toată lumea era obosită, iar tensiunea era palpabilă. Leku nu numai că era reputat pentru violenţa sa extremă, dar avea şi mijloacele să pună la cale o operaţiune de anvergură, inclusiv din celulă. În afară de asta, Struga, un oraş situat pe malurile lacului Ohrid, adăpostea o importantă comunitate albaneză a cărei prezenţă constituia o sursă de tensiune în această regiune. Temându-se să mai pună paie pe foc, poliţia nu îndrăznea să se aventureze în această enclavă albaneză, unde impunitatea îi atrăgea pe toţi criminalii căutaţi în ţară. Pe măsură ce ne apropiam, îi simţeam tot mai nervoşi pe ofiţerii de poliţie din maşină. Totuşi, drumul s-a derulat fără incidente. La Struga ne-am dus direct la tribunal, înăuntru, meşterii tocmai văruiau zidurile. Ca să destind atmosfera, am comentat pe un ton lejer:

— Văd că se face o uşoară împrospătare de primăvară!

Poliţiştii care ne escortau au răspuns rânjind:

— O, da’ de unde! Asta-i o treabă de-a amicilor prietenului dumneavoastră Leku, care s-au jucat cu o bombă în tribunal…

— Poftim? Dar de ce nu ni s-a spus nimic?

— Nu voiam să vă speriem…

Bomba explodase cu două zile mai înainte. Data sosirii noastre fiind ţinută secretă, traficantul lovise la întâmplare, vizând etajul întâi. Acolo le aştepta pe fete procurorul care scăpase din atentat. Sărmanele, ele nu se prea simţeau în largul lor. Le-am lăsat în faţa uşii biroului. Imediat ce au terminat, poliţiştii ne-au grăbit spre ieşirea tribunalului: era limpede că nu voiau să mai stea pe acolo. De altfel, nici fetele… Nu făcuserăm nicio pauză de la Skopje, unde petrecuserăm noaptea. În maşină l-am întrebat pe poliţist dacă ne puteam opri la vreun bar ca să dăm un telefon. Răspunsul a fost categoric:

— Imposibil.

— Dar aş vrea să beau o cafea, nu durează mult!

— Nu acum. Ne vom opri într-un loc sigur. Aici e prea riscant.

În loc să o ia pe calea cea mai scurtă, şoferul a făcut un ocol de vreo sută de kilometri în scopul de a dejuca o eventuală capcană pusă la cale de banda lui Leku la ieşirea din oraş. Câteva ore mai

târziu, toţi pasagerii din maşină au început să se destindă: eram în afara pericolului, iar mărturia fetelor urma să-l bage la răcoare pentru ani mulţi pe Leku.

Când ofiţerul de legătură din poliţia macedoneană m-a sunat la terminarea procesului, nu mi-am putut ascunde agitaţia.

— A fost găsit vinovat?

Da. E o veste bună, nu?

Glasul ofiţerului era triumfător. Nerăbdătoare, aşteptam urmarea.

— Dar, spuneţi-mi, cât a luat nenorocitul ăsta?

— Trei ani!

Probabil nu am înţeles bine.

— E o glumă?

— O… nu, a fost condamnat la trei ani de închisoare.

— Păi tipul acesta a exploatat şi torturat trei sute de fete, fără a le mai socoti pe cele care au murit din cauza asta, cărora nu li se ştie nici măcar numărul, nici pe cele pe care pur şi simplu le-a lichidat! Iar dumneavoastră mă anunţaţi vesel că a luat trei ani de închisoare? Ştiţi cât au riscat fetele mele? Cu pedeapsa redusă, Leku va ieşi în cel mult doi ani. Cine le va proteja când va veni să se răzbune?

Eram dărâmată. Ce simulacru de justiţie! Dacă gunoaiele de teapa lui Leku nu sunt închise pe viaţă, cum să sperăm că traficul sexual se va

reduce? Trei luni mai târziu, m-a sunat din nou acelaşi ofiţer.

— Iana, am o veste proastă…

— Nu se poate!

— Îmi pare rău, dar Leku a scăpat.

— Cum a fost posibil?

— Leku trebuia să mai apară o dată în faţa curţii. Când gardianul a venit să-l ia din celulă, l-a făcut să-i promită că va fi băiat de treabă. Cum Leku l-a asigurat că nu avea de gând să evadeze, gardianul nu a considerat necesar să-i pună cătuşele. Evident, Leku a fugit pe drumul spre tribunal. Îmi pare sincer rău, Iana…

Slabă consolare. Această evadare, răstălmăcită în ridicol de presa străină, a făcut scandal pe scena internaţională: forţele de poliţie din mai multe ţări lucraseră zi şi noapte ca să-l aducă pe Leku în faţa tribunalului. Participase chiar şi FBI! Era prea de tot… Speram totuşi că acest sfârşit grotesc va servi de lecţie pentru arestările ulterioare. Cele două procese macedonene mă umpluseră de speranţă. Pedepsele date erau mici, dar constituiau un început. În fine, lucrurile se mişcau. Desigur, eram dezamăgită de evadarea lui Leku, dar nu mă îndoiam că unind voinţele din diferite ţări ale Europei, vom reuşi să-i venim de hac acestei sclavii barbare. Eram departe de a-mi imagina că traficul de carne vie mai avea încă multe zile fericite.

CASA DE PE DEAL

Cele două apartamente pe care le ocupam stârniseră bârfa în cartier. De când îl închiriasem şi pe al doilea, limbile se dezlegau, mai ales cele ale babelor care stăteau pe bancă în faţa imobilului petrecându-şi ziua bârfind. Să le fi văzut, înarmate cu croşeta şi andrelele de tricotat, când treceam prin faţa lor cu vreuna dintre fete. Schimbau priviri pline de înţeles, zicând cu glas tare:

— Ei, ai văzut ce bluză? Ai zice că nu poartă nimic!

— Ia uită-te la aia: e cu burta la gură! Dar i-aţi văzut vreodată bărbatul? Ei?

Încercam să nu dau atenţie prostiilor lor până într-o zi când una m-a întrebat:

— Scuzaţi-mă, doamnă, pot să vă întreb ceva?

— Vă ascult.

— Spuneţi-mi, ce anume faceţi cu toate fetele astea?

— Le formez.

— Mda… Mi s-a spus că turnaţi filme porno acolo, sus.

— Zău? Şi aţi văzut mulţi bărbaţi intrând la noi?

— Nu ştiu, repet doar ce mi s-a povestit…

Băbuţele astea erau pur şi simplu odioase.

— Răutatea vă sufocă! Pun pariu că dacă un

copil v-ar agoniza la picioare, l-aţi privi murind fără să ridicaţi un deget. Mai rău este că nu suportaţi nici ca măcar altcineva să ajute persoanele aflate în dificultate.

După care, i-am întors spatele. În mod clar, atmosfera devenea irespirabilă în cartier. Fără a mai pune la socoteală că gestionarea celor două apartamente, care se mai şi aflau pe paliere diferite, se dovedea complicată, atât în ceea ce priveşte comunicarea cât şi supravegherea. A trebuit să încadrez încă un asistent social pentru a asigura o permanenţă în cele două locuri. În plus, aveam nevoie de un birou unde să-mi pun la punct hârtiile din ce în ce mai importante. Pe scurt, mai mult ca niciodată, voiam un loc care să fie al nostru. Or, cei 40.000 de euro alocaţi pentru al doilea an consecutiv de LIFT nu erau suficienţi pentru a cumpăra o casă.

Soluţia urma să vină din San Diego, Statele Unite. Aveam acolo nişte prieteni, Paul şi Caroline, care veneau adesea în România în cadrul unui proiect umanitar medical. De fiecare dată îmi aduceau nişte fleacuri pentru fete: truse de machiaj, haine, ojă... Caroline organiza în apartament mici ateliere de manichiură: fetele se pretau la joc, ca nişte prinţese. Erau încântate ca nişte copii într-un magazin cu bomboane! Odată, Paul m-a certat:

— Iana, de când n-ai mai fost în vacanţă?

Gândeşte-te bine…

— …

— Ştiam eu! Ascultă, Iana. Nu poţi continua aşa, ai să ajungi să clachezi, iar protejatele tale vor fi ajuns departe. Te rog să vii să petreci câteva zile la San Diego.

— Da, da, am să vin cândva…

Ziua a venit fără s-o aleg eu. La telefon, Paul m-a prevenit:

— Ţi-am luat bilet şi am organizat totul cu asistenţii sociali. Lumea nu se va opri fără tine. Fă-ţi valiza!

La San Diego, prietenii mei au organizat o masă în aer liber împreună cu toţi cunoscuţii lor. În toiul întâlnirii, Paul şi Caroline m-au împins în mijlocul asistenţei.

— Iana, de ce nu le povesteşti ce faci tu în România?

Am vorbit douăzeci de minute. La sfârşit, bărbaţii erau revoltaţi, femeile bulversate. Revenită la Piteşti, am primit nu după mult timp un telefon de la Paul.

— Iana, am o veste bună. Prietenii mei au vorbit cu apropiaţii şi organizează o micuţă colectă pentru tine.

Într-o lună, „micuţa” colectă s-a ridicat la 20.000 de dolari. Nu-mi venea a crede! Cu suma aceasta am cumpărat o bucată de pământ la ieşirea din Piteşti, la cinci minute de mers cu

maşina de la mine de acasă, şi am turnat fundaţia unei case. Lucrările au început în aprilie 2003. În august, m-am mutat cu fetele în noul lor cămin. Doar interiorul era gata. Exteriorul l-am terminat graţie ajutorului dat, printre alţii, de ambasadele Finlandei, Marii Britanii şi Danemarcei, care ne-au pus la dispoziţie nişte fonduri ce rămăseseră de la alte proiecte. Pe atunci, aveam şapte fete. Cele noi, între care una repatriată din Kosovo care se pregătea să nască, le înlocuiseră pe cele vechi. Mariana şi Ecaterina, care terminaseră şcoala şi îşi găsiseră un serviciu, părăsiseră centrul de primire la vârsta de şaptesprezece ani. Ilinca avea probleme la liceu, în momentul judecării la tribunal. Un ziar publicase fotografia pe care i-o făcuseră poliţiştii, cea cu ţigara în mână. Explicaţia de sub poză spunea că avea douăzeci şi nouă de ani! A doua zi, dirigintele i-a făcut avansuri. Am depus plângere împotriva lui, dar era prea târziu: toţi elevii cunoşteau trecutul Ilincăi şi a trebuit să o retrag de la liceu. Bunica ei acceptase să o ia înapoi, „doar pentru că este o elevă foarte bună”, spusese ea…

Foarte repede, fetele s-au acomodat cu noul cămin: o casă cochetă, aşezată pe coasta dealului la capătul unui drum discret. Culorile sale vesele ies în evidenţă în comparaţie cu faţadele înnegrite ale caselor deasupra cărora se află. Culorile zidurilor sale nu vi le voi spune, pentru simpla şi

buna raţiune că nimeni nu trebuie să ştie unde se află. Numeroşi traficanţi ar plăti scump pentru a-şi localiza fostele prăzi. Oamenii locului îi spun „casa de pe deal”. Nimeni nu ştie exact cui aparţine. Cine ştie ce ar putea face cu această informaţie persoanele rău intenţionate? Spionii traficanţilor sunt pretutindeni, iar fetele trebuie, înainte de toate, protejate. Unii au înţeles că era ocupată de nişte fete, dar cred că se gândesc, cel mult, că este vorba de un centru de primire clasic. Dacă ar şti că sunt foste prostituate, existenţa lor ar deveni un infern: imediat le-ar fi arătat cu degetul ori s-ar fi plâns de influenţa pe care ar putea-o avea prezenţa acestora asupra celor din preajmă. De altfel, fetele aspiră mai mult decât orice la o viaţă normală. Puţine sunt cele care le vorbesc colegelor de clasă despre centrul nostru. Tuturor le este ruşine de trecutul lor. Pentru nimic în lume nu ar vrea să vorbească despre umilinţele la care au fost supuse.

În interior, fetele se simt în siguranţă. Aici, nimeni nu le judecă pentru ceea ce au făcut. La etaj, fiecare îşi are camera sa în perioada de „melancolie”; în total sunt opt. Când sunt mai multe, împart camera cu cineva, exceptând cele care au copil. Sala de baie se află tot la etaj. La parter, toată lumea se adună în living, unde se află o mică bibliotecă şi canapele mari, unde stau ore în şir privind la televizor, ca toate fetele de vârsta

lor. A nu face nimic… e şi asta un lucru important. În casă este interzis fumatul, în afară de bucătăria care se află lângă salon, unde asistentele sociale mănâncă împreună cu fetele seara. În ce mă priveşte, am, în sfârşit, un birou, cu un calculator, un fişet pentru dosare, o măsuţă pentru cafea, nişte scaune pentru a primi pe câte cineva şi o cămăruţă cu o canapea unde asistentele sociale dorm noaptea. Nimeni nu are dreptul să intre fără a fi invitat: este încăperea adulţilor, singurul loc cu un pic de linişte în acest stup de adolescente.

O asistentă socială asigură permanenţa, atât ziua cât şi noaptea. În total sunt patru care, împreună cu mine, facem gărzi de la douăzeci şi patru până la şaptezeci şi două de ore. Este important să nu fie lăsate niciodată singure: mai întâi pentru a le proteja, dar şi pentru a le asculta atunci când simt nevoia să vorbească, pentru a le supraveghea, a le despărţi pe cele care se ceartă, a calma instinctele rebele şi a ne asigura că se achită de îndatoririle pe care le au. Fiindcă a învăţa să trăieşti în societate nu se face fără dificultăţi. Încă îmi mai aduc aminte de crizele Iulianei… Ea petrecuse un timp într-un orfelinat înainte de a ajunge la noi. Micuţă, foarte slabă, aproape scheletică, această fată pirpirie de nouăsprezece ani nu părea mai mare de doisprezece, dar când deschidea gura, le acoperea pe toate! în ziua sosirii, am început să-i explic

regulile, ca oricărei noi rezidente.

— Aici, toată lumea participă la menaj şi la bucătărie. Se face prin rotaţie.

— Zău?

— Da, toată lumea trebuie să-şi întreţină camera, fiecare măturã când îi vine rândul, spală pe jos şi pregăteşte mâncarea. Exact ca în toate casele din lume!

— Nu-mi pasă! Eu nu spăl şi nu gătesc. La orfelinat, ni se pregătea mâncarea şi existau persoane care făceau menajul.

— Problema e că tu nu mai trăieşti la orfelinat. Trebuie să înveţi să te descurci singură şi…

— Nici vorbă! Nu-s sluga ta!

S-a încăpăţânat câteva zile, încât am crezut că nu o vom scoate niciodată la capăt. Apoi s-a dezlănţuit. Foarte pornită, le-a dat afară pe toate fetele din bucătărie.

— Ştiu ce fac, n-am nevoie de ajutorul vostru!

De la bucătărie venea un miros de ars. Când a adus salatiera pe masă, ne-am holbat toate la amestecul pe care îl pregătise. O fată a întrebat timid:

— Ce-i asta?

— Cartofi cu murături şi ceapă.

— A, da, desigur…

Toată lumea a strâmbat din nas. O fată a îndrăznit:

— Scuză-mă, Iuliana, dar murăturile se pun doar

un pic, ca să dea gust, nu se face mâncare din ele…

— Ba da! La orfelinat, mâncam aşa ceva şi era foarte bună. Şi apoi, aşa gătesc eu, clar?

Nimeni nu s-a atins de ciudata amestecătură care a ajuns la pubelă. Puţin mai târziu, după ce s-a aruncat sacul de gunoi la containerul din curte, una din fetele de la etaj a chemat pe toată lumea. De la fereastra ei se putea vedea cum un câine încerca să rupă sacul. Animalul a mirosit mâncarea cu murături, apoi a plecat ostentativ. Fetele îşi muşcau buzele ca să nu râdă. Iuliana, învinsă, a izbucnit în râs.

— Nu se poate! Nici câinele nu mănâncă din ce-am gătit eu!

După acest episod, ne-a acceptat, cuminte, sfaturile. Ce-i mai curios este că a urmat cursuri de bucătăreasă şi a terminat prima pe clasă. Un an şi jumătate mai târziu ne-a pregătit o mâncare pe bază de peşte: un deliciu!

În centru, totul este făcut pentru a le permite să ducă o viaţă normală. Când se întorc de la şcoală, se închid în camera lor sau coboară să stea de vorbă în salon. Au voie să iasă să fumeze o ţigară, iar cele care muncesc au dreptul să meargă să-şi cumpere haine. Totuşi, se folosesc puţin de această prerogativă. În general, preferă să stea acasă. Vara, se mulţumesc să se bronzeze la soare pe tăpşanul de la capătul terenului. Evident,

seara, este o altă poveste, dar ele ştiu ce riscă dacă merg la discotecă. Sunt adolescente, trebuie ţinute cu picioarele pe pământ! în primii ani, s-a făcut un atelier de croitorie într-o încăpere mare de lângă salon. Una dintre asistentele sociale ştia să coasă şi le învăţa să-şi repare hainele sau să facă cearşafuri din pânză de bumbac. Făceau cu adevărat o treabă bună! Vindeam lenjeria la hoteluri, ceea ce ne permitea să le dăm nişte bani şi să cumpărăm furnituri: atelierul nu ne costa nimic, iar fetelor le plăcea mult! Când maistra a părăsit Piteştiul în urma divorţului, atelierul s-a transformat în depozit de alimente. Am hotărât că de îndată ce am bani o să cumpăr o maşină de cusut şi o să găsesc persoana potrivită ca să repun totul pe picioare!

Din fericire, momentele de convivialitate nu lipsesc. Adesea, organizăm dejunuri de sărbătoare cu toată echipa. Pentru aniversări, suflăm în lumânări. Pentru unele fete, este o premieră! Le ofer mici cadouri, trusă de machiaj, un breloc din argint… încercând să nu am aceeaşi idee doi ani la rând! E greu să nu uiţi cu atâtea fete… Uneori, primesc colete: mi se aduc haine încă în stare bună ori mici fleacuri de la prietenii din străinătate. Fetele nu au uitat niciodată produsele cosmetice oferite de o asociaţie americană care voia să ne dea o mână de ajutor. În lotul respectiv se găseau o sumedenie de creme, pe care le-am

repartizat în mod echitabil. A doua zi dimineaţă, îmi beam cafeaua în bucătărie când am văzut primele fete coborând. A fost cât pe ce să scap ceaşca din mână.

— Doamne, ce-i cu faţa voastră! Ce s-a întâmplat?

— Nu ştiu, dar ustură!

— Aveţi puncte roşii peste tot, pe frunte, pe obraji! Cu ce v-aţi dat?

— Nimic, doar crema de la americani.

— Poate e expirată. Aduceţi-o.

Când mi-au arătat crema, abia m-am abţinut să nu râd.

— V-aţi uns cu săpun lichid! Nu v-aţi dat seama că ceva nu e în regulă?

— Păi… Era un pic vâscos la început, iar apoi ne trăgea pielea. Ne-am zis că e semn bun şi crema trebuie să fie foarte eficientă şi atunci ne-am mai dat…

Ce-am mai râs! După două zile, două fete s-au întors de la şcoală cu obrajii de un roşu aprins.

— Fetelor, nu cumva aţi dat prea mult fard?

— Ba da, dar nu se mai ia.

— Ce vreţi să spuneţi cu „nu se mai ia”?

— Când dăm cu apă, rămâne tot roşu.

— Ce fel de fard aţi folosit de data asta?

Nu era fard, era cerneală. În colet erau nişte tampoane în formă de animale pentru a decora literele. Ele dăduseră deoparte tampoanele şi au

considerat recipientele care conţineau cerneala drept cutiuţe pentru machiaj…

La Crăciun, fetele trebuie să accepte să se joace de-a trimiterea de scrisori către Moş Crăciun. Era cam pueril, dar e singurul mod pentru mine de a nu face greşeli. În mod curios, găseau în asta o oarecare plăcere: majoritatea nu au sărbătorit niciodată Crăciunul şi, scriind această scrisoare, se reîntorc în copilăria pe care nu au avut-o niciodată. Este la fel de amuzant pe cât de emoţionant să citeşti micile lor misive: „Moşule, mulţumesc că ai grijă de mine şi să-mi aduci un ceas”, „Moşule, aş vrea o familie, mulţumesc”, „Moşule, vreau blugi noi, fiindcă ai mei sunt prea mici”. Când cadoul este prea modest, mai completez cu câte ceva. Încerc să-mi amintesc ce anume am oferit în anul anterior pentru a nu mă repeta. Odată, am ratat oferind o cruciuliţă de pus la gât aceleiaşi fetiţe. Reacţia ei a fost indulgentă:

— Nu-i nimic, asta-i verde, cealaltă-i roşie!

După ce se deschid cadourile lângă brad, se pregăteşte mâncarea tradiţională: e întotdeauna un moment frumos. Un Crăciun va rămâne totuşi în analele centrului. S-a întâmplat cu doi ani mai înainte. În acea lună de decembrie, fetele au făcut tot felul de prostii. Mai întâi a fost Livia, o fată de şaisprezece ani pe care asistenta socială a găsit-o într-o dimineaţă întinsă pe mocheta din cameră, beată criţă. Împreună cu prietena ei Abia, o

puştoaică de paisprezece ani, au dat gata în timpul nopţii o sticlă de votcă pe care au cumpărat-o coborând pe fereastră pe nişte cearşafuri înnodate… Apoi, altele au fost prinse fumând în camera lor. Dar capacul a fost pus atunci când una dintre ele s-a distrat declanşând alarma la ora două dimineaţa. În centru, totul este securizat; e destul să baţi la fereastră ca alarma să se declanşeze imediat. Firma care asigură paza este în mod automat alertată şi ne sună pentru a afla ce se petrece. Trei nopţi la rând am fost trezită de un telefon din partea asistentei sociale ca urmare a declanşării alarmei. Problema este că nu ştiam cine îşi bătea joc de noi. Niciuna nu voia să recunoască, iar mie mi-a venit ideea să le dau o lecţie. A doua zi, am avertizat firma de securitate:

— În noaptea aceasta probabil că alarma va suna din nou. Nu mă sunaţi şi nici nu trimiteţi pe cineva.

Aşa cum prevăzusem, sirena a început să sune. Am întrerupt alarma şi am aşteptat o oră. Când am fost sigură că toată lumea dormea, am urcat la etaj strigând şi bătând în uşi:

— Sus! Toată lumea în salon! Imediat!

La parter, le-am numărat. Erau toate, cu ochii somnoroşi. Eram hotărâtă să reîncep operaţiunea în noaptea următoare: eram convinsă că activau alarma pentru a ne face să o oprim de tot, ca să poată fugi să-şi cumpere de băut când doreau. A

treia noapte, s-au revoltat:

— Dar nu-i deloc distractiv, Iana. Mâine, trebuie să mergem la muncă.

— Dar eu ce fac? Imaginaţi-vă că şi eu muncesc! Toată chestia aceasta nu mă distrează mai mult ca pe voi.

La ora şapte dimineaţa, am hotărât că toată lumea trebuia să meargă să cureţe curtea de hârtiile murdare pe care le aruncau pe fereastră. Temătoare, s-au executat. Când au terminat, am scos cutiile unde ţineam ghirlandele anunţând:

— OK, repaus. Mergeţi şi vă relaxaţi o oră în camerele voastre. După aceea, trecem la treabă!

Erau convinse că în sfârşit vom împodobi bradul… Când au coborât, s-au repezit la cutii. Golind conţinutul, nu au găsit podoabe, ci… hârtii boţite.

— Aţi declanşat alarma ca să puteţi fugi şi credeţi că meritaţi o recompensă? Ei bine, am să v-o dau. Staţi aici, Moş Crăciun vine peste o oră!

M-am întors cu cutii de var şi bidinele. Când au văzut, au rămas înmărmurite.

— Da, la treabă, fetelor! Aţi fumat în camere? Păcat, acum pereţii sunt murdari şi trebuie văruiţi!

Au luat materialul bodogănind. Le-am auzit mârâind o oră. Apoi s-au prins în joc şi au ajuns chiar să se amuze! S-au văruit toate camerele. În ziua de Crăciun, casa era cochetă, iar fetele

încântate. Alarma nu a mai sunat niciodată.

Evident, fetele au nevoie să mai iasă din când în când. Ca atare, încă de la crearea centrului, am pus la punct tabere de vară. În luna iulie, plecăm în munţi cu corturi şi saci de dormit. Bora, Rottweilerul meu, ne însoţeşte. Este ocazia de a învăţa în echipă într-un mediu străin. Fetele adoră asta. La centru, când vorbesc de „munca în echipă”, aud numai înjurături şi nemulţumiri. În pădure, când întreb: „Cine merge să adune vreascuri pentru foc?”, se ridică toate odată! Ziua, se plimbă, merg să-şi ude picioarele la râu, iar seara cântăm în jurul focului. Aceste vacanţe sunt, în fiecare an, cel mai bun mod de a ne destinde şi de a şterge toate vechile ranchiune.

PANICĂ

În toată Europa, mulţi traficanţi ar da bani grei ca să ştie unde se ascund fetele care au reuşit să le scape din mâini. Mai întâi pentru că o fugară face proastă impresie pentru turmă. De aceea, când o oiţă o şterge, traficantul are numai un singur gând: să o prindă şi să o trimită din nou pe trotuar sau să o pedepsească pentru a da un exemplu şi a le face pe celelalte fete să îşi ia gândul de la aşa ceva. Mai ales că o fostă victimă în viaţă înseamnă riscul de a o vedea depunând

mărturie într-o zi la vreun tribunal. Dacă procesul este deja în curs, traficantul inculpat nu va ezita să folosească toate mijloacele posibile pentru a le reduce pe acuzatoare la tăcere. Făcând presiuni asupra familiei sau eliminându-le pur şi simplu. La centru, siguranţa fetelor este, aşadar, o prioritate permanentă. Terenul nefiind împrejmuit, oricine poate pătrunde în proprietate. Uşa de la intrare stă tot timpul încuiată, atât pentru a le împiedica pe fete să fugă cât şi spre a evita pătrunderea cuiva. Numai asistenta socială are cheie, iar fetele trebuie să ceară voie ca să iasă, chiar pentru a fuma o ţigară. Ferestrele nu au grilaj, în schimb sunt dotate cu faimoasa alarmă care se declanşează la cel mai mic şoc. În caz de ameninţare, dacă fetele spre exemplu văd pe cineva suspect pe drumul din vale, dacă o maşină se apropie cam mult sau un vizitator necunoscut vine la intrare, asistenta socială dă alarma apăsând pe butonul aflat în birou: îi spunem butonul de panică.

În clipa următoare, centrala de supraveghere sună pentru confirmarea parolei şi întreabă dacă totul este în ordine. Dacă se dovedeşte că ameninţarea este reală, trimite imediat doi agenţi la faţa locului. Rareori se ajunge aici: în general, camera instalată deasupra intrării este suficientă pentru a-i face pe musafirii nepoftiţi să renunţe. Imaginea este retransmisă pe un ecran aflat în

birou, ceea ce ne permite să vedem ce se petrece în exterior. Noaptea însă este altceva.

Cu vreo trei sau patru ani în urmă, când ajunsesem acasă noaptea târziu şi căzusem frântă de oboseală pe pernă, după o zi lungă de muncă, a sunat telefonul. Cu greutate, am apucat receptorul de lângă pat. Chiar înainte de a-l duce la ureche, am auzit-o pe Mariana, asistenta socială.

— E o maşină afară! Un tip încearcă să deschidă uşa! Tăceţi! Uşa, încearcă să o deschidă.

Prin cuvintele şuierate spuse ca o mitralieră, am înţeles esenţialul: cineva încerca să pătrundă în centru. Auzind ţipetele fetelor care îi acopereau vorbele, părea să fie o armată de traficanţi sub fereastra lor!

— Mariana, calmează-te. Apasă butonul.

— Am făcut-o deja! Am apăsat butonul şi te-am sunat imediat!

— OK, o echipă de pază va veni imediat. Uită-te pe ecran şi încearcă să notezi numărul de înmatriculare al maşinii.

— Bine, bine.

— Stai liniştită, sosesc imediat.

Fără să-mi dau jos pijamaua, mi-am tras cizmele şi am înhăţat haina. Ştefan, care avea vreo şaptesprezece ani pe atunci, a alergat după mine pe scara care cobora în salon.

— Mamă, unde te duci?

— Trebuie să merg la centru. Cineva încearcă să

intre.

— Stai, vin cu tine!

— Nici vorbă. Te duci la culcare. Te sun imediat.

Trei minute mai târziu, eram la volanul maşinii mele. Pe drum, am accelerat cât am putut, cu o mână pe volan, iar cu cealaltă pe telefon. Mai întâi am sunat la dispeceratul de la firma de pază ca să mă asigur că trimit pe cineva, apoi la centru.

— Mariana? Sunt pe drum. Ai notat numărul maşinii?

— Da.

— Spune-mi-l.

La un kilometru de casa mea, am zărit în depărtare farurile unei maşini care venea. Era ora unu noaptea, iar drumul era pustiu: nu puteau fi decât ei, fugind. Fără măcar să mă gândesc o clipă, am tăiat linia continuă şi am oprit maşina în mijlocul şoselei, cu farurile aprinse, ca să le blochez trecerea. Vehiculul s-a oprit exact în faţa maşinii mele. Numărul de înmatriculare corespundea celui dat de Mariana: bună treabă! Eram extrem de pornită. Tipii ăia mă scoseseră din pat în miezul nopţii, trebuiau să plătească... Am coborât din maşină mânioasă şi am mers până la portiera şoferului pe care am deschis-o înjurând cum mi-a venit la gură:

— De unde veniţi? Ştiu că aţi pătruns pe proprietate. Ştiţi ceva: nu vă puneţi cu mine! Ce mama dracului făceaţi acolo?

Înăuntru se aflau trei bărbaţi: doi în spate, cărora nu le-am putut vedea faţa, şi şoferul, un bărbat mai degrabă tânăr. În momentul acela mi-am dat seama că torsul şoferului se afla la o distanţă destul de mare de volan, ceea ce însemna doar un singur lucru: tipul trebuie să fi avut nişte picioare foarte lungi şi era de două ori cât mine! Nu am avut timp să mă gândesc la grotescul situaţiei: eu, o micuţă blondă mânioasă, gata să provoc un malac într-un loc pustiu! Şoferul a încercat greoi să se dea jos de pe scaun. Imediat am tras un şut în portieră ca să-l împiedic.

— Şi să nu-ncerci să ieşi de acolo, animalule!

Asta ar fi putut fi ultima mea frază înainte de bătaia de care nu aş fi putut scăpa în următoarele secunde… Am avut noroc: echipa de la firma de pază, care mergea spre centru, a sosit tocmai atunci şi a înţeles imediat situaţia: o blondă isterică gesticulând pe şosea nu puteam fi decât eu! I-am mulţumit în gând lui Dumnezeu că nu m-a părăsit.

I-am lăsat pe zdrahonii de la firmă să se ocupe de cei trei oameni din maşină, pe care i-au dus la poliţie ca să depună plângere. La centru, atmosfera continua să fie în clocot. Fetele, cărora le fusese foarte frică, vorbeau toate în acelaşi timp. Mariana nu reuşea să le calmeze. Niciuna dintre ele nu-l cunoştea pe bărbatul care bătuse tare în uşă, aşa că am eliminat ideea unui fost

peşte care încerca să o recupereze pe una dintre oiţele rătăcite din turmă. Trebuie să fi fost vorba de mici traficanţi care fuseseră avertizaţi de prezenţa în zonă a unei mâini de lucru accesibile şi destul de ieftine… care veneau pur şi simplu să se servească.

A doua zi dimineaţă, poliţia mi-a confirmat bănuielile, iar Ştefan mi-a făcut morală, foarte îngrijorat:

— Dar tu eşti inconştientă de tot, mamă? îţi dai seama că te-ar fi putut bate?

— Mă enervaseră, eram furioasă!

— OK, dar data viitoare să iei bâta mea de baseball. Ar trebui chiar să o porţi tot timpul cu tine în maşină.

— O bâtă? Ce să fac cu ea? Să-i gâdil la picioare?

În realitate, ştiam că genul acesta de incidente trebuia să se mai repete, iar furia m-ar împinge să fac la fel. Cine se credeau animalele astea? Nepedepsirea lor mă îngreţoşa. Sunt convinsă că simplul fapt de a vedea o femeie ridicându-se împotriva lor, chiar un „model redus” de vârsta mea, este suficient pentru a-i pune în încurcătură: nu prea sunt obişnuiţi cu aşa ceva! În fond, când sunt singuri, izolaţi, nu prea au bărbăţie în ei… Dovadă:

niciuna din leprele astea nu a ridicat mâna la mine! Inclusiv în seara când m-am interpus fizic

între traficanţi şi fete…

Altă dată, a fost tot noaptea. Vin doar pe întuneric, când lumea doarme. Asistenta socială a auzit nişte pneuri scrâşnind pe pietrişul din curte. A apăsat butonul de panică, m-a trezit în grabă, iar eu am plecat fulger la centru. Când m-au văzut apărând în capătul drumului, s-au urcat în maşină. Prea târziu: le-am blocat trecerea cu Dacia mea şi am sărit din maşină insultându-i. Ţipam aşa de tare încât intruşii nici nu cred că au remarcat cât eram de mare. Au rămas în maşină, neştiind ce să facă. Înăuntru, fetele se strânseseră pe scara interioară a cărei fereastră dădea direct spre intrare. Uitând riscul şi postura delicată în care mă aflam, am continuat să vociferez, spre marea plăcere a fetelor care nu pierdeau nicio fărâmă din spectacol şi comentau cu glas tare scena. Încă o dată, cavaleria a sosit la timp. La fereastră, fetele exultau: nu văzuseră niciodată o femeie ţinându-le piept acestor brute. Cei doi agenţi de pază i-au scos din maşină fără menajamente şi i-au urcat în maşina lor, ca să-i ducă la poliţie. A doua zi am aflat că aceşti traficanţi veneau de la Călăraşi, oraş situat în sud-estul ţării. Pe atunci, Iula, o adolescentă de şaisprezece ani, se pregătea să depună mărturie într-un proces care tocmai avea loc la Călăraşi. Cei care veniseră trebuie să fi fost trimişi de acuzaţi, pentru a le împiedica pe martore. Luni de zile, uneori ani întregi, victimele

traficului de carne vie trăiesc cu frica în sân. Pentru cele care scapă, frica aceasta nu va dispărea niciodată. Traficanţii ştiu foarte bine că este un fleac să impresionezi o fostă prostituată. Nimic nu-mi făcea mai mare plăcere ca faptul de a fi ridiculizat-o pe una dintre aceste jigodii în faţa adolescentelor!

Povestea cu adevărat incredibilă a avut loc cu câteva luni în urmă. La centru, de vreo două săptămâni observam mişcările unui necunoscut: în fiecare seară venea şi îşi parca maşina pe drum, mai jos. Se aşeza pe capota maşinii, cu faţa spre casă, spre care ţintea o luminiţă ciudată, roşie cu o lanternă laser. Era ceva foarte neliniştitor pentru fete, dar nu puteam interveni: legal, acest bărbat, aflat pe domeniul public, nu făcea nimic rău. Însă una dintre fete, Sanda, îl recunoscuse: făcuse parte din banda fostului ei peşte. Într-o seară, prin fereastra de la primul etaj, fetele au văzut luminiţa apropiindu-se. Nu eram de serviciu, iar asistenta socială m-a anunţat prin telefon. Am chemat, la rândul meu, dispeceratul de supraveghere, cerându-le să vină la centrul de primire. Când am sosit, maşina nu mai era acolo. Cei doi agenţi, sosiţi între timp, s-au urcat în maşina mea şi am plecat să inspectăm împrejurimile. La nicio sută de metri, am văzut maşina parcată pe marginea drumului. Tipii de la firmă m-au avertizat:

— Iana, nu poţi face nimic, are dreptul să stea acolo!

Refuzând să-i ascult, am tras lângă maşina lui.

— Lăsaţi geamul în jos, vă rog, vreau să-i vorbesc.

— Iana, omul poate depune plângere pentru hărţuire!

— Coborâţi geamul.

Cel de pe scaunul din dreapta a lăsat geamul în jos. Şoferul misteriosului vehicul a făcut la fel.

— Bună seara, domnule. Aşteptaţi pe cineva?

— Da, şi?

Văzându-i aerul de jigodie, mi-a sărit muştarul. Faţa asta de şobolan avea o bască trasă până la sprâncene, încât nu-l puteai recunoaşte. M-am dat jos din maşină şi i-am deschis portiera.

— În fond, ce vreţi? Eu vin în fiecare zi şi de fiecare dată sunteţi în faţa casei mele. Care-i problema? Vreţi să vorbiţi cu Sanda?

Tipul a ezitat. Prezenţa celor doi oameni în uniformă aflaţi lângă mine îl descumpănea. Am insistat:

— Poftiţi în maşina mea, vă duc să o vedeţi, dacă doriţi.

— Bine... de acord.

Bărbatul s-a urcat în Dacia mea, sub privirile uimite ale agenţilor de pază care nu înţelegeau unde voiam să ajung. Când l-au văzut pe tip intrând, fetele au fugit să se ascundă la etaj şi în

bucătărie. L-am invitat pe traficant să ia loc în biroul meu.

— Doriţi o cafea?

— Nu refuz.

L-am lăsat în încăpere cu ceilalţi doi, privindu-i cu subînţeles: liber să-şi arate muşchii în acel scurt moment de intimitate... în bucătărie, Mariana a pregătit cafeaua.

— Iana, tu ştii ce faci?

— O, da! Tâmpitul acesta s-a băgat în gura lupului!

— Vrei într-adevăr să-i duc cafeaua?

— Bineînţeles, dacă a cerut-o!

— O pun pe masă ori i-o torn în cap?

— Dă-i-o, şi atât.

Mariana, stânjenită, i-a dus ceaşca. În timpul acesta, am sunat la poliţie, povestindu-le întreaga istorie. Poliţia a debarcat, a luat declaraţia mea cât şi pe cea a fetelor, care au povestit cum pândea de pe drum în fiecare seară, lumina roşie şi aerul ameninţător, apoi l-a luat pe traficant. A scăpat cu o amendă de 5.000 de lei. Cam scumpă cafeaua! Mult timp după ce l-au dus, Sanda continua să râdă în hohote. Eu şi Mariana mai glumim şi azi pe seama lui: tipul acesta chiar credea că am să i-o aduc pe Sanda!

De fapt, riscul nu este atât în cadrul centrului, destul de bine protejat, cât în afara lui. Fetele aduse să depună mărturie împotriva unui traficant

la un proces sunt mereu ameninţate cu represalii sau tentative de intimidare. Este unul dintre motivele pentru care ţin ca acest refugiu să rămână o structură independentă, nedepinzând în niciun fel de subvenţiile de la stat. În materie de trafic de carne vie, nu poţi avea încredere în nimeni. Mai ales la noi, unde corupţia cangrenează majoritatea instituţiilor. Încă de prea multe ori poliţia este mână în mână cu răufăcătorii. Iată de ce suntem mereu cu ochii în patru. Îmi aduc aminte de un proces în care trebuiau să depună mărturie Mihaela şi Lucia, două surori pe care le-am primit împreună. De fiecare dată le duceam eu însămi pe fete la tribunal, iar audierea avea loc la Turnu Severin. De data aceasta, eram deosebit de neîncrezătoare: unul dintre traficanţii inculpaţi era un fost poliţist şi cu siguranţă avea relaţii în poliţie. Mă temeam că le-a păstrat: o scurgere de informaţie era oricând posibilă. Dacă traficanţii aflau ceva de venirea noastră, cine ştie ce erau în stare să facă. Ca măsură de precauţie, am apelat la două gărzi de corp ca să ne escorteze până acolo. Pe drum, mi-am dat imediat seama că eram urmărită. Îi vedeam în retrovizor pe urmăritori stând la o oarecare distanţă. Din fericire, cunoşteam Piteştiul cum îmi cunosc buzunarul. În plus, cursele de urmărire erau domeniul meu! Chiar înainte de a ajunge pe autostradă îi trimisesem la

plimbare. Asta nu prevestea nimic bun. Fetele nu remarcaseră nimic. Pe drum, cu puţin timp înainte de a ajunge, i-am telefonat poliţistului care se ocupa de problemă.

— E-n ordine, suntem pe drum, dar am fost urmărită câţiva kilometri.

— Zău? Şi de ce v-ar fi urmărit?

— Dumneavoastră trebuie să ştiţi! Ajungem în curând. Spuneţi-mi, aţi inspectat împrejurimile? Nu-i vreun comitet de primire nepoftit?

— Nu, nu, totul e calm aici.

— Bine…

Ajunsă la Turnu Severin, am tras maşina în parcarea comisariatului de poliţie. Aceasta este procedura: în cazul unei mărturii, poliţia escortează martorul la tribunal. Cele două gărzi de corp, cărora le dădusem întâlnire acolo, mă aşteptau. Lăsându-i cu cele două surori, am intrat în clădire pentru a-l anunţa pe poliţist de sosirea noastră. Acesta, ieşind cu mine, nu şi-a reţinut nemulţumirea văzându-i pe oamenii în negru.

— Cine sunt tipii ăştia?

— Gărzile noastre de corp. I-am angajat ca să ne asigure protecţia.

— În fine, Iana, de cine vreţi să vă protejaţi?

— Nu se ştie niciodată.

Poliţaiul era mult prea nervos ca să fie cinstit. Deodată, Mihaela, fata de şaptesprezece ani, a îngălbenit.

— E-acolo!

— Cine?

— Un traficant din bandă. Uite-l, pe trotuarul celălalt.

Poliţistul a râs de noi.

— Hai, hai… Voi vedeţi traficanţi peste tot!

Eu luam incidentul foarte în serios. De data aceasta, nu mai era vorba de bătăile în uşa de la centru, oamenii aceştia aveau legături. Simpla lor prezenţă dovedea că fuseseră preveniţi. Gărzile de corp îl reperaseră pe bărbatul desemnat de fete. În grup strâns, am mers până la tribunal, unde am intrat fără incidente. Ieşind, după declaraţia dată de fete, Mihaela mi-a şoptit cu o voce în care se simţea teama:

— Sunt tot acolo. Uite, acum sunt doi.

Lucia, fata de cincisprezece ani, s-a tras instinctiv lângă ea. Acum eram într-adevăr îngrijorată. Cineva îi anunţase pe ţipi. Era clar. Şi era limpede că nu se vor mulţumi să ne intimideze de la distanţă. Fetele trebuiau să se întoarcă să depună mărturie la bară: dacă îşi schimbau părerea, procesul cădea. Îi bănuiam pe tipii aceia cu mutră de puşcăriaşi că vor încerca să ne urmărească după ce vom fi părăsit oraşul. Lucruri de genul acesta se întâmplă frecvent: martorii sunt agresaţi pe drum de oameni care le forţează vehiculul să se oprească. Uneori sunt bătuţi până la moarte, după care bătăuşii se volatilizează, iar

problema rămâne nerezolvată. Dată fiind turnura evenimentelor, era limpede că nu voi putea conta pe sprijinul poliţiei locale. În timp ce ne apropiam de maşina mea, gărzile de corp m-au întrebat din privire.

— Hai să mergem. La urma urmei nu sunt decât doi. Încercăm să ne descotorosim de ei pe drum.

— Sunteţi sigură? Vreţi să conducem noi?

— Nu, e maşina mea şi o cunosc mai bine ca voi.

— OK.

Bodyguarzii nu i-au slăbit nicio clipă din ochi pe cei doi bărbaţi. Aceştia au părut că ezită. Probabil că înţeleseseră că cei doi zdrahoni echipaţi cu pistoale cu electroşocuri, îmbrăcaţi complet în negru, nu erau nişte poliţişti aşa cum crezuseră la început. După atitudinea lor, am ghicit că îşi calculau şansele într-o confruntare directă. În momentul în care am demarat s-au urcat în maşină şi au dispărut. Eram furioasă, dar uşurată: îmi fusese foarte frică pentru fete.

Cum aş putea, după o asemenea întâmplare, să lucrez sub tutela guvernului? în 2007, în urma integrării României în Comunitatea Europeană, Agenţia Naţională de Luptă împotriva Traficului de Persoane, (NAATIP), a deblocat fonduri pentru victimele exploatării sexuale şi a deschis nouă centre de primire în toată ţara. În acelaşi timp, agenţia a creat o bază de date ce grupa totalitatea informaţiilor privind victimele: numele, vârsta,

adresa, dar şi coordonatele părinţilor, numele traficantului lor, procesele în care sunt implicate etc. Scopul era de a pune acest dosar la dispoziţia tuturor instituţiilor care participau la lupta împotriva traficului, pentru facilitarea cooperării între servicii şi restul Europei. Conţinutul acestei baze de date era, desigur, totalmente confidenţial şi numai persoanele abilitate au acces la el. Problema este că sunt prea multe astfel de persoane! Cu corupţia care înfloreşte la toate nivelurile cum mai poţi garanta confidenţialitatea acestor date?

L-am întâlnit personal pe directorul acestei agenţii. Mi-a jurat pe tot ce era mai sfânt, cu mâna pe inimă, că identitatea fetelor era extrem de bine protejată, că riscul unei scurgeri de informaţie era nul. I-am răspuns că aş da acest tip de informaţie cu condiţia ca victima să-şi dea acordul. Aceasta este politica noastră, a casei: nu oblig pe nimeni să vorbească, şi cu atât mai puţin să coopereze. Nu-i nimic dacă în felul acesta mă privez de banul statului. Prefer încă să merg şi să mă rog de toţi sponsorii particulari de pe pământ decât să risc să-mi compromit protejatele.

Şi vă pot asigura că niciuna dintre fete nu a acceptat să fie băgată într-o bază oarecare de date guvernamentală. Or, aşa cum guvernul nu subvenţionează decât ONG-urile care acceptă să intre în program, poliţia, la rândul ei, nu asigură

protecţia martorilor decât în schimbul totalei lor cooperări, care presupune fişarea sistematică a tuturor informaţiilor care le privesc pe fete. Neîncrezătoare, victimele preferă să-şi retragă plângerea. Rezultatul: din 2007, numărul de procese intentate traficanţilor de fiinţe umane este în cădere liberă. În final, această nouă politică a avut efectul invers celui scontat. Nu numai că sclavia sexuală nu s-a diminuat, ci, dimpotrivă, niciodată nu a fost atât de înfloritoare.

CELE ZECE PORUNCI

Fiecare nou-venită la centru semnează un contract. Acesta precizează drepturile pe care le are, dar şi îndatoririle. Semnându-l, ea acceptă să urmeze regulile, care sunt aceleaşi pentru toate: cele zece porunci.

1. Noile fete sunt primite aşa cum am fost primită şi eu: cu amabilitate şi respect.
2. Se lucrează în echipă: fiecare îşi spune punctul de vedere, dar este ascultat şi al celorlalte.
3. Casa este întreţinută împărţindu-se sarcinile, care sunt îndeplinite fără a face nazuri!
4. Se evită cearta: când persoanele nu sunt de acord, se discută.
5. Nu se minte şi nu se ascunde nimic, chiar dacă este greu să mărturiseşti adevărul. Important

este să se poată vorbi despre asta.
6. Nu se fură.
7. Nu se bea alcool şi nu se consumă droguri în centrul de primire.
8. Nu îţi insulţi tovarăşele şi nici membrele echipei. Centrul este ca o familie: ne respectăm unii pe alţii.
9. Nu se apelează niciodată la violenţa fizică sub pedeapsa excluderii în mod automat din program.
10. Nimeni nu iese cu un băiat, nu se merge în discoteci. Despre prieteni, doar se vorbeşte, pentru a încerca să ştim ce s-a putut întâmpla de-a lungul relaţiilor trecute şi cum să fie abordată următoarea.

Evident, aceste zece principii nu au apărut dintr-odată. Nu m-am trezit într-o dimineaţă zicând: ei, ce-ar fi dacă le-aş interzice să se tragă de păr? Ele sunt rodul experienţei mele cu aceste adolescente care adesea au doar o singură dorinţă: să facă exact pe dos. Pentru treburile casnice, ele se învaţă repede minte: dacă sala de baie nu este spălată, ele sunt primele care au de pătimit. Sunt libere să-şi schimbe munca pe care o au de făcut. Cele care muncesc, spre exemplu, le pot plăti celorlalte ca să facă unele treburi casnice. Evident, acest gen de tranzacţii poate da naştere unor certuri atunci când una dintre ele

uită, spre exemplu, să plătească, dar cu ajutorul asistentei sociale, pe post de arbitru, totul ajunge să intre în normal. A nu minţi, a nu încerca să le domini pe celelalte fete sunt lucruri care se învaţă treptat, discutând mult. Nici drogul nu este o problemă reală; sunt rare fetele care au consumat când erau prostituate. Nu numai că victimele traficului de carne vie nu au bani ca să-şi cumpere, dar nici traficanţii nu au interes să le drogheze ca să le ducă pe trotuar: drogul este ceva scump, iar trei palme sunt gratuite şi mult mai eficiente. Ca atare, atunci când ajung în centru, fetele nu-i simt lipsa. Mai greu este cu alcoolul. Totuşi, niciuna dintre fetele pe care le-am primit nu au avut realmente probleme de dependenţă. Asta nu le împiedică pe unele dintre ele să încerce o negociere, la ocazii speciale cum sunt aniversările sau picnicul la iarbă verde.

— Numai o dată, e sărbătoare azi…

— Putem avea măcar bere fără alcool?

Şi pentru ieşirile în baruri sau discoteci îşi fac gânduri: nu dorinţa este care le lipseşte, dar ştiu că, în fond, aici ar putea face cunoştinţe nepotrivite. Ceea ce le obsedează cel mai mult este groaza de a da peste fostul lor peşte sau unul dintre acoliţii acestuia. În schimb, le vine şi mai greu să înţeleagă de ce nu pot avea un prieten. Ce este mai firesc, la cincisprezece ani, decât să flirtezi cu băieţii? Da, numai că fetele acestea au o

viziune total greşită, prin prisma a ceea ce au trăit, despre relaţiile bărbat-femeie. Toate visează să aibă un prieten, să se căsătorească şi să aibă copii; singurul mod de a-şi schimba viaţa, de a face altceva. Problema este că sar de gâtul primului venit şi i se dăruiesc trup şi suflet. Astfel, nu concep să iasă cu un băiat fără a avea raporturi sexuale. Habar nu au de codurile tradiţionale ale seducţiei. Se mulţumesc să pună în practică singurul mod pe care îl cunosc de a avea o relaţie şi în mod obligatoriu dau peste bărbaţi care vor profita din nou de ele şi, fără să vrea, reproduc schema supunerii care le-a condiţionat viaţa până atunci. Discutăm mult despre toate acestea. Este treaba asistentelor sociale de a le inculca anumite valori şi de a face să se respecte regulile trasate. Şi, cu toate acestea, există derapaje.

De doi ani de când se află la centrul de primire, Nicoleta a încălcat aproape toate regulile. O brunetă frumoasă, cu privire îndârjită, care mă face să mă gândesc la o pisicuţă sălbatică. Când mi-a trimis-o Protecţia Copilului, avea cincisprezece ani şi se plimba între casa mamei sale şi cea a bunicii. Părinţii divorţaseră. Tatăl obţinuse custodia fraţilor şi a surorilor mai mici, iar mama o obţinuse pe a sa. Din păcate, relaţiile lor erau complicate, iar Nicoleta îşi petrecea tot timpul fugind de acasă. Maică-sa fusese, ea însăşi, victima unui proxenet român şi se prostituase sub

constrângere mai multe luni în Italia. Relaţiile s-au deteriorat tot mai mult. Nicoleta a întâlnit un băiat. Acesta a plasat-o pe trotuar. E formula clasică: un traficant profită de fragilitatea unei fete pentru ca aceasta să facă tot ce vrea el. Băiatul devenise singurul ei reper, se îndrăgostise de el şi se temea să nu-l piardă… Mă gândesc că, inconştient, ea a vrut să facă la fel ca mama, ca să-i semene şi să-i atragă atenţia. Prima dată când am primit-o în centru, pentru a lua un prim contact, Nicoleta a negat vehement:

— E prietenul meu, nu proxenet! Nu mă obligă să fac nimic!

A revenit, tot însoţită de cineva de la Protecţia Copilului. În sfârşit, a mărturisit, cu jumătate de gură, că „prietenul” o punea să se culce cu alţi bărbaţi: o făcea, spunea el, pentru a se putea ocupa de ea, să-i cumpere cadouri. În final, a semnat contractul. Maică-sa, depăşită de situaţie, nu o mai dorea acasă. Nicoleta nu avea de ales.

Începutul a fost un pic haotic, Nicoleta străduindu-se să se adapteze. Ca toate nou-venitele, a început prin a testa echipa. Fetele acestea vin dintr-un mediu fără credinţă şi fără lege şi sunt obişnuite să răspundă la violenţă prin violenţă. În acelaşi timp, această brutalitate le terorizează. De aceea, au nevoie să ştie dacă va lovi din nou şi când. Nicoleta a jucat cartea fetei dure, încercând să ia puterea cu orice preţ. Într-o

seară a refuzat să meargă la culcare. Celelalte erau deja în pat. Suportând multe insulte, asistenta socială a reuşit până la urmă să o facă să urce în cameră. După câteva minute, Nicoleta a declanşat alarma lovind în fereastră. Celelalte nu mai puteau dormi de acum. Împotrivirea a degenerat într-o încleştare cu asistenta socială care era de serviciu atunci. Celelalte fete, care se sculaseră, nu pierdeau nicio fărâmă, aşteptând cu nerăbdare să vadă cine va câştiga. Incapabilă să o facă să înţeleagă, asistenta socială m-a chemat în ajutor. Eram acasă, era târziu, iar apelul mă contraria în cel mai înalt grad. Trebuia terminat o dată pentru totdeauna.

Înainte de a intra în centru, mi-am luat o mină furioasă şi necruţătoare. Imediat ce am păşit pragul, m-am dus direct spre ea, împingând-o în bucătărie. Celelalte fete rămăseseră în salon. Feţele noastre se aflau doar la câţiva centimetri; voiam să o fac să cedeze. Ea s-a îndârjit de frică, aşteptând, fără îndoială, să o plesnesc. Cum lovitura nu venea, a luat o uşoară mină de mulţumire.

În loc să dea înapoi, ceea ce ar fi însemnat să piardă întâietatea în faţa celorlalte care auzeau prin perete tot ce se petrecea, Nicoleta s-a lăsat, nonşalant, pe un scaun, aprinzându-şi o ţigară. Autoritatea îi era în joc, şi trebuia să găsească o portiţă de scăpare. Nu i-am lăsat răgazul.

Măsurând-o de la înălţimea mea, am atacat cu un glas puternic:

— Sunt foarte, foarte nervoasă, Nicoleta. Crezi că mă distrează să mă deplasez în toiul nopţii ca să vin să-ţi satisfac micile tale capricii de prinţesă? Care-i problema ta?

— Nu mi-e somn.

Răspunsese aproape timid, uitându-se chiorâş la mine ca să vadă cum reacţionez. În faţa tăcerii mele, a căpătat îndrăzneală şi a ridicat glasul:

— Nu mi-e somn şi nimeni nu mă poate obliga să mă culc, dacă n-am chef. Nu sunt obligată să primesc ordine de la tine! Mie nu mi se vorbeşte aşa!

De data asta, ţipa: voia să le arate celorlalte că nu îi era frică de mine. În clipa în care a deschis din nou gura, am apucat-o de nas. Nu mă gândisem să o fac, îmi venise spontan. Într-o fracţiune de secundă, diatriba înfierbântată a Nicoletei s-a stins într-o bâiguială fonfăită care a făcut auditoriul să izbucnească într-un hohot de râs. Fetele stăteau cu urechea lipită de perete şi nu pierdeau nicio iotă din cele ce se petreceau în bucătărie.

— Ia să vedem acum dacă poţi vorbi pe nas! am batjocorit-o eu.

Cu ochii holbaţi de surpriză, cu nasul tot între degetele mele.

Nicoleta a încercat să continue. Degeaba: glasul

ei, deformat, era atât de ridicol încât fetele hohoteau şi mai tare. Cu ochii plini de lacrimi, Nicoleta nu a mai îndrăznit să facă niciun gest. S-a auzit soneria de la uşa de la intrare. Erau agenţii de pază, alertaţi de declanşarea alarmei.

— Bună seara, domnilor! Imaginaţi-vă că Nicoleta murea de dorinţa de a vă vedea. Cred că vă consideră nişte băieţi foarte frumoşi!

Toate fetele au chicotit. Nicoleta însă, în patru labe, căuta pe sub masă cercelul din nas blestemând ca o drăcoaică. Ciupind-o de nas, fără să vreau, i-am desprins piercingul. Tija îi rămăsese înăuntru, dar pietricica îi căzuse. Pe un ton zeflemitor, băieţii s-au aplecat spre ea.

— Ei, miss, care-i problema?

— Tu să nu-mi zici mie miss! a sărit ea.

— Să nu-ţi zic miss? Păi, ia zi, drept cine te crezi? Te crezi chiar atât de isteaţă?

Ochii Nicoletei fulgerau. Imediat am întrerupt discuţia: încă nu terminasem.

— În orice caz, aţi nimerit la fix. Domnişoara aceasta are o criză de nervi, trebuie dusă la spital. Vor găsi acolo un mijloc să o calmeze. Hai, Nicoleta, mergi şi te îmbracă, te aşteptăm jos.

Cu bărbia tremurând, cu nasul roşu, dar cu privirea mândră, micuţa tigroaică s-a dus să se îmbrace. La Serviciul psihiatric, a luat-o în primire o doctoriţă şarmantă. Singură cu Nicoleta în birou, i-a vorbit aproape două ore, verificându-i

vârsta, întrebând-o despre părinţi, despre prieten şi părăsirea repetată a casei părinteşti.

— Cred că puteţi să o luaţi înapoi. Acum s-a calmat. Nu-i aşa, Nicoleta?

— Da.

— Ai să fii cuminte de-acum?

— Da.

— Ce vrei să faci cu viaţa ta, Nicoleta? Îţi dai seama de ce noroc ai parte? Profită de centrul acesta, de această doamnă drăguţă care se ocupă de tine…

— Poftim?

Cu un aer mirat ce însemna că punea serios la îndoială ultima remarcă, Nicoleta încerca să răbufnească. Doctoriţa nu s-a lăsat dusă.

— Te-ascult.

Nicoleta a oftat şi nu a mai zis nimic. Câştigasem bătălia.

Fiecare educator cu metoda sa. A mea a funcţionat de data aceasta, cel puţin pentru o vreme. Menţinerea disciplinei este grija zilnică a asistentelor sociale la centru. Nu toate adoptă aceeaşi atitudine şi fiecare problemă se reglează separat. Important este să se discute chestiunea respectivă şi să se găsească o soluţie civilizată care să convină ambelor părţi. La fiecare două săptămâni, cele patru asistente sociale şi fetele se adună pentru a recapitula piedicile din ultimele zile. Dacă, spre exemplu, o fată a refuzat să se

supună sau s-a purtat urât cu o asistentă socială, este somată să se explice.

— Ei, de ce un astfel de comportament?

— Eram supărată.

— I-ai spus că erai supărată?

— Nu.

— Dacă nu-i spui, cum vrei să ştie?

În majoritatea cazurilor, este vorba de o simplă lipsă de comunicare. Fetele acestea vin dintr-un mediu unde oamenii urlau la ele fără a-şi justifica vreodată vreun cuvânt ori vreo faptă. La centru, dacă una dintre ele nu-şi revizuieşte comportamentul, i se dă un avertisment. Dacă recidivează, i se mai dă unul. A treia oară este... pedeapsa-surpriză, în funcţie de cum mă simt în ziua respectivă! Uneori, trebuie să recurg la aceeaşi brutalitate de care dau ele dovadă pentru a le deschide ochii. Îmi amintesc de o întâlnire deosebit de dură, în cursul căreia insultele curgeau. Timp de două săptămâni, atmosfera a rămas vulcanică. Asistentele sociale erau terminate. La întâlnirea ulterioară, am încercat să le atrag atenţia fetelor să intre în normal:

— Ascultaţi-mă, când aţi venit aici, fiecare v-aţi plâns de tratamentul rău de care aţi avut parte din partea traficanţilor care vă insultau tot timpul, vă băteau şi vă tratau ca pe nişte animale. Aici vi se vorbeşte cu amabilitate, vi se cere politicos să faceţi unele lucruri, sunteţi tratate cu respect. Se

face totul pentru ca să vă simţiţi bine şi tot nu sunteţi mulţumite! Ce vreţi? Să fiţi înjurate? Să fiţi umilite?

— Nu, nu, bineînţeles…

Am crezut că au înţeles, şi, într-adevăr, câteva zile au fost, cuminţi. Dar într-o dimineaţă, Any, asistenta socială, mi-a spus la telefon că iar şi-au dat drumul la gură. După-amiază, când am venit să preiau schimbul, am deschis uşa şi am început să turui:

— Ei, târfe ordinare, cum merge treaba azi?

O clipă, cele care se aflau în salon au crezut că glumeam, însă figura mea încruntată şi dură le-a făcut să înţeleagă adevărul. Am continuat să le apostrofez grosolan, folosindu-mi tot registrul de insulte umilitoare. Şi vă pot spune că românii au din belşug şi sunt, în materie, chiar cei mai tari împreună cu ungurii!

Se uitau la mine foarte şocate şi prea speriate ca să încerce să facă vreun comentariu. Any, care rămăsese cu gura căscată în primele minute, şi-a reprimat râsul care o cuprindea mergând să se ascundă în birou. Am continuat să le insult vreo jumătate *{*de oră**.**

— Păi cum aşa, nu vă aud azi!

— ...

— Acum cine îmi face cafeaua aia nenorocită? Nimeni? OK…

Liniştită, m-am dus să-mi pregătesc o cafea,

lăsându-le să fiarbă în suc propriu. Revenită în salon cu ceaşca, am reluat cu o voce calmă.

— Credeţi că ar trebui să-mi aduc biciul ca să putem comunica în casa aceasta? Ştiţi ceva? Las deoparte bunele maniere.

Nu folosesc la nimic. De acum mă adaptez la limbajul vostru jegos. Se pare că vă place foarte tare!

— ...

— Păi cum, nu sunteţi mulţumite?

— Iana, nu te prind cuvintele astea.

— Mă doare-n cot! Important este să vă simţiţi voi bine!

— Nu ne simţim bine deloc.

— Zău? Şi cum credeţi că se simt asistentele sociale când le vorbiţi aşa?

De data aceasta, înţeleseseră, dar a trebuit să fiu violentă.

Din fericire, genul acesta de crize nu apare mereu: în general, fetele evită să ajungă la stadiul de „pedeapsa-surpriză”… Astfel, după incidentul cu piercingul, Nicoleta s-a îmblânzit. Pentru a-i permite să reînnoade firul cu mama ei, am organizat la centru mai multe întrevederi între cele două. De-a lungul acestor întâlniri, în timpul cărora eu eram mediatoarea, am înţeles că în acest duo fiică – mamă, cea care era în realitate copil era mama. Înţelegi multe lucruri întâlnindu-i pe părinţi. Aud adesea în jurul meu oameni care le

blamează pe fetele care se prostituează: ar avea un fond urât, chiar ar fi căutat-o cu lumânarea. Ca şi cum Dumnezeu ar trimite pe pământ o cotă de copii de treabă şi de copii răi, pe care îi repartizează la întâmplare în familii: ai tras lozul necâştigător? Nu ai nicio şansă, eşti victima voinţei divine şi nu mai poţi face nimic! E ruşinos acest mod de a te lepăda sistematic la primul obstacol întâlnit în cale. În ce mă priveşte, sunt convinsă că părinţii sunt foarte răspunzători de alegerile pe care le fac copiii lor. În cazul Nicoletei, e chiar evident. Totuşi, aceste întâlniri le-au făcut bine amândurora. Fără îndoială că era prima dată când îşi vorbeau cu adevărat, aşa încât, după câteva luni, mama şi-a imaginat că toate problemele erau rezolvate.

— Iana, vă mulţumesc pentru cele ce aţi făcut, dar acum vreau să o iau pe Nicoleta la mine.

— Nu-i chiar atât de simplu.

— De ce? Văd că fiica mea s-a schimbat mult în ultimele luni. Este gata să se întoarcă acasă.

— Mai întâi, Nicoleta nu s-a schimbat pe cât credeţi; încă mai are de pus la punct multe probleme de comportament. Apoi, trebuie să înţelegeţi că fiica dumneavoastră este doar o parte a problemei. Cealaltă parte sunteţi dumneavoastră. Şi mă gândesc că este mai dificil pentru un adult să se schimbe decât pentru un adolescent.

Mama Nicoletei a ieşit din biroul meu, foarte nemulţumită. Era limpede că nu înţelegea motivele refuzului meu. Ea? Răspunzătoare? Şi încă mai ce? Credeam că treaba va rămâne aşa. După două zile, din păcate, Nicoleta nu s-a mai întors de la şcoală. Am bănuit imediat ce s-a întâmplat: mama venise să o caute la ieşirea de la cursuri şi o convinsese să meargă cu ea. Mai avea două săptămâni până la examenul de trecere în clasa a zecea. Era absurd! A apărut după trei săptămâni. S-a ascuns mai întâi la o mătuşă, apoi la mama ei, unde se întorsese cu aşa-zisul prieten. Poliţia a găsit-o la bunica ei. Gând poliţiştii au adus-o la centru, era prea târziu pentru examen. În anul următor, repetenţia a deprimat-o complet. Adeseori, dimineaţa pleca la cursuri, iar mai târziu primeam un telefon de la dirigintele ei care mă informa că lipseşte. Am luat un şofer care să o ducă până la şcoală şi să se asigure că intra în clădire. Seara, o lua la ora cinci şi o aducea direct la centru… Până în ziua când şoferul m-a sunat, cu un glas întristat:

— Îmi pare rău, dar Nicoleta nu a mai apărut la ieşire.

Iarăşi o ştersese. Poliţia a adus-o din nou. Nicoleta a fugit iar după câteva săptămâni, ca să se întoarcă mai târziu, cu capul plecat, încadrată de doi poliţişti în uniformă… în final, a abandonat şcoala. Ioana, o fată de vârsta ei, a venit la centru.

Ioana mergea la şcoală, iar Nicoleta s-a simţit tot mai mult rămasă în urmă. Cu siguranţă că de aceea a început să o facă pe şefa. Era acum cea mai veche dintre fete, un statut care îi dădea, evident, anumite prerogative. Problema e că le antrena pe celelalte fete să facă prostii. Într-o dimineaţă, Nicoleta şi Ioana au cerut voie asistentei sociale să iasă să fumeze o ţigară. Au ieşit în şlapi şi şorturi. Nu au mai intrat în casă. Până a dat asistenta socială să dea alarma, fetele erau deja departe. Nu aveam decât să aşteptăm. În aceeaşi seară, un telefon de la asistenta socială m-a scos din pat. Era miezul nopţii, iar prezenţa celor două minore fusese semnalată de poliţie într-un hotel din afara oraşului. Am trecut pe la comisariat unde doi poliţişti s-au urcat în maşina mea: poliţia nu are destui bani ca să plătească benzina, aşa că ne aranjăm cum putem… Ne-am întâlnit şi cu alţi poliţişti din cartierul unde se afla hotelul în care Ioana şi Nicoleta fuseseră văzute.

Eu am aşteptat în maşină. Fetele, în fine, au ieşit sub escortă. Erau ele, vizibil furioase că fuseseră deranjate. Mai ales Nicoleta părea pusă pe ceartă. M-am dat jos din maşină, zâmbind.

— Bună seara, fetelor. E timpul să ne întoarcem acasă.

— Du-te naibii! Abia începusem să ne distrăm, nici măcar nu am avut timp să ne regulăm.

Am râs: nu se punea problema să intru în jocul

lor. Când s-au urcat în maşină, înjurând cum le venea la gură, unul dintre poliţişti le-a apostrofat:

— Controlaţi-vă vocabularul, domnişoarelor!

— Du-te şi tu dracului!

— Poftim? Nu cumva aţi vrea să-mi stâlciţi mutra? Hai, poftim, loviţi, vreau s-o văd şi pe asta!

Fetele au dat din umeri. Pe bancheta din spate, se făceau că se simt bine, cu un aer provocator.

— Mă doare-n… Cel puţin am avut timp să-i radem o sticlă de vin.

A doua zi dimineaţă, Nicoleta şi-a arătat ventuza de pe gât.

— Aţi văzut asta? Tipul ăsta săruta dumnezeieşte! îi mai simt şi acum mirosul.

Să ne înţelegem bine: toate acestea nu erau din vina ei. Nicoleta, ca toate victimele traficului de carne vie, este un copil frânt pe dinăuntru. Acestor adolescente murdărite nu le pasă de ceea ce li se poate întâmpla, nu mai au respectul de sine, se distrug tot mai mult pe zi ce trece, fiind convinse că nu merită să trăiască. De câte ori nu m-a întrebat Nicoleta:

— De ce mă readuci în centru?

— Fiindcă îmi fac griji pentru tine.

— Mai du-te… Nu-ţi cer să-ţi faci griji pentru mine!

— Nu-mi poţi spune tu ce trebuie să fac sau să gândesc. Pentru mine, contezi mult, asta e.

Este important să fii permanent în viaţa lor.

Această constanţă părinţii nu le-au dat-o niciodată. Fetele trebuie să ştie că nu vor fi abandonate niciodată, că vor fi sprijinite până la capăt.

Acest capăt, din păcate, a venit pentru Nicoleta. În noaptea de Revelion, a fugit din nou, sărind de la etajul întâi pe fereastra de la camera ei. Ca de obicei, s-a dus să se ascundă tocmai în gura lupului. Cea care i-a dat de urmă a fost tocmai poliţia din Călăraşi, oraş aproape de frontiera bulgară, câteva săptămâni mai târziu, făcând o descindere în apartamentul unui interlop mărunt bănuit de tăinuire de obiecte furate. Răufăcătorul în chestiune nu era altul decât faimosul prieten al Nicoletei. Aceasta, cu obrazul încă învineţit de la căderea de la primul etaj, era închisă în una dintre camerele apartamentului. Făt-Frumosul ei o bătuse zdravăn şi o violase de mai multe ori. Când s-a întors la centru era însărcinată şi foarte hotărâtă să-şi ducă sarcina până la termen. Cu mai puţin de o lună în urmă însă, refuza să-i vorbească mamei.

— Ziua în care va muri va fi cea mai frumoasă zi din viaţa mea şi aşa am să-i scriu pe mormânt! zicea ea.

Din clipa în care a ştiut că este însărcinată, Nicoleta a început totuşi să viseze că mama ei, aflând că va fi bunică, o va lua acasă. Am încercat să o pun în gardă.

— Ştii, nu cred că asta schimbă ceva pentru mama ta.

— Nu ştii ce spui. Sunt sigură că atunci când îmi va vedea bebeluşul îl va iubi imediat.

Până atunci, ea rămânea sub răspunderea mea: n-ar fi prima fată care îşi creşte copilul în centru. Însă nu luasem în calcul atitudinea ei. Imediat, Nicoleta a decretat că starea nu-i mai permitea să facă treburi prin casă. Stătea toată ziua în faţa televizorului. După trei luni, Nicoleta a încercat să fugă din nou, luând-o şi pe Ioana, care era întotdeauna gata să o urmeze oriunde. De data aceasta, am reuşit să le dejoc planul. Soneria suspectă a unui telefon în casă mă alertase: spre a nu avea contact cu exteriorul, nicio fată nu avea dreptul să aibă un telefon mobil. Totuşi, ele reuşesc uneori să-şi procure unul. Imediat am suspectat-o pe Nicoleta care se mai afla încă sub influenţa prietenului ei. Într-o seară, le-am cerut agenţilor de la firma de pază să vină să percheziţioneze camerele în timp ce fetele erau în salon. În camera Ioanei au găsit un telefon, un rucsac cu câteva lucruri, între care pijamaua şi un cuţit. Ioana nu a întârziat să mărturisească. Ideea era a Nicoletei: prietenii ei îi dăduseră Ioanei telefonul când ieşea de la şcoală şi urmau să le contacteze pe fete mai târziu pentru a fixa o întâlnire. Cuţitul era pentru a deschide fereastra.

De data aceasta, Nicoleta pusese în pericol viaţa

unei alte fete, iar lucrul nu mai putea merge mai departe: nu se poate să accepţi totul sub pretextul că aceste fete sunt nişte victime. Era chiar la începutul verii. În timp ce eu mă gândeam să-i cer transferul într-un centru de stat pentru tinerele mame, Nicoleta a recidivat într-un mod şi mai îngrozitor. În poşeta ei, s-au găsit trei bilete de avion spre Spania, pe numele ei, dar şi al Ioanei şi al Andreei, alte două fete din centru. Acolo, urma să le ia în primire banda prietenului ei…

Nicoleta trecuse de partea cealaltă. O victimă care devine recrutoare pentru un traficant e ceva clasic, dar eu nu văzusem aşa ceva în centrul de primire. Am expulzat-o imediat din program şi am depus plângere împotriva ei şi a prietenilor ei. Datoria mea este să protejez victimele, chiar împotriva altor victime dacă trebuie. Bunica ei a acceptat să o primească. O săptămână mai târziu, Nicoleta şi-a făcut valiza furându-i economiile. Din câte se ştie, este în continuare fugară.

PĂPUŞI STRICATE

Sub aerul de fiinţe dure, victimele traficului de carne vie sunt nişte copile distruse, păpuşi fragile, sfărâmate pe dinăuntru. Cu ele, trebuie reconstruit totul, uneori în mod brutal. Este ceea ce s-a întâmplat cu Miruna, o blondă pirpirie cu un caracter călit, dar foarte imatură pentru cei

douăzeci de ani ai ei. Aş zice că are chiar un retard mintal, cauzat fără îndoială de mediul familial violent. Copil fiind, tatăl ei alcoolic o bătea de o zvânta. Mama, victimă şi ea a loviturilor soţului, nu era în stare să o protejeze. Originară din Moldova, o regiune agricolă unde şomajul este deosebit de ridicat, Miruna a acceptat oferta unei slujbe pe care i-o propunea o vagă cunoştinţă din sat. S-a trezit într-un bordel aflat la patruzeci de kilometri de casă. După câteva luni, Miruna a reuşit să fugă. La comisariat, poliţia a spus că nu poate face nimic pentru ea şi a trimis-o la mine. Miruna era însărcinată în luna a cincea. Necazurile au început de la naşterea micuţei, Crina. De la început a refuzat să urmeze sfaturile ce i se dădeau. Medicul de la maternitate a încercat să-i explice că trebuia să alăpteze copilul la intervale regulate, însă Miruna făcea cum o tăia capul. Îşi alăpta copilul câteva secunde şi o abandona la primul semn de adormire. Întrucât Crina nu a luat în greutate după prima lună, i s-a sugerat tinerei mame să treacă la biberon, ceea ce a refuzat să facă. Tocmai în această perioadă i-a trecut prin minte să pună copilul în faţa ferestrei deschise de la salon, în plină iarnă, ca să-i aerisească plămânii. Toată lumea i-a spus că este o prostie, că temperatura era prea scăzută pentru un nou-născut. Miruna a ridicat din umeri. Aşa cum era de aşteptat, fiica ei a răcit şi a făcut

diaree puternică. Medicul i-a prescris o mixtură pe bază de orez. Când asistenta socială din centru i l-a pregătit în bucătărie, Miruna a reacţionat foarte agresiv:

— Nu-i dau aşa ceva fiicei mele! Ştiu ce este bun pentru ea, sunt mama ei!

— Miruna, nu ai de ales. Trebuie să faci ce a zis medicul. Ştie mai bine ca tine.

Miruna s-a dus în camera ei ca să o hrănească pe Crina bodogănind. Câteva minute mai târziu, asistenta a auzit copilul urlând şi s-a repezit la etaj, unde a găsit-o pe Miruna extrem de furioasă înjurând şi scuturând-o pe Crina ca pe un pom.

— Miruna, ai înnebunit?

— Nu vrea să mănânce!

— Nu-i nevoie să urli la ea, e doar un copil!

Imediat, l-am dus pe copil la spital, unde am consultat o asistentă socială de la Serviciul de pediatrie ca să ştim ce trebuie făcut. Aceasta a stat de vorbă cu Miruna, s-a uitat îndelung la copil şi în final a hotărât să plaseze temporar copilul într-o familie: Miruna va putea să o viziteze oricând şi să înveţe să se ocupe de copil. Nu a fost uşor să o anunţăm. Nu înţelegea ce rău făcuse şi refuza să admită că ţine de responsabilitatea ei.

— Aerul curat nu a omorât niciodată pe nimeni!

— Un bebeluş nu reacţionează la schimbările de temperatură ca tine, Miruna!

— Nu-i vina mea, nu ştiam asta!

— Ţi s-a spus, dar ai refuzat să ne asculţi.

— Fiindcă râdeaţi de mine. Nu aveţi încredere în mine, de parcă aţi crede că nu sunt în stare să-mi cresc copilul.

— Nu ai nicio experienţă şi e normal să nu te pricepi. Nu ţi se dau sfaturi ca să fii luată în râs, ci ca să fii ajutată.

— Aici, la centru, e imposibil să te ocupi de un copil.

— De ce? Ţi se dă tot ce trebuie.

— E şi vina Sorinei. Dacă s-ar spăla, n-aş avea toate problemele astea.

Sorina este o altă fată din centrul nostru. Are douăzeci şi şase de ani, dar nu se ocupă deloc de ea. Când îmi cere o ţigară, sunt obligată să o şantajez: o ţigară, de acord, dar cu condiţia să facă un duş. Totuşi, nu înţelegeam ce legătură este între Sorina şi copilul Mirunei.

— Ce treabă are Sorina în toată povestea asta?

— Rana de la picior i s-a infectat fiindcă nu se spală. Am făcut tot ce-am putut să o conving să facă duş şi nu m-am putut ocupa de fetiţă.

— Tu eşti răspunzătoare de copilul tău, nu de Sorina. Nimeni nu-ţi cere să te ocupi de ea. Eşti singura care vei fi blamată dacă nu îţi hrăneşti copilul cum trebuie.

— Ce trebuie să fac pentru ca să nu mi-o ia?

— E prea târziu. Protecţia Copilului a hotărât să o plaseze pe Crina şi nu pot face nimic ca să

împiedic acest lucru. Tu trebuie să ne dovedeşti că eşti o mamă responsabilă, dacă vrei să-ţi fie dată înapoi. Îţi vom găsi şi o slujbă: trebuie să înveţi să-ţi asumi răspunderea înainte de a putea creşte un copil.

Mi s-a strâns sufletul în faţa aerului disperat al Mirunei. Şi eu am fost despărţită de băiatul meu timp de trei luni şi şaptesprezece zile şi aş fi murit dacă nu l-aş fi putut recupera… Din păcate, nu-mi puteam permite să iau în consideraţie un astfel de lucru. Când medicul i-a interzis să doarmă la spital cu fetiţa, Miruna a izbucnit în bocete.

— Vreau să stau cu copilul meu! N-aveţi dreptul!

Era ceva sfâşietor. Miruna refuza să accepte această despărţire. În zilele care au urmat, s-a purtat foarte agresiv cu celelalte fete. A şi mers de mai multe ori la spital ca să-şi vadă copilul. Într-o după-amiază, am primit un telefon de la asistenta de la Serviciul de pediatrie. Tocmai avusese o discuţie cu Miruna, care clacase.

— Iana, Miruna mi-a mărturisit că şi-a lovit copilul. I-a dat o palmă peste faţă şi a bătut-o la fund.

— Nu mă miră prea tare. O întrebasem deja. Negase vehement, însă copilul plângea mult prea mult şi lucrul acesta mi se părea suspect. Copilul are ceva?

— Nu, medicul l-a examinat. Are doar o vânătaie pe coapsă.

Era limpede că trebuia să găsim urgent o familie care să aibă grijă de Crina: nu puteam să o lăsăm pe Miruna să-i facă vreun rău. Separarea era atât pentru binele fetiţei cât şi pentru ea. Este îngrozitor să ajungi aici, dar nu aveam altceva de ales decât să rupem acest cerc vicios. Miruna nu este rea şi nu a intenţionat niciodată să-i facă rău copilului. Numai că nimeni nu i-a arătat drumul pe care să-l urmeze. Ea se mulţumeşte să reproducă acel comportament pe care toţi, de la tată la traficanţi, l-au avut cu ea. Crescută într-un mediu violent, cunoaşte doar acest limbaj. Fără a mai pune la socoteală că a fost într-atât de trădată încât este incapabilă să mai aibă încredere în cineva.

Încrederea… adeseori este exact primul lucru pe care victimele traficului de persoane trebuie să-l înveţe. Când ONG-urile le vorbesc fetelor de care se ocupă de centrul meu de primire, prima lor reacţie este neîncrederea. Simpla eventualitate că poate exista un loc unde cineva se va ocupa de ele, să le găzduiască într-o cameră adevărată, să le hrănească, să le trimită la şcoală, să le pregătească într-o anumită meserie fără să le facă nici cel mai mic rău, li se pare, cel mult, total deplasat, iar în cel mai rău caz, ceva extrem de suspicios. Fiindcă exact aşa le-au momit traficanţii.

— Hai cu mine, ai casă şi masă. Ai să vezi, o să

avem grijă de tine.

La aceasta se adaugă şi faptul că sunt convinse că nu merită să fie fericite, că sunt bune doar ca să facă trotuarul şi că soarta le este pecetluită. Unele fete mi-au mărturisit chiar, la câteva săptămâni de la sosire, că au crezut că eram şi eu o proxenetă şi că refugiul meu era chiar un bordel un pic mai prezentabil decât altele. Nu-i lucru uşor să spargi gheaţa. Nu le pun nicio întrebare despre ce li s-a întâmplat. Le aştept pe ele să vină spre mine. Unele spun totul dintr-odată: bătăile, violurile, tortura… Era şi un mod de a-mi testa reacţia. Pentru altele, sunt necesare mai multe săptămâni, chiar luni, înainte de a putea vorbi. Închise în ruşinea şi umilinţa lor, le vine greu să se încreadă în cineva. Se întâmplă ca ele între ele să confrunte situaţiile, să compare traficanţii, însă nu intră niciodată în detalii. Întotdeauna doar în discuţii particulare cu asistenta socială ajung să-şi dea drumul, în cursul unor şedinţe pline de hopuri, când îşi retrăiesc chinurile în crize de lacrimi necontrolate.

Adesea, cel care vorbeşte primul este trupul lor maltratat. Sechelele fizice ale acestor victime sunt variate. Mă gândesc la sărmana Constanta, o fată de douăzeci şi şase de ani sosită acum câteva luni. Era exploatată în Germania chiar de propriul tată care o bătea în fiecare zi. Plină de echimoze din cap până în picioare, cu încheietura mâinii ruptă

şi braţele fracturate în mai multe locuri, a trebuit să stea mai multe zile în spital înainte de a putea veni la noi. La spital a fost diagnosticată cu schizofrenie. O consecinţă a calvarului ei? Nu vom şti niciodată. Nu ieşi sănătos din anii petrecuţi ca un animal. Cazurile de sifilis şi alte boli cu transmisie sexuală nu reprezintă sechelele fizice cele mai grave: aceste maladii se vindecă prin medicamentaţie.

Afecţiunile stomacului cauzate de malnutriţie sau infecţiile nazale sau auriculare, urmare a numeroaselor lovituri primite, sunt mai problematice pe termen lung. Fetele, obişnuite să stea pe jumătate dezbrăcate în frig zile întregi, au parte şi de tot felul de complicaţii renale. Mai ales aparatul lor genital nu rămâne fără urmări ca urmare a abuzurilor de raporturi sexuale, care antrenează fisuri vaginale mai mult sau mai puţin profunde. Metoda contraceptivă a casei impusă de numeroşi traficanţi nu face decât să agraveze lucrurile: aceştia le conving pe fete să se protejeze de riscul sarcinii introducând, înaintea fiecărui raport, o bucăţică de burete în fundul vaginului. Fără îndoială că această metodă nu valorează nici doi bani în materie de contracepţie! Problema este că tot scoţând-o şi introducând-o, mai rămân diverse reziduuri pe peretele colului uterin. Pentru cele mai norocoase, e destul un chiuretaj. Pentru altele, sunt necesare câteva şedinţe cu

laser pentru a distruge aceste reziduuri. Sunt deosebit de revoltată când mă confrunt cu fete care dezvoltă un cancer de col uterin, consecinţă, între altele, a raporturilor sexuale precoce şi a prea multor parteneri. Nu voi uita niciodată suferinţele Violetei, o frumoasă blondă cu piele diafană, de şaptesprezece ani, când s-a diagnosticat cancerul uterin. Şi-a aniversat cei optsprezece ani la centru, în pat, cu o transfuzie la braţ. A murit câteva zile mai târziu. În biroul meu, un portret mare al Violetei îmi aminteşte în fiecare zi ororile de care sunt în stare aceste brute. Mulţumesc lui Dumnezeu că este singura dispariţie pe care o deplâng, dar cazuri tragice am văzut cu duiumul... Cum este cel al unei micuţe macedonence de cincisprezece ani, rănită într-una din descinderile poliţiei efectuată în bordelul unde lucra. Traficanţii au deschis focul, iar poliţiştii au răspuns. Prinsă între tirurile încrucişate, a primit un glonţ care i-a traversat piciorul şi s-a oprit în vagin. Medicii au recurs la chirurgie plastică pentru a-i reconstrui aparatul genital. Din fericire, operaţia a fost un succes: azi este căsătorită şi are doi copii.

Există şi daune psihologice. Acestea sunt mai insidioase, uneori ireversibile. Problemele de automutilare sunt frecvente la aceste fete, care din neputinţa de a-şi exprima altfel nefericirea, se taie cu sticlă sau se ard cu ţigara. Avem de-a face

cu un proces de deconstrucţie progresivă. Ca să supravieţuiască, au acceptat să facă tot ce le ordona proxenetul şi se culpabilizau extrem de mult. Le amintesc că nu aveau de ales, că nu erau „făcute” pentru prostituţie, cum, de altfel, nicio altă fată nu este. Pentru ele este foarte greu să se adapteze la un alt univers decât cel pe care l-au cunoscut. Această ucenicie este complicată. Deseori, sunt tentate să nu mai lupte şi încep să-şi regrete viaţa de mai înainte, când nu trebuiau să decidă în nicio privinţă. În final, se conving că nu erau chiar atât de nefericite. Este pur şi simplu regresie, dar procesul este absolut natural. Forţate să se prostitueze, au trebuit să se adapteze. Erau prea preocupate să rămână în viaţă ca să se mai gândească la vreun plan de evadare sau să se întrebe dacă ceea ce făceau era moral sau nu. Fără a mai pune la socoteală ameninţarea permanentă a traficantului:

— Dacă nu îţi faci treaba ca lumea, am să te vând unui traficant care va fi mai puţin amabil ca mine!

La centru, când o angajare mai serioasă le cere un efort prea mare, se dau bătute.

— Vreau viaţa de dinainte!

— De ce? Peştele tău te bătea pentru un da sau un nu! Chiar îţi lipsesc atât de mult loviturile?

— E adevărat că mă lovea, dar în fond era de treabă.

— Da?

— De fiecare dată când mă pedepsea, iar eu plângeam în colţul meu, îmi dădea o bomboană ca să mă consoleze. Îmi zicea: „De ce mă obligi să te pedepsesc? Nu vezi ce rău îmi face?”

Găsirea unui lucru bun în torţionarul lor a fost pentru ele un mecanism de supravieţuire. Abia după ce ai înţeles asta poţi încerca să schimbi schema gândirii.

— Crezi că lui îi păsa de tine fiindcă îţi dădea o bomboană?

— Da.

— Nu crezi mai degrabă că voia să te facă să nu calci strâmb? Crezi că nu se temea de tine, de ceea ce ai putea povesti la poliţie? Ştia foarte bine că puteai să-l trimiţi la închisoare dacă te răzvrăteai. Eşti conştientă de asta, nu?

— Da…

Discuţiile de genul acesta cu fetele ţineau de domeniul celor patru asistente sociale de la centru. Ziua, sunt acolo ca să le sprijin, însă de la ora 17, ele rămân singure cu fetele până a doua zi dimineaţa. Or, eu sunt singurul psiholog din echipă. Asistentele sociale nu au nicio pregătire specială. Primele interviuri de angajare, imediat după deschiderea centrului de primire, au fost de poveste. Când le explicam situaţia, candidatele mă priveau cu ochi îngroziţi.

— Înţelegeţi ce vă spun? Copiii abuzaţi sunt un

public deosebit de vulnerabil, foarte marginalizat, de aceea… Dar nu ştiţi despre ce vorbesc, aşa-i?

— …

— Înţeleg… Nici dumneavoastră nu stăpâniţi nicio noţiune de psihologie?

— O… nu.

Candidatele pe care le primeam studiaseră dreptul, teologia sau mai ştiu eu ce, dar niciuna nu urmaşe nici cel mai mic curs de psihologie! Eu care veneam din Australia, unde toţi educatorii sociali fuseseră temeinic pregătiţi, cădeam din cer! Nu numai că se dovedea a fi complicat să dau peste vreun profil potrivit, dar când totuşi eram fericită că găseam pe cineva, tocmai candidata în chestiune era cea care dădea înapoi aflând în ce consta munca.

— Vreţi să spuneţi că aceste fete pot fi violente?

— Nu vă vor face niciun rău! În realitate, lor îşi fac rău. Dumneavoastră trebuie să fiţi vigilentă şi să aveţi grijă să nu se rănească. Tot dumneavoastră trebuie să le despărţiţi când se ceartă între ele.

— Îmi pare rău, dar în condiţiile astea, nu…

Pentru altele, ideea de a dormi la centru le punea o problemă. Sau era vorba de prejudecăţi.

— Am vorbit cu soţul. Îl deranjează că voi fi zilnic printre prostituate. Cât despre a dormi cu ele…

În final, mi-am format eu asistentele sociale în

timp. Astăzi sunt patru: Mariana, bonă ca pregătire, Ana, Steluţa şi Rodica. În afară de aceste atribute generale, fiecare răspunde în particular de câte patru fete cât timp durează şederea acestora în centru: ea le duce la spital când sunt bolnave, le găseşte câte o slujbă şi le serveşte, la modul general, de referent social în majoritatea demersurilor lor. Desigur, centrul este un spaţiu intim în care intimităţile şi complicităţile se leagă în funcţie de personalitatea unora sau altora. Fiecare asistentă socială are raporturi privilegiate cu unele fete. Cu Raluca este mai greu: după părerea mea e mult prea blândă pentru acest fel de muncă. Fetele profită ca să o mintă şi nu prea o respectă. Când Raluca ajunge la capătul răbdării şi intră în birou cu ochii în lacrimi, încerc să o liniştesc:

— Ştii, înţeleg perfect că vrei să pleci. Dacă îţi este prea greu, nu ezita să-mi spui.

— Nu, nu, vreau să rămân… Le datorez asta.

Raluca are o inimă atât de bună… De fiecare dată găseşte o modalitate ca să le ierte! Cel mai complicat pentru asistenta socială este să păstreze distanţa. Ar fi greşit să se implice prea mult emoţional: o asistentă socială nu trebuie să joace rolul mamei. Ea se află acolo pentru a sprijini o victimă şi a-i da puterea să meargă mai departe. Nu suntem părinţi, ci educatori, chiar dacă limita poate fi greu de stabilit. Când fetele vor să-şi vadă

mama, nu este vorba neapărat de cea care le-a dat naştere, ci de o figură maternă, o persoană căreia îi pasă de ele. Le încurajăm întotdeauna pe fete să păstreze legătura cu părinţii şi rudele lor. Aceştia pot veni la centru să le vadă. Multe fete speră că într-o zi vor putea pleca împreună… Se înşală: atunci când nu părinţii sunt cei care refuză să-şi ia fata înapoi, noi suntem cei care ne împotrivim. Dacă au greşit o dată, vor greşi şi a doua oară. Nu este vorba de o lipsă de dragoste, ci de incapacitatea de a o arăta.

Cu vreo zece zile în urmă, Protecţia Copilului m-a chemat ca să primesc o fată în centru, Camelia. O micuţă brunetă cu părul scurt şi cârlionţat, de şaisprezece ani. M-am dus să o văd la Spitalul de Copii, unde fusese internată în urma unei tentative de sinucidere. I-am vorbit pe scurt despre centru, dar nu am avut timpul necesar pentru o întrevedere cu ea. Ştiu doar că a avut parte de un viol colectiv din partea proxeneţilor. Judecând după prima impresie, cred că şi tatăl a abuzat-o sexual. Încă nu ştiam că a violat-o de la vârsta de şapte ani, că atunci când Camelia avea treisprezece ani mama a vândut-o pe cinci ţigări, că fata a fugit după un an şi s-a întors însărcinată. Nu ştiam nici că binevoitoarea ei mamă a dus-o la spital ca să avorteze, înainte de a o vinde din nou unui traficant pentru o sticlă de votcă. Ceea ce ştiam până la acel moment este că fata era total

pierdută. Mi s-a spus că fusese luată în grijă de o asistentă în cadrul unui program guvernamental şi că relaţia a derapat: Camelia s-a agăţat de ea ca de un colac de salvare, zicându-i „mamă” şi cerând să o vadă în fiecare zi. Când asistenta a vrut să pună un pic de distantă, aceasta şi-a tăiat venele. Tocmai din acest motiv s-a considerat că trebuie să schimbe centrul de primire. Nu vreau să se producă incidente de felul acesta. Din nefericire, Camelia pare să-şi fi îndreptat atenţia asupra unei alte asistente sociale, Mihaela, care lucrează la spitalul pediatric. Ca şi precedentei, Camelia îi zice „mamă”, fără ca aceasta să găsească ceva de spus. Am încercat să-i atrag atenţia Mihaelei, pe care o cunosc bine, dar ea refuză să mă asculte. Or, Camelia se află sub tutela mea de acum şi eu hotărăsc ce anume este bun pentru ea, aşa că îi voi interzice Mihaelei să o mai viziteze pe Camelia. Lucrul poate părea plin de cruzime, dar sunt convinsă că această fetiţă nu va reuşi niciodată să se maturizeze dacă se întreţine o astfel de confuzie.

Obiectivul nostru este să le învăţăm pe aceste fete să continue să trăiască fără noi şi să le pregătim să înfrunte lumea de afară. Este destul să vezi ce probleme întâmpină la şcoală pentru a şti că mediul extern nu va fi blând cu ele. Acum o lună, am înscris-o pe Ioana, o altă protejată de-a mea, în vârstă de cincisprezece ani, la liceul din

Piteşti în clasa a noua. În a doua zi de şcoală, unul dintre profesori s-a plâns de comportamentul ei: îi insultase pe băieţii din clasă. Am vorbit cu Ioana, care a pretins că băieţii râseseră de ea. Am crezut că problema s-a rezolvat. În săptămâna următoare, dirigintele m-a sunat, nemulţumit:

— Ascultaţi, doamna Matei, îmi pare rău, dar Ioana continuă să se certe cu toată lumea. În aceste condiţii nu vom putea să o ţinem.

— Foarte bine, am să văd ce pot face.

A doua zi, doi asistenţi sociali au însoţit-o la liceu. Toţi elevii au intrat în clasă, aşteptând profesorul. Educatorii au rămas afară cu urechea lipită de uşă. I-au auzit pe băieţi zicând în bătaie de joc:

— Ei, Ioana, ne faci o muie?

La aceste cuvinte, lucrătorii sociali au intrat în clasă, au scos-o pe Ioana afară şi le-au vorbit elevilor.

— Ascultaţi, nu puteţi vorbi aşa. Ioana este de vârsta voastră şi e un copil ca oricare altul. Este o victimă care a avut mai puţin noroc în viaţă decât voi. Ar trebui să fiţi de partea ei şi să încercaţi mai degrabă să o ajutaţi decât să o afundaţi şi mai mult.

Ioana s-a întors la cursuri. În ziua următoare, a revenit acasă plângând.

— Ce s-a întâmplat?

— Trei fete din clasă… M-au insultat şi au zis că

nu vor să stea în aceeaşi bancă cu mine!

M-am dus să vorbesc cu dirigintele, iar el m-a asigurat că va vorbi cu elevii. Din păcate, nu pot face mai mult. I-am cerut mamei să o ia pe Ioana ca să poată pleca la alt liceu, dar a refuzat categoric.

— Nici gând ca Ioana să se întoarcă acasă! Copilul acesta îmi face numai probleme! Poarta de la grădină e şi acum dărâmată de traficanţii care au venit să o caute!

Toate astea sunt atât de regretabile… Ioana adoră şcoala. Dacă nu poate studia în linişte, cum va putea să iasă la liman? E o copilă mai degrabă nostimă, dotată cu o puternică personalitate şi destul de isteaţă, dar rămâne fragilă. Zilele trecute, a izbucnit în lacrimi în faţa mea.

— Nu mai pot merge la şcoală. Nu sunt făcută pentru o astfel de viaţă!

— Ţine-te bine, Ioana. Arată-le că poţi reuşi.

— Nu ştiu…

Sărmana Ioana… E greu să schimbi mentalităţile. A face prevenţie în şcoli, vorbind despre traficul de persoane, nu schimbă nimic. Dacă părinţii, acasă, îşi petrec timpul vorbindu-le de rău pe tinerele prostituate, copiii lor vor reproduce acelaşi comportament la şcoală. Trebuie găsit altceva pentru a schimba modul în care societatea le vede pe victimele de pe piaţa sexului. Vara trecută, am fost cu cortul cu fetele la

Roşia, în Bihor: un loc magnific! Eram însoţite de un monitor de escaladă, unul de speologie, pentru a explora peşterile din jur, şi de o prietenă artistă. Aceasta le-a explicat proiectul:

— Uite, vi se va da un aparat foto de care vă veţi servi tot weekendul aşa cum doriţi. Tema: „Natura este sublimă”! Faceţi cum vă place!

În pofida lipsei lor de experienţă, fetele au realizat nişte poze extraordinare. Văzând cele trei clăi de fân surprinse de Miruna, un fotograf pe care îl cunosc cu greu a crezut că este opera unui amator! Prietena mea le-a fotografiat pe fete timp de două zile: nu portrete, ci detalii ale mâinilor, gurii, privirilor… Toate aceste fotografii vreau să le prezint în cadrul unei expoziţii, la Bucureşti. Pentru fiecare fată vreau să găsesc un artist cunoscut sau un star din show-biz, care va accepta să fie „eroul” ei şi va vorbi despre visul protejatei sale în presă. E trist, dar eu cred că fără ajutorul unor personalităţi, nimeni, în România, nu va vorbi vreodată de victimele traficului de persoane… Fetele nu s-au hotărât asupra acelui vis, însă eu mă gândesc la lucruri simple. Unele mi-au mărturisit, spre exemplu, că dorinţa lor cea mai mare ar fi să poată vorbi cu un actor îndrăznind să-l privească în ochi. Adesea, aceste fete nu au nici măcar curajul să înfrunte privirea unui adult atunci când i se adresează acestuia. Cum îşi vor putea duce viaţa dacă nu reuşesc să o privească în

faţă?

I SE POATE ÎNTÂMPLA ORICUI

Contrar ideilor preconcepute, fetele prostituate împotriva voinţei lor nu sunt neapărat nişte tinere fără minte, victime ale naivităţii de care dau dovadă. La centru, m-am ocupat de o femeie de douăzeci şi trei de ani care era căsătorită. Se numea Mihaela şi trăia în apropiere de Piteşti. Soţul lucra în construcţii, însă leafa lui nu le ajungea pentru a trăi decent. Aflată în şomaj, a acceptat un post de bucătăreasă într-un restaurant din Germania. În România, unde ofertele de muncă sunt extrem de puţine, expatrierea economică a devenit monedă curentă. Aceste mici slujbe în străinătate, majoritatea la negru, se află din om în om: cunoşti întotdeauna pe cineva al cărui văr sau vag prieten a auzit vorbindu-se de un post în cutare sau cutare ţară din Europa. Când i se propune unei fete să meargă la cules de căpşuni în Spania pentru 800 de dolari pe lună, aceasta nu ezită nicio clipă! Ca şi altele, Mihaela a crezut. Soţul a lăsat-o să plece fără nicio ezitare: era vorba de o despărţire de cel mult câteva luni, timp în care soţia sa câştiga câţiva bani. Încă de la sosire, cel care conducea pretinsul restaurant i-a confiscat Mihaelei documentele. Când a vrut să protesteze, i s-a închis gura cu

lovituri de picior, înainte de a o încuia într-o cameră.

— Va veni un domn să te vadă. Ai tot interesul să fii foarte amabilă cu el, altfel n-ai să-ţi mai vezi soţul niciodată.

Când a sosit primul client, Mihaela a refuzat să-l lase să o atingă. De data aceasta, traficanţii s-au pus pe ea cu bătaia ca să o facă să accepte. Au bătut-o atât de tare încât au lăsat-o prăbuşită pe jos. Tânăra femeie a gemut ore în şir singură, fără să vină cineva să o vadă. A doua zi dimineaţă, un alt client. Terorizată, fără vlagă, Mihaela s-a supus. Ce altceva putea face? Calvarul ei a durat mai multe luni. Traficanţii o lăsau să dea în mod regulat un telefon soţului, ca să-i mai spună despre ea şi să-l asigure că totul era în ordine. Sub supravegherea paznicilor, ea îi povestea despre muncă sau îl anunţa că îi trimite ceva bani.

— Am să-ţi trimit un mandat de 50 de euro. Ştiu că-i puţin… dar bacşişul a fost mic săptămâna aceasta şi nu am putut pune deoparte mai mult.

Traficanţii nu sunt nebuni: nu întrerup niciodată contactul unei fete cu apropiaţii săi, când aceasta are rude. Trimiterea unei mici sume de bani familiei rămase în ţară este o tactică foarte cunoscută, clasică; un mod de a-şi asigura acoperirea evitând bănuieli. Într-o zi, Mihaela, contactată de un ONG local împreună cu alte fete din restaurant, a reuşit să fugă. Acest ONG a luat-

o sub protecţia sa, în schimbul cooperării cu poliţia, şi m-a contactat pentru a-i pune la cale repatrierea în România. Fiindcă era o problemă: Mihaela trebuia să depună mărturie împotriva peştelui ei, dar era speriată la gândul că soţul ar putea afla ce i s-a întâmplat. În localitatea ei, nimeni nu ar fi înţeles că o femeie respectabilă poate să se prostitueze. În România, prostituatele sunt foarte rău văzute, oamenii nefăcând diferenţa dintre o târfă care consimte şi o victimă a traficului de persoane. Se temea că vecinii o vor arăta cu degetul sau chiar că soţul o va părăsi. Partea proastă era că avea dreptate. Oricum, umilinţa pe care o suportase o privea doar pe ea. La telefon, doamna de la ONG m-a consultat asupra a ceea ce trebuia făcut.

— Mihaela va trebui să revină pentru a depune mărturie la proces. Aşadar, poliţia germană a avertizat atât poliţia română cât şi Agenţia Naţională împotriva Traficului de Persoane. Ce este de făcut pentru a-i garanta Mihaelei anonimatul?

— Să nu cumva să semneze vreo hârtie! Dacă intră în baza de date a Agenţiei, vor fi scurgeri de informaţii…

Aşa cum era de aşteptat, Mihaela s-a întors acasă. Împreună am convenit asupra poveştii pe care i-o va spune soţului: în restaurantul unde lucra, un hoţ i-a furat poşeta de la bar, cu toate

documentele pe care le avea. Vagabondul era un delincvent violent, cunoscut de poliţie. În calitate de martor principal, va trebui să meargă să-l identifice la tribunalul din Germania. Eu însămi am comunicat această nouă versiune poliţiei germane, care a acceptat să o acopere pe Mihaela. Vai! La câteva săptămâni după reîntoarcerea în România, un poliţist local a sunat-o la domiciliu ca să vină să dea declaraţie. Soţul a intrat imediat la bănuieli.

— De ce te contactează poliţia română pentru o poşetă furată în Germania?

— Nu ştiu…

Mihaela m-a sunat, absolut panicată.

— Mi-aţi spus că nu va şti nimeni? M-aţi minţit!

— Linişteşte-te, Mihaela, am să rezolv problema.

L-am contactat direct pe poliţistul german care se ocupa de dosar. Acesta s-a arătat foarte înţelegător. Mi-a spus că nu are niciun amestec în întorsătura pe care au luat-o lucrurile. Îi prevenise pe omologii săi români, însă aceştia, se pare, nu au ţinut cont de recomandările sale. Mai rămânea o singură soluţie pentru a repara ce s-a stricat, iar ofiţerul atât de cooperant urma să-mi dea o mână de ajutor.

— Am să vă rog să-mi faceţi un mic serviciu.

— Spuneţi.

— Când o veţi contacta din nou pe Mihaela pentru a veni să depună mărturie, am să vă rog să

mă preveniţi mai întâi pe mine. Voi fi la ea când va primi telefonul. Ea are să vi-l dea la telefon pe soţul ei, iar dumneavoastră să-i repetaţi povestea pe care am inventat-o. El nu vorbeşte engleza, dar am să-i traduc ce spuneţi. Chiar puteţi să mai şi adăugaţi ceva, spunând că agresorul ei este un om extrem de periculos, că soţia a fost foarte curajoasă, că mărturia ei este esenţială pentru a-l trimite pe acest bărbat la închisoare…

Stratagema noastră a funcţionat de minune: soţul a crezut povestea noastră de la un capăt la altul. Faptul că un poliţist german i-a confirmat-o personal i-au înlăturat şi ultimele dubii! Apoi, m-am dus la comisariatul de la Piteşti ca să stau de vorbă cu agentul însărcinat de Agenţia Naţională împotriva Traficului de Persoane să ancheteze cazul Mihaelei.

— Iată care este problema. Mihaela nu va semna nicio declaraţie. Ea refuză să figureze în baza dumneavoastră de date ca martor. Înţelegeţi ce vă spun?

— Da, dar avem nevoie de informaţii pe care ea le deţine pentru a face anchetă asupra traficantului care a vândut-o în Germania.

— De acord, dar ea nu o va face oficial. Vă va spune tot ce doriţi, dar nu va scrie nicio declaraţie şi nu va semna nicio hârtie. Doar cu condiţia aceasta va coopera. Deja aţi compromis-o.

— Foarte bine.

Pentru ca soţul să o lase, am pretins că am nevoie de Mihaela ca să scrie o scrisoare în Germania. Ea a venit singură la mine, iar eu am însoţit-o la comisariat unde a răspuns la toate întrebările fără a semna nimic. În Germania, a depus mărturie împotriva traficantului şi acesta a ajuns la închisoare. Soţul ei nu a ştiut niciodată nimic.

Dacă amintesc acest caz, este pentru a explica faptul că a fi vândută şi obligată să te prostituezi i se poate întâmpla oricui şi nu numai fetelor care ar fi „căutat-o”. Din păcate, traficul de persoane încă mai este un subiect tabu la noi. Majoritatea oamenilor nu concep că îţi poţi vinde trupul împotriva voinţei tale. Ca şi cum o adolescentă de cincisprezece ani ar putea alege ca nişte necunoscuţi să o călărească! O femeie căsătorită absolut normală poate la fel de bine să cadă în plasa unei jigodii.

Prin centrul meu, am văzut perindându-se tot felul de fiinţe, fete de toate vârstele, dintre care unele din medii înstărite, educate. Toate au în comun faptul că provin dintr-un mediu familial disfuncţional: un divorţ conflictual, părinţi alcoolici, violenţi, incestuoşi sau răufăcători, o trecere dificilă a adolescentei… Această fragilitate le face mai susceptibile de a da peste cineva nepotrivit, le împinge şi mai mult să acorde încredere primului venit care se va preface că este

interesat de ea. Am cunoscut câteva cazuri de răpire în plină stradă, însă, în majoritatea timpului, fetele sunt momite cu promisiunea că îşi vor găsi un serviciu. Ospătăriţă, baby-sitter, menajeră… şi odată ce fata este prinsă în cleşte, e uşor să o faci sclavă. Căci un lucru este sigur: incapacitatea sclavelor sexuale de a se împotrivi traficantului nu este niciodată o chestiune de slăbiciune de caracter, de personalitate deviantă, de nivel social şi nici chiar de inteligenţă, ci doar una de supravieţuire. Nimeni nu poate spune „nu” unei brute care te bate şi te ameninţă că te omoară dacă nu te supui. Cele care capitulează primele sunt cele care o fac pe durele. Astfel, traficanţii le reperează întotdeauna pe cele cu temperament de lider. Cu bună ştiinţă, ei o „zdrobesc” în faţa celorlalte, recurgând la cele mai josnice umiliri, la practicile cele mai degradante, cele mai brutale din câte există: se pişă pe ele, le violează de mai multe ori, uneori cu un baston sau o sticlă din plastic, ca să le arate celorlalte ce riscă dacă îndrăznesc să se revolte. Foarte adesea, pentru cele mai tinere în special, violenţa fizică nici măcar nu este necesară. Cele mai tinere sunt atât de intimidabile şi atât de uşor de manipulat… îmi mai aduc aminte şi acum de o fată de şaisprezece ani, prostituată de la vârsta de treisprezece ani, pe care au închis-o timp de mai multe zile în portbagajul unei maşini, doar cu

câteva sticle de apă. În majoritatea cazurilor, ordinarii aceştia se mulţumesc doar să pună o armă pe masă, ca şi cum ar pune un telefon mobil. Numai vederea armei este destul pentru a le domestici pe cele ce nu sunt ascultătoare. Cu câţiva ani în urmă, fetele îmi spuseseră chiar de un traficant macedonean care avea un tigru. Când voia ca o fată să i se supună, îi arăta cuşca…

În străinătate, fetele sunt şi mai neajutorate: despărţite de familiile lor, cu actele confiscate, ele se trezesc private de repere într-un mediu necunoscut unde nu vorbesc limba şi nu ştiu cui să se adreseze. Unele sunt închise ziua întreagă într-o încăpere mizerabilă dintr-un imobil părăsit sau în barăci amărâte de la periferia oraşului unde nimeni nu le va auzi vreodată strigând, în mod evident, le este prea frică de represalii ca să îndrăznească să li se plângă clienţilor. Nici cele care lucrează în stradă nu o duc mai bine. Să fugi? Unde? Fără bani, nu pot lua nici autobuzul. Poliţia? Foarte adesea este mână în mână cu traficanţii, care beneficiază de complezenţa unor anumiţi ofiţeri la toate nivelurile ierarhice. Nu le mai pun la socoteală pe fetele care mi-au povestit că se culcau cu poliţişti în uniformă în cluburile unde lucrau. Şi nu vorbesc de Macedonia, ci de Spania sau de Anglia! Fără a şti spre cine să se îndrepte, fetele acestea învaţă că nu trebuie să aibă încredere în nimeni. De altfel, adeseori,

traficanţii le plimbă prin toată Europa, evitând să le lase prea mult timp în aceeaşi ţară, ca să nu le dea timp să se familiarizeze cu locurile, să lege contacte sau chiar să înveţe ceva mai mult despre legislaţia locală. La centru, multe victime mi-au mărturisit că ajunseseră să se convingă că erau făcute pentru aşa ceva, că destinul le hotărâse soarta şi nu puteau face nimic. În fond, era o metodă de supravieţuire, probabil singura…

Atunci, a cui este vina? Cu siguranţă, nu a acestor adolescente. Primii care sunt răspunzători sunt părinţii care nu îşi îndeplinesc datoria lor de părinţi. Totuşi, nu sunt singurii vinovaţi. Vorbind în general, prevenţia ar trebui să se organizeze în cadrul tuturor instituţiilor româneşti, începând cu sistemul educativ, singurul capabil să dea o educaţie adecvată şi să le permită unor copii să-şi găsească o meserie adevărată. Or, lacunele sunt foarte mari. Spre exemplu, şcoala este gratuită doar teoretic. Cumpărarea cărţilor, caietelor şi uniformelor rămâne în sarcina familiei. Pentru unii este deja prea mult. Fără a mai socoti cadourile către profesori, menite să le compenseze salariile mici. În România, 8 Martie, Ziua Internaţională a Femeii, a devenit o adevărată instituţie a şcolii: atunci, toţi părinţii le oferă cadouri celor care le învaţă progenitura. La liceu, cotizează pentru a cumpăra vreun lucru important. Dat fiind numărul de profesori ai unui elev din învăţământul

secundar, costul se dovedeşte exorbitant! De asemenea, fac ravagii meditaţiile. La suma de 300 de lei aproximativ pe ora săptămânală, de înmulţit cu numărul de profesori, nota de plată este usturătoare…

Apoi, sistemul nu încurajează şcolarizarea care totuşi se zice că este obligatorie. Astfel, dacă un copil rămâne repetent mai mult de doi ani, nu va mai primi dreptul să reintre în sistemul şcolar. În fine, nu este permisă educaţia la domiciliu. Faptul acesta ar regla problema fetelor mele, cel puţin a celor care preferă să renunţe la şcoală decât să trebuiască să iasă din centru. Fără educaţie nu există viitor: adolescentele fără studii nu au parte de nicio pregătire profesională şi prin urmare sunt tentate să accepte prima slujbă măruntă ce li se oferă…

De aceea rolul şcolii este cu atât mai important cu cât victimele traficului de persoane sunt tot mai tinere. Când mi-am deschis centrul de primire, 20% dintre fete erau minore şi 80% aveau peste optsprezece ani. Azi, proporţia este inversă. Pe străzi, se văd fete de doisprezece ani care ajung pe trotuar. La centru, Ruxandra, ultima sosită, are abia paisprezece ani. Cum să le consideri responsabile pe nişte prostituate de vârsta aceasta? Acum câţiva ani, am primit o fată de treisprezece ani: o adevărată frumuseţe… Cea care o făcea să se prostitueze era mama ei: o

îmbrăca în negru pentru a-i da un aer mai matur şi o oferea celui care dădea mai mult în diverse apartamente pe care le avea în imobil. Cu banii câştigaţi pe spinarea copilei, ea îşi renova parcul imobiliar!

Şi în această privinţă, tabuurile sunt bine înrădăcinate în ţara noastră. Clasa politică recunoaşte cu greu faptul că este atât de uşor să trimiţi un copil pe trotuar. În 2007, un ziarist britanic a realizat un documentar despre traficul de persoane din România, Ungaria şi Republica Cehă. Dându-se drept un cumpărător, s-a infiltrat în mai multe reţele, cum ar fi Iaşi, un oraş din nordul României, situat în apropiere de frontiera cu Moldova. În final a reuşit să cumpere o fată de şaisprezece ani, care se prostitua de la nouă ani. Neştiind ce să facă cu fata, m-a contactat ca să-mi ceară să o primesc. După trei săptămâni, Anca mi-a zis că nu era făcută pentru o astfel de viaţă şi că prefera să trăiască împreună cu o prietenă, la Iaşi. I-am cumpărat bilet de tren şi am rugat-o să păstreze legătura cu mine. Am cerut şi poliţiei din Iaşi să o protejeze. În zadar. Câteva luni, Anca m-a sunat în mod regulat. Însărcinată, născuse şi totul mergea bine pentru ea. Apoi, brusc, nu am mai avut nicio veste. Singura dată când am mai văzut-o reapărând a fost la televizor răspunzând la întrebările unui ziarist român. Zicea că are douăzeci şi nouă de ani şi pretindea că reporterul

englez o răpise împotriva voinţei ei! Era clar, erau răspunsuri care i se dictaseră... În timp ce difuzarea documentarului britanic a provocat o serie de arestări în Ungaria şi Republica Cehă, poliţia română nu a găsit altceva mai bun de făcut decât să depună plângere împotriva acestuia pentru răpire! Ziaristul, care, în reportajul său, îi filmase pe traficanţi cu camera ascunsă, era totuşi dispus să facă o declaraţie oficială. În Anglia, a primit ameninţări cu moartea şi a fost plasat, împreună cu familia, sub protecţia poliţiei. Sesizată, Uniunea Europeană a somat Agenţia Naţională Română împotriva Traficului de Persoane să dea explicaţii asupra acestei atitudini ciudate. Câţiva responsabili români au fost chiar audiaţi în faţa unei comisii speciale. În final, urmărirea pentru răpire a fost abandonată. În realitate, România, care tocmai se integrase în Europa, nu voia pur şi simplu să recunoască problema prostituţiei infantile în cadrul frontierelor sale. Se întâmpla acum trei ani...

JURNALIŞTI DE STORS LACRIMI

Reporterul britanic nu-i nici pe departe singurul care s-a infiltrat pe piaţa sexului. În decursul ultimilor ani, o droaie de ziarişti străini au năvălit în România ca să facă anchete sub acoperire. Aşa a fost şi cazul lui Peter Van sunt, un jurnalist de la

canalul de televiziune CBS. La Bucureşti, a recrutat doi ziarişti de la Centrul Român de Jurnalism de Investigaţie, Paul Radu şi Daniel Neamu, pentru a pune la cale operaţiunea: ei ar juca rolul intermediarilor şi al interpreţilor, în timp ce el s-ar da drept un străin care vrea să cumpere o fată. Cei trei, echipaţi cu microfoane şi camere ascunse, au bătut cartierul Mătăsari, din apropierea centrului, luând legătura cu traficanţii. Acolo, comerţul cu carne vie este bine pus la punct; e destul să te adresezi faunei interlope de la colţul străzii:

— Caut o fată, minoră de preferinţă.

De la şoferii de taxi la orice individ care bate trotuarul, toată lumea ştie unde se poate găsi o fată. Negocierile se fac afară, adeseori în prezenţa poliţiştilor care patrulează în cartier, cel mai adesea complici. Paul şi Daniel, care anchetau de mai multe luni pentru organizaţia internaţională IWPR[11], cunoşteau bine terenul acum. Toţi proxeneţii pe care îi întâlniseră aveau fete de vânzare. Evident că s-au gândit ce vor face cu fata după ce o vor cumpăra. La început, Peter se gândise să le trimită acasă pe fetele pe care le-ar putea salva în cursul mişcării lor de infiltrare. Totuşi, Paul l-a convins că această opţiune nu poate fi avută în vedere; primul reflex al traficantului ar fi să se repeadă la locuinţa ei şi să

11 Institute for Women’s Policy Research

pună mâna pe ea. Ca atare m-au contactat, iar eu am acceptat să le primesc pe toate fetele pe care le vor cumpăra. La sfârşitul lui ianuarie, cu toţii au încheiat afacerea cu un mărunţel bărbos, căruia i se zicea Piticul. Acesta conducea „afacerea” împreună cu soţia. Cuplul i-a primit o dată într-un imobil vechi cu faţadă elegantă şi le-a arătat mai multe fete, lăudând meritele fiecăreia:

— Asta are o reputaţie bună şi nu-i bolnavă.

— Aia are sânii foarte tari. Spune-i prietenului tău să-i atingă sânii. Ia uită-te aici, nicio cicatrice.

Ca mulţi alţi traficanţi, Piticul le-a dezbrăcat pe adolescente, pentru ca să se vadă bine că nu au nicio urmă pe trup. Ziariştii au scurtat ceremonialul, iar Piticul le-a alungat pe fete pentru a discuta în particular. A răspuns tuturor întrebărilor jurnaliştilor care se dădeau drept novici în materie de vânzare a prostituatelor.

— Suntem începători. Ne poţi spune cum trebuie să te porţi cu o fată?

— Simplu. Îi spui prietenului tău american că trebuie doar să-i dea de mâncare şi mai ales să o ţină în apartamentul său şi să nu o lase să iasă afară niciodată singură. Personal, nu am avut niciodată vreo problemă, aşa că nu-i niciun motiv ca el să aibă.

— Şi dacă poliţia îl întreabă despre fată?

— Îi spune că are optsprezece ani şi că tocmai i s-au furat actele.

Ziariştii au plecat şi s-au întors câteva zile mai târziu cu banii.

În seara aceea, Piticul nu avea nicio fată de vânzare, dar i-a dus la apartamentul unuia pe nume Buric. Acesta zăcea pe canapea, complet drogat cu heroină. Şi el lucra împreună cu nevasta, care, cu copilul în braţe, a discutat cu vizitatorii cât se poate de natural.

— Nu-i prea uşor acum cu concurenţa. Ne-au invadat ucrainencele. Sunt mai scumpe, dar sunt foarte frumoase, au picioare lungi. Aşa că nimeni nu le mai vrea pe fetele mele. Vremuri grele pentru afacere.

Spunând acestea, proxeneta s-a dus să o aducă pe fata de la etaj. În salon, a împins-o fără menajamente în lumină.

— Asta-i, are nouăsprezece ani.

În pofida minijupei şi a tocurilor înalte, fata părea de cel mult şaisprezece.

— Cum o cheamă?

— Elisabeta. O vreţi sau nu?

— Da, da…

— Nu-i bolnavă, dar vă atrag atenţia că mănâncă mult.

— Nu are ciorapi… Nu aveţi vreo haină să-i daţi? Afară sunt cel puţin minus cinci grade.

— O haină? Dar cu ce bani să-i cumpăr o haină? Staţi fără grijă, e obişnuită.

— Bine, uite cei 1.000 de euro, aşa cum ne-am

înţeles.

— A, îmi pare rău. 1.000 de euro era cu Piticul. Noi vrem 1.800 de euro.

— A… Bine… S-a făcut.

Cei trei ziarişti nu au fost surprinşi de această bruscă ridicare de preţ: Piticul trebuie să-şi fi imaginat că aceşti cumpărători urmau să o ducă pe fată în străinătate. Or, era evident că pentru o fată la export preţul era mai scump. Elisabeta i-a urmat fără să crâcnească, alunecând neîndemânatică pe trotuarul plin de zăpadă până la maşină. Înăuntru, brusc, şi-a dat drumul la gură:

— Ce vreţi să faceţi cu mine? Mă aduceţi înapoi la Buric după?

— Nu, nu, nu te vei mai întoarce niciodată la el.

— Cu atât mai bine! Nu vreau să mă întorc. De Revelion, m-au închis afară, în cuşca de la câine. Mă bat mereu. M-au lovit şi cu cuţitul. Uitaţi-vă! le-a zis arătându-le semnele încă necicatrizate de pe burtă.

— Stai liniştită, o să te ducem într-un loc unde cineva se va ocupa de tine.

Ziariştii au pornit-o spre Piteşti. Pe drum, Elisabeta, continuând să fie terorizată, a continuat să-i bombardeze cu întrebările:

— Am să mă căsătoresc cu unul dintre voi, aşa-i?

— Nu, n-ai să te căsătoreşti cu nimeni, fii liniştită.

— Dar n-o să mă aduceţi înapoi, nu? De un an de zile n-am mai ieşit din apartament…

Degeaba. Elisabeta refuza să-i creadă. Pe autostradă, Peter a oprit maşina ca să o poată intervieva înainte de a mi-o încredinţa. În timp ce el se dădea jos din maşină ca să ia camera de filmat din portbagaj, Elisabeta, care stătea în faţă, a trecut pe bancheta din spate. Paul, care servea de interpret, a întrebat-o:

— Elisabeta, ce faci?

— Pentru sex, bancheta din spate este mai practică.

— Sex? Nu, Elisabeta! Oamenii ăştia nu vor sex!

— Atunci de ce m-au cumpărat?

— Doar ca să-ţi redea libertatea!

— Nu vor să se culce cu mine? Nu le plac, aşa-i? Spune-le că voi face tot ce-mi cer. Am să fiu o fată de treabă, promit.

— Bineînţeles că eşti de treabă, dar oamenii ăştia nu sunt nici traficanţi şi nici clienţi. Sunt ziarişti, înţelegi?

— Nu. Sunt o fată de treabă şi n-am să vă fac probleme.

Total pierdută, Elisabeta repeta întruna această frază. Răbdător, Paul i-a explicat că nu avea de ce să se teamă de ei, că nu va mai trebui să se prostitueze, că o duceau într-un centru de primire unde o doamnă urma să se ocupe de ea. Peter, revenit pe scaun, a îndreptat obiectivul spre

Elisabeta, prinzându-i faţa în prim-plan. Când s-a aprins luminiţa roşie, Peter, cu un microfon în mână, a întrebat cu o voce plină de emfază:

— Elisabeta, acum eşti liberă. Ne poţi spune ce simţi în această clipă?

Elisabeta s-a întors spre Paul care i-a tradus întrebarea. Faptul nu a avut un prea mare efect asupra Elisabetei care s-a mulţumit să repete, puţin năucă:

— Am să fiu o fată de treabă şi am să fac tot ce vreţi.

Paul a încercat din nou să-i explice ce anume era cu ea în acea maşină, însă cuvintele lui păreau să o arunce pe Elisabeta într-o confuzie totală. Sătul, Peter a abandonat orice idee de interviu. Ce credea el? Că Elisabeta va izbucni în lacrimi mulţumindu-i că a salvat-o?

Toate acestea mi le-a spus Paul mai târziu, la centru. Era aproape miezul nopţii când au sosit. Elisabeta, o micuţă blondă cu părul scurt şi ochi mari albaştri, neliniştiţi, tocmai termina un Big Mac pe care îl înghiţea cu mare poftă. Cu puţin timp înainte, se opriseră la o benzinărie ca să i se cumpere „tot ce îşi dorea”.

— Chiar tot ce vreau? întrebase ea, neîncrezătoare.

Bucuroasă peste măsură de norocul care dăduse peste ea, ceruse ciocolată, apă minerală şi… o marcă necunoscută de ţigări. Era clar că nu fuma,

dar simţea nevoia să pună la încercare voinţa aşa-zişilor ei salvatori. Am aşteptat-o să-şi termine Big Mac-ul ca să mă prezint şi să-i pun câteva întrebări. Mi-a spus că familia ei avusese ceva probleme la Timişoara şi că atunci fusese despărţită de fratele ei şi de părinţi, trăind pe străzi de câţiva ani. Mi-a mai arătat şi urmele de lanţuri care încă se mai vedeau pe trup.

— Buric şi nevastă-sa mă băteau tot timpul, mi-a repetat ea.

În faţa figurii perplexe a ziariştilor, am considerat că este bine să explic.

— E posibil să exagereze, dar este ceva absolut normal. Au minţit-o şi au profitat de ea atât de mulţi oameni. Are nevoie de dovezi ale sincerităţii noastre înainte de a avea încredere în noi. Totuşi, dacă fetele mint câteodată în privinţa trecutului lor, de multe ori spun adevărul în ceea ce priveşte calvarul îndurat în timpul prostituării. Trupul vorbeşte în locul ei.

Am înţeles repede că Elisabeta era retardată. De altfel, abia dacă înţelesese că acei ziarişti o eliberaseră. Camera lor de filmat continua totuşi să o urmărească în cele mai mici mişcări pe care le făcea. Această îndârjire mă făcea să mă simt foarte rău: să eliberezi o victimă a traficului de persoane este un lucru bun, să o faci băgând bani în buzunarul unui traficant, e mai discutabil, dar să scoţi un avantaj din situaţie pentru a stoarce ca

o lămâie o fată deja nenorocită, asta înseamnă, după mintea mea, exploatare. Dacă acestui Peter îi păsa cu adevărat de soarta fetei, putea apela la poliţie. În fond, aceste imagini luate cu camera ascunsă constituiau un mănunchi de probe absolut suficiente pentru a-i permite procurorului să ceară o interpelare. Evident, era ceva mai puţin spectaculos decât cumpărarea unei fete filmată *live…*

Chestiunea este că pentru a-şi completa documentarul, Peter a vrut să-mi pună câteva întrebări. Pentru a da mai multă forţă cuvintelor sale, voia să mă intervieveze într-un loc românesc emblematic. Aşadar, ne-am întors în Bucureşti unde Peter şi-a instalat camera de filmat în faţă la Athénée Palace, un hotel istoric şi luxos din centrul oraşului. În faţa obiectivului, Peter a introdus secvenţa cu o voce melodramatică:

— Iată-ne în faţă la Athénée Palace, în plin centrul capitalei unei ţări europene. Ieri, la câţiva paşi de aici, am cumpărat o fiinţă umană. Suntem în secolul XXI, cum de este posibil un asemenea lucru? Iana Matei, care este părerea dumneavoastră?

— Nu ştiu, dumneavoastră să-mi spuneţi. Ce înseamnă pentru dumneavoastră să fiţi proprietarul unei fete?

— O… Tăiaţi! Iana, nu-i chiar răspunsul la care mă aşteptam.

— Chiar aşa?
— Iana, te rog…
— OK, OK…
— Foarte bine, refacem.

În final, am făcut ceea ce doreau de la mine. În doar câteva minute, răspunsul meu cheie era ştiut de toţi din grup. Înainte de a ne despărţi, am vrut să mă asigur că această chestiune nu se va opri aici.

— Ce vă gândiţi să faceţi acum?

— Ne întoarcem în Statele Unite ca să arătăm subiectul.

— Nu, voiam să spun: ce veţi face în privinţa traficanţilor Elisabetei?

— Adică?

— Contactaţi poliţia?

— Bineînţeles. Este prevăzut în plan. Este clar că le vom povesti tot ce ştim despre aceşti ţipi. Şi apoi, ne vom întoarce peste câteva luni ca să turnăm un fel de continuare la documentar.

La câteva săptămâni după ce au plecat, am primit un telefon de la un ofiţer de poliţie din Bucureşti. Aparent, documentarul american fusese difuzat şi retransmis în România de un post de televiziune prin cablu. Vizionând aceste imagini, anumitor persoane sus-puse parcă le căzuse cerul în cap. Somat să dea explicaţii, ofiţerul care mă suna era vizibil foarte contrariat.

— Vă daţi seama că sunteţi complice la o

infracţiune? Aceşti ziarişti au cumpărat o fată, v-au adus-o şi nimeni nu a crezut de cuviinţă să informeze poliţia!

— Mi-au promis totuşi că o vor face!

— Aşadar, recunoaşteţi faptele?

— Eram la curent, da.

— Atunci de ce nu ne-aţi spus nimic despre traficant?

— Nu e treaba mea. Eu doar adăpostesc fetele aflate în necaz. Cei care au anchetat sunt ziarişti de la CBS, ei trebuiau să vă spună.

— Aţi fi putut totuşi să ne ajutaţi: fata aceasta, Elisabeta, deţine cu siguranţă informaţii capitale să ne dea.

— Din păcate, Elisabeta nu este capabilă să vă ajute. Este o fată retardată, care abia înţelege ce i s-a întâmplat.

— Foarte bine, dar tot nu înţeleg de ce nu ne-aţi anunţat.

— Eram convinsă că o făcuseră ziarişti americani…

Mai târziu, am aflat de la Paul că poliţia i-a interogat şi pe cei doi ziarişti români. În film, se vedeau clar cum le servesc drept intermediari traficanţilor şi „cumpărătorilor”. Paul era furios pe Peter, care nu anunţase poliţia aşa cum le promisese. Când Paul a vizionat documentarul, a mai constatat, cu groază, şi că monteurul omisese să le estompeze faţa. Dacă traficantul văzuse

aceste imagini, cine ştie ce ar putea pune la cale ca să se răzbune…

Şase luni mai târziu, aşa cum anunţase, Peter şi echipa sa au revenit în România pentru a filma continuarea pe tema „Ce au devenit?” Ideea lor era de a-l confrunta pe traficantul pe care îl păcăliseră cu imaginile filmate cu camera ascunsă. Totuşi, înainte de toate doreau să o revadă pe Elisabeta şi să încerce să-i afle impresiile. La telefon, nu mi-am ascuns nemulţumirea.

— Peter, ştii că m-ai băgat în bucluc?

— Îmi pare rău, Iana. Aveam intenţia să mergem la poliţie, dar, în ultima clipă, ne-am răzgândit, de teamă să nu avem neplăceri.

Când Peter a ajuns la centru, tocmai făceam clătite împreună cu Elisabeta în bucătărie. Ea l-a salutat veselă.

— Bună ziua! Vă recunosc, dumneavoastră m-aţi adus aici, nu?

Încurajat de această dezinvoltură, Peter a şi scos microfonul.

— Bună ziua, Elisabeta! Cum o duci de când nu ne-am mai văzut?

— Foarte bine.

— Elisabeta, tocmai plecăm spre Bucureşti. Peste câteva ore ne întâlnim cu nemernicii care te-au exploatat. Vrei să le transmit ceva din partea ta?

— O, da! Spuneţi-le să-mi dea înapoi pantalonii

negri pe care i-am uitat acolo.

Peter a rămas mut. Evident, el spera o tiradă mult mai melodramatică, ceva de genul: „Spuneţi-le că vreau să-i văd arzând în iad! Spuneţi-le că, datorită unor oameni ca dumneavoastră, sunt, slavă Domnului, în sfârşit, liberă!”

În faţa figurii dezumflate a ziaristului american, abia mi-am stăpânit hohotul de râs care mă pufnise. Priceput, reporterul şi-a pus microfonul la loc glumind. Înţelesese, într-un final, că nu va obţine nimic de la fată. Eram tare mulţumită de răspunsul Elisabetei! Era o adolescentă foarte calmă, mai degrabă docilă, dar sub exteriorizările politicoase şi naive, se dovedea mai degrabă o fire intuitivă. Mă consideram oarecum răzbunată faţă de derivele lacrimogene ale presei în general de îndată ce abordează subiectul traficului de persoane. Nu am nimic împotriva metodei lor de infiltrare, în afara faptului că îi îmbogăţesc pe nişte criminali. Ceea ce îmi displace cu totul este felul acesta al ziaristului de a se da drept un erou sub pretextul că au scos o fată din ghearele criminalilor. La ce foloseşte să strigi „uite lupul” dacă nu faci nimic ca să-l prinzi? Mereu aceeaşi poveste: de fiecare dată când citesc un articol pe subiectul acesta, în presa românească, dar şi în ziarele străine, abordarea este jalnică. Ziariştii care le intervievează pe prostituate vor să cunoască amănuntele cele mai sordide.

Cu cât te-au vândut? câţi clienţi ai avut? Cu câţi bărbaţi trebuia să te culci pe noapte? Ce le făceai? Cât îţi plăteau pentru o felaţie? Îţi era frică? Cum te-au obligat să te prostituezi? Te-au bătut? Te-au violat? De câte ori? Te-a durut? Ai sângerat? Ai cicatrice?

Voyeurismul acesta îmi face greaţă. De ce nu le lasă în pace pe fete? Fetele acestea au cunoscut iadul. În majoritatea timpului nu sunt în stare să priceapă ce li s-a întâmplat, angrenajul fatal care le-a distrus viaţa. Pentru toate, este un chin să trebuiască să evoce din nou asemenea detalii îngrozitoare. Pentru nimic în lume, ele nu doresc ca toată lumea să ştie ceea ce au îndurat. Nu au câtuşi de puţin nevoie de mila cititorilor, şi mai puţin de judecăţile insidioase ale celor care văd în ele doar nişte „sărmane fete”, subînţelegând că traficanţii nu atacă decât persoane depravate, naive şi oarecum temătoare.

De zece ani, se plânge pe la colţuri fără a se ataca fondul problemei. S-a diminuat traficul de persoane? Deloc, ba dimpotrivă! De ce să se vorbească de fete când cei vizaţi ar trebui să fie traficanţii? De ce te bălăceşti în senzaţional în loc să faci investigaţii? Pe când o adevărată anchetă asupra acelui *modus operandi* al acestor gunoaie? Să mi se arate chipul lor, casele şi maşinile pe care le au şi tot ceea ce cumpără cu banii proveniţi din sex! Să fie filmaţi când încasează

banii, să li se evalueze averea, să li se verifice plecările şi venirile, să li se afle locuinţele şi contactele! Mă gândesc la acei reporteri care vor să ştie preţul pe care şi-l stabileşte fata în funcţie de aspectul fizic sau al aptitudinilor sexuale. Pur şi simplu nu vorbim aceeaşi limbă. În România, o fată se vinde cu mai puţin de 10 lei. Concret, asta înseamnă că oricine îi poate trage uneia o scatoalcă şi să o forţeze să-l urmeze, apoi să o dea pe mâna unui mic traficant pentru mai puţin de 3 euro. Acesta o va revinde altuia cu cel puţin dublu, şi tot aşa mai departe. În cazul unei fete exploatate în România, preţul poate ajunge până la 5.000 de lei. Dacă aceasta trebuie să treacă frontiera, cumpărătorul va plăti între 800 şi 2000 de euro. Două mii de euro pentru a avea drept de viaţă şi de moarte asupra unei fiinţe umane, nu-i scump! Cu atât mai mult cu cât investiţia se recuperează imediat. Într-o noapte, o fată îi poate aduce peştelui său 500 de dolari. Nu are nimic de-a face cu aptitudinile sale sexuale: asta depinde tocmai de numărul de clienţi pe care proxenetul i-l impune. Dacă fata nu mai ţine ritmul, o înlocuieşte. E atât de simplu. Sclava sexuală este o marfă perisabilă, dar foarte uşor de înlocuit.

Trebuie anchetat asupra modelului economic în globalitatea sa, nu doar asupra materiei prime. În România, ziariştii se interesează doar de aspectele sordide ale sistemului: e vandabil. În restul

Europei, guvernele sunt mai preocupate de necesitatea de a limita afluxul emigranţilor români decât de a se ocupa de sclavele sexului. În plus, prejudecăţile în privinţa ţiganilor, profund ancorate în imaginarul popular şi vehiculate în fiecare zi de media la rubrica fapte diverse, au tendinţa de a amesteca lucrurile. Expulzarea romilor practicată în unele ţări din Europa de Vest nu face decât să-i stigmatizeze încă şi mai mult pe români în general. Prostituatele românce? Nişte ţigăncuşe, ca toate celelalte! Traficul de persoane? O problemă a ţiganilor! Hoţii şi scandalagiii ăştia să-şi spele rufele în familie! Acest rasism este pregnant la toate nivelurile. Drept dovadă eu pun pe tapet problemele cu care se întâlnesc numeroşi lucrători sociali din ONG-urile cu care lucrez: după părerea lor, spre exemplu, îi este mai greu unei emigrante românce să se înscrie pe lista de primire la un medic într-o structură de ajutor public decât pentru o fată de altă naţionalitate.

De altfel, romii se află adesea în centrul problemei traficului de persoane, însă rareori sunt victime… într-o zi, o organizaţie internaţională dedicată luptei împotriva traficului de persoane m-a contactat pentru a pune la punct un program de informare privind discriminarea de care au parte romii. I-am cerut imediat interlocutoarei mele să-şi precizeze ideea:

— Ce înţelegeţi prin „discriminarea de care au parte romii”? De care romi vorbiţi?

— Vorbesc de victimele traficului: trebuie să explicăm publicului larg că fetele romilor vândute ca prostituate sunt victime la fel ca şi celelalte, mi-a răspuns ea.

— Dar nu-i adevărat!

— Cum?

— Da, e fals. De doisprezece ani lucrez cu victimele traficului de persoane şi vă pot asigura că fetele de romi pe care le-am primit se pot număra pe degetele de la o mână. Traficanţii sunt romi!

Parcă ar fi căzut din cer. Totuşi, nu inventez nimic. Din experienţa mea, aş zice chiar că 80% dintre traficanţii români sunt romi. Ştiu, nu-i plăcut să auzi aşa ceva, dar din păcate este o realitate. Atenţie, nu am nimic împotriva romilor şi, bineînţeles, nu pretind că toţi sunt nişte traficanţi de carne vie. Pur şi simplu constat că majoritatea traficanţilor sunt romi. Doar că, acum când se pune problema apărării etniilor minoritare, nu este politic corect să se spună asta. Mass-media europene vorbesc aceeaşi limbă de lemn şi rareori fac distincţie între un român şi un român de etnie romă atunci când este abordat subiectul vânzării femeilor. Chiar în România, poliţia refuză să admită acest lucru. Fetele pe care le primesc în centru sunt aproape întotdeauna

vândute de romi altor romi: familii, chiar reţele întregi, implantate în mai multe ţări europene. Câţi ofiţeri au sărit în sus când le-am vorbit despre asta!

— Nu, Iana, nu puteţi spune asta, nu există nicio statistică oficială care să permită validarea acestui procentaj!

Cum să ataci fondul problemei, dacă nu îndrăzneşti să priveşti adevărul în faţă? E ceva bine cunoscut: pe nimeni nu interesează poveştile cu ţigani. Aşa că, să-şi rezolve problemele între ei, gândesc majoritatea oamenilor… Decât să atace adevărata problemă, mass-media preferă să dea amănunte scabroase pentru a emoţiona gloata. După ce am primit *Reader's Digest Award,* am fost sunată de ziarişti de toate naţionalităţile ca să vină să facă un reportaj despre munca mea la centru. Lipsa de jenă a unora m-a uluit.

— Doamna Matei, sosim mâine. Vom trece pe la centru ca să vă vedem şi am dori să vorbim şi cu câteva fete.

Pentru ei, era un lucru evident. Nici măcar nu m-au întrebat dacă pot sta de vorbă cu ele şi nici nu şi-au închipuit că fetele nu ar putea fi de acord! A trebuit să pun punctul pe şi cu cea mai mare fermitate: aşa cum nu-i las pe poliţişti să le interogheze pe fete fără acordul lor, nu las niciun reporter să le abordeze pe fete fără să le fi întrebat în prealabil ce cred ele despre un astfel

de lucru. Aşa cum îmi imaginasem, niciuna nu a acceptat să răspundă întrebărilor ziariştilor. Fie-vă milă, domnilor reporteri, şi lăsaţi-le pe aceste copile în pace! Nu le obligaţi să trăiască din nou calvarul în scopul de a satisface instinctele voyeuriste ale marelui public! Lăsaţi-le să-şi refacă viaţa! Să fie clar o dată pentru totdeauna: cei care trebuie urmăriţi sunt traficanţii, nu victimele lor.

(ÎN) JUSTIŢIE ROMÂNEASCĂ

Din cele patru sute de fete de care m-am ocupat, aproape toate au fost duse să depună mărturie la tribunal, fie în România, fie în străinătate. Procesul cel mai lung a fost intentat clanului Ion Clămparu, zis Papa sau Cap de porc. Considerat, încă şi azi, drept „unul dintre cei mai mari traficanţi de carne vie din lume” de către Garda civilă spaniolă, Clămparu a vândut sute de românce în Europa, îndeosebi în Spania şi Italia, unde s-a inspirat din metodele lui Al Capone, idolul său, pentru a pune la punct un regim de teroare.

Timp de trei ani, am mers, împreună cu trei dintre protejatele mele, de nenumărate ori, de la Piteşti la Sibiu, unde se ţinea procesul. Primele două, Stela şi Mirela, în vârstă de şaptesprezece, respectiv nouăsprezece ani, au avut, în necazul

lor, o şansă incredibilă. Închise împreună într-un apartament, au reuşit să scape şi să ajungă la cel mai apropiat post de poliţie. Poliţiştii le-au luat declaraţiile şi le-au lăsat să plece pe fete care au mers să se ascundă în satul unde stătea bunica Stelei. A doua zi, recrutorii lui Clămparu s-au dus să le ia de la bătrână. Este evident că a fost o scurgere de informaţie în poliţie. Stela şi Mirela au fost duse în Ungaria, unde au fost închise din nou în casa surorii lui Clămparu, şi ea proxenetă. Ştiind ce le aştepta, prizonierele, isteţe, au convins-o pe aceasta de buna lor intenţie.

— Ascultă, de ce să stăm aici fără să facem nimic, când am putea câştiga bani afară?

O oră mai târziu, traficanta, încântată de norocul care a dat peste ea, le trimitea pe trotuar. Imediat, Stela şi Mirela au fugit. Fără un ban în buzunar, au făcut autostopul până la frontiera ungară, parcurgând pe jos, sub o ploaie vijelioasă, ultimii şapte kilometri. Acolo, au fost lăsate în seama poliţiei de frontieră, care m-a sunat ca să vin să le iau.

Oana, cea de-a treia fată, a scăpat şi ea cu bine, date fiind circumstanţele. Şi ea venea din împrejurimile Sibiului. Părinţii ei luaseră în grijă un orfan când acestuia i-au murit părinţii. Ajuns adult, acest tip a convins-o pe mama Oanei să o ducă pe fată în Spania ca să-i găsească de lucru. Mama ştia că aici fetele erau uneori trimise să

facă trotuarul, dar avea încredere oarbă în băiat.

— Am auzit atâtea poveşti îngrozitoare… Ai să ai mare grijă de fată, nu?

— Stai liniştită, nu mă dezlipesc de ea.

La aeroport, acest „prieten” a încredinţat-o pe fata de douăzeci şi patru de ani unui alt bărbat. Acest recrutor lucra pentru unul din cei doi locotenenţi principali ai lui Clămparu. Oana nu şi-a făcut nicio problemă.

— Oana, acesta este un prieten. Călătoreşti cu el. Ne vedem în Spania.

Restul vi l-am povestit: sosirea în Spania într-un apartament ocupat de două femei care se ocupau cu traficul, confiscarea paşaportului şi vizita la faimoasa parcare de la Casa del Campo, noul ei loc de muncă. Oana, foarte şocată şi aflându-se încă sub influenţa celor două palme zdravene pe care paznicele i le aplicaseră, s-a prăbuşit la început. Fusese prevenită, urma să înceapă de a doua zi. Seara, revenită în apartament, tânăra şi-a revenit. Ca să le deruteze pe cele două, s-a prefăcut că se interesează de activitatea lor bănoasă, întrebându-le cât câştigă pe noapte, cerându-le chiar sfaturi şi întrebându-le cum să evite diverse capcane. Seara, când au adormit, Oana s-a sculat fără să facă zgomot şi s-a îmbrăcat pe întuneric. Încet de tot, a deschis sertarul de la noptiera unde văzuse că i se pusese paşaportul, împreună cu actele de identitate se afla şi un

teanc de 800 de euro. A ezitat, având totuşi ceva scrupule în a fura banii unei alte fete, dar în final i-a luat. Ca să ajungă în România, avea nevoie de ei şi nu avea de ales. A găsit cheile apartamentului, a descuiat uşa încetişor şi a luat-o la fugă. Dimineaţa, s-a descurcat căutând Ambasada României, unde a povestit ce i se întâmplase. Agentul care a primit-o a dat-o afară fără menajamente.

— Şi ce? în fond, nu v-a făcut nimic. Aşa că nu-i problema noastră.

Fără a mai aştepta ceva, a sărit într-un taxi ca să meargă la aeroport, unde a cerut „un bilet spre România”. În aceeaşi seară era la Bucureşti, cu bani de buzunar, fără să fi muncit nicio oră! S-a dus direct la poliţie, care i-a luat declaraţia şi m-a sunat să vin să mi-o încredinţeze. Două zile mai târziu, nişte oameni cu figură de puşcăriaşi au venit la mama Oanei cu scandal: dacă nu spune unde se ascunde fata, o vor ucide. Nu-i nicio îndoială că furtul celor 800 de euro le stătea în gât... Urmarea a fost că judecătorul sesizat a luat aceste ameninţări foarte în serios şi a băgat-o pe Oana împreună cu familia în programul de protecţie a martorilor.

Clămparu, capul reţelei, nu a fost niciodată prins. În schimb, doi dintre principalii săi locotenenţi cât şi mai mulţi „recrutori”, între care cei ai Stelei, Mirelei şi Oanei au fost inculpaţi în

cursul lunilor care au urmat. Procesul a demarat în 2005, la Sibiu, aflat la două sute de kilometri nord de Piteşti. În total, trebuiau să depună mărturie şase fete: trei pe care le adăposteam eu şi alte trei din Sibiu. Când m-au văzut prima dată intrând în sala de audienţă, avocatul acuzaţilor s-a arătat foarte agresiv.

— Cine este doamna aceasta şi ce caută aici?

Din privire, judecătorul m-a invitat să răspund.

— Sunt Iana Matei, preşedintele ONG-ului Reaching Out, pentru protejarea victimelor traficului de persoane. Îl asist pe martor, aşa cum legea îi dă dreptul.

Fără a fi descumpănit, avocatul a replicat:

— Aveţi vreo delegaţie?

— Da… Aşteptaţi o clipă…

M-am întors să cer de la o femeie din asistenţă aflată în spatele meu o bucată de hârtie. Am aruncat câteva rânduri, grăbită… „Reaching Out împuterniceşte pe Iana Matei să o asiste pe numita Stela la tribunal etc…” Un pocnet de ştampilă a asociaţiei pe care o aveam tot timpul în poşetă şi totul era gata.

— Poftim! i-am spus arătându-i hârtia cu un zâmbet maliţios.

Judecătorul a luat hârtia fără a spune vreun cuvânt, iar audierea a reînceput. Era stupidă această modalitate de a vrea să mi se pună beţe în roate. Niciodată nu ar fi trebuit să fiu obligată să

prezint vreo delegaţie. Evident, avocatul unui traficant are tot interesul să izoleze martora: cu cât va fi mai fragilizată, cu atât va fi mai puţin susceptibilă să reziste la presiune. La tribunal, e uşor să o faci pe o fostă prostituată să se piardă. De altfel, pentru cazurile grele, cer poliţiei să ne escorteze în interiorul tribunalului, unde nu este prevăzut niciun coridor de securitate pentru procesele care implică minori. Toate cauzele sunt judecate în acelaşi loc, iar culoarele sunt adeseori ticsite de lume. În faţa sălii de audieri, victimele se află în prezenţa traficanţilor şi a apropiaţilor acestora. Această proximitate este înfiorătoare pentru fete: nu se ştie niciodată ce ar putea încerca traficanţii pentru a intimida martorii…

Iată de ce prezenţa mea alături de fete este primordială. Teama, ruşinea de a-şi povesti calvarul în public, teama de a nu da un răspuns greşit, oroarea de a-l revedea pe cel care le-a torturat… în majoritatea cazurilor, fetele sunt literalmente încremenite când ajung în banca martorilor. Eu rămân în spatele lor de-a lungul întregului proces şi nu le slăbesc din ochi. Trebuie să ştie că nu sunt singure, că le susţin, indiferent ce s-ar întâmpla. Faptul de a se regăsi în faţa călăului lor constituie o adevărată piatră de încercare. Pentru aceste fete, confruntate cu minciunile traficanţilor, cu lipsa de încredere a poliţiştilor şi indiferenţa judecătorilor, eu sunt

singura persoană pe care se pot baza. Stela, chiar în ziua aceea, era extrem de nervoasă. Ştia că interogatoriul nu va fi deloc plăcut. Împreună cu avocatul organizaţiei, le pregătesc întotdeauna cu mare grijă pe fete pentru ceea ce le aşteaptă la tribunal: întrebări-capcană, precizia amănuntelor cerute, brutalitatea avocaţilor acuzării. Unii judecători îi cheamă la ordine pe cei care merg prea departe, însă avocaţii sunt aroganţi, fără mamă şi fără tată, neezitând să se certe cu judecătorul pentru a-l convinge.

— Ai să vezi. Avocatul traficantului te poate întreba dacă te prostituai înainte de a fi trimisă în Ungaria. Va încerca să te facă să spui că o făceai pentru bani, că nimeni nu te-a obligat. Va pretinde chiar că cineva te-a văzut pe stradă racolând clienţi. Nu te da bătută. Vor fi probabil mai mulţi avocaţi care să-i apere pe acuzaţi. Vor repeta mereu aceleaşi lucruri, încercând să te facă să cedezi. Vor încerca să te destabilizeze punându-ţi şi întrebări dubioase. Asta este treaba lor. Sunt acolo pentru a le face o imagine bună traficanţilor. Vor pretinde că tu îţi căutai de lucru şi că erai gata să faci orice pentru a câştiga nişte bani, că traficantul ţi-a făcut un serviciu, că a vrut să te ajute. Nu face niciun comentariu. Orice ar spune, să nu-i priveşti niciodată în ochi pe avocaţi şi nici pe traficanţi. Înainte de a răspunde la o întrebare, uită-te întotdeauna la judecător, el îţi va face semn

dacă să răspunzi sau nu.

Exact înaintea audierii, îi dădusem Stelei o pilulă pe care le-o prezint tuturor fetelor drept „medicamentul cel mai eficace împotriva stresului”. În realitate este vorba de nişte simple vitamine, însă metoda mea placebo face în general minuni! În faţa judecătorului, Stela s-a comportat exemplar. Am văzut-o că se clatină de mai multe ori, dar a ştiut să rămână foarte calmă şi a răspuns la toate întrebările. La sfârşitul interogatoriului, când judecătorul a întrebat-o dacă are ceva de adăugat, Stela a negat din cap, răspunzând cu glas pierdut:

— Nu, am terminat. Aş vrea să plec, vă rog.

Palidă ca moartea, a ieşit din sală grăbită. Am urmat-o, puţin neliniştită. Afară, Stela a fugit la toaletă unde abia a avut timp să se aplece peste chiuvetă ca să vomite. Tot stresul acesta o depăşea…

Lucrurile s-au petrecut un pic altfel pentru Oana. Ca beneficiară a programului de protecţie a martorilor, anonimatul trebuia să-i fie asigurat. Conform procedurii, toate informaţiile personale privitoare la martor sunt păstrate într-un plic sigilat în biroul procurorului. Martorul face declaraţii sub o altă identitate, într-o altă încăpere a tribunalului. Ceea ce spune este filmat şi retransmis simultan în sala de audiere cu ajutorul unei camere de filmat. Oana, cu părul băgat sub o

caschetă, cu glasul deformat de un transformator, cu lumină în spate ca să apară în contre-jour, era de nerecunoscut. Pe banca acuzaţilor, recrutorul care o dusese în Spania nu ar putea-o identifica. Eram împreună cu ea în încăpere, aşa cum îmi dădea legea dreptul, împreună cu un poliţist. Când avocatul traficantului a luat cuvântul pentru a începe interogatoriul, tot prin intermediul unei camere de filmat, clientul său l-a întrerupt, fapt care l-a nemulţumit pe judecător:

— O clipă, vă rog! De ce nu-l lăsaţi pe avocat să vorbească pentru dumneavoastră?

Acesta din urmă a spus:

— Fiind direct implicat, clientul meu este mai în măsură să pună el însuşi întrebările.

— Foarte bine, continuaţi.

Treaba începea rău: cum de a putut judecătorul să facă aşa ceva? Traficantul a început. Auzindu-i vocea, Oana a început să tremure foarte tare. Încă de la primele întrebări, am înţeles imediat că ceva nu era în regulă.

— Pretinzi că te-am dus în Spania.

— Da.

— Câte fete erau cu tine?

Total panicată, Oana m-a privit, întrebându-mă din privire ce să răspundă. Întrebarea avea doar un singur scop: să identifice martorul. În călătorie, Oana plecase singură. Dacă spunea adevărul, recrutorul avea să ştie imediat cine era ea.

Judecătorul nu a făcut niciun comentariu, aşteptând ca Oana să răspundă la întrebare. Era scandalos! Am şoptit:

— Nu minţi, dar nu răspunde la întrebare.

Oana a vorbit cu glas şovăitor:

— Îmi pare rău, nu-mi aduc aminte.

Imediat, acuzatul a sărit.

— Mincinoaso! Ştiu cine eşti! Te cheamă Oana!

Sub şoc, Oana a fost gata, gata să leşine. Triumfător, traficantul a continuat:

— Eşti o mincinoasă! Pe 28 ianuarie, i-ai declarat agentul probator că nu-ţi mai aminteşti cine te-a însoţit în Spania, iar acum pretinzi că te-am dus eu. Brusc ţi-a revenit memoria? Cum vrei să te creadă cineva?

Şocată, Oana n-a mai scos niciun sunet, iar depoziţia ei a fost amânată. Eram furioasă: cum de ştia acest traficant că Oana întâlnise agentul probator pe 28 ianuarie? Mai rău: cum de ştia ce anume spusese ea la acea întâlnire presupusă a fi confidenţială? Trebuia să vorbesc neapărat cu agentul probator. Era o femeie pe care o lăsasem cu Stela şi Mirela în sala martorilor, unde îşi aşteptau rândul la audiere. Imediat ce am ajuns în încăpere, am luat-o deoparte.

— Îmi puteţi explica ce înseamnă asta? Cum de ştie acuzatul ce a fost pe 28 ianuarie?

— Păi, am consemnat toate astea într-un raport pe care i l-am înmânat la cererea judecătorului.

— Cum? Şi, la urma urmei, cu ce drept, mă rog?

— Sunt şi agentul probator al acuzatului.

— Ce spuneţi???

Aşa ceva nu mi se întâmplase niciodată! Trebuie ştiut că de la intrarea României în Comunitatea Europeană, sistemul nostru judiciar este împănat cu dispoziţii importate din Statele Unite, între altele, şi adaptate la specificul local. Dincolo de Atlantic, un agent probator este destinat doar infractorilor, pentru a-i împiedica să recidiveze atunci când beneficiază de eliberare condiţionată. Aici, s-a decretat, nu ştiu de ce, că şi victimele trebuiau să consulte un agent probator înainte de proces, întrucât este gratuit. Guvernul este în continuare reticent la ideea de a recurge la ONG-uri, chiar dacă acestea nu costă nimic. Cu toate astea, nu auzisem niciodată vorbindu-se de un agent care să consilieze în acelaşi timp şi victima, şi acuzatul! Cum de era posibilă o asemenea aberaţie?

— Foarte bine, îi consiliaţi pe amândoi. Dar ce v-a apucat să-i spuneţi lui Clămparu ce zisese Oana?

— ...

Ce putea să răspundă? Fără a-i mai da vreo atenţie, l-am apostrofat pe poliţistul care stătea de pază pe culoar.

— Avem o problemă. Trebuie să vorbesc cu procurorul.

Ne-am întâlnit cu toţii în biroul judecătorului:

doar femei!

Am întrebat:

— Cine hotărăşte să trimită o victimă la biroul de probare?

— Eu, a spus judecătorul. Aşa e legea.

— Dar de ce acelaşi agent ca al traficantului?

— Hm… În fapt, nimic nu interzice…

— Foarte bine, dar de ce agentul i-a comunicat traficantului informaţiile date de Oana?

— Judecătorul mi-a cerut să întocmesc un profil psihologic al victimei şi al acuzatului, a pledat agentul probator. Trebuie să-i consiliez pe amândoi în acelaşi fel.

— Dar cum puteţi stabili două profiluri pornind de la două versiuni contradictorii?

Procurorul, care citise rapoartele, a şoptit amabil:

— Şi încă nu aţi citit profilul acuzatului. Dacă te iei după concluzii, acesta e un om de treabă sub toate aspectele, un adevărat dar căzut din cer pentru toate femeile de pe pământ!

Răul era făcut, însă ironia sa mi-a făcut bine: simţeam că femeia aceasta era de partea noastră. Cât despre judecătoare, ea s-a ascuns sub o lozincă: „Aşa e legea, asta e”. Nu-i păsa nici cât negru sub unghie de consecinţele faptelor sale. Încă şi azi mai cred că se afla în solda traficanţilor. Mult mai târziu, am citit într-un ziar că acest Clămparu pusese la bătaie aproape un

milion şi jumătate de dolari pentru a cumpăra în Europa un număr de persoane care aveau legături mai mult sau mai puţin cu ancheta. Nu era ea singurul judecător român. Judecătoarea mi-a confirmat bănuielile hotărând, trei ani mai târziu, punerea în libertate provizorie a acuzaţilor în aşteptarea hotărârii judecătoreşti. Însuşi preşedintele nostru, Traian Băsescu, a fost impresionat. În cursul unei conferinţe de presă, el s-a adresat astfel Curţii Supreme:

— Nu înţeleg cum sistemul nostru judiciar a decis să dea drumul unor indivizi atât de periculoşi, pentru a căror arestare a fost nevoie de cooperarea unor servicii ale poliţiei din trei ţări diferite!

Evident, indivizii în cauză au dispărut. Fetele erau dezgustate: toate aceste audieri, toate drumurile făcute, degeaba! Stela, pe care cu mare greutate o convinsesem să mărturisească, mi-a reproşat-o de multe ori:

— Ţi-am spus. Traficanţii, poliţiştii, judecătorii… sunt cu toţii mână în mână! Traficanţii au bani, iar legea va fi mereu de partea lor, orice s-ar spune.

Degeaba i-am explicat că nu toţi poliţiştii erau corupţi, că existau judecători care încercau să-şi facă datoria în mod cinstit, ea a ţinut-o pe a ei. Şi totuşi, ce mult o înţelegeam… Cum să-ţi refaci viaţa ştiind că acest Clămparu sau unul dintre acoliţii săi o vor găsi poate vreodată? întreaga lor

existenţă vor trebui să stea cu această sabie a lui Damocles deasupra capului. Nici măcar nu ştiu dacă afacerea a fost clasată. Un lucru e sigur: Oana, Stela şi Mirela au decis că nu se vor mai întoarce niciodată într-un tribunal. Aşa e în România, o fată trebuie să se prezinte la proces de mai multe ori. Uneori, din cauza unuia dintre avocaţii acuzării care este bolnav, judecătorul amână audierea, fără a ţine cont de faptul că martorii sunt veniţi de departe pentru a depune mărturie, cu teamă, obosiţi şi toată frica pe care un astfel de lucru îl presupune. Când avocatul unei victime nu se simte bine, judecătorul se mulţumeşte să cheme un altul, din oficiu, care va relua cazul din mers fără a consulta dosarul. Odată, am văzut chiar cazul unui avocat numit din oficiu care pleda în acelaşi timp atât pentru traficant, cât şi pentru victimă! Idiotul acesta a tăcut mâlc. În ziua procesului, s-a înfăţişat ca şi cum nu era vorba de nimic… În plus, traficanţii înmulţesc apelurile, sesizând, la nevoie, chiar Curtea Supremă. Rezultatul: procesul se lungeşte, timp de trei, patru şi chiar cinci ani uneori. Când, în sfârşit, se vede capătul tunelului, martorii au părăsit deja centrul de mult timp, muncesc sau studiază la universitate, s-au căsătorit sau au avut copii, având doar o singură dorinţă: să treacă la altceva. Şi atunci şterg cu buretele… Când Stela ne-a părăsit, a zis, pe jumătate provocatoare, pe

jumătate serioasă:

— Mai bine m-aş face traficantă şi eu. Cel puţin, voi fi de neatins.

După câte am aflat în ultima vreme, Stela ajunsese stripteuză într-un club din România... Dar nu aceasta este problema. În realitate, întreg sistemul judiciar românesc este deficitar. Ceea ce îl cangrenează la scară locală este mai ales corupţia. Europa face politica struţului, subvenţionând programe mincinoase şi mulţumindu-se cu cifre pe care ştie să le trunchieze. Iar când nu este corupţia, scârţâie comunicarea între diverşii actori ai acţiunii. Pentru ONG-uri, spre exemplu, atitudinea suspicioasă a poliţiştilor pare îndârjire. Când poliţiştii înregistrează declaraţia unei tinere prostituate, o bombardează cu întrebări umilitoare, adeseori gratuite. Ştiu că treaba lor este să verifice că fata a spus adevărul, dar o fac uneori într-un mod atât de brutal! Când fata se încurcă în detalii, revine asupra declaraţiilor sale, confundă datele, numele, locurile, aceştia o acuză că minte. Nu îşi dau seama că o fată este mult mai preocupată să-şi salveze pielea decât să memoreze numărul de înmatriculare al unei maşini. Rareori aceştia ţin cont de traumatismul suportat. Odată ce victima este preluată de serviciile de protecţie a copilului sau un ONG ca al meu, telefonează în fiecare zi ca să ştie dacă fata îşi mai aminteşte

ceva, bănuindu-ne că vrem să ascundem informaţii capitale pentru anchetă. Nu înţeleg nici această obsesie de a cunoaşte detaliile cele mai scabroase.

— Cu câţi bărbaţi te culcai? Ce făceai cu clienţii? Sex oral? Vaginal? Anal? Cu cât te plăteau pentru o repriză? Dar pentru o noapte întreagă?

În ceea ce mă priveşte, a cunoaşte tariful unei felaţii, al unei sodomii sau al unui masaj într-un jacuzzi e de cea mai mică importanţă. Măcar dacă judecătorii le-ar acorda victimelor compensaţii financiare echivalente cu ceea ce au câştigat prostituându-se, aş mai putea înţelege! Acest voyeurism degradant nu face decât să o umilească şi mai mult pe victimă: aceasta nu-i decât o prostituată, o sărmană fată care nu merită nicio atenţie… îmi amintesc de un ofiţer de poliţie care a venit la mine într-o seară, în timp ce stăteam la pândă în maşina mea în faţa unui club de noapte care servea drept bordel. Una dintre fetele care fugise îmi dăduse numărul de mobil al uneia dintre prietenele sale care lucra acolo: prostituatele au adeseori un telefon pentru a fi contactate de clienţi. O contactasem pe fată ca să-i propun să o scot de acolo. Trebuia să găsească un pretext ca să iasă în stradă, spre exemplu ca să fumeze o ţigară, şi să se urce imediat în maşina mea. Aşteptam, cu maşina la bordură, cu luminile stinse şi motorul pornit, când un ofiţer care îşi făcea rondul mi-a bătut în geam.

— Ce faceţi, doamnă, aici?

— Lucrez cu victimele traficului sexual. Aştept o fată ca să o duc la mine. Plecaţi, mă faceţi să ratez totul.

— Să nu-mi spuneţi, vă rog, că fata asta are nevoie de dumneavoastră! Dacă se află aici, e pentru că aşa vrea ea! Proxenetul ei e doar un şmecher care a găsit cum să-şi câştige existenţa!

— Îmi puteţi spune cum vă numiţi, vă rog?

— Ei, hai, nu fiţi ridicolă. Bine, vă las, dar vă asigur că vă pierdeţi timpul.

E greu de luptat împotriva acestor prejudecăţi ce ţin de alte vremuri. Cât priveşte gradele superioare, oameni încă plămădiţi din aroganţa comunistă şi preocupaţi să facă pe plac superiorilor luând nişte măsuri bune ca praf în ochi sau redactând rapoarte ce prezintă o imagine pozitivă a luptei împotriva traficului de persoane, acestora nici nu le pasă de cele ce se petrec pe teren. În 2000, am organizat, aşadar, cu ajutorul consultanţilor europeni şi experţilor FBI, un seminar de pregătire cu poliţiştii şi asistenţii sociali. Ideea era de a reconcilia cele două tabere şi de a facilita în felul acesta cooperarea dintre ele încurajându-i să-şi exprime doleanţele. În calitate de gazdă a seminarului, le-am cerut reprezentanţilor ONG-urilor să pună pe hârtie principalele cinci aşteptări vizavi de reprezentanţii ordinii, iar poliţiştilor să facă acelaşi lucru. Aceştia

din urmă, foarte organizaţi, s-au executat într-un sfert de oră. De cealaltă parte, nimeni nu era de acord! în final, am citit cu glas tare propunerile unora şi altora. Poliţiştii cereau insistent, între altele, ca ONG-urile să coopereze total cu ofiţerii lor, să telefoneze celui însărcinat cu ancheta imediat ce o fată îşi aminteşte un nou detaliu… în tabăra cealaltă, aşteptările erau complet irealiste: unii cereau să fie informaţi în permanenţă despre mersul anchetei, ceea ce este ilegal, alţii doreau ca poliţia, să prezinte fiecare plângere în faţa tribunalului, când de fapt procurorului îi revine sarcina să ia o astfel de hotărâre… Era pasionant să confrunţi punctele de vedere. Explicându-şi reciproc modul de a lucra şi imperativele misiunii lor, s-au risipit numeroase neînţelegeri.

În decursul ultimilor zece ani, am reînnoit experienţa de mai multe ori, invitându-i şi pe procurori. Şi aceştia au darul de a le pune victimelor întrebări deplasate! La Piteşti era un procuror care făcea mereu acelaşi spectacol când se luau declaraţii fetelor:

— Ia să vedem… ce culoare are sutienul tău? Roşu? Negru? Din bumbac? O, încântător! Ia spune-mi, drăguţă, la ce vârstă ai început să te prostituezi? Îţi place, nu-i aşa?

Dacă vrem să terminăm odată cu prejudecăţile îndoielnice, trebuie lucrat cu toţi actorii procesului. Este cu atât mai important cu cât, în

România, doar victimele minore trebuie asistate de un avocat. Se estimează că celelalte nu au nevoie de el, în timp ce traficanţii plătesc o pleiadă de avocaţi, unul mai rechin decât altul!

În decursul acestor seminarii, ambianţa poate deveni agitată. Îmi aduc aminte mai ales de un stagiu al reprezentanţilor ONG-urilor şi ai poliţiei de frontieră, care a început foarte rău. Închişi la orice fel de discuţie, ofiţerii de poliţie au izbucnit:

— Dumneavoastră nu înţelegeţi că aceste fete sunt nişte târfe? Ce credeţi? Evident că ştiu că se vor prostitua când pleacă în străinătate! Singure şi-au ales meseria asta!

Înfumurarea lor m-a revoltat. După dejun, am urcat în camera mea de la hotel şi am scris la calculator: „Dacă se fac atâtea glume cu poliţişti, este pentru că toţi poliţiştii din lume sunt proşti. La ce bun să-ţi pierzi timpul încercând să le explici ceva ce, oricum, nu sunt în stare să priceapă? 44 Am printat mesajul, l-am xeroxat la recepţie în vreo treizeci de exemplare, pe care le-am pus în tot atâtea plicuri. După-amiază, am împărţit plicurile tuturor poliţiştilor prezenţi, prevenindu-i:

— Vreau să citiţi ceea ce este scris acolo, fără să faceţi vreun comentariu. Apoi scrieţi pe spate ce anume credeţi despre mine, autoarea acestui text.

Când au desfăcut plicurile, i-am văzut cum iau foc. Cu toţii au scris furioşi câteva cuvinte, apoi mi-au înmânat proza lor răzbunătoare. Am citit cu

glas tare:

— Foarte bine. Prin urmare sunt o proastă şi… oh! o lepădă tură! Bine… Şi, pe deasupra, şi o ignorantă, care nu are nicio idee în ceea ce priveşte munca poliţiei! Bine! Acum, fiţi atenţi, vă rog! După cum ştiţi, sunt psiholog. Se fac destule glume şi pe seama psihologilor! Ceea ce încerc eu să vă explic este faptul că aparţinem cu toţii unui grup mai mult sau mai puţin discriminat. Acum, vreau să vă puneţi în locul fetelor pe care le interogaţi la post. Când le insultaţi, ce credeţi că gândesc despre dumneavoastră?

— OK, am înţeles: 1% dintre fete nu sunt prostituate, dar 99% au ales pur şi simplu să-şi vândă trupul!

— E adevărat, dar dacă ne-am întrunit azi, este pentru a găsi un mijloc de a lucra cu 1% dintre fetele care tocmai că nu au ales să facă trotuarul.

În final, au înţeles unde voiam să ajung şi am putut începe să lucrăm. Recent, am încercat să organizez seminalii de pregătire cu judecătorii… în zadar, niciunul nu a vrut să accepte. E regretabil, fiindcă judecători care îşi fac datoria cum trebuie sunt puţini. Aceşti indivizi se comportă ca nişte semizei în timp ce nu au habar deloc ce este cu traficul de persoane. În România, judecătorii nu sunt specializaţi. Nu există nici măcar judecători pentru copii. Cazuri de minore vândute unor proxeneţi văd cu zecile în fiecare

săptămână şi le tratează ca pe nişte cazuri de prostituţie clasică, expediindu-le pe bandă rulantă, fără a sta să consulte dosarul. În virtutea unei legi care interzice închiderea unei persoane inculpate înainte de pronunţarea deciziei judecătoreşti, ei îi dau imediat drumul traficantului care se grăbeşte să facă presiuni asupra martorilor. Dispare un martor? Judecătorul vede în asta dovada că acuzaţia era neîntemeiată.

— V-am spus că fata asta nu era serioasă!

Ar fi atâtea de făcut pe plan judiciar… De ce judecătorii nu combină diferitele cadre legislative pentru a mări pedepsele pentru traficanţi? Proxenetism sau violenţă, pentru ei înseamnă ori una, ori alta, niciodată amândouă la un loc! În cazul unui traficant care exploatează nişte fete de mai mulţi ani, ar trebui luate în consideraţie rănile, bătăile, tentativele de sinucidere ca tot atâţia factori agravanţi şi să mărească numărul de ani de închisoare corelat cu numărul de fete vândute! Există de acum o mulţime de dispoziţii europene venite să completeze dispozitivul legislativ românesc. Or, judecătorii nici nu se obosesc să ia cunoştinţă de ele!

Împreună cu un ONG, am convenit să înregistrez mărturia unor fete privind experienţa lor de la tribunal spre a arăta caseta judecătorilor. ONG-ul m-a asigurat că va organiza cu câţiva dintre ei o masă rotundă. Vom vedea…

COOPERARE EUROPEANĂ

În centru trăieşte un băieţel de trei ani: Nicolae, fiul Aureliei. Fără poliţiştii şi asistenţii sociali din Danemarca, această adorabilă mutrişoară ar vegeta acum probabil într-un orfelinat. Mama sa, Aurelia, avea douăzeci şi doi de ani când s-a despărţit, temporar, de el. Locuia undeva în sudul României, într-un sat aflat în apropiere de Constanţa, unde îşi creştea singură fiul după ce divorţase de soţul ei alcoolic. Fără serviciu, a întâlnit o femeie de etnie romă, care i-a fluturat pe la nas promisiunea unei slujbe în străinătate.

— Soţul meu lucrează în domeniul construcţiilor în Danemarca. Ia legătura cu el. Îţi va găsi vreo slujbă bine plătită pe acolo. O s-o duceţi mai bine tu şi băiatul tău.

— Ştiu eu… Cine se va ocupa de Nicolae?

— N-ai pe nimeni care să aibă grijă de el?

— Nu. Mama… bea.

— Nicio problemă. Lasă copilul la mine până strângi ceva bani. Ai să-mi trimiţi 300 de euro pe lună pentru cheltuieli.

— Puteţi face asta? Mulţumesc!

Nu mă întrebaţi cum de a putut această femeie să-şi lase copilul pe mâna unei necunoscute. Era, fără îndoială, în mare sărăcie. Problema e că Aurelia a zburat spre Danemarca, unde soţul

proxenet a pus-o imediat la treabă.

— Dacă mai vrei să-ţi vezi copilul, faci ce-ţi spun eu. Şi va trebui să munceşti mai din greu decât celelalte dacă vrei să câştigi destui bani ca să-ţi creşti copilul.

Aurelia fusese prinsă în capcană. Oamenii aceştia deţineau ceea ce avea ea mai scump pe lume, şi nu avea de ales. După o lună, soţia proxenetului a sunat-o:

— N-am primit ăia 300 de euro. Cum vrei să-ţi cresc copilul?

— I-am dat totul soţului tău. Mi-a zis că o să-ţi trimită banii.

— Nu lui trebuie să-i dai banii. De-acum mi-i trimiţi direct mie prin mandat poştal.

Pentru Aurelia, viaţa devenise un coşmar. Traficantul estima că nu aducea destui bani, că suma de bani pe care o punea deoparte pentru fiul ei nu era o pierdere suficientă. Ca să o determine să muncească mai mult, o bătea în mod constant. Într-o zi, soţia acestuia a venit în vizită în Danemarca. Aurelia, plină de speranţă, s-a repezit la ea.

— Unde-i Nicolae? Nu l-ai adus cu tine?

— Fiul tău? E într-un loc sigur, la mama.

— La Constanţa?

— Nu… undeva în nordul ţării.

— Nu aveai dreptul!

— Asta-i, drăguţă, va trebui să te obişnuieşti.

— Când am să-l văd din nou?

— Nu-ţi face griji. Munceşte dacă vrei să ai norocul să-l mai vezi.

În acea zi, Aurelia a înţeles că puteau trece ani mulţi până îşi va strânge din nou fiul în braţe. Într-o clipă, s-a hotărât. A doua zi, a fugit şi s-a dus direct la poliţie. S-ar fi întors în România, dar nu avea nicio idee unde se afla Nicolae. Ca să-l găsească, avea nevoie de ajutor. Poliţia i-a înregistrat plângerea, a dat-o în grija unui ONG local şi a contactat poliţia română ca să-i ceară să localizeze copilul. Aşa este în Danemarca: spre deosebire de România, victimele traficului de persoane sunt ajutate necondiţionat, li se acordă asistenţă medicală, socială, juridică şi financiară, iar ele cooperează acceptând să depună mărturie la tribunal sau nu. Acolo, ca şi în Italia de altfel, se consideră că o victimă care nu este constrânsă are mai multe şanse să coopereze. Poliţia daneză pretinde chiar că, de când este în vigoare această lege, numărul de procese împotriva traficului de persoane a crescut cu 80%!

Problema este că cererile de informaţii trimise de Interpol şi poliţia daneză au rămas fără răspuns. Mereu aceeaşi problemă cu birocraţia românească, unde dosarele, tot fiind purtate de la un serviciu la altul, sfârşesc prin a se pierde într-un colţ al serviciilor administrative supraîncărcate. O cerere provenind de la o

instituţie străină trebuie să treacă prin mâna mai multor persoane înainte de a fi analizată. Tocmai de aceea, între altele, cooperarea dintre România şi restul Europei rămâne astăzi într-un punct mort. Aurelia sosise în centrul de primire danez în decembrie 2008. În iulie, tot nu avea nicio ştire despre fiul ei, în pofida unor numeroase reveniri ale Interpolului. În prezent, dosarul ei se află probabil într-un teanc de alte o sută cincizeci de dosare pe vreun birou din Bucureşti!

Am primit telefonul de la Anca, mediatoarea socială de la centrul unde stă Aurelia, la începutul anului 2009. Credea că aş putea avea mai mult succes dacă făceam şi eu cercetări. Informaţiile de care dispunea erau minime: Nicolae, iniţial, se afla la acea femeie în apropiere de Constanţa, însă aceasta pretinsese că îl trimisese la mama ei, în nordul Moldovei. Mi-am încercat norocul sunând la poliţia din Constanţa unde cunoşteam pe unul dintre ofiţeri. În mod curios, acesta părea să fie la curent. Părea chiar foarte enervat.

— Se pare că fata asta a uitat să vă spună că a venit şi şi-a luat fiul.

— Poftim?

— Nu v-a spus, aşa-i? A venit în martie şi a părăsit ţara.

— Foarte bine, mulţumesc.

Eram furioasă: Aurelia minţise poliţia daneză. Era ceva de neînţeles! Am sunat-o imediat pe

Anca.

— Aurelia şi-a recuperat băiatul! El trebuie să se afle în Danemarca!

— Imposibil! Când a fost asta?

— În martie.

— Iana, e imposibil. Aurelia a venit la noi în decembrie şi de atunci nu a părăsit centrul.

E clar. Cineva minţea. Era evident, traficanţii aveau legături în poliţie. Din nou, am pus mâna pe telefon ca să vorbesc cu persoana de contact din Constanţa.

— Ascultaţi, Aurelia nu s-a întors să-şi ia fiul. Puteţi verifica la Interpol: Aurelia nu a părăsit Danemarca.

— Nu ştiu ce să vă spun…

— Foarte bine, poimâine vin la Constanţa. Am să merg să o văd eu însămi pe femeia aceea. Am să-l contactez pe colegul dumneavoastră care v-a informat, ca să verifice povestea cu mama care trăieşte în nordul ţării.

Ca prin minune, ofiţerul m-a sunat a doua zi.

— Iana, n-o să vă vină a crede… Tocmai a fost găsit copilaşul abandonat în stradă! Puteţi trece să-l luaţi?

Aşadar, bănuielile mele se adeveriseră. Poliţiştii corupţi îi preveniseră pe traficanţi că nu-i mai puteau acoperi. Mai târziu am descoperit că mama traficantei decedase cu trei sau patru ani mai înainte… Când l-am recuperat pe micuţul Nicolae

dintr-un centru de primire din Constanţa, el s-a arătat foarte temător.

— Nicolae, sunt Iana. Te duc la noua ta casă. Mămica ta va veni în curând.

— Nu, nu vreau să merg!

Nicolae nu se mai oprea din plâns. Era imposibil de ştiut ce-i făcuseră traficanţii. Nu cred că s-au purtat cu multă blândeţe… îi va trebui mult timp ca să se obişnuiască. După două săptămâni, m-am dus la aeroportul din Bucureşti să o iau pe Aurelia. Ajunsă la centru, l-am chemat pe băieţel.

— Nicolae, uite-o pe mama ta!

A refuzat să-şi privească mama, privind în pământ: „Nu, nu, nu… „Abia după câteva zile, Nicolae şi-a îmbrăţişat, în fine, mama şi i-a spus din nou „mămică”. A început să se joace cu darurile pe care i le adusese, iar relaţiile au revenit treptat la normal. În centrul danez, Aurelia a fost foarte bine tratată. Chiar îi mai şi rămăseseră ceva bani din ajutorul pe care îl primea acolo. În Danemarca, la fel ca în Italia sau în Germania, guvernul subvenţionează ONG urile pentru ca acestea să se ocupe de victime garantându-le independenţa. Sistemul funcţionează foarte bine în felul acesta. De ce România nu poate lua exemplu de la ele?

Corupţia rămâne, de asemenea, o plagă în România. Cum a putut poliţia română să răspundă Interpolului că băieţelul fusese recuperat de

mama sa? Cum de nu a putut Interpolul concepe nicio clipă că răspunsul era fals? Pentru a facilita schimbul de informaţii între ţări în cadrul unor anchete de acest tip, ar trebui pregătite diferite servicii implicate, ar trebui înmulţite seminariile transfrontaliere. În cadrul unei întâlniri la care tocmai participam în Germania, un procuror a evocat cazul unui reprezentant al Ambasadei române implicat într-o afacere de trafic de persoane în Germania. Omologii mei germani au sărit, refuzând să creadă una ca asta. Corupţia din România sperie restul Europei. Asta face cu atât mai dificilă cooperarea în cazul unei anchete internaţionale.

Şi cu toate astea, cooperarea este necesară. Într-o estimare aproximativă, aş spune că 70% dintre fetele pe care le-am primit la centru au fost exploatate peste graniţă. Multe au fost aduse să depună mărturie în ţara de destinaţie unde au fost trimise. În fiecare an, însoţesc fete în Danemarca, Italia, Anglia sau Luxembourg ca să fie audiate. În Germania, este-un pic altfel: nu este nevoie ca martorul să se deplaseze, ci poate depune mărturie în scris din România. Mai rămâne faptul că procesele sunt puţine dacă ne uităm cum creşte numărul traficanţilor.

Ţările de destinaţie ar trebui să fie mai implicate în lupta împotriva traficului de persoane, iar inculpările traficanţilor mai numeroase. Niciuna

dintre fetele mele nu a pus, spre exemplu, piciorul într-un tribunal din Spania, deşi este una dintre principalele destinaţii ale românceloor vândute în străinătate. Acolo, ca şi în Franţa şi în Anglia, ajutorul dat victimelor, însoţit de un permis de şedere adesea limitat la durata procedurii, se subordonează depunerii mărturiei sau plângerii lor împotriva proxeneţilor şi a reţelelor. Fetele, care nu au încredere în nimeni, ezită să depună plângere, cu atât mai mult cu cât acest drept privind permisul de şedere este rareori aplicat. În fapt, reprimarea imigraţiei clandestine este adesea prioritară, ca în Franţa, unde fetele fără documente de identitate sunt trimise în ţara de origine cu avionul. Până la integrarea României în spaţiul Schengen, Europa somase guvernul nostru să se ocupe de ţigani, pentru a reduce imigraţia clandestină. De atunci, s-a încercat integrarea lor, şcolarizarea copiilor acestora. Dar nu a mers. Azi, ţările îi trimit masiv pe romi dincolo de frontiere dovedind astfel că nu reuşesc să rezolve problema oamenilor care călătoresc pe teritoriul lor, aruncând şi copilul odată cu apa din scăldătoare, întrucât printre persoanele expulzate sunt poate şi traficanţi, dar şi victime. Primii ar trebui prinşi de poliţie, iar victimele protejate şi încurajate să depună mărturie împotriva traficanţilor. În România, reţelele mafiote vin şi le adună pe fete la coborârea din avion, reexpediindu-le imediat în

altă ţară. Chiar Italia, care nu cere mărturia fetelor în schimbul ajutorului şi asistenţei acordate, are tendinţa să expulzeze fetele care nu au acte de identitate fără a le asculta povestea.

Rezultatul: majoritatea traficanţilor români care străbat Europa pentru a-şi alimenta traficul sunt arestaţi în România, unde fetele depun plângere odată întoarse acasă. De altfel, rareori sunt capii reţelelor: aceştia preferă să tragă sforile dintr-o altă ţară. Prin urmare, procesul are loc la noi, Europa lăsându-ne să ne spălăm rufele în familie. Ceea ce nu-i prea bine. Sunt extrem de supărată pe Bruxelles, care a încurajat crearea Agenţiei Naţionale Române împotriva Traficului de Persoane şi stabilirea unei baze de date cu privire la victimele traficului… fără a verifica vreodată rezultatele şi metodologia folosită pe teren şi luând de bune toate informaţiile transmise de Agenţie. În Italia, Spania şi Olanda, această bază de date nu conţine nicio informaţie personală. Fetele se simt mai protejate şi sunt mai dispuse să depună mărturie…

Unii spun că trebuie interzisă sau depenalizată prostituţia pentru a scădea vânzarea femeilor. În fapt, asta nu schimbă mare lucru. În ţările unde prostituţia tradiţională este tolerată[12], chiar

12 Franţa, Spania, Italia, Portugalia, Luxembourg şi Danemarca

reglementată parţial[13], se dezvoltă o altă formă de prostituţie, în cluburile şi apartamentele private, propice traficului de orice fel care le fragilizează încă şi mai mult pe victime: mai uşor baţi o fată între patru pereţi decât pe trotuar. Acest proxenetism subteran se dezvoltă atât în Olanda cât şi în Germania, unde prostituţia este totuşi legalizată. Se citează adesea ca exemplu modelul Suediei, unde traficul cu femei străine aproape că a fost eliminat după abolirea prostituţiei în 1999. Norvegia şi Islanda au pătruns şi ele în breşa făcută. Ceea ce nu se prea spune este că, în Suedia, clienţii iau acum feribotul ca să meargă la fetele din bordelurile daneze. Ideea este că nu se măsoară niciodată destul daunele colaterale cauzate de acest gen de măsură. Astfel, o prostituată care vrea să depună plângere împotriva unui client violent preferă să renunţe de teamă că îi va pierde pe ceilalţi. Cu alte cuvinte, a-l pedepsi pe cel care plăteşte pentru sex înseamnă a încuraja violenţa faţă de prostituate. De asemenea, recunosc că trebuie condamnate raporturile sexuale cu minore, dar cum se poate dovedi că un client cunoştea vârsta fetei? Cum să-l prinzi asupra faptului? Să-i ridici direct din maşini? Iar dacă poliţiei i-ar păsa, ce poţi face dacă fata prezintă acte de identitate false cum că este majoră?

13 Grecia

Pentru a rezuma, nu există model ideal. În schimb, trebuie neapărat să se facă disociere între prostituţia voluntară şi exploatarea sexuală a femeilor împotriva voinţei lor. Interzicerea racolajului[14]? Să-l pui pe client să plătească[15]? De ce nu? Totuşi, aceste măsuri nu pot ţine loc de politică globală împotriva traficului de fiinţe umane. În loc să se dezbată la nesfârşit virtuţile modelului suedez în raport cu cele ale modelului italian, ar fi mai bine ca politica să se îndrepte împotriva traficanţilor. Mai întâi să fie băgaţi după gratii. Şi acest lucru e departe de a fi câştigat dată fiind lipsa de cooperare dintre ţările de proveniență şi cele de destinaţie. Unele poliţii naţionale, precum în Olanda sau în Anglia, lucrează mână în mână cu vecinele lor, dar problema este departe de a fi reglată. Trebuie, urgent, armonizate legislaţiile din ţările membre ale Uniunii Europene pentru a instaura un model de cooperare încadrat care să uşureze schimbul de informaţii şi să favorizeze anchetele comune. Comisia Europeană are mijloacele de a o face, însă ceea ce lipseşte este voinţa. Ea pretinde că vrea să regleze problema dând 5 euro unui ONG de ici, 5 euro altuia de colo... Dacă aceste acţiuni împrăştiate nu sunt centralizate într-un fel sau

14 În special Franţa şi Regatul Unit al Marii Britanii
15 Suedia, Norvegia, Islanda şi Regatul Unit al Marii Britanii

altul, nu se va ajunge la nimic!

În fine, nu se poate vorbi despre procesele traficanţilor dacă nu se vorbeşte de pedepsele cu închisoarea. Judecat în Danemarca, bărbatul care a exploatat-o pe Aurelia, mama lui Nicolae, a primit un an şi jumătate. Pe atunci, procurorul, o femeie foarte de treabă, a fost încântată să ne anunţe vestea cea bună. Un an şi jumătate… Dacă Aurelia ar fi ştiut că acesta va scăpa atât de uşor, nici nu ar mai fi luat avionul ca să meargă să depună mărturie. Agentul de poliţie care ne însoţea a ridicat din umeri, fatalist…

— Asta e! Un an, dacă trafichezi o femeie, zece ani, dacă furi din banii guvernului!

În general vorbind, pedepsele pronunţate împotriva traficanţilor sunt de notorietate ca fiind prea mici în Europa: în jur de trei ani dacă judecăm prin prisma experienţei mele cu fetele de la centru. Pur şi simplu este inacceptabil şi ar trebui să existe grupuri care să facă lobby, strigând sus şi tare. Un tip care reduce la starea de sclav pe cineva merită să zacă zece, douăzeci, cincizeci de ani în spatele gratiilor! Cea mai mare pedeapsă obţinută într-un proces în care a depus mărturie una dintre fetele mele a fost de nouă ani de închisoare. A fost pentru acel Lekul, al cărui proces avea loc în Italia: acolo, judecătorii combinau diverse legislaţii aflate în vigoare. Violenţă, crimă asupra unui minor, abuzuri

sexuale, proxenetism, sclavie, de ce să mai alegi un capăt sau altul de acuzare? Luaţi totul, adunaţi pedepsele cele mai mari pentru fiecare dintre ele şi înmulţiţi numărul de ani obţinuţi cu numărul de fete exploatate! în felul acesta Puja, un oribil traficant judecat în contumacie în 1998, a fost condamnat la şaptesprezece ani de închisoare. În ziua când îl vor prinde…

Închisoarea este totuşi insuficientă atunci când se cunosc conexiunile mafiote ale acestor criminali. Toată lumea o ştie: traficanţii îşi continuă adesea afacerea din celulă. Oamenii aceştia acţionează în familie, au soţii, fraţi, veri care preiau ştafeta. Singura modalitate de a-i împiedica să mai facă vreun rău este să le tai resursele: fără bani, nu mai au nici fete, şi prin urmare nici materie primă de exportat. La tribunal, li se dau tot felul de amenzi, dar acuzaţii sunt insolvabili, toate bunurile lor fiind pe numele unor terţi. Puţin îmi pasă de ei: blocaţi-le contul din bancă, luaţi-le maşinile, confiscaţi-le proprietăţile, inclusiv când sunt pe numele soţiilor! La romi, soţiile sunt întotdeauna complice: soţia traficantului ţine socoteala banilor acasă, iar metresa lui face trotuarul, însă primeşte un comision pentru a se ocupa de celelalte fete şi a face să domnească ordinea.

Banii confiscaţi trebuie daţi victimelor. Mult timp, niciun avocat nu a îndrăznit să ceară daune,

de teamă să nu facă jocul apărării traficantului. Avocaţii acuzării se foloseau de asta pentru a decredibiliza martorul.

— Onorată instanţă, fata aceasta minte, e clar! Vedeţi bine că o interesează numai câştigul!

De câţiva ani totuşi, victimele traficului de persoane încep să ceară compensaţii financiare pentru prejudiciul avut. O viaţă zdrobită pentru totdeauna merită o reparaţie, nu? Pentru moment, niciuna dintre fetele mele nu a primit vreun ban, însă am auzit de o victimă care a obţinut câştig de cauză în Germania. Acolo, guvernul completează subvenţiile date asociaţiilor ajutând prostituatele străine să se întoarcă în ţara de origine prin amenzi mari date proxeneţilor. Este încă puţin, dar e un început. Evident, este dificil să estimezi la cât se ridică prejudiciul. Personal, aş considera judicios să se ia ca bază banii câştigaţi de traficant pe spatele fetelor exploatate. Plecând de la principiul că o fată se poate culca în fiecare noapte cu o duzină de oameni cu cincizeci de euro repriza şi că ea munceşte şapte zile din şapte, e uşor de calculat... Traficul de persoane este unul dintre comerţurile cele mai rentabile din lume: mâna de lucru este aproape gratuită dacă este recrutată în ţara de origine, uşor de întreţinut, pusă să locuiască în locuri insalubre, vagoane de tren dezafectate sau chiar în cuşti de carton, reutilizabilă şi putând fi înlocuită după pofta

inimii, iar riscurile, minime, ca urmare a mitei date. Chiar dacă se scad cheltuielile traficantului, chiria apartamentului, hrana, gorila care stă de pază şi banii pentru poliţist, marja rămâne uluitoare. Cu patru fete, un trafícant poate câştiga peste 10.000 de euro pe săptămână! Oamenii aceştia, să fie clar, sunt bogaţi, chiar şi micile reţele familiale. Pe străzile din România, îi recunoşti imediat după maşinile luxoase şi inelele din aur de pe degete…

S-ar putea merge chiar şi mai departe pentru a-l pedepsi pe traficant prin despăgubirea victimei. În Italia, am auzit spunându-se că guvernul sechestrase livezile de măslini aparţinând unor mafioţi pentru ca aici să lucreze fostele lor victime. De ce nu s-ar face acelaşi lucru pentru traficanţii de fiinţe umane? Astăzi Nicolae este un băieţel adorabil şi vesel. Aurelia îşi câştigă existenţa spălând maşini. În curând va părăsi centrul şi se va instala cu el într-un apartament, dar salariul cu siguranţă nu îi va permite să ducă o viaţă de lux! Dacă ar fi obţinut o oarecare compensaţie financiară, i-ar fi fost mai uşor. Dat fiind cele prin care a trecut, asta nu ar fi fost un lux.

VIAŢA DUPĂ TROTUAR

Şederea unei victime în centrul meu înseamnă o singură etapă: câteva săptămâni, un an pentru majoritatea, chiar mai mult pentru unele... Într-o zi sau alta, toate fetele ajung să plece. Mai întâi pentru că, în centru, când sunt peste zece colocatare, suntem cam înghesuite, aşa că trebuie făcut loc pentru altele! Obiectivul însă nu este de a le răsfăţa toată viaţa, ci de a le facilita integrarea în societate. Cele mai tinere se întorc la casele lor, lângă părinţi sau un alt membru al familiei, celelalte îşi găsesc un serviciu. La centru, eu le determin să lucreze de îndată ce împlinesc vârsta de optsprezece ani: un mijloc de a învăţa o meserie normală şi de a economisi câţiva bani care le va permite să pornească în viaţă atunci când pleacă. Multe optează pentru o pregătire profesională, alternând cursuri de bucătărie sau de prim ajutor, şi stagii remunerate. Salariile lor, care se ridică la 250 sau 300 de euro pe lună, sunt depuse într-un cont, iar eu le încurajez foarte tare să nu se atingă de el. Când părăsesc centrul au acumulat o sumă cam de 2000 de euro. Asta le permite, între altele, să-şi găsească o locuinţă, adesea un apartament pe care îl împart cu alte fete. În România, găseşti un apartament cu trei

camere pe care îl poţi închiria cu 100 de euro pe lună…

Doina, de douăzeci şi cinci de ani, tocmai caută un apartament. Această brunetă înaltă cu privirea limpede şi aprigă este foarte serioasă. Când nu-i la lucru, într-un restaurant unde este chelneriţă, stă în cameră, evitând să se amestece cu celelalte fete şi coborând doar la masă. E ca o umbră: nu o vezi, nu o auzi. Doina nici măcar nu este adevăratul ei prenume. Încă de la sosirea în centru, a cerut un nume de împrumut, obsedată de gândul că are să fie găsită de traficanţi. Nu a vrut niciodată să spună ce i s-a întâmplat în Anglia. Ştiu doar că a fost adoptată, că nu se simţea prea iubită în comparaţie cu fraţii ei, copii biologici, şi a sărit în braţele primului venit, la promisiunea unui job de chelneriţă în Anglia, pentru a o şterge din cuibul familial. A reuşit să fugă şi a depus plângere în Anglia. De altfel, procesul încă mai este pe rol şi fata se pregăteşte să se întoarcă la Londra ca să depună mărturie. Adevărul este că, atunci când a revenit în România, Doina avea ceva economii, graţie banilor de buzunar pe care i-i dădea ONG-ul care o luase în grijă. De atunci, nu a cheltuit niciun sfanţ pentru sine. Este o fată puternică şi o simt gata să meargă pe propriile picioare.

Singurul lucru care o face să-şi piardă busola sunt băieţii. Mai în vârstă decât celelalte, Doina a avut prieteni la Piteşti: plătea totul, benzina,

hainele. Un fel al ei de a cumpăra dragostea de care nu a avut parte niciodată. Pentru aceste fete fragile din punct de vedere afectiv, construirea vieţii sentimentale se dovedeşte adesea mai complicată decât găsirea unei slujbe. Unele, ajunse independente financiar, continuă să vină şi să-mi împărtăşească stările lor sufleteşti şi să-mi ceară sfatul. Una dintre ele, Adelina, care a avut norocul să întâlnească un băiat bun în toate privinţele, sincer îndrăgostit de ea, nu a putut să se hotărască să-i spună ce i s-a întâmplat. După ce a fost violată de un traficant, a născut o fetiţă, şi se temea că îşi va reduce şansele de a găsi un soţ.

— Şi dacă află de la cineva, Iana? Sigur n-o să mai vrea să mă vadă vreodată!

Obsesia continuă a acestor fete este că trecutul lor de prostituate va ieşi la suprafaţă. Multe sunt cele care îl ascund faţă de anturajul lor. Am încercat să o liniştesc pe Adelina:

— Dacă te iubeşte cu adevărat, va înţelege. Spune-i şi-ai să vezi.

Convinsă, Adelina i-a mărturisit totul. Acesta, şocat, i-a spus că vrea să „facă o pauză”. Adelina m-a sunat plângând.

— Vezi, doar ţi-am spus! N-ar fi trebuit să te ascult!

O săptămână mai târziu, băiatul a sunat-o. Se gândise: trecutul e trecut, ceea ce îl interesa era femeia care devenise. S-au căsătorit, iar tânărul

soţ a adoptat-o pe micuţa Bianca…

Toate fetele care au plecat ştiu că vor putea să mă sune oricând în caz de nevoie. Rămân în contact cu 86% dintre ele. Chiar recent, am avut veşti de la primele trei fete cu care mi-am demarat programul de ajutorare a victimelor traficului de persoane. Mariana s-a căsătorit la un an sau doi după ce a părăsit centrul. Când am construit casa de pe deal, a venit să mă vadă şi să-mi ceară ajutorul: soţul ei, un băiat de treabă, începuse să bea, apoi să o bată, pentru ca în final să ajungă o copie fidelă a tatălui ei. În plină criză, a stat câteva săptămâni în centru, înainte de a se reîntoarce acasă la ea, pentru a mai da o şansă cuplului. M-a sunat după trei ani, ca să-mi spună că soţul îi ceruse să renunţe la serviciu ca să meargă împreună la ţară. Mariana era foarte îngrijorată la ideea demisiei şi se temea că îşi va pierde independenţa financiară. Nu am aflat niciodată ce hotărâre a luat. Ilinca, fata din acel trio de atunci, este cea care mi-a spus anul trecut că Mariana trăia în continuare alături de soţul ei. Ea, Ilinca, se căsătorise şi avea doi copii. La telefon mi-a spus că îşi caută de lucru, dar că totul mergea bine.

Constat cu o imensă satisfacţie că majoritatea din cele patru sute douăzeci de fete pe care le-am sprijinit, după spusele lor, au reuşit să se integreze: şi-au găsit o slujbă, s-au căsătorit şi au

făcut copii. Multe chiar şi-au continuat studiile: una dintre ele a obţinut o diplomă în istorie, alta a intrat la o şcoală de comerţ, pentru ca mai apoi să se instaleze în Italia, împreună cu mama ei. Mă distrez mereu când mă gândesc la cea care voia să fie psiholog. Entuziastă, i-am propus:

— După ce îţi iei diploma, ai putea veni să munceşti la centru. Dat fiind că ai trăit acelaşi lucru ca şi fetele, sunt sigur că te vei descurca mai bine decât mine!

Dacă i-aş fi vorbit de un serviciu pe Marte tot nu ar fi fost atât de uluită.

— Poftim? Vrei să lucrez cu fetele alea? Te-ai ţicnit? Sunt atât de greu de suportat încât, dacă ar trebui să le am pe cap, le-aş pedepsi de trei ori pe zi! Eu vreau să lucrez cu copii.

În final, a ajuns psiholog la un serviciu din zona Bucureştiului, unde se ocupă de persoanele cu o situaţie precară.

Ziariştii mă întreabă adeseori cu ce se ocupă fetele care au reuşit să depăşească toate problemele. Pentru mine, nu este vorba de o chestiune de nivel de studiu ori de salariu. O fată care nu se mai prostituează înseamnă deja o mare victorie. Consider că experienţa este un succes atunci când protejatele mele ajung să-şi atingă scopul pe care şi-l fixaseră. Mă gândesc, spre exemplu, la fata aceea vândută în Germania pe când era minoră, violată la rând de călăii ei,

exploatată timp de mai mulţi ani, şi al cărei vis era, ca pentru majoritatea fetelor, să fie mamă şi să se aşeze la casa ei. Avea abia optsprezece ani şi mă gândeam că nu îşi va mai reveni din traumatismul suferit. Azi, la douăzeci şi unu de ani, este căsătorită şi fericită.

Evident, nu toate au parte de aceeaşi bucurie. Dintre cele 14% din fetele despre care nu am nicio veste, bănuiesc că unele au ajuns din nou pe trotuar. Nu rareori mă întreb ce s-a petrecut cu Elisabeta, fata retardată, răscumpărată de la traficantul ei de ziaristul american de la CBS. Din nefericire, aptitudinile ei erau limitate. În centrul de primire, îşi petrecea timpul în atelierul de croitorie, unde călca, aşa cum nu o făcea nimeni, capetele de ţesături refolosite pentru lucruri mai mărunte precum şerveţelele de masă. În afara acestui talent, nu ştia să facă mare lucru. La un an de la sosire, o altă fată din centru a convins-o să o însoţească la piaţă. Când a terminat, a lăsat-o pe Elisabeta la gară şi s-a întors la cămin. Seara, am sărit ca arsă aflând vestea.

— Ce te-a apucat să o laşi singură? Doar ştii bine că nu se poate orienta!

— Îmi pare rău… Elisabeta mi-a spus că voia să meargă la Brăila să o vadă pe mătuşa ei, aşa că am dus-o la gară…

— Brăila? Dar e la celălalt capăt al ţării!

Habar nu aveam de numele acestei mătuşi şi nu

am mai auzit vorbindu-se de Elisabeta. Dacă ar fi fost sechestrată de un traficant din Piteşti, aş fi ştiut, dar dacă s-a urcat într-un tren, cine ştie pe cine o fi întâlnit... Dar cel mai mare eşec al meu este Ionela, adolescenta pe care am „răpit-o" din faţa poştei din Călăraşi. Mă implicasem cu adevărat în povestea ei. Ionela a stat aproape doi ani cu noi. La şcoală, obţinea note foarte bune. Totuşi, era nefericită. Când se simţea descurajată, nu-i păsa de nimic. Obsesia ei era să aibă un apartament propriu. Peppi, doamna din Spania cu care Ionela rămăsese în contact, a împrumutat bani de la bancă pentru a-i cumpăra un apartament. Am acceptat să locuiască, cu condiţia să-şi continue studiile. Voia să muncească în domeniul Serviciilor sociale. Vrând să o încurajez în direcţia aceasta, am încadrat-o ca asistentă la centru atunci când a împlinit nouăsprezece ani. Ştia ce înduraseră fetele, iar contactul cu ele era mai degrabă bun. După cinci luni, nu a mai putut.

— Iana, munca asta e prea grea. Nu-i pentru mine...

Aşa că a demisionat. Cu puţin timp mai înainte, şi-a vândut apartamentul, pretinzând că vrea să-şi cumpere un altul, mai mic, şi să-l mobileze cu banii rămaşi. Ştiam totuşi că închiriase o cameră în centrul Piteştiului. Când am întrebat-o, m-a asigurat:

— Pentru moment, am închiriat apartamentul.

Aştept ca chiriaşul să plece ca să mă mut în el.

Nici măcar nu m-am gândit să verific dacă spunea adevărul… După ce ne-a părăsit, nu am mai avut nicio veste despre ea. O fată de la centru mi-a mărturisit într-un final că Ionela era în Italia, unde lucra ca animatoare într-un club. Nu puteam face nimic: era majoră şi independentă. Câteva luni mai târziu, am reuşit să o contactez la telefon. Era mai rău decât îmi imaginam: în club, ea se prostitua. Nu avea niciun ban pus deoparte, îşi vânduse apartamentul ca să-l împrumute pe prietenul ei. Trebuiau să locuiască împreună, dar acesta dispăruse cu banii şi nu i-a mai dat niciodată înapoi. Cu ceea ce îi rămăsese din vânzarea garsonierei, şi-a făcut o liposucţie abdominală. La telefon, mi-a explicat amărâtă:

— Vreau să-mi cumpăr alt apartament! Nu mai am niciun ban. Munca asta este singura mea şansă ca să câştig ceva.

Nu ştiu ce s-a mai întâmplat cu ea. Pariez că este tot în Italia. Poate că s-a întors chiar pe trotuar. Fără îndoială, stătuse prea mult timp în acest domeniu. Pentru cele care s-au prostituat ani îndelungaţi, adeseori este prea târziu.

Din nefericire, adesea, fetele nu au habar de centrele de primire dedicate lor. Cămine ca al meu ar trebui să fie mult mai numeroase. Multe victime preferă să rămână în ţara de destinaţie odată ce au fugit. Pe de o parte, fiindcă le este teamă să se

întoarcă acasă, unde traficanţii le-ar găsi repede. Pe de altă parte, sunt foarte bine primite în refugiile similare în ţara în care au ajuns, cum este în Germania, Olanda şi Italia, unde aleg să-şi refacă viaţa. Acolo sunt protejate, şcolarizate, pregătite şi îşi găsesc uşor de lucru. Aşa încât, într-o zi, între tinerii care merg să studieze cu burse Erasmus, cei care vor să lucreze în străinătate şi toţi ceilalţi emigranţi, voluntari sau nu, care găsesc că iarba este mai verde în restul Europei, România va fi evident confruntată cu o problemă demografică majoră.

UN HOTEL ÎN CARPAŢI

De la înfiinţarea Agenţiei Naţionale Române pentru Lupta împotriva Traficului de Persoane şi intrarea României în Uniunea Europeană, fondurile guvernamentale alocate victimelor prin instituţiile publice au crescut în mod simţitor. Astăzi există douăzeci şi trei de centre de primire guvernamentale în toată ţara. Ca urmare a cooperării legale impuse beneficiarelor lor, în cea mai mare parte sunt goale. Ce importanţă are, este destul pentru guvern, care poate dovedi astfel Europei că lucrează activ la eradicarea traficului de persoane. Pentru centre ca al meu totuşi, banii rămân un câmp de bătălie şi de căutare a noi sponsori, o prioritate. În mod curios,

în timp ce domeniul meu de acţiune se limitează la Europa, am avut mai mult succes pe lângă organizaţiile din Statele Unite. Astfel, în primii doi ani, USAID ne-a alocat aproape 70.000 de dolari, din care jumătate prin intermediul LIFT, o asociaţie americană cu care am organizat mai multe conferinţe care reuneau experţi americani şi diverşi actori români care operau în teren. La început, era şocul culturilor. Pentru prima conferinţă, în 2000, Katy, persoana mea de contact de la LIFT, m-a sunat ca să-mi spună care le sunt cerinţele, privind în esenţă detalii logistice, ei înşişi rezervându-şi sarcina de a alege invitaţii. Am să-mi aduc aminte toată viaţa de ideea ciudată a lui Katy:

— Iana, îl vom invita, bineînţeles, pe prim-ministrul român.

Prim-ministrul! Râd şi acum… Americanii erau convinşi că lupta împotriva traficului de persoane era o prioritate naţională la noi şi că, în consecinţă, toţi oficialii români vor răspunde într-un glas la convocarea americană… Câtă naivitate! Cu o săptămână înainte de conferinţă, Katy m-a sunat, panicată.

— Iana, nu înţeleg, nimeni nu a răspuns!

— Hmmm… Păi, nu mă mir㠖.

— Cum să facem? Va trebui să anulăm totul!

— Vreţi să mă ocup eu să găsesc vreo câţiva invitaţi?

— Ei bine, da…

Eram încântată de norocul care dăduse peste mine. În cursul acestei conferinţe, doream să abordez, între altele, problema tratării victimelor de către poliţişti. De aceea, a pofti la mica noastră reuniune nişte ofiţeri de poliţie angrenaţi concret în lupta anti trafic mi se părea aşadar mult mai judicioasă decât invitarea prim-ministrului… în ziua Z, erau prezenţi reprezentanţi ai mai multor ONG-uri locale şi ai diferitelor servicii din poliţie. Venise şi un expert din Statele Unite, o somitate în materie de trafic de carne vie, după cum mi s-a spus. Timp de o jumătate de oră, acea doamnă încântătoare ne-a descris felul în care lucrează americanii. Când ne-a explicat că în centrele de primire încăperile erau dotate cu camere Web, că fiecare dintre ele era conectată la un terminal de supraveghere şi că directoarea, aşezată comod în faţa ecranului, putea suna la poliţie apăsând pe un simplu buton, poliţiştilor români li s-a descleştat maxilarul. Unul dintre ei mi-a spus:

— Iana, asta-i SF! Doamna aceasta râde de noi!

I-aţi explicat cum se petrec lucrurile în România?

Ăştia din Statele Unite ştiu că nu avem calculator la birou şi că nu avem nici măcar hârtie pentru maşinile de scris? Ştiu că niciun poliţist nu are telefon mobil?

Dacă ar fi vorbit şi chinezeşte, tot acelaşi efect

ar fi produs. Era chiar ciudat! Americanii aceştia plini de bunăvoinţă cheltuiseră 30.000 de euro pentru o conferinţă, în timp ce guvernul român nu le plătea agenţilor de poliţie nici măcar benzina. De atunci, am participat la zeci şi zeci de conferinţe, care nu au produs nicio schimbare notabilă în domeniu. În ultima vreme, am mai rărit ritmul. De fiecare dată, e la fel: iau avionul, vorbesc o oră în faţa membrilor Uniunii Europene, care iau conştiincios notiţe, dar care nu vor face nimic, iar eu mă întorc acasă încă şi mai frustrată! Cel puţin americanii iau treaba în serios.

După LIFT, am obţinut 70.000 de euro de la organizaţia germană GTZ[16], o instituţie de cooperare internaţională pentru ajutor în dezvoltare, depinzând de stat. Aproape aceeaşi sumă ne-a fost dată mai apoi de UNICEF. Pe ultimul sponsor, Make Ways Partners, l-am găsit graţie difuzării reportajului televizat făcut de ziaristul american de la CBS. Această agenţie americană privată se prezintă ca o asociaţie creştină şi finanţează diverse proiecte în lumea întreagă, având ca vocaţie lupta împotriva tuturor formelor de sclavie. În septembrie anul trecut, ne-a acordat suma de 83.000 de dolari, adică echivalentul bugetului anual de funcţionare al centrului. Este o adevărată uşurare pentru mine. Cu ei, ştiu că mă aflu pe mâini bune.

16 Gesellschaft fur Technische Zusammenarbeit

Dar mai ales, ştiindu-mă lipsită de grija zilei de mâine până la sfârşitul anului, mă pot acum concentra asupra unui proiect de suflet: vreau să deschid un hotel în Carpaţi, ca să primesc numeroşi turişti care vin să străbată această magnifică regiune muntoasă. Scopul este să câştig bani pentru a reuşi, iar, în final, să finanţez întreaga activitate a centrului şi toate cele pe care aş vrea să le fac: să măresc localul ca să-l dotez cu un depozit adevărat şi să repun în funcţiune atelierul de croitorie sau să construiesc un ţarc pe proprietate ca să cresc găini, oi… Nu ideile îmi lipsesc!

La început, doream să construiesc o fermă pentru a le pregăti pe protejatele mele pentru muncile agricole. Dar negăsind niciun teren în jurul Piteştiului, mi-am lărgit aria căutărilor şi am aflat, din vorbă în vorbă, de o bucată de teren situată în Carpaţi, la poalele vârfului Moldoveanu, pe marginea unei ape ce şerpuieşte prin mijlocul pădurii. Locul este pur şi simplu magnific!

Atunci mi-a venit ideea unui hotel: fetele ar putea lucra aici în calitate de chelneriţe, cameriste sau recepţionere, departe de Bucureşti şi de anturaje rele, iar asta ar fi mai bine decât să se ducă să culeagă căpşuni în Spania. Am putea, de asemenea, cumpăra lapte, ouă, carne, legume şi miere direct de la producătorii locali, ajutându-i să-şi facă produsele cunoscute şi să-şi dezvolte

gospodăriile. Ar fi şi acesta un mod de a stopa astfel migraţia economică... Ideea mi s-a părut minunată.

Aşadar, în 2006 am cumpărat bucata de teren de 2.500 de metri pătraţi care mă încântase, pentru suma de 32.000 euro. E scump, dar amplasamentul este ideal din punct de vedere turistic. De fapt, împrejurimile sunt bogate în obiective turistice. Mănăstirile vechi sunt cu duiumul în Carpaţi. Cea de la Curtea de Argeş este, fără discuţie, cea mai cunoscută. Edificiul din piatră albă sculptată, care adăposteşte numeroase morminte regale, a fost complet renovat în 1875, însă biserica episcopală a fost ridicată în secolul al XVI-lea, când oraşul a devenit capitala Valahiei. După cum spune legenda, soţia meşterului a fost zidită de vie în zidul bisericii, respectând astfel cutuma care spunea că meşterul pietrar trebuie să îngroape o persoană dragă lui în edificiu, pentru a asigura succesul lucrărilor. Astăzi, Curtea de Argeş, aflată la treizeci de kilometri nord de Piteşti, este poarta de acces către munţii Făgăraş. Aici se ajunge uşor luând-o pe autostradă de la aeroportul Bucureşti. Iarna, asfaltul înzăpezit este impracticabil, dacă mergi spre vârf, care ajunge la peste două mii de metri altitudine, însă vara traseul este de toată frumuseţea, oferind o privelişte deosebită asupra Carpaţilor. Urcând pe firul văii, se ajunge la cetatea Poienari,

„adevăratul” castel al lui Dracula! Domnitorul Vlad Ţepeş a construit această fortăreaţă gotică folosindu-i pe turcii capturaţi, în scopul de a dispune de un amplasament strategic care să-i permită să apere trecătoarea dintre Transilvania şi Valea Argeşului. Au mai rămas doar ruine, dar chiar numai urcarea celor o mie patru sute optzeci şi cinci de trepte care duc aici justifică voiajul. Acolo le-am dus de mai multe ori pe fete la camping în iulie. Povestea lui Dracula le-a impresionat mult mai mult în contextul său natural decât în clasă! La un kilometru mai spre nord, lacul artificial Vidraru marchează începutul celebrului Transfăgărăşan, bucată de drum uimitoare care duce până la trecătoarea cea mai înaltă din Carpaţi. Acolo, la câţiva paşi deasupra lacului, mi-am găsit terenul.

Graţie agenţiei guvernamentale GTZ, care mi-a dat în total aproape 120.000 de euro, mi-am putut cumpăra bucăţica de pământ şi începe construcţia hotelului. La început, mă gândeam la un aşezământ de mărime relativ modestă. Totuşi, când i-am spus expertului trimis de GTZ, venit să viziteze locul, că doream o sală de conferinţe pentru a organiza seminarii de întreprinderi, el m-a convins să văd lucrurile mai extins. Aşadar, la final, vor fi douăzeci şi trei de camere pentru turişti, dar şi şase camere în folosinţă personală pentru fetele din centrul meu şi pentru mine.

Acum, şantierul se limitează la etajul al doilea şi stabilirea celui de al treilea. Din păcate, lipsesc banii. Desigur, în afară de ajutorul dat de GTZ, am obţinut 150.000 de la Renovabis, o organizaţie caritabilă catolică germană care mi-a mai promis încă 50.000 de euro pentru mobilarea hotelului când va fi gata. Totuşi, e încă departe de a fi terminat. După părerea şefului de şantier, ar mai trebui încă 600.000 de euro pentru a termina totul. De altfel, mi-a propus să se ocupe el în schimbul asocierii la beneficii: 87% pentru el, 13% pentru Reaching Out. Ceea ce nu-i prea interesant... Până atunci, nu ştiu încă unde voi găsi o asemenea sumă. Cartea aceasta are şi menirea de a contribui la ducerea la bun sfârşit a proiectului.

Nu înţeleg de ce proiectul meu privind construirea unui hotel nu interesează mai mult eventuali parteneri. Mai la vale, Europa a finanţat acum câţiva ani crearea unui centru de îngrijire naturală de înaltă clasă: sunt sigură că sponsorii nu au venit niciodată să verifice ce s-a făcut cu banii lor! Institutul seamănă cu o gară feroviară, ridicat fără nicio noimă, pe un drum folosit doar de căruţe şi mă îndoiesc că are cineva chef să vină să se odihnească! Proiectul meu însă se înscrie într-o logică de dezvoltare durabilă. Astfel, vreau ca viitorul meu hotel să se aprovizioneze exclusiv de la ţăranii din preajmă, ceea ce înseamnă un

demers în strânsă legătură cu lupta împotriva traficului de persoane. În fond, multe fete emigrează în Europa întrucât speră să găsească un serviciu mai bine plătit. Românii trebuie să înveţe să fie autonomi şi să-şi reconstruiască economia.

Cu trei ani în urmă, m-am implicat total în programul agricol început în Carpaţi cu ajutorul Uniunii Europene. Însoţită de un expert german, m-am dus să-i văd pe oamenii de pe vale pentru a-i convinge să se unească în cooperative şi să stăpânească întreg ansamblul lanţului de producţie. Majoritatea acestor ţărani aveau câteva oi, al căror lapte îl vindeau distribuitorilor de la oraş. Le-am sugerat să investească în construirea unui abator colectiv, ca să-şi poată creşte animalele şi cu scopul de a vinde carnea. Ni s-a răspuns că oaia românească dădea mult lapte, dar nu era destul de grasă ca să producă suficientă carne. Pentru a-i convinge, am organizat, împreună cu expertul german, vizitarea unei ferme care exploata o rasă de oaie germană pentru lapte şi o alta norvegiană pentru carne. Abia când au văzut animalul impunător de patruzeci de kilograme ce le era prezentat, pipăindu-l cu propriile mâini ca să verifice că nu visează, crescătorii noştri, obişnuiţi cu animale mai mici, au recunoscut avantajul de a-şi alege mai bine animalele…

Şi ce să mai vorbim de potenţialul turistic al Carpaţilor! De-a lungul a numeroase reuniuni pe care le-am organizat, le-am sugerat locuitorilor să pună la dispoziţie o cameră de oaspeţi, aşa cum sunt multe. Agroturismul, garanţie a autenticităţii, face furori în acest moment, trebuie să profităm de ocazie! Am să-mi amintesc mereu de expresia siderată a expertului german când i-am spus că nu se putea închiria o bicicletă prin zonă. De ce să nu închiriezi biciclete pentru a le permite turiştilor să străbată împrejurimile? De ce să nu se vândă hărţi unde să fie trecute numeroasele cărări pentru drumeţii în munte sau să se propună plimbări însoţite de ghizi? De ce să nu se creeze chiar un festival pentru a se sărbători tunsul oilor?

Din păcate, mentalităţile evoluează lent. Singură, eu cu greu pot face lucrurile să se mişte. Şi e păcat. Ar fi atâtea de făcut… Chiar şi fiul meu este convins. După ce şi-a dat bacalaureatul în România, Ştefan şi-a luat o pauză de un an, înainte de a se întoarce în Australia, acum trei ani, pentru a studia managementul comercial. Ar putea, bineînţeles, să-şi găsească un serviciu bine plătit la Perth, acolo unde a crescut, şi să se instaleze definitiv. Totuşi, e un lucru curios, se pare că i-am transmis fibra mea socială… Astfel, Ştefan m-a anunţat deja că, de îndată ce îşi ia diploma, vrea să se întoarcă în România unde doreşte să pună în practică proiecte de reintegrare pentru tinerii

aflaţi în dificultate. Mi-a spus că a văzut atât de mulţi prieteni de-ai să-i din liceu căzând în patima băuturii, fugind şi abandonându-şi studiile, încât vrea să facă ceva pentru a-i ajuta pe aceşti adolescenţi fără viitor. Degeaba îl tachinez, nu renunţă.

— Ştii, Ştefane, s-ar putea să dai peste o fată din Perth şi să te hotărăşti să-ţi petreci viaţa în Australia…

— Nici nu se pune problema! Fata cu care mă voi căsători îmi va susţine planul. Va veni cu mine în România, asta-i.

În fond, vocaţia sa mă umple de fericire. Mă întreb adesea ce fac eu aici, în ţara aceasta pe care am respins-o ani îndelungaţi. Viaţa mea în Australia era atât de confortabilă… Apoi, mă motivez amintindu-mi că munca pe care o fac eu trebuie făcută de cineva. Sunt atâţia copii care au nevoie de ajutor. Iar dacă, în plus, fiul meu ar putea munci alături de mine, atunci aş fi cea mai fericită dintre femei!

RUTINĂ

Încă o zi nebună…

În dimineaţa cu pricina, iar eram presată de timp de când le cresc pe Andreea şi Cătălina, fiicele mele gemene în vârstă de trei ani. Le-am adoptat la naştere. Le ador, însă este greu să-mi

gestionez răspunderile de mamă cu viaţa pe care o duc. Într-o zi, când mă duceam să le iau de la grădiniţă, am zărit un om care îşi parcase maşina pe alee. S-a uitat la mine cum cobor din maşină, fără a părea că vrea să iasă şi el. Observarea acestui gen de detalii mi-a devenit un reflex: sunt perfect conştientă că activitatea mea cu victimele traficului de persoane îi deranjează pe mulţi şi sunt vigilentă douăzeci şi patru de ore din douăzeci şi patru. Pe acesta nu-l văzusem niciodată înainte şi am dedus că venise să-şi ia copilul ca şi ceilalţi părinţi. Curios, omul se afla tot acolo când am ieşit de la creşă. Am urcat fetiţele în maşină şi am plecat, cu un ochi în retrovizor, şi am văzut că omul demarează şi pleacă în aceeaşi direcţie cu mine. M-a urmărit patru sau cinci kilometri. Mi se mai întâmplase să fiu filată, dar niciodată cu fetele. De data aceasta, se înseră şi mă simţeam vulnerabilă. Ca să nu risc nimic, am trecut de casa mea şi am mers până la o staţie de benzină, unde m-am oprit la o pompă. Maşina şi-a continuat drumul. Ca măsură de siguranţă, am aşteptat cinci minute înainte de a pleca. Ajunsă în faţa grădinii de acasă, am parcat maşina, am stins farurile fără să opresc motorul. După zece minute, nevăzând nimic suspect pe stradă, am intrat în casă. N-am să ştiu niciodată dacă acel om m-a urmărit atunci, însă un lucru e sigur: niciodată nu voi trata cu uşurinţă o

ameninţare, acum că am doi copii care contează pentru mine…

Problema este că azi-dimineaţă, între Andreea, care mârâia fiindcă o pedepsisem, şi Cătălina, care nu voia să se dea jos de pe oliţă, am întârziat mult. Era trecut deja de ora nouă când am plecat de acasă. Pe drum am primit un telefon de la Protecţia Copilului.

— Iana, o veste proastă…

— Ah…

— A fugit Ruxandra.

— La naiba, asta mai lipsea!

Ruxandra trebuia să vină în centrul de primire mâine. O fată aflată în responsabilitatea mea care fuge înainte de a fi sosit, e o premieră! Ruxandra are paisprezece ani şi vine de la un cămin de stat. Dacă mi s-a cerut să o primesc, acum zece zile, este pentru că dispărea rapid. Sărmana copilă: toată viaţa trecuse de la un cămin la altul. Maică-sa a părăsit-o înainte de a împlini trei ani. Tatăl ei, simţindu-se incapabil să o crească, i-a încredinţat-o mamei lui. După un an şi jumătate, bunica şi-a dat seama că era prea bătrână ca să se ocupe de un copil şi a dus-o pe Ruxandra la fata ei. Timp de mai mulţi ani, această mătuşă şi-a înjosit mereu nepoata, fără a pierde nicio ocazie să-i amintească faptul că era progenitura unei femei de moravuri uşoare. La treisprezece ani, Ruxandra a plecat de acasă şi s-a refugiat la iubitul uneia dintre

prietenele sale. Băiatul acesta, amabil, îi spunea „prinţesa mea” şi o copleşea cu mici cadouri. Într-o zi, i-a dat de înţeles prinţesei.

— Trebuie să munceşti pentru mine. Altfel cum să te răsfăţ?

Cu câteva palme, Ruxandrei i s-a decis soarta. Între timp, mătuşa contactase Protecţia Copilului. Nu pentru a o recupera, ci pentru a se descărca de povară.

— Nu mai pot. Nu mă pot înţelege cu ea. Vă las pe dumneavoastră să vă descurcaţi…

Serviciile sociale au reuşit să-i dea de urmă şi au plasat-o într-un cămin de copii al statului. Cu prima ocazie, a şi fugit ca să se întoarcă la Roman al ei, un traficant mărunt de joasă speţă şi căruia nu-i ieşea din cuvânt. Poliţia a găsit-o din nou, Roman a fost inculpat, iar Ruxandra a ajuns într-un alt cămin. Evident că a şters-o din nou… Iată de ce Protecţia Copilului mi-a trimis-o spre consultare. Când am primit-o ca să-i explic în ce constă programul meu, Ruxandra, îmbrăcată cu nişte blugi mulaţi de firmă şi arborând mândră o bustieră nouă, neagră şi strălucitoare, mi-a explicat timp de o oră cât de mult îi plăcea moda şi ce mult conta înfăţişarea pentru ea. Faptul că nu le dau fetelor bani de buzunar îi punea probleme. Nici interdicţia de a ieşi nu o încânta. Totuşi, am reuşit să o fac să înţeleagă. A doua zi, i-am confirmat că poate veni la centru, aşa cum

convenisem cu Protecţia Copilului, foarte mulţumită să scape aşa uşor de un ghimpe. Ruxandra a izbucnit în lacrimi.

— De ce plângi?

— Nu vreau să vin…

— De ce?

— E prea departe de liceu.

— Stai liniştită, schimbi şcoala.

— Păi aia-i! Cum am să-mi mai văd prietenul? Voi putea cel puţin să-l văd în oraş?

— Mi-e teamă că nu.

— Atunci, nu vreau să vin!

— Ruxandra, nu vrei să mergi la bunica ta, refuzi să stai în orice cămin care ţi se propune şi nu vrei să vii nici aici. Nu te simţi bine nicăieri, atunci ce facem?

—…

— Vrei să rămâi acolo?

— Nu.

— Bine, atunci ne-am înţeles.

Ieri, am stat o oră şi jumătate la tribunal pentru a obţine de la judecător ordinul de transfer. Oficial, Ruxandra este de acum sub tutela mea, chiar dacă încă nu a sosit. Trebuie să o anunţ pe Mariana, care este de serviciu azi.

— Andreea, Cătălina, mama trebuie să mai dea un telefon. Staţi cuminţi, da?

— …

Am noroc, fetele mele sunt ascultătoare. Sunt

obişnuite să mă vadă tot timpul cu mobilul la ureche…

— Mariana? Eu sunt. Ruxandra a fugit. Te poţi interesa ce demersuri se fac în asemenea cazuri?

— Da. Când ajungi?

— Le las pe fete la creşă şi vin.

Când am ajuns, era deja ora zece. În salon era foarte frig.

— Să nu-mi spui că nu au dat drumul la gaze.

— Păi, nu…

— Nu se poate! Mi-au promis că rezolvă treaba în douăzeci şi patru de ore!

Este a treia oară când se întâmplă aşa ceva anul acesta. Duminică, GDF ne-a întrerupt gazele fără să ne anunţe. La telefon, ni s-a spus că nu se plătise factura pe luna anterioară. Ieri-dimineaţă, la prima oră, am trimis-o pe Mariana să le arate factura. Să spun că mai întâi am bănuit-o că a uitat să plătească? În realitate, nu ştiu ce m-aş face fără ea. A devenit mai mult decât braţul meu drept, mi-a devenit prietenă. De multe ori vine să stea cu Andreea şi Cătălina când trebuie să plec în străinătate la vreo conferinţă sau să însoţesc vreo fată la tribunal. Câteodată merge chiar să le ia pe fete de la creşă: este singura dintre asistentele sociale care conduce… La GDF, funcţionara a recunoscut că a fost o „greşeală” şi a promis că se va da drumul la gaz după-amiază. Ieri-seară, încă mai aşteptam… Am sunat la GDF ca să fac

scandal:

— Care-i problema? Azi-dimineaţă, vi s-a arătat dovada că s-a plătit. Aţi promis că daţi drumul la gaze!

— Îmi pare rău, doamnă, dar nu apare pe calculator.

— Nu-mi pasă de calculatorul dumneavoastră! Este pentru a treia oară când ne faceţi aşa ceva! Eu mi-am plătit facturile; dumneavoastră sunteţi cei care nu vă faceţi treaba! E iarnă, afară sunt două grade, iar dumneavoastră întrerupeţi gazele într-un cămin care adăposteşte nişte adolescente!

— Îmi pare rău… Vom rezolva problema.

— Când?

— Până diseară…

— Sper.

Evident, iar nu le-a păsat de mine. Culmea, aseară, fetele, îmbrăcate gros, au trebuit să mănânce mâncare rece! Va trebui să merg eu personal… De parcă aş avea timp de pierdut cu astfel de fleacuri! Din păcate, a trebuit să fug la notar, unde aveam programare pentru ora unsprezece pentru a regla problema terenului din Carpaţi: se pare că proprietarul care mi l-a vândut a uitat să-l delimiteze în mod clar. Rezultatul: constructorul a ridicat fundaţia hotelului pe hotarul cu altă proprietate: această mică eroare m-a costat o bagatelă de 19.000 de euro… Credeam că îmi va lua o jumătate de oră. Atât ar fi

durat fără citirea cu voce tare a tuturor paginilor din contract! Când am plecat de la biroul notarial era trecut de ora unu. Nu mai aveam timp să trec pe la compania de gaz. În schimb, am trecut pe la bancă: vineri, reprezentanta *Reader's Digest* din România mi-a telefonat ca să-mi confirme că s-a efectuat trimiterea celor 5.000 de euro de la „premiu". Or, banca m-a asigurat ieri că vărsământul nu apărea în cont. Îi cerusem deja Marianei să-mi avanseze banii pentru gaze, trebuia să fac neapărat ceva. La bancă, funcţionara care se ocupa de contul meu m-a pus să semnez un teanc de formulare. În final, a dat de urma transferului de fonduri, efectuat din greşeală într-un alt cont... Totul era acum în ordine, numai că eu am mai pierdut încă o oră.

Cu burta goală, m-am grăbit spre supermarket ca să fac aprovizionarea: la centru nu mai era nimic de mâncare. Iar ca să faci cumpărături pentru opt fete nu-i chiar aşa uşor. Zece litri de ulei, douăsprezece pachete de paste, nouă de orez, opt de zahăr, patru de cacao, tot atâtea de făină, şapte pachete de unt, şapte borcane de dulceaţă, trei kilograme de cârnaţi... într-o oră, am umplut primul cărucior. Următoarele operaţiuni sunt întotdeauna mai delicate; trebuie să împingi un cărucior barosan umplut până la refuz, trăgând în acelaşi timp un altul care urma să fie la fel de plin. Tocmai eram cu mâinile în

gondola cu aripi de pui congelate când mi-a sunat telefonul. Era tot Mariana.

— Ioana s-a întors de la şcoală plângând. Se pare că a avut o problemă cu profesorul de fizică-chimie.

— Iar? Au râs colegii de ea?

— Nu, nu are nicio legătură. Dimineaţă, profesorul de franceză nu a venit la oră şi l-a înlocuit cel de fizică, iar acesta a cuplat-o cu alte două ore ale sale. Aşa că elevii au făcut trei ore de chimie. Ioana a protestat în faţa clasei, spunând că e prea mult, şi a cerut ca ultima oră să fie de fizică. Profesorul a luat-o de sus: „Te crezi chiar atât de tare la chimie? Atunci de ce nu răspunzi la întrebări?” Ioana i-a răspuns că nu asta era problema. Mi-a spus că toţi elevii au încurajat-o să iasă în faţă, dar nu au îndrăznit să o ajute cu glas tare. Profesorul s-a enervat pe Ioana, care a ameninţat că va merge la director.

— Bun, şi s-a dus?

— Tocmai că nu. Profesorul i-a răspuns: „Bine, du-te! Oricum, n-o să te creadă nimeni! Şi fii atentă că nimeni din clasă nu va fi de partea ta. Ştii de ce? Fiindcă altfel, îi pic la examenul de la sfârşit de an. Iar de tine am să am grijă să nu iei media”.

— Glumeşti?

— Deloc. I-a spus că va repeta clasa a noua.

— Fir-ar ea de treabă…

Sărmana Ioana… nu are noroc cu şcoala. Păcat, se descurca destul de bine. Va trebui să stau de vorbă cu directorul ca să găsim o soluţie…

După ce m-am învârtit două ore printre raioane, am ajuns la casă cu braţele crispate, frântă de oboseală. Pe drum, prinsă în ambuteiaje, m-am gândit supărată la reacţia Ioanei care se aştepta să-i aduc un jeans nou. De o săptămână îi tot promiteam că am să mă ocup, dar încă nu găsisem timp să trec pe la magazinul din centrul oraşului. Asta e, o voi face altă dată. Pe la jumătatea drumului, telefonul mi-a zbârnâit în ureche pentru a nu ştiu câta oară.

— Tot eu sunt, Mariana. Miruna face o criză de nervi fiindcă vrea să-şi vadă copilul. Vrea să ştie când i-l vor da.

— Să aştepte, n-am să am timp să stau de vorbă cu ea în seara asta, deja am întârziat să le iau pe fetiţe de la creşă! Spune-le fetelor că ajung într-o jumătate de oră, şi să fie gata să golească portbagajul.

— OK.

Miruna exagerează. Împreună cu Protecţia Copilului am găsit o alternativă într-o familie ca asistenţi maternali pentru micuţa sa Crina. La final, Miruna va fi transferată cu bebeluşul într-un cămin pentru tinerele mame. Se va putea ocupa de fetiţa ei, sub stricta supraveghere a unei echipe de profesionişti. Evident, este nevoie de timp

pentru semnarea tuturor hârtiilor… Îi înţeleg nerăbdarea, dar ar trebui să se considere fericită că a scăpat să fie despărţită de fiica ei. Nici măcar nu ştiu dacă şi-a dat seama de gravitatea faptelor sale.

La centru, am aşteptat, cu mâinile pe volan, ca fetele să descarce portbagajul. Nu aveam timp să rămân. Miruna, cu braţele încărcate, a venit totuşi gemând la portieră. Aşa face când vrea ceva! Când am plecat, era noapte. La creşă, Cătălina şi Andreea erau ultimii copii. Asistentele sociale sunt obişnuite cu întârzierile mele, dar nu se supără pe mine. Când telefonez ca să le spun că voi întârzia puţin, directoarea mă tachinează drăgălaş:

— Nu-i nimic. Staţi liniştită, o să le lăsăm pe fete în faţa uşii!

— Mulţumesc, sunteţi prea drăguţă!

— Pentru puţin… A! Iana… uşor cu graba pe drum! Nu merită să faci vreun accident ca să câştigi cinci minute!

Este 19.30. Gata, ajung acasă. Pe bancheta din spate, gemenele dorm. Capetele au început să li se legene imediat ce a început motorul să toarcă… Mă întreb dacă nu cumva am să sar peste cină. Cu stomacul gol, mă grăbesc să mănânc o supă înainte de a mă prăbuşi pe pat. Şi când te gândeşti că n-am reuşit să trec s-o văd pe mama la azil. Au trecut deja patru zile de când n-am mai dat o fugă pe la ea, cred că moare de foame. Acolo, e fiecare

pentru sine: infirmierele lasă platourile cu mâncare lângă pat la 11.30 şi le iau după o oră. Cele care sunt prea slabe ca să stea în şezut sau nu pot mânca singure sunt lăsate în plata lor: dacă platoul este intact, infirmierele deduc că nu le era foame. Săraca mamă… Mă doare sufletul să o văd aşa de slăbuţă. De fiecare dată când mă duc să o văd, devorează cele câteva gogoşi pe care i le duc. Când o întreb de ce nu a mâncat, îmi răspunde că alimentele sunt prea tari. Bineînţeles! Acum câteva săptămâni, am descoperit că nu mai avea placa. După spusele infirmierelor, ar fi „pierdut-o”. Un adevărat mister… Este adevărat că mama prezintă toate simptomele maladiei Alzheimer. Tocmai de aceea am plasat-o în acest azil acum un an. Nu eram niciodată acasă şi îmi era imposibil să o las singură, chiar ajutată de o infirmieră. Dar totuşi, să-şi piardă placa… La azil, îi pun toate lucrurile în dulapul pe care îl închid cu cheia… şi pe care o păstrez! înainte, lucrurile îi dispăreau mereu. Uneori le găseam îmbrăcate pe unele dintre tovarăşele ei de cameră cu ele. Mai trebuie să am grijă să i se facă duşul săptămânal. Ultima dată tot capul îi era acoperit cu un strat gros de mătreaţă care dovedea că părul nu îi fusese şamponat de două săptămâni bune! De altfel, bănuiesc că infirmierele i-au scurtat foarte tare părul luna trecută din comoditate. Când le-am întrebat, acestea s-au mulţumit să ridice din umeri

zicând:

— N-am făcut-o noi, ci mama dumneavoastră singură.

— Cu ce foarfece?

— Ei asta-i…

În acest loc sordid, nimeni nu ştie nimic, nimeni nu face niciodată nimic. Când mă gândesc la condiţiile de viaţă ale acestor persoane vârstnice… Mirosul, pestilenţial, îmi face greaţă încă de la parterul clădirii părăginite. Primul lucru pe care îl fac atunci când intru în camera mamei, pe care o împarte cu încă alte patru persoane mai mult sau mai puţin senile, este să pulverizez deodorant în toate colţurile încăperii. E o ruşine să le pui să trăiască în aceste condiţii. Cum de se poate ca bătrânii noştri să fie trataţi aşa în societatea modernă? Când voi termina de lucrat cu victimele traficului de persoane, mă voi axa pe problema persoanelor vârstnice din România…

Pierdută în gândurile mele, ajung în sfârşit acasă. Când parchez maşina în faţa porţii, brusc se vede o figură în lumina farurilor. E Doina, una dintre fetele de la cămin. A! Uitasem complet! Şi totuşi îmi spusese că va trece pe acasă. În seara aceasta aşteaptă un telefon din Anglia, unde peste o lună trebuie să meargă să depună mărturie împotriva proxenetului ei. Doina nefiind singurul martor din proces, i s-a cerut să revină ca să confirme că era într-adevăr vorba de acelaşi

acuzat: va trebui să repete în faţa judecătorului ceea ce i-a spus prima dată cu doi ani mai înainte. Bineînţeles că o voi însoţi. Poliţia londoneză trebuie să o contacteze la ora 21 pentru a pune la punct ultimele detalii. Doina, foarte secretoasă, nu voia să vorbească despre toate acestea la centru. Acasă la mine va fi mai liniştită…

În seara aceasta, nu cade prea bine, însă temerea ei este atât de clară încât uit de micile mele necazuri. În sufragerie, Doina mă ajută să le dau de mâncare fetiţelor, care par dintr-odată foarte flămânde, contrar tuturor aşteptărilor! Doina, îngrijorată, mănâncă în tăcere. De abia s-au culcat fetele că sună telefonul. Este poliţistul care telefonează aşa după cum s-a stabilit. Alături de ea va sta un translator pentru a traduce ceea ce spune. O las, aşadar, pe Doina singură în biroul de la etaj. După douăzeci de minute coboară în sufragerie mult mai destinsă decât la sosire. Zâmbitoare, se aşază pe canapea şi aprinde o ţigară. Sunt epuizată, dar simt că are nevoie să vorbească.

— Abia aştept să ajung.

— Ştiu… Mai e aproape o lună! Iar apoi, te vei simţi uşurată! Eşti mulţumită?

— Da…

— Ţi-e frică?

— Un pic.

— Stai liniştită, am să fiu cu tine. Avocatul te va

pregăti, şi totul va merge bine.

Apelez mereu la avocatul meu pentru a-mi sfătui fetele chemate să depună mărturie. Este scump, dar nu am pic de încredere în avocaţii numiţi din oficiu. Vestea cea bună este că *Reader's Digest* a hotărât să preia, de acum, cheltuielile cu avocatul pentru procesele următoare. Îmi pare rău doar că, deşi dispunem de atâta tehnologie în ziua de azi, încă nu s-a găsit un mijloc prin care victimele să depună mărturie de la distanţă, cum ar fi, spre exemplu, prin intermediul unei camere Web. Să străbaţi două mii de kilometri ca să te afli din nou faţă în faţă cu foştii călăi, se pare că nu-i un lucru evident. Procedurile sunt atât de greoaie, iar victimele atât de fragile. Aici, într-un mediu securizat, ar fi mai puţin traumatizant. Evident, nu vom scuipa mâna care ni se întinde! Esenţial este ca procesul să aibă loc, şi încă un traficant să fie trimis după gratii.

Se face târziu, iar ochii mi se închid. Cu amabilitate, dar ferm, îi sugerez Doinei să se grăbească să prindă autobuzul. Mâine trebuie să cumpăr haine pentru Ioana şi Camelia, să trec pe la compania de gaze, să redactez un raport privind fuga Ruxandrei, să completez o mie şi una de cereri de acreditare pe lângă Ministerul Muncii, aşa cum mi-a cerut judecătorul nu ştiu din ce motive, şi să vorbesc cu Miruna despre transferul ei. Trăiască weekendul! Cu capul înfundat în

pernă, îmi promit, ca în fiecare seară, să plec în concediu. Ultima dată s-a întâmplat în 2003, când am fost la San Diego, în Statele Unite, la prietena mea Caroline. De atunci, m-am mulţumit să-mi iau câteva zile libere, doar ca să mă odihnesc, fără să fac nimic, pe un şezlong în grădină… Dar în sinea mea totuşi ştiu că nu voi pleca anul acesta în vacanţă. Cu toată această muncă pe care trebuie să o fac la centru, n-aş îndrăzni să las totul baltă. Sclavia sexuală este o luptă neîntreruptă şi suntem atât de puţini în România care să ne luăm la trântă cu ea. Şi, cine ştie, poate că într-o zi voi găsi pe cineva care va putea să mă secondeze?

POSTFAŢĂ

Regele leu care avea o coadă foarte mică

În sfârşit a fost prins regele Balcanilor! E cea mai bună veste a zilei! De ani de zile aşteptam

această clipă. Lepădături de genul acesta nu se află pe străzi. Sau, mai degrabă, să zicem că, tocmai, sunt prea multe. Acesta era mereu pe drumuri de cinci ani. Pe numele adevărat era Millivoje Zarubica, însă toată lumea îi zice Puja. Acest sârb şi-a început afacerea prin anii 1990. Încă de pe atunci, cel pe care mass-media îl supranumise „regele traficului de fiinţe umane din Balcani" expedia femei în Italia cu bărci pneumatice. În zece ani a devenit placa turnantă a tuturor reţelelor de vânzare a femeilor care activau în regiune. La căminul meu, nici nu mai ţin socoteala femeilor care i-au trecut prin mână. Una dintre ele, Marinela, o tânără de douăzeci şi unu de ani, dacă îmi aduc bine aminte, a depus mărturie într-unul din procesele intentate împotriva lui. Se întâmpla la Belgrad, în Serbia. Tribunalul era ticsit şi o grămadă de ziarişti străini se deplasaseră pentru a transmite de la proces. Puja, zeflemitor, era asistat de cel puţin trei sau patru avocaţi. Marinela, tremurând, dar hotărâtă, a povestit în faţa judecătorilor cum o violase Puja. Când judecătorul, care era femeie, a dat cuvântul apărării, avocatul lui Puja i-a întins o capcană martorei.

— Victima pretinde că a fost abuzată de clientul meu. Domnişoară, presupun că sunteţi în stare să ne spuneţi dacă trupul clientului meu prezenta unele semne distincte.

Judecătoarea a intervenit imediat:

— Dar ce importanţă are? Domnişoară, puteţi să nu răspundeţi la această întrebare.

— O, dar vreau să răspund la întrebare, doamnă judecător.

— Foarte bine. Vă ascultăm.

— Ei bine, Puja are nişte semne distinctive: are cinci… Nu, mai înainte de toate, are o puţă foarte mică. Mai are şi cinci cicatrici pe piept de la gloanţe.

În sală, toată lumea a izbucnit în râs. Imperturbabilă, judecătoarea s-a adresat grefierului repetând foarte rar cele spuse de Marinela, astfel încât toată lumea să mai poată auzi o dată:

— Notaţi că martorul a răspuns că acuzatul avea o puţă foarte mică şi cinci urme de gloanţe pe piept.

Jubilam, şi sunt sigură că şi judecătoarea jubila ca şi mine, în pofida minei sale impasibile. O puştoaică îl umilea în public pe regele Balcanilor. Era ceva!

Nu-mi mai amintesc ce pedeapsă a primit Puja atunci. Ştiu doar că a scăpat chiar înainte de a o ispăşi. Au urmat mai apoi şi alte procese. În 2005, Curtea de Justiţie din Belgrad, care îl judeca alături de alţi acoliţi, faimoasa bandă din Pancevo, l-a condamnat la patru ani de închisoare pentru traficarea a unsprezece moldovence. Dar din nou

Puja a reuşit să fugă. Pe 12 martie 2010, poliţiştii au reuşit să-l repereze în ascunzătoarea sa din Belgrad şi l-au băgat, în fine, la zdup. Aşa că îşi va ispăşi pedeapsa de patru ani de închisoare, ceea ce este un fleac în comparaţie cu sutele de fete pe care le-a distrus în ultimii ani. Vestea cea bună este că la terminarea acesteia ar putea să aibă parte de o alta. În 2008, tribunalul din Bologna, Italia, l-a condamnat în contumacie la şaptesprezece ani de închisoare şi o amendă de 150.000 de euro pentru trafic de fiinţe umane şi asociere mafiotă. Până acum, niciodată un traficant nu a primit o asemenea pedeapsă! Pentru aceasta, Italia va trebui să ceară extrădarea lui Puja peste patru ani. Aştept să văd ca să cred. Dar este totuşi un semn că, atunci când vrei cu adevărat, poţi să faci ca lucrurile să se mişte.

„Țările din Europa de Est au devenit principalele exportatoare de fete în Uniunea Europeană. Conform puținelor studii pe care le avem, în prezent 300 000 de femei se prostituează în Vest. Cât despre numărul celor care sunt vândute...

Toate acestea se petrec sub ochii noștri, pe străzile noastre, în barurile noastre, în parcările orașelor noastre. Oficial, autoritățile, reprezentanții legii, politicienii se plâng. În realitate, procesele intentate traficanților de carne vie sunt rarisime.

Îmi dedic viața tuturor acestor fete care au cunoscut infernul, pentru a le asigura un loc unde să se refugieze dacă reușesc să fugă. Dacă nu le-aș ajuta eu cine să o facă?"

IANA MATEI

ISBN 978-606-609-092-6

editura rao

www.rao.ro
www.raobooks.com